

ΕΚΚΛΗΣΙΑ

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΕΤΟΣ ΟΒ'	ΤΕΥΧ. Α'	ΙΩ. ΓΕΝΝΑΔΙΟΥ 14 - 115 21 ΑΘΗΝΑΙ ΤΗΛ. 72.18.308	1 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 1995	ΑΡΙΘ. 2
----------	----------	---	--------------------	---------

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΚΑΙ «ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΣ»

Ἡ παρακολούθησις πολιτικῶν προγραμμάτων ἢ διακηρύξεων, ἄρθρων τοῦ Τύπου καὶ ραδιοτηλεοπτικῶν συζητήσεων κάνει φανερόν, ὅτι τὶς τελευταῖες ἐβδομάδες ἔχουν καταστήσει λέξεις μῶδας οἱ λέξεις «ἐκσυγχρονισμός» καὶ «ἐκσυγχρονηστές». Γίνεται λ.χ. λόγος περὶ «φιλελευ-

Τοῦ κ. **ΕΥΑΓΓΕΛΟΥ Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ**
Ὁμοτ. Καθηγητοῦ τοῦ Παν/μίου Ἀθηνῶν

θέρου ἐκσυγχρονισμοῦ», περὶ «ἀριστεροῦ ἐκσυγχρονισμοῦ», περὶ τῆς ἀνάγκης τοῦ «ἐκσυγχρονισμοῦ» τῶν κομματικῶν ἐπιδιώξεων, τῆς εὐρωπαϊκῆς στρατηγικῆς, τοῦ συντάγματος, τῆς δικαιοσύνης, τοῦ συνδικαλισμοῦ, τῆς ἐκπαιδεύσεως, τῶν νοσοκομείων κ.λπ.

Ἐκ τῆς πλημμυρίδος τῶν ἐκσυγχρονιστικῶν συνθημάτων δὲν ἦταν δυνατόν νὰ μείνῃ ἀνέπαφος καὶ ἡ Ἐκκλησία. Τόσον ἡ —κατὰ τὴν ἐπιγραμματικὴν διατύπωσιν τοῦ Παναγιωτάτου Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κ. Βαρθολομαίου— «ὑπὸ τὸ κάλυμμα τῆς εὐσεβείας θρησκευτικῆ αὐθάδεια, ἢ ὅποια ἐκδηλοῦται ὡς ἀνυπακοὴ εἰς τοὺς θεοὺς τῆς Ἐκκλησίας θεσμούς», ὅσον καὶ τὰ αἰτήματα, ποὺ δημιουργοῦνται ἐκ τῆς ἀντιμετωπίσεως τῆς ἀθείας, τῆς ἀρνήσεως τῶν χριστιανικῶν ἀληθειῶν, τοῦ πρακτικοῦ ὕλισμου καὶ τοῦ βιοθεωρητικοῦ ἐκφυλισμοῦ, ὅπως καὶ τοῦ ὅτι ἡ Ἐκκλησία πρέπει νὰ ἐτοιμασθῇ πρὸς ὑποδοχὴν τοῦ ἔτους 2000 μ.Χ. καὶ τῆς ἀνατολῆς τῆς τρίτης χιλιετίας τοῦ Χριστιανισμοῦ, ὁδηγοῦν ἐσχάτως πολλοὺς, ἰδίως δημοσιογράφους, στὸ νὰ ὀμιλοῦν γὰρ τὴν ἀνάγκη τοῦ «ἐκσυγχρονισμοῦ» τῆς Ἐκκλησίας,

τῆς «προσαρμογῆς τῆς στὸν σύγχρονον ρυθμό» κ.τ.τ.

Δὲν ὑπάρχει ἀμφιβολία, ὅτι τὸ αἶτημα περὶ «ἐκσυγχρονισμοῦ» εἶναι δικαιολογημένο γὰρ τὴν ἀνθρωπίνην διάστασιν τοῦ θεανθρωπίνου ὄργανισμοῦ τῆς Ἐκκλησίας. Τὸ ἀνακαινιστικὸ ἔργο τῆς, —ἀποβλέποντας στὸ «ἀνακεφαλαιώσασθαι τὰ πάντα ἐν τῷ Χριστῷ, τὰ ἐπὶ τοῖς οὐρανοῖς καὶ τὰ ἐπὶ τῆς γῆς» (Ἐφ. α' 10)—, πρέπει νὰ ἀνταποκρίνεται στὰ ἐκάστοτε σύγχρονα «ἐπὶ τῆς γῆς» ἀνθρωπολογικὰ δεδομένα καὶ στὶς ἐκάστοτε σύγχρονες πνευματικὲς ἀνάγκες τῶν ἀνθρώπων, πρέπει δηλαδὴ νὰ ἔχῃ πάντοτε ὑγιᾶ συγχρονισμόν. Ἐὰν τὸ περιεχόμενο τῶν μηνυμάτων τῆς Ἐκκλησίας εἶναι ἀναλλοίωτο, ἢ μορφή τῆς μεταδόσεως αὐτῶν δὲν πρέπει νὰ εἶναι στατικὴ καὶ ἀνεξέλικτος, ἀλλὰ πρέπει νὰ ἔχῃ ἐλαστικόν, εὐκαμπτο καὶ φιλελεύθερο χαρακτῆρα. Ἡ Ἐκκλησία, ἑναρμονίζουσα στὸ ἔργο τῆς συντηρητικότητά καὶ προοδευτικὸν πνεῦμα, μεριμνᾷ πῶς τὸ αἰώνιο θὰ παρακολουθῆ μὲ στοργὴ τὴν ἐπικαιρότητα τῆς στιγμῆς, θὰ κατανοῇ τὶς ἀνάγκες καὶ τὰ προβλήματα τῆς καὶ θὰ συλλαμβάνῃ τὸν τυχόν ποικίλλοντα ἐκάστοτε παλμόν τῆς.

Ἐὰν ἑτερόδοξες Ἐκκλησίαι παρακολουθοῦν ἀγρύπνως τὰ σύγχρονα πνευματικὰ ρεύματα καὶ τὶς κοινωνικοπολιτισμικὲς ἐξελίξεις, πολὺ περισσότερο πρέπει ἢ παρακολούθησις αὐτὴ νὰ γίνεται μέσα στὴν καθολικότητα τῆς φιλελευθερωτέρας ἀτμοσφαιράς τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας μας, ἢ ὅποια ἑναρμονίζει καὶ ἱεραρχεῖ εἰς μίαν ὀργανικὴν ὁλότητα ὅλες τὶς θεόδοτες ἀνθρωπινὰς καὶ πολιτιστικὰς ἀξίες.

Ὁ ἐκσυγχρονισμὸς τοῦ ἔργου τῆς Ἐκκλησίας δὲν σημαίνει ἀπομάκρυνσιν ἀπὸ τοὺς θησαυροὺς τῆς Ὁρθοδοξίας μας καὶ ἀπὸ τὸ εὐαγγελικὸ μῆνυμα περὶ τοῦ Χριστοῦ ὡς τοῦ Θεανθρώπου Σωτῆρος καὶ Λυτρωτοῦ, ὅπως θὰ ἤθελαν οἱ ὑπερφιλελεύθεροι «ἀπομυθευτὲς» προτεστάντες ποὺ παραγνωρίζουν ὅτι θεμέλιον τοῦ κηρύγματος τῆς Ἐκκλησίας περὶ τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ εἶναι ὁ ἱστορικὸς Ἰησοῦς, ἢ ὅπως θὰ ἐφοβοῦντο οἱ — ἐσχάτως ὄχι εὐστόχως χαρακτηριζόμενοι ὡς «φονταμενταλιστὲς» ἢ «θεμελιοκράτες» — ὑπερσυντηρητικοὶ ὄλων τῶν χριστιανικῶν ὁμολογιῶν. «Ἰησοῦς Χριστὸς χθὲς καὶ σήμερον ὁ αὐτὸς καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας» (Ἐβρ. ιγ', 8). Πάντοτε, μέχρι τῆς συντελείας τῶν αἰώνων, ἡ διδασκαλία περὶ τοῦ Ἐνανθρωπήσαντος Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, περὶ τοῦ Ἐσταυρωμένου καὶ Ἀναστάντος Σωτῆρος καὶ Λυτρωτοῦ θὰ ἀποτελῇ τὸν ἀκρογωνιαίον λίθον, τὸν πνεύμονα καὶ τὴν «ὡς ἀετοῦ ἀνακαινιζομένην» νεότητα καὶ θαλερότητα τοῦ γνησίου ἀνακαινιστικοῦ ἔργου τῆς Ἐκκλησίας. «Οὐκ ἔστιν ἐν ἄλλῳ οὐδενὶ ἡ σωτηρία· οὐδὲ γὰρ ὄνομά ἐστιν ἕτερον ὑπὸ τὸν οὐρανὸν τὸ δεδομένον ἐν ἀνθρώποις ἐν ᾧ δεῖ σωθῆναι ἡμᾶς» (Πράξ. δ' 12). Καὶ σήμερον ὁ Κύριος εἶναι «προσοδοκία ἐθνῶν» (Γεν. μθ' 10) καὶ «ἐπὶ τῷ ὀνόματι Αὐτοῦ ἔθνη ἐλπιούσιν» (Ἦσ. μβ' 4). Ἐπομένως ὁ ἐκσυγχρονισμὸς τοῦ ἔργου τῆς Ἐκκλησίας συνίσταται στὴν προσπάθεια νὰ ἐνεργοποιηθῇ τὸ ἀπολυτρωτικὸ ἔργο τοῦ Χριστοῦ στὴν ἐκάστοτε σύγχρονη πραγματικότητα.

Ὁ Χριστὸς δὲν ἀνήκει σ' ἓνα ἀπολιθωμένο παρελθόν, ἀλλ' εἶναι ὁ ζῶν, ὁ πάντοτε παρῶν, ὁ αἰώνιος Χριστὸς. Γι' αὐτὸ ὁ κορυφαῖος Δανὸς φιλόσοφος καὶ θεολόγος Søren Kierkegaard διεκήρυττεν ὅτι ἡ χριστιανικὴ πίστις σημαίνει τὴν ἄμεση ἀντιπαράστασι τοῦ Χριστιανοῦ μὲ τὸν ἱστορικὸ Ἰησοῦ Χριστό. Ἡ ἀντιπαράστασις αὐτὴ συμβαίνει μὲ τὸν τρόπο τοῦ «συγχρονισμοῦ» καὶ τῆς ὑπερπηδήσεως τῶν ἱστορικῶν ἀποστάσεων. Ὁ Ἰησοῦς ἔρχεται σήμερον πρὸς τὸν καθένα ἀπὸ τοὺς πιστοὺς, ὅπως ἦλθε πρὸς τοὺς συγχρόνους Του. «Ἡ σκέψις αὐτῆ», — τονίζει ὁ Kierkegaard —, «εἶναι ἡ σκέψις τῆς ζωῆς μου». Ὁ συγχρονισμὸς στὴν ἀντιπαράστασι αὐτὴ μὲ τὸν Χριστὸ εἶναι δυνατός, διότι ὁ Χριστὸς εἶναι αἰώ-

νιος καὶ διότι τὸ κήρυγμα περὶ Αὐτοῦ εἶναι πάντοτε σύγχρονο κήρυγμα.

Ἡ σκέψις αὐτῆ τοῦ Kierkegaard, ἀπὸ θεολογικῆ σκοπιᾶ, εἶναι ἀτελής, ἐὰν δὲν ὀλοκληρωθῇ ἀπὸ τὴν πεποίθησι, κατὰ τὴν ὁποία ὁ συγχρονισμὸς τῆς πίστεως μὲ τὴν ἐν Χριστῷ ἀποκάλυψι καὶ σωτηριώδη ἐνέργεια τοῦ Θεοῦ συμβαίνει μέσα στὴν Ἐκκλησία καὶ διὰ τῆς Ἐκκλησίας. Ἡ Ἐκκλησία εἶναι ἡ ἐγγύησις τοῦ ἱστορικοῦ καὶ αἰώνιου χαρακτήρος τοῦ ἀπολυτρωτικοῦ ἔργου τοῦ Χριστοῦ, τὸ ὁποῖο συνεχίζεται μυστικῶς στὴν μυστηριακὴ καὶ λατρευτικὴ ζωὴ τῆς. (Πολλὲς φορὲς ὁ γράφων ἔχει τονίσει στὸ παρελθόν ὅτι ἡ Ὁρθόδοξος Λατρεία ὀδηγεῖ στὴ βίωσι τοῦ λεγομένου «λειτουργικοῦ χρόνου» καὶ ὅτι γιὰ τοὺς ὀρθοδόξους λάτρεις τὸ παρελθόν καὶ τὸ μέλλον εἶναι συγχρόνως καὶ ἄμεσο παρόν, ὅπως ἀποδεικνύεται ἀπὸ τὸ γεγονός, ὅτι στὰ λειτουργικὰ κείμενα συνεχῶς καὶ ἀδιαλείπτως ἀντηχεῖ ἡ λέξις «σήμερον» καὶ γίνεται χρῆσις ἐνεστωτικῶν ἐκφράσεων).

Ἡ Ἐκκλησία, γιὰ νὰ ὑποβοηθῇ ἀκριβῶς τὴν πραγματοποίησι τοῦ μυστικοῦ συγχρονισμοῦ, τὸν ὁποῖο ὑπενθυμίσαμε μὲ ὅσα ἐπεσημάναμε προηγουμένως, ἀντιμετωπίζει μὲ στοργὴ καὶ ἀνακαινιστικὴ διάθεσι τὴν ἐκάστοτε συγκεκριμένη πραγματικότητα. Ἡ ἀγάπη δημιουργεῖ τὴν κατάλληλη ἀτμόσφαιρα, μέσα στὴν ὁποία πρέπει νὰ ἐκδηλώνωνται οἱ ἐκσυγχρονιστικὲς προσπάθειες τῶν ἐκπροσώπων τῆς Ἐκκλησίας. Πάντοτε πρέπει νὰ τοὺς καθοδηγῇ τὸ παράδειγμα τοῦ Κυρίου, ὁ ὁποῖος χρησιμοποίησε τὴ γλῶσσα τοῦ λαοῦ καὶ δὲν παρέμεινε ξένος πρὸς τὸν ἰδιωτικὸ, οἰκογενειακὸ καὶ κοινωνικὸ βίον τῶν συγχρόνων συμπατριωτῶν Του. Συγκατέβαινε στὴ δεκτικότητα τῶν ἀκροατῶν Του, κήρυττε μὲ παραβολὰς καὶ ἐποπτικὰ παραδείγματα ἀπὸ τὴν καθημερινὴ ζωὴ καὶ κατὰ τὴν ἐνδοξὴ Μεταμόρφωσί Του ἐπάνω στὸ ὄρος Θαβῶρ ἔδειξε στοὺς μαθητὲς Του τὸ θεῖο Του μεγαλεῖο μόνον «καθὼς ἠδύνατο» αὐτοὶ νὰ τὸ ἀντικρύσουν.

Ἀξιομίμητον εἶναι καὶ τὸ παράδειγμα τοῦ Ἀπ. Παύλου, ὁ ὁποῖος δὲν ἀνέτρεψε τὸν βωμὸ τοῦ ἀγνώστου Θεοῦ, ἀλλ' ἐνεφύσησεν εἰς αὐτὸν νέον πνεῦμα καὶ περιεχόμενο (Πράξ. ιζ' 23). Ὡς ἐτόνισεν Ἰσίδωρος ὁ Πηλουσιώτης, ὁ Ἀπόστο-

λος τῶν ἐθνῶν «ὅτε Ἀθηναῖοις δημηγορῶν οὐκ ἀπὸ προφητῶν, οὐδὲ ἀπὸ νόμου διελέχθη, ἀλλ' ἀπὸ βωμοῦ τὴν παραίνεσιν ἐποιήσατο, ἀπὸ τῶν οἰκείων αὐτοῦ χειρούμενος δογμάτων». Ὁ ἱδιος Ἀπόστολος, «οὐ τῆς γνώμης αὐτοῦ μεταβαλλομένης, ἀλλὰ τῆς ἀγάπης συγκαταβαινούσης» (Ἰωάννης Δαμασκηνός), «ἐγένετο τοῖς Ἰουδαίοις ὡς Ἰουδαῖος, ἵνα Ἰουδαίοις κερδήσῃ» τοῖς ὑπὸ νόμον (= στοὺς εὐρισκομένους ὑπὸ τὸν μωσαϊκὸ νόμο) ὡς ὑπὸ νόμον, ἵνα τοὺς ὑπὸ νόμον κερδήσῃ τοῖς ἀνόμοις (= στοὺς ἐθνικοὺς ποὺ δὲν εἶχαν τὸν μωσαϊκὸ νόμο) ὡς ἄνομος, ...ἵνα κερδήσῃ ἀνόμους. Ἐγένετο τοῖς ἀσθενέσιν ὡς ἀσθενής, ἵνα τοὺς ἀσθενεῖς κερδήσῃ, τοῖς πᾶσι γέγονε τὰ πάντα, ἵνα πάντως τινὰς σώσῃ» (Α' Κορ. δ' 20-22). Πρέπει λοιπὸν οἱ ἐκπρόσωποι τῆς Ἐκκλησίας νὰ χρησιμοποιοῦν τὶς ἐκφράσεις τοῦ πολιτισμοῦ καὶ τοῦ κοινωνικοῦ βίου ὡς «ὀστράκινα σκευή», στὰ ὁποῖα θὰ περικλείουν τὸν οὐράνιον «θησαυρὸν» (Β' Κορ. δ' 7). Πρέπει νὰ συγκαταβαίνουν πρὸς τοὺς «νηπίους ἐν Χριστῷ», οἱ ὁποῖοι χρειάζονται «γάλα... καὶ οὐ βρῶμα» καὶ «στερεὰν τροφήν» (Α' Κορ. γ' 2' Ἐβρ. ε' 13-14). Δὲν πρέπει νὰ ζητοῦν τὴν ἐκρίζωσι τῶν «ἀγριελαίων», ἀλλὰ τὴ μεταβολή τους σὲ ἡμερες καὶ καρποφόρες μὲ τὸ ἐμβόλιο τῆς Θεῆς Χάριτος.

Ἐκ τούτων γίνεται φανερόν, ὅτι στὸ ἱεραποστολικὸ καὶ ἀναμορφωτικὸ ἔργο τῆς Ἐκκλησίας πρέπει νὰ λαμβάνωνται ὑπ' ὄψιν τὰ διαδεδομένα στὴν σημερινὴ Οἰκουμενικὴ Κίνησι συνθήματα γιὰ τὴν ἐνότητα (unity) μέσα στὴ διαφοροποίησι καὶ ποικιλία (diversity), γιὰ τὴν inculturation of the Gospel, γιὰ τὴν ἔνταξι τοῦ Εὐαγγελίου στὸν πολιτισμὸ, γιὰ τὴν προσαρμογὴ τοῦ Εὐαγγελίου στὶς πολιτισμικὲς συνθήκες, ποὺ ἐπικρατοῦν στὶς διάφορες περιοχὲς τῆς γῆς, γιὰ τὴν κατὰ ἡπεύρους ἢ περιοχὲς ἀνάπτυξι τῆς «περιφερειακῆς θεολογίας» ἢ «θεολογίας τῆς (πολιτισμικῆς) συναρτήσεως ἢ συναφείας (regional theology, contextual theology)». Ἄλλ' ὡς ἐτόνισεν ὁ γράφων κατὰ τὶς συζητήσεις στὸ «Πέμπτον Παγκόσμιον Συνέδριον Πίστεως καὶ Τάξεως» (Santiago de Compostela, Ἰσπανία), τὰ συνθήματα αὐτὰ δὲν πρέπει νὰ χρησιμοποιοῦνται ὡς τὸ ἄλλοθι εἴτε γιὰ τὴν δικαίωσι καὶ

διαιώνισι τῆς διαιρέσεως τῶν Ἐκκλησιῶν, εἴτε γιὰ τὴν προβολή τοῦ ἀρνητικοῦ θεολογικοῦ πνεύματος. Πρέπει νὰ μὴ λησμονῆται, ὅτι ἡ κατὰ περιοχὲς καὶ πολιτισμικὰ περιβάλλοντα regional καὶ contextual θεολογικὴ διατύπωσις καὶ διδασκαλία τῆς Ἐκκλησίας μπορεῖ νὰ διαφοροποιῆται μόνον ὡς πρὸς τὶς μορφὲς τῆς ἐκφράσεως τοῦ περιεχομένου τῆς χριστιανικῆς πίστεως καὶ τοῦ χριστιανικοῦ ἠθους, ἀλλὰ ποτὲ δὲν ἐπιτρέπεται νὰ διαφοροποιῆται ὡς πρὸς τὸ «πανταχοῦ καὶ πάντοτε καὶ διὰ πάντας» ἰσχύον οὐσιώδεις περιεχόμενον τῶν χριστιανικῶν δογματικῶν καὶ ἠθικῶν ἀληθειῶν. Ὁ ρόλος τῆς πολιτισμικῆς συναρτήσεως, τοῦ Context, περιορίζεται μόνον στὴ μορφοποίησι τῆς στρατηγικῆς καὶ τῶν τρόπων τῆς εἰδολογικῆς ἐκφράσεως καὶ χρήσεως τοῦ περιεχομένου αὐτοῦ μέσα στὶς ἐκαστοτε συγκεκριμένους πνευματικὲς καὶ κοινωνικοπολιτισμικὲς καταστάσεις τῶν διαφόρων περιοχῶν τῆς γῆς καὶ ἱστορικῶν συνθηκῶν, τὶς ὁποῖες ἀναμφιβόλως πρέπει νὰ λαμβάνουν ὑπ' ὄψιν οἱ φορεῖς τοῦ ἀνακαινιστικοῦ ἔργου τῆς Ἐκκλησίας. Πρέπει συνεχῶς καὶ ἀδιαλείπτως νὰ ἀνανεώνουν τὴ μεθοδολογία, τὶς μορφὲς καὶ τοὺς τρόπους τῆς δράσεώς τους καὶ νὰ ἐκσυγχρονίζον τὰ χρησιμοποιούμενα ἀπὸ αὐτοὺς μέσα ἐπικοινωνίας: ὀπτικοακουστικὰ ἐποπτικὰ μέσα, ἐκδόσεις, βιβλία, παντὸς εἶδους ἔντυπα καὶ φυλλάδια, περιοδικὰ, ἐφημερίδες, ραδιοτηλεοπτικὰ προγράμματα, κασέτες καὶ CD μουσικῆς, βιντεοκασέτες, κινηματογραφικὲς ταινίες, τηλεομοιοτυπικὴ ἀποστολὴ καὶ λήψι κειμένων (fax) κ.τ.τ. Ὅλα αὐτὰ πρέπει νὰ ἀνταποκρίνονται στὶς ἐξελίξεις τῆς τεχνικῆς καὶ σὲ ἐκεῖνα τὰ αἰσθητικὰ κριτήρια τῆς συγχρόνου ἐποχῆς, ποὺ εἶναι συμβατὰ πρὸς τὴν Ὁρθόδοξη πνευματικότητα. Ἡ χριστιανικὴ καὶ ἐκκλησιαστικὴ ἐνότης εἶναι ἐξ ἐπόψεως ὕλης ἐνότης οὐσιώδους ὁμογενοῦς καὶ ἀναλλοιώτου περιεχομένου ἀληθείας, τὸ ὁποῖο μπορεῖ ἐξ ἐπόψεως εἰδολογικῆς ἢ μορφολογικῆς νὰ βιώνεται καὶ μεταδίδεται ἔστω σὲ διαφορετικὲς ἢ καὶ ἑτερογενεῖς — ἀλλὰ πάντοτε μυσταγωγικὲς καὶ ἀναγωγικὲς — ἐκφραστικὲς μορφές.

Ἦδη τὸ 1928 ὁ ἀείμνηστος Καθηγητὴς Παναγιώτης Τρεμπέλας εἶχε διατυπώσει ἐπιγραμμα-

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΠΕΡΙ ΠΡΟΣΕΥΧΗΣ*

«Ὁ Θεός... ταπεινοὺς δίδωσι Χάριν»
(Ίακώβ. 1,9)

Γι' αὐτὸ ἀναρριχῆσου, ἀνέβα, διὰ μέσου τοῦ δέντρου τούτου, ὅπως σοῦ ἔχω ἤδη πῆ, κι ὅταν φτάσης ψηλὰ ἐκεῖ πολὺ εἶναι ὁ καρπός, δηλαδή ἡ εὐσεβῆς σου ἀγαπητικὴ ἐπιθυμία κι ἀφοσίωση, ποὺ δὲν πρέπει οὔτε μιὰ στιγμή νὰ τὴν ἀποχωρίζεσαι, κι ἀφοῦ ἀσταμάτητα καλλιιεργεῖς τὶς δύο, ποὺ ἔχουμε πῆ ἔννοιες καὶ σκέψεις, τὸν Φόβο τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν Ἐλπίδα, στὴν ἄπειρη συγκατάβασή Του καὶ τὸ ἀμέτρητο Ἐλεός Του, χωρὶς ὑπεκφυγές, αὐτοκολακειές καὶ ἀναλήθειες, ὅπως σὲ προηγούμενες γραμμές μου σὲ ἔχω προειδοποιήσει, τότε θὰ καταλάβῃς ὅτι πρέπει νὰ ἀφιερῶσης τὴ μέγιστη φροντίδα σου σὲ ἐτούτῃ τὴν ἀφοσίωση σ' αὐτὴ τὴν ἀπασχόληση, στὸ παρὸν ἀγιοπρεπές τούτο ἔργο, τὸ ὁποῖο θὰ ἀυξάνεται κάτω ἀπὸ τὶς ὑποδειχθεῖσες προϋποθέσεις αὐτὴ τὴ χρονικὴ περίοδο, μέσα στὴν

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 11 τοῦ ὑπ' ἀρ. 1/1995 τεύχους.

τικῶς ὡς ἐξῆς τὴ δεοντολογία καὶ τὰ ὄρια τοῦ ἐκσυγχρονισμοῦ τοῦ χριστιανικοῦ καὶ ἐκκλησιαστικοῦ κηρύγματος: «Θὰ ἀναζητήσωμεν, —ἐγραφεν—, εἰς τὰ διαφέροντα τῆς συγχρόνου ἐποχῆς τὰ λεγόμενα σημεῖα ἐπαφῆς, διὰ τῶν ὁποίων εὐχερέστερον θὰ πλησιάσωμεν πρὸς τοὺς ἀκροατάς μας. Ἡ ὁρολογία τῆς ἐποχῆς καὶ τὰ σύγχρονα ρεύματα τῆς σκέψεως θὰ ληφθοῦν καὶ ὑφ' ἡμῶν ὑπ' ὄψιν ἐν τῇ ἐξωτερικῇ διαμορφώσει καὶ ἐν τῇ ἐκλογῇ τῶν θεμάτων τοῦ κηρύγματος ἡμῶν. Συγχρονισμὸς δὲν εἶναι ἀλλαγὴ τοῦ περιεχομένου κατὰ τὴν οὐσίαν αὐτοῦ. Ὁ συγχρονισμὸς ἀνταποκρίνεται πρὸς τὴν νέαν μορφήν, τὴν ὁποίαν ἐν τῷ νέῳ νομίσματι προσλαμβάνει ὁ χρυσός, ὁ ὁποῖος κατ' οὐσίαν μένει ὁ αὐτός, ὁποῖος ἦτο καὶ εἶναι καὶ ἐν αὐτῷ τῷ παλαιοτάτῳ καὶ μὴ ἐν κυκλοφορίᾳ νομίσματι. Μόνον δ' εὐχρηστον καὶ εὐπρόσδεκτον εἰς τοὺς πολλοὺς καθίσταται τὸ νέον νόμισμα, οὐχὶ ὅμως καὶ πολυτιμότερον κατ' οὐσίαν τοῦ παλαιοῦ» (Ὁμιλητικὴ ἢ Ἱστορία καὶ Θεωρία τοῦ κηρύγματος, σ. 179).

ψυχῇ σου. Στὴ συνέχεια προπαρασκεύασε μὲ μεγάλη ἐπιμέλεια τὸν ἑαυτό σου καὶ μὲ τὴ βοήθεια τῆς Θείας Χάρης, νὰ ταπεινωθῆς μπροστὰ στὴν ὑπερουράνια Μεγαλειότητα τοῦ Θεοῦ. Αὐτὴ τὴ Θεϊκὴ ζωογόνο Χάρη, θὰ τὴ χρησιμοποιήσης γιὰ νὰ συνηθίσης στὴν οὐσίαν τοῦ ἔργου τούτου, προπαντὸς ὅταν θὰ ὀρμήση ἀπὸ μόνου του γιὰ νὰ ἔλθῃ σὲ κάποιον χρονικὸ διάστημα χωρὶς καμμιά προσπάθεια, χωρὶς καμμιά ἔννοια

Τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Κορίνθου
κ. ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΟΝΟΣ

ἢ σκέψη. Κι ἀλήθεια αὐτὴ ἡ εὐλογημένη περίπωση εἶναι τόσο ἐπιθυμητὴ καὶ ἐπαναζεσταίνει χαϊδευτικά, μάλιστα δὲ σὰν ἀμοιβή, ὅπως ὅλα αὐτὰ σοῦ τὰ ἔχω πῆ προκαταβολικά. Ἀκόμη ὅσο περισσότερο πετυχαίνεται αὐτὸς ὁ χωρισμὸς ἀπὸ τὸ δέντρο, δηλαδή ἀπὸ κάθε ἔννοια, σκέψη, περινόηση, κι ὅσο συχνότερα ἐπαναλαμβάνεται αὐτὴ ἡ αὐτονόμηση, καὶ μὲ ἀγαλλίαση καὶ μὲ καιόμενη ἐπιθυμία, αὐθόρμητα καὶ χωρὶς προσπάθεια, τόσο γλυκύτερη γίνεται καὶ εὐωδέστερη, ἀλλὰ καὶ τόσο περισσότερο εὐαρεστεῖ τὸν Οὐράνιο Βασιλέα. Καὶ σημείωσε, ὅτι ὅσο περισσότερο αἰσθάνεται τὴν γλυκύτητα αὐτὴ καὶ τὴν ἄνεση καὶ κατὰ τὴν διεξαγωγὴ αὐτοῦ τοῦ ἔργου αὐτῆς τῆς πνευματικῆς σου ἀνόδου, Ἐκείνος ὁ ἴδιος ὁ Κύριος, κόβει ἄνετα τὸν καρπὸ, γιὰ τὸν ὁποῖο μιλάμε, ἀπὸ τὸ δέντρο, καὶ σοῦ τὸν δίνει, καὶ εἶναι τούτο μέρος τοῦ δικοῦ σου δώρου.

«Ὁ καρπὸς τοῦ πνεύματος...»
(Γαλ. 5,22)

Ὅταν ὅμως αἰσθάνεσαι στὴν καρδιά σου κάτι ἀρκετὰ σκληρὸ καὶ ἀπ' εὐθείας βαρεῖα νὰ τὴν καταπιέξῃ καὶ νὰ τὴν κἀνῃ νὰ βρῖσκειται σὰν σὲ τεντωμένῳ σχοινί ἀμηχανίας, αὐτὸ εἶναι σημάδι τῆς ἀρχῆς, συμβαίνει δὲ ὅπως καὶ μὲ τὸν καρπὸ, τὸ φρούτο ὅπως λέμε, ποὺ κι αὐτὸ εἶναι στὴν ἀρχή, δηλαδή ὅπως θὰ λέγαμε πρῶτο ἀκόμη, πρασινωπὸ καὶ δύσγευστο, ποὺ ἀκόμη στυφίζει, εἴτε εἶναι ἐπάνω στὸ δέντρο, εἴτε εἶναι φρεσκοκομμένο ἀπ' αὐτό, καὶ ποὺ ὅταν τὸ δαγκώσης σοῦ φέρνει κάτι σὰ ριγηλὸ μούδια-

σμα στα δόντια σου. 'Αλλ' αυτό, εὐτυχῶς, δὲν εἶναι ἀφύσικο, ὅπως εἶναι φυσικὸ τὸ ὅτι γιὰ νὰ γευθῆς τὴν εὐγεστη ψύχα τοῦ καρποῦ, δὲν θὰ μπορέσης ἐὰν δὲν σπάσης μὲ τὰ γερά σου δόντια, τὸ κέλυφος, δηλαδὴ τὸ τσόφλι. Γιαυτό, ἐὰν τὰ δόντια σου εἶναι ἀδύνατα, αὐτὸ δὲ νὰ τὸ ἐννοήσης, ὅτι οἱ πνευματικὲς σου δυνάμεις, δὲν εἶναι ὅσο χρειάζεται νὰ εἶναι ἀναπτυγμένες, τότε σὲ συμβουλεύω νὰ ἐρευνήσης γιὰ τυχὸν ἀδυναμίες σου, γιὰτὶ πιστεύω ὅτι ἡ ἐμπειρία εἶναι προτιμότερη ἀπὸ τὴν εὐκαμπτη δύναμη, κι ἀποτελεσματικότερη.

«Ὡς ἄγγελον Θεοῦ ἐδέξασθέ με»
(Γαλ. 3,14)

Ἐπάρχει ἀκόμη κι ἓνας ἄλλος λόγος, γιὰτὶ σὲ φέρνω ἀπέναντι σ' αὐτὴ τὴν παρομοίωση μὲ τὸ δέντρο, στὸν νοητὸ σου κήπο, στὸ ὁποῖο δέντρο μεθοδικὰ κι σκαρφαλωτὰ ἀνεβαίνεις. Ὁ Θεὸς εἶναι Παντοδύναμος καὶ «οὐκ ἀδυνατίζει παρὰ τῷ Θεῷ πᾶν ῥῆμα» (Λουκ. 1,37), ὅπως ὅλοι γνωρίζουμε. Ἀλλὰ καταλαβαίνω καὶ τὸ ὅτι, γιὰ τὸν ἄνθρωπο εἶναι ἀδύνατο νὰ φτάσει στὴν τελειότητα, σ' ἐτοῦτο τὸ ἔργο ποῦ ἀνέλαβε, ἐκτὸς ἐὰν ἀπ' τὴν ἀρχὴ χρησιμοποίησε τοὺς δύο τρόπους, ὅπως ἤδη ἔχουμε πῆ, ἢ χρησιμοποίησε κάποιους ἄλλους παρόμοιους μὲ αὐτοὺς τρόπους. Κι ἀκόμη συμβαίνει ἡ τελειότητα αὐτοῦ τοῦ εὐσεβοῦς μὲ ἀγαπητικότητα πρὸς τὸν Θεὸ ἀνοδικοῦ ἔργου, νὰ ἔρχεται μὲ αἰφνιδιασμὸ χωρὶς τὴ βοήθεια καὶ τὴν παρέμβαση ἄλλου μέσου. Λοιπὸν σοῦ λέγω, ὅτι καὶ τὰ δύο εἶναι γιὰ σένα καὶ δικὰ σου, ὄχι κτῆμα σου, γιὰτὶ μιὰ τέτοια σκέψη ἢ ἀποψη δὲν εἶναι παρὰ ἁμαρτία, ἀλλὰ εἶναι δικὰ σου, γιὰτὶ σοῦ τὰ ἐδώρισε ἡ Εὐσπλαχνικὴ Χάρη τοῦ Θεοῦ καὶ σοῦ τὰ ἔστειλε διὰ μέσου ἐμοῦ σὰν ἀπεσταλμένου, σὰν πνευματικοῦ συμβούλου, παρὰ τὴν ἀναξιότητά μου. Ἐπίσης, νὰ εἶσαι βέβαιος ὅτι κάθε σκέψη κι ἐννοια πρὸς καὶ γιὰ τὸ Θεό, ποῦ ξεπηδᾷ εἴτε ἀπ' τὴν καρδιά κι ἀπὸ τὴν ψυχὴ σου, εἴτε προέρχεται ἀπὸ ἐπιμέλεια καὶ ἀπὸ συμβουλή δική μου, τοῦ πνευματικοῦ σου, ἢ προέρχεται ἀπὸ κάποιον ἄλλο πνευματικὸ σου δάσκαλο καὶ πατέρα, διὰ μέσου τῶν ὁποίων θέλησεν ὁ Θεὸς νὰ σοῦ ἐξαγγελθοῦν ὅλες ἐτοῦτες οἱ ὑψηλὲς πνευματικὲς ἐνασχολήσεις, δὲν ἀποτελοῦν παρὰ βοηθητικὸ ὄργανο τῆς Θείας Χάρης, διαλεγμένο καὶ σταλμένο ἀπὸ τὸν ἴδιο τὸν Κύριο, γιὰ νὰ ἐνεργήσῃ ἀποτελεσματικὰ στὰ ἔγκατα τῆς ψυχῆς σου.

«Ὁ φοβούμενος Αὐτὸν καὶ ἐργαζόμενος
δικαιοσύνην, δεκτὸς Αὐτῷ ἔστι»
(Πράξ. 10,35)

Αὐτὴ εἶναι ἡ αἰτία ποῦ σὲ συμβούλεψα νὰ θέσης πάνω ἀπὸ ὅτιδήποτε ἄλλο, τὰ δύο ἐκεῖνα ποῦ σοῦ ἐζήτησα πάρα πάνω. Αὐτὸ δὲ γιὰτὶ καὶ στὸν ἄνθρωπο συμβαίνει νὰ εἶναι συνυφασμένες δύο ὑποστάσεις, μία σωματικὴ καὶ ἡ ἄλλη πνευματικὴ, κατὰ φυσικὴ δὲ συνέπεια γίνεται ἀναγκαστικότητα καὶ προϋπόθεση ἡ διάκριση τῶν δύο αὐτῶν σκέψεων καὶ ἐννοιῶν, γιὰ τὴν ἀναγωγή καὶ ἄνοδο στὴν τελειότητα. Ἐπὶ ἀκόμη δὲν πρέπει νὰ μᾶς διαφεύγῃ, ὅτι οἱ δύο αὐτὲς περιπτώσεις τῶν δύο αὐτῶν ὑποστάσεων θὰ ἐνωθοῦν σὲ μιὰ ἐνιαία καὶ ἀθάνατη ὑπόσταση, κατὰ τὴν ἡμέρα τῆς Ἀνάστασης καὶ Μέλουσας Κρίσης. Ἡ κάθε μιὰ ἀπὸ αὐτὲς τὶς ὑποστάσεις μπορεῖ νὰ ἀναχθῆ καὶ νὰ φθάσει στὴν τελειότητα, σ' αὐτὴν ἐδῶ τὴ ζωὴ, μὲ τὸ κοινὸ ἀντίστοιχό της. Κοινὸ δὲ γιὰ τὴν κάθε μιὰ, ἀντίστοιχο ὑπάρχει, γιὰ μὲν τὴ φυσικὴ καὶ σωματικὴ ὑπόσταση, ὁ Φόβος τοῦ Θεοῦ, καθὼς καὶ ἡ Ἐλπίδα, γιὰ τὴν πνευματικὴ κατάσταση, δηλαδὴ τὴν πνευματικὴ ὑπόσταση. Τοῦτο εἶναι κατὰ τὴ γνώμη μου σωστό, νοητὸ καὶ συνεπές. Γιὰτὶ τίποτε δὲ ξαγκιστρώνει καὶ δὲν ἀπομακρύνει τὸ σῶμα ἀπὸ τὴν κλίση πρὸς τὰ ὑλικά, πρὸς τὰ πρόσκαιρα καὶ σωματικά, ὅσον ἡ συναίσθηση καὶ ὁ Φόβος Κυρίου, καὶ ἡ Μνήμη Θανάτου. Τίποτε δὲ, κατ' ἀντίθεση, δὲν εἶναι γρηγορότερο καὶ τελεσφορότερο, καὶ τίποτε ἄλλο δὲν διεγείρει μὲ θέρη τὸν πόθο καὶ τὴν ἀγάπη τῆς ἁμαρτωλῆς ψυχῆς γιὰ τὸν Θεό, ὅσον ἡ βέβαιη Ἐλπίδα γιὰ τὴν συγχώρηση ὅλων τῶν ἁμαρτιῶν της. Τελικὰ κι ἀναμφίβολα λοιπὸν, σὲ συμβουλεύω καὶ σὲ προτρέπω ἐπίμονα, νὰ χρησιμοποίησῃς σὰ σκαλοπάτια τὶς δύο αὐτὲς σκέψεις, ἢ ἂν θέλεις, ἐννοίες ἢ καταστάσεις, γιὰ νὰ ἀνεβῆς καὶ νὰ ἐπιτύχῃς τὸ ἀγιοπόθητο.

«Εὐξώμεθα ὑπὲρ ἀλλήλων»
(Ἰωάν. 5,16)

Ἀλλά, ἐὰν κάποιον ἄγγελμα τοῦ φύλακα ἀγγέλου σου ἢ ἐὰν κάποιος ἄλλος πνευματικὸς δάσκαλος, σοῦ μιλήσῃ ἐσωτερικὰ καὶ σοῦ ἐπηρεάσῃ τὴν βαθύτερη πνευματικὴ σου κατανόηση, ὑποδεικνύοντάς σου τυχὸν ἄλλες δύο διαφορετικὲς μεθόδους ἀπ' αὐτὲς ποῦ σοῦ ἐξέθεσα ἐδῶ, ἐὰν οἱ δύο ἄλλοι αὐτοὶ προτεινόμενοι τρό-

ποι σὲ ἱκανοποιοῦν καὶ εἶναι καλύτεροι κι ἀπο-
τελεσματικότεροι, ἀκολούθησέ τους κι ἐφάρμο-
σέ τους, χωρὶς παρεξήγηση. Πάντως ὅπως ἴσως
ἐγὼ πιστεύω, ὅτι αὐτὰ πού ἐγὼ σοῦ ὑπέδει-
ξα, δὲν ὑπάρχει φόβος νὰ μὴν ἀποβοῦν ὠφέλι-
μα στὴν σεμνὴ κι εὐλογημένη προσπάθειά σου
γιὰ τὴν εὐσεβῆ ἀγαπητικότητά σου πρὸς τὸν
Θεό. Ἄπ' ὅ,τι δὲ ἔχω ἤδη κατανοήσει ἀπὸ τὴν
ψυχικὴ σου κατάσταση, νομίζω σταθερὰ ὅτι ὅσα
ὑπεύθυνα σοῦ ὑπόδειξα θὰ βοηθήσουν ἀναμφί-
βολα τὴ διάθεσή σου γιὰ τὴν πνευματικὴ ἀνοδο,
πρὸς τὴν ὁποία σταθερὰ κι εὐλαβικὰ στοχεύεις
κι ὅταν ἀντιληφθῆς ὅτι προχωρῆς στὴν ἀνοδική
σου αὐτὴ πορεία, δόξασε ἀπ' τὰ βάθη τῆς καρ-
διάς σου καὶ εὐχαρίστησε τὸ Θεό, ἀλλὰ συγχρό-
νως μὴ ξεχνᾶς καὶ ἐμένα, γιὰ τὴν ἀγάπη τοῦ
Κυρίου, νὰ προσευχηθῆς στὴν Ἁγαθότητά Του
καὶ γιὰ τὴν μηδαιμότητά μου. Μὴν τὴ παραλεί-
ψεις αὐτὴ τὴν δέηση γιὰ τὴν ἀμαρτωλότητά μου,
γιατὶ δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ καταλάβῃς πόσο ἀ-
νάγκη τὴν ἔχω, καὶ πόσο ἀντικειμενικὰ μοῦ
χρειάζεται.

Αὐτὰ γιὰ τώρα, καὶ ἡ Χάρη τοῦ Θεοῦ ἃς
εἶναι εὐσπλαχνικὰ ἄφθονη καὶ γιὰ τοὺς δύο
μας.

Διάβαζε τὴν Ἐπιστολή μου ἐτούτη συχνά.
Μὴ τὸ ξεχνᾶς αὐτό. Προσπάθησε κι ἐφάρμοσε
ὅσα μὲ συντομία σοῦ ἐξέθεσα, καὶ νίκα τὶς τυ-
χὸν προκύπτουσες δυσκολίες, καθὼς καὶ τὶς αἰ-
τίες πού προξενοῦν τὶς ἀναπάντεχες δυσκολίες
καὶ στὴν ἀρχὴ καὶ στὴν διαδρομὴ τῆς πνευματι-
κῆς αὐτῆς οὐρανόδρομης πορείας, μὲ τὴ Δύναμη
καὶ τὴ Χάρη τοῦ Γλυκύτατου Ἰησοῦ Χριστοῦ,
'Αμήν.

Ψαλμὸς ΛΣΤ' (36)

1. Μὴν ἀγανακτῆς γιὰ τοὺς πονηρευόμενους
καὶ μὴ μιμῆσαι τοὺς ἐργάτες τῆς ἀνομίας.
2. γιατί θὰ θεριστοῦν γρήγορα σὰν χορτάρια
καὶ θὰ καταμαρανθοῦνε σὰν τὰ χλωρὰ βο-
τάνια.
3. Ἐλπίζε στὸ Θεό, κάνε ἀσταμάτητα τὸ καλὸ
καὶ ζῆσε στὴ γῆ, χαιρόμενος τὰ ἀγαθὰ τῆς.
4. Εὐφραίνου καὶ ἐλπίζε στὸν Κύριο κι Αὐτὸς
θὰ στὸ ἀνταποδώσῃ σὲ αἰτήματα τῆς καρ-
διάς σου.
5. Ἀνάθεσε στὸν Κύριο τὸν δρόμο σου καὶ ἐλ-
πίξε σὲ Ἐκεῖνον.
6. Αὐτὸς θὰ βγάλῃ σὰν φῶς τὴ δικαιοσύνη σου
καὶ τὴν κρίση σου ξάστερα σὰ μέρα μεσημέ-
ρι.
7. Ὑποτάξου στὸν Κύριο καὶ παρακάλεσέ τον
ἱκετευτικά, μὴ δὲ ἀγανακτῆς γιὰ τὸ ὅτι κα-
τευδώνεται στὸ δρόμο του ἐκεῖνος πού τυ-
χὸν παρανομεῖ.
8. Μὴ θυμῶνῃς καὶ μὴν ὀργίζεσαι γιαντὸ καὶ
μὴν ἀγανακτῆς, ὥστε νὰ πέσης καὶ σὺ σὲ
κακοπραγίες.
9. Μὴ ξεχνᾶς ὅτι οἱ πονηρευόμενοι θὰ ἐξολο-
θρευτοῦν, αὐτοὶ δὲ πού ὑπομένουν γιὰ χάρη
τοῦ Κυρίου, θὰ κληρονομήσουν τὴν γῆν.
10. Σὲ λίγο ὁ ἀσεβῆς κι ἀμαρτωλὸς δὲν θὰ ὑ-
πάρχῃ πιά, οὔτε ἐκεῖνος ἀλλὰ καὶ ὁ τόπος
του θὰ ἔχει ἐξαφανισθῆ.
11. Ὅμως οἱ πρᾶοι θὰ κληρονομήσουν τὴν γῆ
καὶ θὰ τὴν χαιρῶνται μέσα σὲ εἰρήνη.
12. Ὁ ἀμαρτωλὸς μηχανεύεται κατὰ τοῦ δι-
καίου καὶ τρίζει τὰ δόντια του ἐναντίον του.
13. Ἀλλὰ ὁ Κύριος θὰ γελάσῃ μαζί του γιατί
προβλέπει πὼς ἔρχεται ἡ κακὴ ἡμέρα του.
14. Οἱ ἀμαρτωλοὶ ἐξέσπασαν τὴν ρομφαία τους
καὶ ἐτέντωσαν τὸ τόξο τους, γιὰ νὰ ἐξουθε-
νώσουν τὸν πτωχὸ καὶ τὸν δίκαιο καὶ νὰ κα-
τασφάζουν αὐτοὺς πού περπατοῦν ἴσια καὶ
δίκαια,
15. ἀλλ' ἡ ρομφαία τους θὰ γυρίσῃ καὶ θὰ κα-
τατρύπησῃ τὶς καρδιές τους καὶ τὰ τόξα τους
τελικὰ θὰ συντριβοῦν.
16. Καὶ εἶναι προτιμότερο τὸ λίγο τοῦ δικαίου,
παρὰ ὁ πλούτος ἔστω καὶ πολὺς τῶν ἀμαρ-
τωλῶν,
17. γιατί τὰ μπράτσα τῶν ἀμαρτωλῶν θὰ συντρι-
βοῦν, ἐνῶ ὁ Κύριος ὑποστηρίζει τοὺς δι-
καίους.
18. Ὁ Κύριος γνωρίζει τοὺς δρόμους καὶ τὰ ἔρ-
γα τῶν ἀμέεπτων καὶ ἡ κληρονομία τους θὰ
εἶναι αἰώνια.
19. δὲν θὰ καταισχνυθοῦν σὲ καιροὺς πονηροὺς
καὶ σὲ ἡμέρες πείνας αὐτοὶ θὰ εἶναι χορτάρια,
τοῖ,
20. ἐνῶ οἱ ἀσεβεῖς κι ἀμαρτωλοὶ θὰ ἐξολοθρευ-
τοῦν καὶ οἱ ἐχθροὶ τοῦ Θεοῦ θὰ λιώσουν
σὰν τὸ λίπος τῶν ἀρνιῶν καὶ θὰ ἐξατμι-
σθοῦν σὰν καπνὸς καὶ θὰ ἐκλείψουν.
21. Ὁ ἀμαρτωλὸς δανεῖζεται χωρὶς νὰ ξεπλη-
ρώνη, ἐνῶ ὁ δίκαιος καὶ δίνει καὶ συμπο-
νάει.
22. Οἱ εὐλογημένοι ἀπὸ τὸν Θεὸ θὰ κληρονομή-
σουν τῆς γῆς τὰ ἀγαθὰ, ἐνῶ οἱ καταραμένοι
τοῦ Κυρίου θὰ ἐξολοθρευτοῦν.
23. Ὅταν ἀπὸ τὸν Κύριο κατευθύνονται τὰ βή-
ματα τοῦ ἀνθρώπου, ἡ ὁδὸς του αὐτὴ εἶναι
ἀρεστὴ στὸν Θεό.

Η ΣΧΕΣΗ ΤΟΥ ΓΙΑΤΡΟΥ ΜΕ ΤΟΝ ΑΡΡΩΣΤΟ:

**Έξάρτηση - Άποπροσωποποίηση - Κώδικες ιατρικής ήθικης -
Πρέπει ό ασθενής νά γνωρίζει τήν αλήθεια; - Ιατρικό άπόρρητο:
Μία άπόπειρα προσεγγίσεως άπό όρθοδόξου πλευράς.***

Και γ) ό γιατρός πρέπει νά διαφυλάττει τó άπόρρητο τής ιατρικής εξέτασης και θεραπείας. Πράγματι τó άρθρο 9ο αναφέρεται στο άπόρρητο, τó όποϊον και εξέτάζω διεξοδικότερα κατωτέρω^(17,21, 22-31).

3) Πρέπει ό γιατρός νά λέγει τήν αλήθεια στον ασθενή;

Άπό τήν άρχή πρέπει νά σημειώσω, ότι οί άρχαϊοι όρκοι και οί κώδικες ιατρικής ήθικης μέχρι και τó 1957 σιωπούν έντελώς στο παραπάνω έρώτημα και δέν έχουν νά προσθέσουν τίποτα στο τί ό γιατρός θά συμβουλευσει ή θά πεί στον ασθενή γύρω άπό τήν άρρώστια του, έν δηλαδή θά του πεί τήν αλήθεια ή θά τήν άπο-

φύγει. Ό όρκος του Ίπποκράτη δέν αναφέρει τίποτε.

Ό κώδικας ήθικης του American Medical Association του 1847 ύποστηρίζει, ότι ό γιατρός έχει ιερό καθήκον «νά άποφύγει ό,τι θά άποθαρρύνει και θά καταθλίψει τόν ασθενή». Η ίδια έταιρεία του AMA τó 1957, παρακάμπτει τó

Τού Σεβ. Μητροπολίτου Φωκίδος
κ. ΑΘΗΝΑΓΟΡΑ

όλο θέμα και αφήνει τήν έννημέρωση του άρρώστου στη διάκριση του γιατρού. Άκόμη και ή «The Declaration of Geneva» τó 1948 τηρεί άνεξήγητη σιγή και δέν αναφέρει τίποτε για τó ύπό εξέταση θέμα. Τελευταία ή AMA στο βιβλίο

* Συνέχεια έκ τής σελ. 18 του ύπ' άρ. 1/1995 τεύχους.

24. Έάν πέση δέν θά συντριβή γιατί ό χέρι του Θεού θά γίνη στήριγμά του.
25. Ήμωνα νέος κι έγέρασα και ποτε δέν είδα δίκαιον έγκαταλελειμμένο, ούτε τους άπογόνους του νά δυστυχούν ή νά ζητιανεύουν.
26. Ό δίκαιος όλημερίς έλεεί και δανείζει, τά έγγονά του δέ θά πλέουν μέσα σέ εύλογία.
27. Άπόφευγε κάθε κακό, πάντοτε δέ νά αγαθοποιής και θά διασωθής αιώνια,
28. γιατί ό Θεός αγαπάει τήν κρίση, και δέν έγκαταλείπει τους όσίους του που αιώνια θά διαφυλαχθούν, ένώ των άσεβών και οί άπόγονοι θά έξολοθρευτούν.
29. Οί δίκαιοι θά κληρονομήσουν τά αγαθά τής γής και θά κατασκηνώσουν άτελεύτητα σ' αυτήν.
30. Τó στόμα του δίκαιου μελετάει τήν σοφία και ή γλώσσα του έγφράζεται με κρίση
31. ό νόμος του Θεού κατοικεί στην καρδιά του, τά δέ βήματά του ούδέποτε θά σκοντάψουν για νά πέσουν.
32. Ό άμαρτωλός κατασκοπεύει τόν δίκαιο και έπιζητεί εύκαιρία για νά τόν θανατώση,
33. αλλά ό Θεός δέν θά τόν έγκαταλείψη στά

- χέρια του κι ούτε θά καταδικάση τόν δίκαιο σέ ήμέρα κρίσης.
34. Περιμένε τόν Κύριο, πορεύου στον δρόμο Του κι αυτός θά σου κληροδοτήσει τά αγαθά τής γής, κι όλα θά τά καταλάβης όταν δής τόν έξολοθρεμό των άσεβών κι άμαρτωλών.
35. Είδα τόν άσεβή νά κομπάζη και νά ύπερψώνεται όσο τó ύψος των κέδρων του Λιβάνου,
36. και ξαναπέρασα και τόν έξήτησα, αλλά δέν τόν βρήκα, ούτε αυτόν ούτε τόν τόπο του.
37. Τήρησε τήν άκακία και μη έγκαταλείψης τήν εύθύτητα γιατί ό ειρηνικός άνθρωπος αφήνει καλή άνάμνηση,
38. οί δέ παραβάτες των έντολών θά έξολοθρευτούν σκληρά, και μαζί με αυτούς κι ό,τι αφήσουν πίσω τους,
39. ένώ ή σωτηρία των δικαίων είναι έργο του Κυρίου και Έκείνος είναι ύπερασπιστής τους στις ήμέρες των θλίψεων,
40. γιατί αυτός ό Κύριος και θά τους λυτρώση και θά τους έλευθερώση άπό τους άμαρτωλούς και θά τους χαρίση τη σωτηρία γιατί έλπισαν σ' Έκείνον. (Τέλος)

«Principles of Medical Ethics» τὸ 1980 λέγει πολὺ λακωνικά, ὅτι «ὁ γιατρὸς θὰ πρέπει νὰ συμπεριφέρεται τίμια πρὸς τοὺς συναδέλφους του καὶ πρὸς τοὺς ἀσθενεῖς». Σὲ σοβαρὲς περιπτώσεις, ὅπως τοῦ καρκίνου, οἱ γιατροὶ πολὺ δυσκολεύονται καὶ διστάζουν νὰ ἀποκαλύψουν ὅλη τὴν ἀλήθεια στὸν ἀσθενή, μήπως ὁ ἐτοιμοθάνατος ἀποθαρρυνθεῖ, μελαγχολήσῃ, ἀπελπιστεῖ, χάσει τὸ ἠθικὸ του καὶ τὸ ἐνδιαφέρον του στὴ ζωὴ, καί, πιθανῶς, μήπως προχωρήσῃ καὶ στὴν αὐτοκτονία ἀκόμα. Οἱ γιατροὶ ἐπὶ πλέον χρησιμοποιοῦν placebo (εἰκονικὸ φάρμακο) γιὰ παυσίπονο ἢ καταπραϋντικὸ στοὺς ἀσθενεῖς, συνήθως ἐνέσεις φυσιολογικοῦ ὁροῦ ἀντὶ ἐνέσεων ὀπίου, πού τοὺς ἀνακουφίζουν γιὰ καθαρὰ ψυχολογικοὺς λόγους. Ἄλλωστε ἡ χρῆση εἰκονικοῦ φαρμάκου (placebo), κατὰ ὁμολογία γιατρῶν, εἶναι λιγότερο βλαβερὴ ἀπὸ τὸ συνηθισμένο καὶ ἔχει καὶ ψυχοθεραπευτικὴ ἐπίδραση στὸν ἄρρωστο.

Προσφάτως τὸ θέμα αὐτό, ἐὰν δηλαδὴ ὁ γιατρὸς πρέπει νὰ ἀποκαλύπτει ἢ ἀποκρύπτει τὴν ἀλήθεια ἀπὸ τὸν ἀσθενή, ἔχει συζητηθεῖ πολὺ καὶ ἔχουν γραφεῖ καὶ δημοσιευθεῖ πολλὰ γύρω ἀπὸ αὐτό. Βέβαιο εἶναι, ὅτι, κατὰ μεγάλο μέρος, ἡ στάση τῶν γιατρῶν καὶ τῶν ἀσθενῶν ἔχει ἀλλάξει καὶ διαφοροποιηθεῖ πολὺ.

Τὴν ἀλλαγὴ αὐτὴ τὴν ἐκφράζει εὐγλωττα καὶ πειστικὰ τὸ βιβλίο τῆς American Hospital Association «Patients bill of Rights» τὸ 1972, ὡς ἐξῆς: Ὁ ἀσθενὴς ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ ἐνημερῶνεται ἀπὸ τὸν γιατρό του πλήρως σχετικὰ μὲ τὴν διάγνωση, τὴν θεραπεία καὶ τὴν πρόγνωση τῆς ἀσθενείας του μὲ τέτοιο τρόπο, ὥστε νὰ εἶναι σὲ θέση νὰ ἀντιλαμβάνεται τὴν κατάστασή του. Ὅταν δὲν εἶναι ἐνδεδειγμένο ἰατρικῶς νὰ δίδεται τέτοια πληροφορία στὸν ἀσθενή, τότε πρέπει νὰ γίνεται ἡ ἐνημέρωση στὸ κατάλληλο πρόσωπο γιὰ λογαριασμό του. Δύο ἔρευνες, πού ἀφοροῦν τὴν ἀπόκριση ἢ μὴ τῆς ἀλήθειας πού πραγματοποιήθηκαν σὲ διάστημα 20 ἐτῶν, ἀπέδειξαν, ὅτι τὸ 1961 τὸ 90% τῶν γιατρῶν εὐνοοῦσαν τὴν ἀπόκριση τῆς ἀλήθειας ἀπὸ τοὺς καρκινοπαθεῖς ἀσθενεῖς τους (OKEN 1961), ἐνῶ ἀντιθέτως τὸ 1979 (Noveck et al 1979) τὸ 90% τῶν γιατρῶν προτιμοῦν τὴ φανέρωση τῆς ἀλήθειας στοὺς καρκινοπαθεῖς ἀσθενεῖς. Τί δραματικὴ καὶ ἐκπληκτικὴ μετατόπιση στ' ἀλήθεια!

Πρέπει ἐδῶ νὰ προσθέσω, ὅτι:

α) Ὁ ἀσθενὴς ἐπιβάλλεται νὰ εἶναι εἰλικρι-

νῆς, εὐθὺς καὶ τίμιος ἀπέναντι στὸν γιατρό καὶ νὰ ἐκθέτῃ μόνος του ἐλεύθερα, ἀντικειμενικά, ἀνοικτὰ καὶ τίμια ὅσα γνωρίζει καὶ αἰσθάνεται μὲ τὴν ἀσθενεία του.

β) Οἱ ἀσθενεῖς θὰ πρέπει νὰ ἔχουν τὸ δικαίωμα νὰ ἰδοῦν τοὺς ἀτομικοὺς τους ἰατρικοὺς φακέλους. Ὁ κώδικας IPWG (1983) λέγει τὰ ἐξῆς ἀξιοπρόσεκτα: «Ἐπιπροσέχουμε τὸ δικαίωμα τῶν ἀσθενῶν καὶ τῶν πελατῶν νὰ ἔχουν πρόσβαση σὲ ὅλες τὶς πληροφορίες πού τοὺς ἀφοροῦν. Μιὰ τέτοια πρόσβαση, παρὰ τοὺς εὐλόγους περιορισμούς, ἐνθαρρύνει τὴν εἰλικρίνεια καὶ βελτιώνει τὴν ποιότητα τοῦ ἐγγράφου, διορθώνοντας ἔτσι τὰ πραγματικὰ λάθη καὶ ἐλαττώοντας τὶς παρεξηγήσεις».

Μετὰ ἀπὸ ὅλη αὐτὴ τὴ σύντομη ἀνασκόπηση καὶ συζήτηση τοῦ ὅλου θέματος ποῖο εἶναι τὸ συμπέρασμα;

Ἡ ἀποψή μου εἶναι, ὅτι ὁ γιατρὸς πρέπει στὸν ἀσθενή καὶ ἐτοιμοθάνατο νὰ λέγει ὅλη τὴν ἀλήθεια σχετικὰ μὲ τὴν διάγνωση, μὲ τὸ εἶδος τῆς θεραπείας καὶ μὲ τὴν πρόγνωση, ἐκτὸς ἐὰν ὁ ἴδιος ὁ ἀσθενὴς δὲν θέλει νὰ πληροφορηθεῖ. Ἐπίσης ἐὰν ἰατρικῶς δὲν ἐνδείκνυται νὰ ἐνημερωθεῖ ὁ ἴδιος ὁ ἀσθενὴς, τότε κάποιος στενός του συγγενής ἢ ἄλλο πρόσωπο θὰ ἐνημερωθεῖ γιὰ τὴν κατάσταση τῆς υγείας τοῦ ἀσθενοῦς ἢ τὴ σοβαρότητα τῆς ἀρρώστιας του.

Ἡ φανέρωση στὸν ἀσθενή ὅλη τῆς ἀλήθειας ἀποτελεῖ σεβασμὸ στὸν ἀσθενή καὶ τὴν αὐτονομία του. Ἡ πράξη αὐτὴ εἶναι σωστὴ, ἀναγκαία, ρεαλιστικὴ, πολὺ λογικὴ, ἀνθρώπινη καὶ χριστιανικὴ, γιατί ὁ ἀσθενὴς, θὰ εἶναι σὲ θέση νὰ ρυθμίσει ὅλες του τὶς ὑποθέσεις: πνευματικὲς, κοινωνικὲς, οἰκογενειακὲς, οἰκονομικὲς, κληρονομικὲς κ.λπ.

Τὸ ἐρώτημα δὲν εἶναι, ἐὰν θὰ πρέπει νὰ ποῦμε ἢ ὄχι τὴν ἀλήθεια στὸν ἄρρωστο, ἀλλὰ πῶς θὰ τὴν ποῦμε.

Ἰατρικὸ ἀπόρητο

Εἶναι στὴν ἀνθρώπινη φύση, στὸν ἄνθρωπο, ἀπὸ τὰ μικρὰ του ἀκόμα χρόνια, νὰ θέλει νὰ μιλήσῃ σὲ κάποιον, νὰ συζητήσῃ μαζί του, νὰ ἐκφραστεῖ, νὰ ἐπικοινωνήσῃ, νὰ ἀνταλλάξῃ ἀπόψεις, νὰ τὸν συμβουλευτεῖ. Κάθε ἄτομο νοιώθει τὴν ἀνάγκη νὰ ἐκμυστηρευθεῖ, νὰ ἐμπιστευθεῖ σὲ κάποιον, τοὺς πόθους του, τὰ ὄνειρά του, τὶς φαντασίες του, τὰ ἐρωτήματά του, τὰ προβλήματά του, τὰ λάθη του, τὰ σφάλματά του, τὰ

άμαρτήματά του. Αυτός ό κάποιος μπορεί να είναι ό ιερέας, οί γονεΐς, ό εκπαιδευτικός, ό ψυχοθεραπευτής (ψυχολόγος, ψυχίατρος), ό γιατρός και άλλοι.

Τό άτομο αυτό, και στην προκειμένη περίπτωση ό ασθενής, πιστεύει πώς ό,τι και εάν έμπιστευθεί στο γιατρό, ό,τι και εάν του έμπιστευθεί σχετικά με την άρρώστια του και πιθανώς και άλλα προσωπικά και οικογενειακά του θέματα, ό γιατρός θα τά σεβαστεί και δέν θα άποκαλύψει τίποτε σε κανέναν. Η έμπιστοσύνη του αυτή, ή πίστη του αυτή, ό γιατρός θα τηρήσει τό άπόρρητο, είναι πανάρχαια και έχει διατυπωθεί και στον Ίπποκράτειο όρκο ως έξής: «Α δ' άν θεραπείη ή ίδω ή άκούσω, ή και άνευ θεραπείης κατά βίον ανθρώπων, ά μη χρή ποτέ έκλαλέεσθαι έξω, σιγήσομαι, άρρητα ήγεύμενος είναι τά τούτα»⁹. Τό ιατρικό άπόρρητο, έκτός από τον Ίπποκράτειο όρκο αναγνωρίζεται άκόμη και από τους έξής κώδικες ήθικης: The declaration of Geneva, American Medical Association, American Nurses Association, The British Medical Association, in its Handbook of Medical Ethics και άλλους κώδικες ήθικης. Επί πλέον, ως γνωστόν, και ό Νόμος αναγνωρίζει τη μεγάλη σημασία του ιατρικού άπορρήτου διεθνώς:

α) Προβλέπει βαριές ποινές σε περίπτωση παράβασης του από τους γιατρούς και

β) Οί ιερείς, οί ψυχίατροι, οί ψυχολόγοι, οί ψυχοθεραπευτές, έξαιρούνται από τό να δώσουν κατάθεση για τους άρρώστους τους στο δικαστήριο.

Ένώ όλοι, γιατροί και άρρωστοι, αναγνωρίζουν τη θεμελιακή αξία και σπουδαιότητα του άπορρήτου, ύπάρχουν όμως σήμερα άρκετοί, για να μην πώ πολλοί, που έχουν διαφορετικές άπόψεις για την αξία και τη χρησιμότητα του άπορρήτου. Θεωρούν, ό τι τό άπόρρητο δέν είναι absolute principle, ό τι ή χρησιμότητά του είναι περιορισμένη και ό τι αυτό καθ' έαυτό τό άπόρρητο δέν είναι κάτι τό ιερό και άπαραβίαστο. Είναι γνωστόν, ό τι τό άπόρρητον παραβιάζεται, όταν άπειλείται τό δημόσιο συμφέρον, ή ή υγεία και ή εύημερία του άτόμου και του κοινωνικού συνόλου από μεταδοτικές ή μολυσματικές ασθένειες. Επίσης και σε άλλες σοβαρές περιπτώσεις παραβιάζεται τό ιατρικό άπόρρητο. Η άπειλή φόνου (περίπτωση Tarasoff), ή έγκατάλειψη και ή κακοποίηση παιδιών και άλλες παρόμοιες περιπτώσεις, οδηγούν σε αναγκαστική άρση του άπορρήτου.

Άκόμη ή σύγχρονη Νοσοκομειακή Ίατρική Πρακτική (Hospital Medicine), ή ανάγκη να πληροφορούνται και να ενημερώνονται τά μέλη της ομάδας περίθαλψης (Γιατροί και Νοσηλευτικό προσωπικό) γύρω από την κατάσταση του άρρώστου (The members of the health - care teams), ή ύπαρξη ασφαλιστικών μέτρων για τρίτους (the existence of third - party insurance programs) και οί συνεχώς αναπτυσσόμενοι και διευρυνόμενοι κλάδοι της Ίατρικής για καλύτερη και πλέον ολοκληρωμένη ιατρική και νοσοκομειακή περίθαλψη, έχουν ως άποτέλεσμα την παραβίαση του ιατρικού άπορρήτου με τον έναν ή άλλον τρόπο σε ένα μεγάλο βαθμό και θέτουν τους γιατρούς σε πολλά έρωτηματικά και ήθικά διλήμματα, όσον άφορά την έννοια του άπορρήτου, τη λειτουργικότητά του και τη χρησιμότητά του.

Έπιπροσθέτως οί ηλεκτρονικές τράπεζες πληροφορικής ιατρικών δεδομένων (computer data banks), οί δημόσιοι ή ιδιωτικοί όργανισμοί, τά τρίτα πρόσωπα ή ιδρύματα, που όλα αυτά προσπαθούν να συλλέξουν κατά τό δυνατόν περισσότερες πληροφορίες για τον ασθενή, προκειμένου να του χορηγήσουν κάποια σύνταξη ή όποιαδήποτε άλλη κοινωνική παροχή, περαιτέρω προβληματίζουν και τους γιατρούς και τους ασθενείς στο κατά πόσον δηλαδή διαρρέουν πληροφορίες και γνωστοποιούνται ή στο κατά πόσον τό άπόρρητο μπορεί να παραμείνει άπρόσβλητο και άπαραβίαστο.

Έπιπροσθέτως οί ηλεκτρονικές τράπεζες πληροφορικής ιατρικών δεδομένων (computer data banks), οί δημόσιοι ή ιδιωτικοί όργανισμοί, τά τρίτα πρόσωπα ή ιδρύματα, που όλα αυτά προσπαθούν να συλλέξουν κατά τό δυνατόν περισσότερες πληροφορίες για τον ασθενή, προκειμένου να του χορηγήσουν κάποια σύνταξη ή όποιαδήποτε άλλη κοινωνική παροχή, περαιτέρω προβληματίζουν και τους γιατρούς και τους ασθενείς στο κατά πόσον δηλαδή διαρρέουν πληροφορίες και γνωστοποιούνται ή στο κατά πόσον τό άπόρρητο μπορεί να παραμείνει άπρόσβλητο και άπαραβίαστο.

Ο Mark Siegler, Καθηγητής της Ίατρικής και Διευθυντής του Κέντρου Ίατρικής Ηθικής στο Πανεπιστήμιο του Σικάγου, σε ένα προκλητικό (provocative) και πολύ ένδιαφέρον άρθρο του ύποστηρίζει, ό τι ή παραδοσιακή, ιστορική έννοια του ιατρικού άπορρήτου, όπως περιγράφεται στους κώδικες ιατρικής ήθικης από τά χρόνια του Ίπποκράτη και γίνεται άποδεκτό άκόμη και σήμερα από γιατρούς και ασθενείς, δέν ύπάρχει, δέν ύφίσταται. Η ιδέα του άπορρήτου, λέγει, είναι μι ά παρχαιωμένη, άσυγχρόνιστη, γερασμένη, άδύναμη, άόριστη, δυσδιάκριτη, και είναι «a decrepit concept».

(Συνεχίζεται)



ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΕΝ ΤΗ ΔΙΑΣΠΟΡΑ*

ΕΙΣΗΓΗΣΙΣ ΕΙΣ ΤΗΝ Β' ΣΥΝΑΞΙΝ ΤΗΣ ΕΝ ΕΝΕΡΓΕΙΑ ΙΕΡΑΡΧΙΑΣ

ΤΟΥ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΥ ΘΡΟΝΟΥ

(ΦΑΝΑΡΙΟΝ, 1-4 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 1994)

Ὡς δηλαδή εἰς οἰονδήποτε Ὁρθόδοξον Συλλειτουργοῦν πάντες οἱ Ἐπίσκοποι παραμένουν ἠνωμένοι καὶ ἀδιάσπαστοι ἐν τῇ μιᾷ πρὸ αὐτῶν Θεῖα Εὐχαριστία — ἀνεξαρτήτως ἐθνότητος ἢ δικαιοδοσιακῆς προελεύσεως — ὁμολογοῦντες καὶ καταγγέλλοντες λατρευτικῶς τὴν ὑπὸ τὸν κατὰ τὰ πρεσβεῖα τῆς ἀρχαίας Πενταρχίας

Τοῦ Σεβ. Ἀρχιεπισκόπου Αὐστραλίας
κ. ΣΤΥΛΙΑΝΟΥ

«Πρῶτον» σύμπραξιν, ἥτοι ἐνότητα ἅμα καὶ κοινωνίαν αὐτῶν, καὶ τῶν ἅς ἐκπροσωποῦν ἐπὶ μέρους Αὐτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν, οὕτω καὶ ἐν τῇ διοικήσει καὶ λοιπῇ ἐκκλησιαστικῇ δράσει ἐν ἐκάστη πόλει καὶ χώρᾳ, δεόν νὰ τηρῆται ἢ αὐτῇ ἐνότης καὶ κοινωνία ὑπὸ τὸν κατὰ τὰ ὡς ἄνω «Πρῶτον».

β) Ἐὰν τὸ ἐνιαῖον καὶ ἀδιάσπαστον τῆς πνευματικῆς δικαιοδοσίας ἐξασφαλισθῇ κατὰ τὰ ἀνωτέρω, ἥτοι κατὰ τὴν ἐνότητα καὶ ταυτότητα τῆς λατρείας, ὅπερ ἢ αὐθεντικώτερα βεβαίωσις περὶ τῆς ἐν τῇ Πίστει ἐνότητος, τότε δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν ἀνεκδοκίμως ὅτι πάντα τὰ λοιπὰ λειτουργικὰ προβλήματα τῆς Διασπορᾶς εἶναι κατ' οὐσίαν δευτερευούσης σπουδαιότητος καὶ σημασίας. Τοῦτο ἄλλωστε εἶναι προφανές, ἐὰν ληφθῇ ὑπ' ὄψιν ὅτι πρόκειται κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον περὶ μορφολογικῶν κυρίως προβλημάτων, ἀναφερομένων εἰς τὴν προσφορωτέραν γλώσσαν, τὸν καταλληλότερον χρόνον τοῦ 24ώρου καὶ τὴν ἔκτασιν τῶν Ἀκολουθιῶν, τοὺς χώρους καὶ ρυθμοὺς τῆς ναοδομίας, τὴν μουσικὴν, τὴν ἀγιογραφίαν καὶ τὰς λοιπὰς τέχνας, καθὼς καὶ πᾶν ἄλλο σκεῦος καὶ μέσον, τὸ ὁποῖον θὰ ἐκρίνετο περισσότερο ἐπαγωγὸν εἰς τὴν σύγχρονον λατρείαν.

Πρὶν ὅμως ἐξετάσωμεν ἐν συντομίᾳ καὶ ὀλιγως δειγματοληπτικῶς ὀλίγα ἔστω ἐκ τῶν κυριωτέρων τούτων μορφολογικῶν προβλημάτων, θὰ πρέπει νὰ παρατηρήσωμεν ὅτι, παρὰ τὴν ἐ-

πικρατοῦσαν συνήθως ἀντίληψιν, ὅτι τοιαῦτα προβλήματα ἀνακύπτουν τὸ πρῶτον ἐν τῷ χώρῳ τῆς Διασπορᾶς, ἐν τούτοις δὲν εἶναι ταῦτα ἄγνωστα, ἰδίως σήμερον, καὶ εἰς τοὺς παραδοσιακῶς Ὁρθοδόξους χώρους, ἥτοι εἰς τὰς περιοχὰς τῶν πατρογονικῶν ἐστίων, ὅπου ἢ Ὁρθοδοξία δὲν εἶναι μειονότης καὶ ἐν Διασπορᾷ ἀλλὰ κυρίαρχος καὶ ἐπικρατοῦσα θρησκεία. Διότι εἶναι εὐνόητον ὅτι, ὅσον διὰ τῆς τεχνολογίας, καθίσταται γεωγραφικῶς μικρότερος ὁ κόσμος ἐκμηδενιζομένων τῶν ἀποστάσεων, τόσον ἀναπτύσσεται ταχύτερα καὶ πληρεστέρα ἐπικοινωνία μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων, καταρριπτομένων τῶν παντὸς εἶδους στεγανῶν. Ὅποτε φυσικὸν εἶναι νὰ προκύπτῃ δι' ὅλους μία σχεδὸν ὁμοία «περιορρέουσα ἀτμόσφαιρα» καὶ νοοτροπία, εἰς ὁλόκληρον τὸν πλανήτην. Καὶ ὑπὸ τὸ κοινὸν τοῦτο πνευματικὸν καὶ πολιτιστικὸν κλίμα, ὁ σύγχρονος ἄνθρωπος ἐπόμενος εἶναι ὄχι μόνον νὰ ἐκκοσμηκεῖται ὑπὸ τῶν αὐτῶν θελγῆτρων καὶ δελεασμάτων, ἀλλὰ καὶ νὰ καταπονῆται ἀνηλεῶς ὑπὸ τῶν αὐτῶν ἀντιξῶν κοινωνικῶν συνθηκῶν, ὅπουδήποτε κι ἂν ζῆ εἰς τὴν Πατρίδα ἢ τὸ ἐξωτερικόν.

Ἐὰν δὲ κατὰ τὸν Ἐγγελον «ἡ θρησκεία ἀποτελεῖ τὴν Κυριακὴν τοῦ βίου», εἶναι πολὺ φυσικὸν τὴν τοιαύτην ἐορτάσιμον καὶ πανηγυρικὴν ὥραν, νὰ φιλοδοξῇ ὁ σύγχρονος, «τελειοθηρικὸς» ἐν πολλοῖς, ἄνθρωπος, νὰ τὴν διαμορφώσῃ πανταχοῦ καὶ ἐξ ἐπόψεως χώρου, χρόνου καὶ μέσων κατὰ τοιοῦτον τρόπον, ὥστε νὰ ἐκφράξῃ τὴν πολιτιστικὴν στάθμην τῆς ἐποχῆς μας, ὄχι μόνον ἐξ ἐπόψεως καθαρῶς ἠθικοθρησκευτικῆς, ἀλλὰ καὶ παιδαγωγικῆς, αἰσθητικῆς καὶ εἰ τινος ἄλλης, ἐνσωματουμένων οὕτω ἐν τῇ λατρείᾳ πάντων τῶν κορυφαίων ἐπιτευγμάτων τῆς ἐπιστήμης, τῆς τέχνης καὶ τῆς τεχνικῆς, δοθέντος μάλιστα ὅτι ἡ λατρεία δὲν ἐκφράζει μίαν μόνην λειτουργίαν τοῦ ἀνθρώπου, ἀλλὰ τὸν σύνολον ἀνθρώπου, ὡς ψυχοσωματικὴ ἐνότητα.

Τὰς θεμελιώδεις ταύτας συντεταγμένας καὶ συνιστώσας ἔχοντες κατὰ νοῦν, ὀφείλομεν ἀναλόγως νὰ ἐκτιμήσωμεν τὴν σπουδαιότητα ἐνδὸς

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 21 τοῦ ὑπ' ἀρ. 1/1995 τεύχους.

ἐκάστου τῶν ἐπὶ μέρους προβλημάτων τῆς λατρείας σήμερον, καὶ δὴ ὡς ταῦτα παρουσιάζονται ἐν τῇ Διασπορᾷ, ὅπερ τὸ ζητούμενον ἐνταῦθα.

1) Τὸ πρόβλημα τῆς γλώσσης

Τὸ γλωσσικὸν ὡς πρόβλημα ἐν τῇ λατρείᾳ καὶ δὴ ἐν τῇ Διασπορᾷ, εἶναι ἀδύνατον νὰ ἀναφέρεται κατὰ κύριον λόγον εἰς τὸ θέμα τοῦ ἐκσυγχρονισμοῦ ἢ τῆς ἀπλουστεύσεως τοῦ ἐκφραστικοῦ ὄργανου ἐντὸς τῆς αὐτῆς ἐθνικῆς γλώσσης. Τοιοῦτον αἶτημα ὑφίσταται ἀείποτε καὶ ἀδιακρίτως διὰ τε τοὺς ἐν τῇ Πατρίδι καὶ τῇ Διασπορᾷ, καὶ ὡς ἐκ τούτου μόνον δευτερευόντως θὰ ἦτο δυνατὸν νὰ ἀποτελέσῃ τὸ ἐνταῦθα ζητούμενον.

Ἄρα, τὸ πρόβλημα ἐνταῦθα ἀναφέρεται κυρίως καὶ πρωταρχικῶς εἰς τὴν γλώσσαν ὡς ἐθνοφυλετικὸν πολιτιστικὸν μόρφωμα καὶ ὄργανον, τόσον ἐκφράσεως ἀφ' ἐνός, ὅσον καὶ διαπλάσεως ἀφ' ἐτέρου τῆς ἐθνικῆς ψυχῆς καὶ φυσιογνωμίας.

Ἡ γλώσσα ὑπ' αὐτὴν τὴν ἔποψιν, ἀποτελεῖ «τὸ ἔθιμο τῶν ἐθίμων», κατὰ τὴν ἐπιγραμματικὴν παρατήρησιν τοῦ Γ. Τερτσέτη, διὸ καὶ δικαίως ἐθεωρήθη ἡ γλώσσα ὡς ἡ κυρίως Πατρίς!

Αὐτὸς ἀκριβῶς εἶναι καὶ ὁ λόγος, διὰ τὸν ὁποῖον ἐξετάζομεν τὸ γλωσσικὸν πρόβλημα κατ' ἀπόλυτον προτεραιότητα ἐνταῦθα, ὁμιλοῦντες διὰ «λειτουργικὰ προβλήματα ἐν τῇ Διασπορᾷ».

Συμφώνως λοιπὸν πρὸς τ' ἀνωτέρω, διὰ τὴν πρώτην γενεάν τῶν ἀποίκων ἢ μεταναστῶν, γλωσσικὸν πρόβλημα ἐν τῇ λατρείᾳ δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ τεθῇ ἢ μὴ μόνον ἐξ ἐνδιαφέροντος καθαρῶς *ἱεραποστολικοῦ*.

Ἀπὸ τῆς δευτέρας ὁμως ἤδη γενεᾶς, ἡ ὁποία γεννᾶται καὶ διαπλάθεται εἰς τὴν ξένην ὡς εἰς τὴν ἰδίαν αὐτῆς Πατρίδα, —παρὰ τὰς φιλοτίμους προσπαθείας τῆς οἰκογενείας νὰ μεταδώσῃ μεταξὺ πολλῶν ἄλλων καὶ τὴν γλώσσαν εἰς τὰ τέκνα— ἔχομεν γλωσσικὸν πρόβλημα, τοῦ ὁποίου ἡ ὀξύτης εἶναι εὐθέως ἀνάλογος πρὸς τὴν πολιτιστικὴν παράδοσιν καὶ στάθμην τῆς χώρας ὑποδοχῆς, ἀνεξαρτήτως δὲ τῆς ἐπισήμως ἀσκουμένης μεταναστευτικῆς πολιτικῆς τῆς Κυβερνήσεως, ἢ ὁποία, ὡς εἶναι φυσικόν, δύναται νὰ δυσχεράνη ἀκόμη περισσότερο τὰ πράγματα.

Ὡς ἐκ τούτου, εἰς πρώτην προσέγγισιν καὶ ἐν ἀναφορᾷ πρὸς ὅλας τὰς δυνατὰς σχετικὰς παραμέτρους, δεόν νὰ λεχθῇ ὅτι ἡ περισσότερο

ἐπιτυχῆς λύσις τοῦ ἐν λόγῳ γλωσσικοῦ προβλήματος, εὐρίσκεται ἴσως —ἔστω καὶ καθ' ὑπαινεγμὸν— εἰς τὸ ἰδεῶδες ποῦ ἐπλασεν ἡ Βυζαντινὴ εὐαισθησία, χαρακτηριστικὴ καὶ διὰ τοῦτο, τοῦ βαθμοῦ τῆς πολιτιστικῆς ὑπεροχῆς αὐτῆς, ἐναντι τοῦ ὑπολοίπου, συγχρόνου αὐτῆς, γνωστοῦ κόσμου.

Πρόκειται διὰ τὸν βαθύτατον συμβολισμόν ποῦ ἐνσαρκώνει τὸ ἔπος τοῦ *Διγενῆ Ἀκρίτα*, τοῦ κατ' ἐξοχὴν Βυζαντινοῦ τούτου ἥρωος, μετὴν ὀργανικὴν συνένωσιν τῶν δύο γενῶν (Διγενῆς) εἰς ἓνα ρωμαλέον ἄνθρωπον.

Ὁ μεταίχμακός ἄνθρωπος τῆς Διασπορᾶς (ὁ Ἀκρίτας), ἔχει ἐνώπιόν του μόνον δύο ἐνδεχόμενα: Εἴτε νὰ ἀλωθῇ καὶ ἀναλωθῇ *μεταξὺ τῶν αἰχμῶν*, ἀφανιζόμενος ὡς «αἰχμάλωτος», εἴτε νὰ μεγαλοουργήσῃ μετὴν δημιουργικὴν σύνθεσιν τῶν δύο γενῶν καὶ δύο πολιτισμῶν.

Συχνὰ ἀναγκάζομαι νὰ λέγω εἰς τοὺς ἐν Ἀυστραλία ὁμογενεῖς μας: «Γιατί, ἀφοῦ μπορεῖτε νὰ ἔχετε δυὸ ὀφθαλμούς, νὰ προτιμήσετε νὰ μείνετε μονόφθαλμοι; Ἀντιλαμβάνεσθε πόσον πλεονεκτεῖ ὁ δίγλωσσος μετανάστης ἐναντι τοῦ μονολιθικῆς Ἀγγλοσάξωνα;».

Τὰ ἑλληνικὰ γιὰ τὸν ὁμογενῆ τῆς Διασπορᾶς δὲν εἶναι ἀπλῶς ἡ γλώσσα τῶν προγόνων, μιὰ δηλαδὴ γλώσσα πλάϊ στίς ἄλλες. Εἶναι ἡ μητρικὴ γλώσσα τοῦ Χριστιανισμοῦ καὶ ἡ πρωταρχικὴ γλώσσα τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ πολιτισμοῦ.

Δὲν εἶναι τυχαῖον ὅτι ὁσάκις οἱ ἐπὶ μέρους Εὐρωπαῖοι θέλουν νὰ δηλώσουν τὸν βαθμὸν τῆς βαθυτέρας πολιτιστικῆς εὐγενείας των, ἐπικαλοῦνται ὡς ἀπόδειξιν τὸ ποσοστὸν ἑλληνικοῦ λεξιλογίου ποῦ περιέχει ἡ γλώσσα των. Ἐπομένως, διὰ τὸν Ἕλληνα τῆς Διασπορᾶς εἶναι τόσον *θρησκευτικὴ* ὅσον καὶ *πολιτιστικὴ* ἀνάγκη, τὸ νὰ διατηρήσῃ ζῶσαν τὴν ἑλληνικὴν γλωσσικὴν συνέχειαν, ἐκ παραλλήλου βεβαίως πρὸς τὴν ἐπίσημον γλώσσαν τῆς νέας Πατρίδος.

Ὅταν κυρία γλώσσα τῆς λατρείας παραμένῃ ἢ διὰ τῆς ἀδιακόπου σειρᾶς τῶν χριστιανικῶν αἰώνων καθηγιασμένη Ἑλληνικὴ, μετὰ παραλλήλους Ἀκολουθίας εἰς τὴν γλώσσαν τοῦ τόπου, διατηρεῖται κατὰ τὸν ἀσφαλέστερον τρόπον ἀσβεστος ὁ σεβασμὸς καὶ ἡ ἀγάπη πρὸς τὸ πλουσιώτερον καὶ περιεκτικώτερον ἀγαθὸν τῆς ἐν γένει πολιτιστικῆς μας ταυτότητος.

Τὸ ἐπιχείρημα ὅτι ἡ ἀντικατάστασις τῆς Ἑλληνικῆς μετὴν γλώσσαν τοῦ τόπου, θὰ βοηθήσῃ εἰς συχνότερον καὶ ἀνετότερον ἐκκλησιασμόν,

των νέων ιδίως ανθρώπων, ἐλέγχεται ἐκ των πραγμάτων τελείως ἀνεδαφικόν. Διαφορετικά, θὰ ἔπρεπεν οἱ Ρωμαιοκαθολικοί, οἱ Ἀγγλικανοὶ καὶ οἱ λοιποὶ Χριστιανοὶ τῆς Αὐστραλίας, πού ἔχουν μόνον ἀγγλικὰ εἰς τὴν λατρείαν των, νὰ εἶχον περισσότερους ἐκκλησιαζομένους, ἐνῶ συμβαίνει ἀκριβῶς τὸ ἀντίθετον. Καὶ τοῦτο μαρτυρεῖ καὶ ἀποδεικνύει περιτράνω, ὅτι τὸ θέμα τοῦ ἐκκλησιασμοῦ δὲν εἶναι πρωτίτως ζήτημα γλωσσικῆς ἐπαρκείας ὅσον βαθυτέρας καλλιέργειας, ἐκκλησιαστικῆς ἀγωγῆς καὶ πνευματικῆς ἐγρηγόρσεως.

2) Τὰ «μορφολογικὰ» ζητήματα

Διὰ τὰ ὑπόλοιπα «μορφολογικὰ», ὡς ἐλέχθη, ζητήματα τὰ ὁποῖα ἐκ των πραγμάτων θέτει εἰς κάθε ἐποχὴν καὶ εἰς κάθε νέαν γεωγραφικὴν περιοχὴν ἢ λατρεία τῆς Ἐκκλησίας, δὲν ὑπάρχει δυστυχῶς ἐδῶ ὁ ἀπαιτούμενος χρόνος πρὸς διατύπωσιν συγκεκριμένων ἐπὶ μέρους προτάσεων λυσιτελοῦς ἀντιμετωπίσεως των, ἰδίᾳ ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὴν Διασποράν, ὅπου καὶ ταῦτα εἶναι περισσότερο ἐπείγοντα.

Διὰ τῆς σχετικῆς πάντως γενικῆς εἰσηγήσεως τῆς Ὑμετέρας Θειοτάτης Παναγιότητος ἐπὶ τῆ ἐνάρξει των ἐργασιῶν τῆς παρουσίας Συνάξεως, ἐξεφράσθη ὡπωςδήποτε ἐπαρκῶς τὸ πνεῦμα ὑπὸ τὸ ὁποῖον θὰ ἔδει νὰ ἀναλαμβάνηται πᾶσα σήμερον περὶ τὴν Θεῖαν Λατρείαν πρωτοβουλία καὶ μεταρρυθμίσεις, ἀποβλέπουσα εἰς τὰς γνησίας ἀνάγκας τοῦ λαοῦ τοῦ Θεοῦ, ὥστε διὰ τῆς σχετικῆς προσαρμογῆς νὰ μὴν ἀλλοιοῦται ποτὲ ἐν τοῖς καιρίοις ὁ ἀπαράμιλλος εἰς σωτηριῶδὴ δύναμιν χαρακτὴρ τῆς Ὁρθοδόξου λατρείας.

Αἱ σχετικαὶ ἄλλωστε ἔρουναι καὶ συγγραφαι τοῦ διαπρεποῦς Καθηγητοῦ τῆς Χριστιανικῆς Ἀρχαιολογίας καὶ Τέχνης κ. Κ. Καλοκύρη, ὅστις —μετὰ τοὺς ἀειμνήστους κυρίως Σωτηρίου, Ξυγγόπουλον κ.ἄ.— τοῦλάχιστον κατὰ τὴν τελευταίαν πεντηκονταετίαν, ἠνοιξεν ἀληθῶς νέαν ἐποχὴν εἰς αὐθεντικῶς θεολογικὴν καὶ οὐχὶ ἀπλῶς ἱστορικὴν ἢ αἰσθητικὴν μελέτην των πάσης φύσεως χριστιανικῶν μνημείων, καὶ δὴ των περὶ τὴν λατρείαν (Ναοδομίαν, Ἀγιογραφίαν κ.ἄ.), ἀποτελοῦν κυριολεκτικῶς «δείκτας πορείας» διὰ τὰ Ὁρθόδοξα πράγματα ἐν προκειμένῳ, τὸσον βεβαίως τῆς Πατρίδος ὅσον καὶ τῆς Διασποράς.

* * *

Κατακλείοντες, θὰ ἔπρεπεν ἴσως ἐκ τοῦ ὁ-

λου κύκλου των ἐν τῇ Διασπορᾷ λειτουργικῶν προβλημάτων, νὰ ὑπενθυμίσωμεν ἐνταῦθα ἰδιαίτερος τὸ συνεχῶς μετὰ ἠῤῥημένου ἐνδιαφέροντος ἐπανατιθέμενον αἴτημα των ἀποδήμων διὰ κοινὸν ἑορτασμὸν τοῦ Πάσχα μετὰ των λοιπῶν Χριστιανῶν, ὅπερ διὰ τοῦτο καὶ ἀποβαίνει ἰδιαίτερας ποιμαντικῆς ἀνάγκης ζήτημα.

Τὸ κατ' ἀρχὴν δικαίωτατον καὶ ἱερὸν τοῦτο αἴτημα, ἀπασχολεῖ ζωηρῶς τὸ πλῆθος καὶ των Ὁρθοδόξων ἐν τῇ Διασπορᾷ πιστῶν, ὡς ἐκ τοῦ λόγου ὅτι, ζῶντες οὗτοι ὡς μειονότης ἐν μέσῳ πολυανθρώπων καὶ συμπαγῶν κοινωνιῶν ἑτεροδόξων χριστιανῶν, ἀπὸ κοινού ἑορταζόντων τὸ Πάσχα, ὄχι μόνον αἰσθάνονται περιθωριοποιούμενοι ἢ καὶ πλήρως ἀποκεκομμένοι, ἀλλὰ καὶ ὑφίστανται ὀδυνηρὰς πολλάκις πρακτικὰς συνεπειὰς εἰς τὰς ἐπαγγελματικὰς, κοινωνικὰς καὶ ἄλλας σχέσεις των ἐν γένει. Καὶ πρέπει νὰ λεχθῆ ἐνταῦθα ἀπεριφράστως ὅτι εἶναι αὐτόχρημα τραγελαφικὸν τὸ γεγονός ὅτι, τὴν μὲν Κυριακὴν ἡμέραν τῆς ἐβδομάδος —ἥτις εἶναι τὸ ἐπαναλαμβανόμενον ἀντίγραφον τῆς μοναδικῆς ἡμέρας τῆς Ἀναστάσεως— δεχόμεθα νὰ ἑορτάζωμεν ἀπὸ κοινού μετὰ πάντων των ἑτεροδόξων, των ἄλλοθρήσκων, ἀκόμη δὲ καὶ των ἀθέων, αὐτὴν δὲ ταύτην τὴν ἡμέραν τῆς Ἀναστάσεως, ἥτις ἀποτελεῖ καὶ τὸ «πρωτότυπον», οὕτως εἰπεῖν, νὰ ἀρνούμεθα νὰ ἑορτάσωμεν ἀπὸ κοινού.

Διὰ δὲ τοὺς στενοψύχως ἐπιμένοντας εἰς τὴν διακριβῶσιν τοῦ μαθηματικοῦ καὶ μόνον χρόνου, ὡς προϋπόθεσιν συμφωνίας διὰ σύγχρονον ἑορτασμὸν τοῦ Πάσχα, θὰ ἔπρεπε νὰ ὑπενθυμίσωμεν ὅτι πάντες οἱ Ὁρθόδοξοι Χριστιανοὶ τοῦ Νοτίου Ἡμισφαιρίου ἑορτάζομεν κατ' ἑτος τὴν Ἀνάστασιν, τοῦλάχιστον ὀκτῶ ὥρας ἐνωρίτερον των ἐν τῷ Βορείῳ Ἡμισφαιρίῳ ὁμοδόξων ἀδελφῶν ἡμῶν, χωρὶς τοῦτο ποσῶς νὰ ἐμποιῆ εἰς ἡμᾶς τὴν ἐντύπωσιν ὅτι ἑορτάζομεν διαφόρως ἢ κεχωρισμένως.

(Τέλος)

ΤΡΙΑΔΙΑ ΒΙΒΛΙΩΝ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΤΗΤΟΣ

(Τοῦ Π. Β. Πάσχου)

1. ΕΡΩΣ ΟΡΘΟΔΟΞΙΑΣ

2. Η ΔΡΟΣΟΣ ΤΟΥ ΠΝΕΥΜΑΤΟΣ

3. Ο ΓΛΥΚΑΣΜΟΣ ΤΩΝ ΑΓΓΕΛΩΝ

μέ κείμενα - κηρύγματα ὀρθοδόξου πνευματικότητος.

ΑΠΟ ΤΙΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΤΗΣ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗΣ ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ

ΟΔΟΠΟΡΙΚΟΝ ΕΙΣ ΕΛΛΗΝΟΡΘΟΔΟΞΑ ΚΕΝΤΡΑ ΤΗΣ ΑΥΣΤΡΑΛΙΑΣ*

**21. Ἡ θεία Λειτουργία γιὰ τὴν ἑορτὴ τῶν
Τριῶν Ἱεραρχῶν.**

Τὴν πρωΐα τῆς 30ης Ἰανουαρίου 1994 (Κυριακῆς) μᾶς παρέλαβε ἀπὸ τὸ ξενοδοχεῖο ὁ κ. Εὐθύμιος Ἀρώνης, εὐσεβῆς νεαρὸς ἐπιστήμων (μικροβιολόγος), ποὺ ἐργάζεται ὡς ὑπάλληλος καὶ προσφέρει ἀνεκτίμητες ὑπηρεσίες στὴν Ἐκκλησία. Εἶναι ἐκλεκτὸ δραστήριο στέλεχος τῶν χριστιανικῶν νεανικῶν κύκλων, ποὺ ἐμπνέονται

Τοῦ κ. **ΕΥΑΓΓΕΛΟΥ Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ**
Ὁμοτ. Καθηγητοῦ τοῦ Παν/μίου Ἀθηνῶν

καὶ καθοδηγοῦνται ἀπὸ τὸν Θεοφιλέστατο Ἐπίσκοπο Δέρβης κ. Ἰεζεκιήλ, καὶ διακεκριμένο μέλος τοῦ θεατρικοῦ συγκροτήματος τῶν κύκλων αὐτῶν, τὸ ὁποῖο παρουσιάζει ἐξαιρετες χριστιανικὲς θεατρικὲς παραστάσεις ὑψηλῆς καλλιτεχνικῆς ποιότητος. Ἀπὸ βιντεοκασέτα, τὴν ὁποία μᾶς χάρισε ὁ Θεοφιλέστατος, γνωρίσαμε λ.χ. τὴν λαμπρὴ παράστασι τοῦ ἔργου «Ὁ ἄσωτος υἱός». Τὸν ἐξαίρετο αὐτὸ νέο εἶχαμε ἤδη γνωρίσει στὴν Βρισβάνη, ὅπου εἶχε συμμετάσχει στὸ ΣΤ' Παναυστραλιανὸ Συνέδριο τῆς Ἐλληνορθοδόξου Νεολαίας.

Ὁ ἀγαπητὸς κ. Εὐθύμιος Ἀρώνης μᾶς ὠδήγησε στὸν πανηγυρίζοντα Ἰ. Ναὸ τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν, ὅπου ὑπῆρχε καὶ πάλιν —ὅπως κατὰ τὴν προηγουμένη ἐσπέρα— πυκνότατο ἐκκλησίασμα καὶ παρίσταντο ὁ Γενικὸς Πρόξενος τῆς Ἑλλάδος στὴν Μελβούρνη κ. Νικόλαος Μάτσης καὶ ἡ σύζυγός του καὶ ἄλλοι ἐπίσημοι. Τὴν θεία Λειτουργία ἐτέλεσεν ὁ Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπος Αὐστραλίας κ. Στυλιανός, ἔχων ὡς συλλειτουργοὺς τὸν Θεοφ. Ἐπίσκοπο Δέρβης κ. Ἰεζεκιήλ καὶ μερικὸς ἱερεῖς. Στὸ κήρυγμα, ποὺ ἐγένεν ἀπὸ τὸν γράφοντα, παρουσιάσαμε τὴν ἔννοια τῆς ἀληθινῆς προόδου κατὰ τοὺς Τρεῖς Ἱεράρχες, οἱ ὁποῖοι, ὅπως τονίσαμε, δὲν ὑπῆρξαν μόνον οὐ-

ρανοφάντορες, μελωδήσαντες τὸ οὐράνιο μέλος τῆς ἀληθινῆς θεολογίας, ἀλλὰ καὶ προσγειωμένοι παιδαγωγοί, ποὺ ὑλοποίησαν καὶ προέβαλαν τὸ ἑλληνορθόδοξο παιδαγωγικὸ ἰδεώδες. Τὸ ἰδεώδες τοῦτο, —ὅπως ἀνεπτύξαμε μὲ ἀπλούστερες διατυπώσεις καὶ μὲ εὐκόλως κατανοητὰ παραδείγματα, ποὺ χρησιμοποιοῦνται ἀπὸ τοὺς Τρεῖς Φωστῆρες τῆς Τρισηλίου Θεότητος—, δὲν ἐπιβάλλει παρωπίδες πνευματικῆς μονομερείας, οὔτε ὀδηγεῖ σὲ νοσηρὸ μυστικισμό, ποὺ ἀποξενώνει ἀπὸ τὰ ποικίλα ἀγαθὰ τῆς ζωῆς καὶ τοῦ πολιτισμοῦ, ἀλλ' ἀντιθέτως ὑποβοηθεῖ τὴν ἀρμονικὴ καὶ παμμερῆ κατάφασι ὅλων τῶν ἀξιών καὶ μάλιστα κατὰ τρόπον συμμετρο πρὸς τὴν ἀντικειμενικὴ κλιμάκωσι αὐτῶν. Αὐτὸ ὀδηγεῖ στὴν ἀληθινὴ πρόοδο, ἡ ὁποία, κατὰ τὶς ἐκφράσεις τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν, εἶναι ἡ «καλλίστη ἀλλοίωσις» καὶ μεταβολὴ «ἐπὶ τὸ βέλτιον», «τὸ ἐκ χειρόνων εἰς κρείττονα προκόπτειν», «ἢ πρὸς κρείττονα στροφῆ», ἢ «ἐπὶ τὰ κάλλιστα μεταποιήσις», τὸ «ἄνω νεύειν», τὸ νὰ ἔχη ὁ πιστὸς «μετάρσιον τὴν ψυχὴν ἐπτερωμένην τῷ πόνθῳ τῶν κρειπτόνων», νὰ εἶναι «γνήσιος τῶν ἄνω μύστης», νὰ ζῆ «κάτω ρέων καὶ ἄνω φερόμενος». Στὸ τέλος τοῦ κηρύγματος ἀνεφέρθημεν στὶς ἑλληνικὲς ἐνορίες - κοινότητες τῆς Αὐστραλίας, οἱ ὁποῖες —ὑπὸ τὴν καθοδήγησι τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Ἱγερῶν τους— ἀγωνίζονται γιὰ τὴν ἐνσάρκωσι τοῦ ἑλληνορθοδόξου προοδευτικοῦ ἰδεώδους, τὸ ὁποῖο ἐναρμονίζει τὴν κατακόρυφη καὶ τὴν ὀριζοντία διάστασι.

Στὸ τέλος τῆς Θείας Λειτουργίας ὁ Σεβασμιώτατος Ἀρχιεπίσκοπος κ. Στυλιανὸς παρουσίασε τὸν γράφοντα καὶ τὴ σύζυγό του στὸ ἐκκλησίασμα, ἐξῆρε τὴν παρουσία τοῦ Γενικοῦ Προξένου καὶ τῆς Κυρίας Νικ. Μάτση καὶ ἐπέδωκε Γράμματα Πατριαρχικῆς Εὐαρεσκείας εἰς Ὁμογενεῖς τῆς περιοχῆς γιὰ τὶς πολύτιμες ὑπηρεσίες τους. Στὴ συνέχεια παρετέθη στοὺς Ἐκκλησιαστικὸς Ἱγέτες καὶ στοὺς προσκεκλημένους γεῦμα, παρόμοιο πρὸς τὸ Δεῖπνο τῆς προηγουμένης ἡμέρας.

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 9 τοῦ ὑπ' ἀρ. 1/1995 τεύχους.

22. Η «παρέλασις τῶν πιγκουΐνων».

Τὸ ἀπόγευμα τῆς ἰδίας ἡμέρας ὁ Θεοφ. Ἐπίσκοπος Δέρβης κ. Ἰεζεκιήλ εἶχε τὴν καλωσύνη ὄχι μόνον νὰ μᾶς προτείνει καὶ ὀργανώση ἐνδιαφέρουσας ἐκδρομῆς, ἀλλὰ καὶ νὰ ἔλθῃ ὁ ἴδιος μαζί μας. Μὲ τὸ αὐτοκίνητο τοῦ φιλάτου κ. Εὐθυμίου Ἀρώνη, ὁ ὁποῖος ὀδηγοῦσε, καὶ μὲ τὸν Προϊστάμενο τοῦ Ἱ. Ἀρχιεπισκοπικοῦ Ναοῦ τοῦ ἁγίου Εὐσταθίου σεμνὸ Ἱερομόναχο π. Φώτιο Παύλου, ποὺ ἦλθε καὶ αὐτὸς μαζί μας, ὁ Ἅγιος Δέρβης συνῶδευσε καὶ ξενάγησε τὸν γραφοντα καὶ τὴ σύζυγό του στὸ «νησὶ Phillip» (Phillip Island), ὅπου χαρήκαμε ἓνα μοναδικὸ στὸν κόσμον καὶ ξακουστὸ θέαμα, ποὺ ἀνάγει τὴ σκέψι στὸν Δημιουργό, ὁ Ὅποιος «τὰ πάντα ἐν σοφίᾳ ἐποίησεν» (Ψαλμ. ργ' 24).

Δύο ὥρες χρειάσθηκαν περίπου γιὰ νὰ διασχίσωμε 120 χιλιόμετρα μέσα στὴν ὠραία περιοχὴ, ποὺ βρίσκεται νοτιοανατολικῶς τῆς Μελβούρνης, καὶ ἀπὸ γέφυρα νὰ διεκπεραιωθοῦμε στὸ νησὶ Phillip, νὰ τὸ διασχίσωμε θαυμάζοντας τὴν γραφικὴ ὁμορφιά του καὶ νὰ φθάσωμε στὴν δυτικὴ ἀκτὴ αὐτοῦ, ὅπου κάθε μέρα, μόλις νυχτώσῃ, γίνεται ἡ μοναδικὴ στὸν κόσμον «παρέλασις πιγκουΐνων» (the Penguin Parade), τὴν ὁποία παρακολουθοῦν κάθε χρόνο τουλάχιστον 500.000 ἐπισκέπτες ἀπὸ ὅλον τὸν κόσμον. Ἄπὸ τὸ ἔτος 1988 ἡ παρακολούθησις αὐτῆ γίνεται κατὰ τὸν τρόπον ὀργανωμένον στὸν ἀναβαθμισμένον εἰδικὸ δημόσιον ἠώρον, ὅπου λειτουργεῖ ὑποδειγματικὸ κέντρο μελέτης τῆς ζωῆς καὶ προστασίας τῶν πιγκουΐνων καὶ ὑπάρχει εἰδικὴ ἐξέδρα, στὴν ὁποία ὁ ἐπισκέπτης εἰσέρχεται μὲ εἰσιτήριο καὶ ἀπὸ τὴν ὁποία παρακολουθεῖ ἐκ τοῦ συνεγγυς τὴν καταπληκτικὴν παρέλασι. Φθάσαμε στὴν ἐξέδρα περὶ ὥραν 20.30, ὅταν ἄρχισε νὰ σουρουπῶνῃ. Στὸ σημεῖον ἐκεῖνον, ὅπου συνενώνονται ὁ νότιος εἰρηνικὸς ὠκεανὸς καὶ ἡ «θάλασσα τῆς Τασμανίας», ὑπάρχει ρεῦμα ἰσχυροῦ καὶ πολὺ ψυχροῦ ἀέρου, τὸ ὁποῖον νοιώσαμε καὶ ἐμεῖς παρὰ τὸ ὅτι τὴν 30ῆ Ἰανουαρίου ἡ θερινὴ περίοδος στὴν περιοχὴ βρισκόταν στὸ κορυφωμά της. Ὁ Ἅγιος Δέρβης, προνοώντας εἶχε φέρει μαζί του μάλλινα σάλια, γιὰ νὰ μᾶς προστατεύσῃ, ἐφ' ὅσον οἱ καμπαρίνες καὶ τὰ πουλόβερ μας δὲν

ἦταν ἀρκετά. Πολλοὶ ἀπὸ τὶς ἑκατοντάδες τῶν ἐπισκεπτῶν, ποὺ εἶχαν καταφθάσει μὲ πουλμαν ἢ ἰδιωτικὰ αὐτοκίνητα, εἶχαν περιτυλιχθῆ μὲ κουβέρτες, ποὺ εἶχαν εἰδοποιηθῆ νὰ ἔχουν μαζί τους, γιὰ νὰ προφυλαχθοῦν ἀπὸ τὸ δριμὺ ψύχος.

Ὁ ἀγαπητὸς ἀναγνώστης θὰ συγχωρήσῃ τὴν κάπως ἐκτενῆ περιγραφή μας. Ὁ γράφων νοιώθει ὅτι ἡ περιγραφή αὐτὴ εἶναι ἀπόδοσις τιμῆς ἰδίως στὸν ἓνα ἀπὸ τοὺς ἐορτάζοντες ἐκεῖνη τὴν ἡμέρα Τρεῖς Ἱεράρχες, στὸν ἅγιον τῆς Καισαρείας Μ. Βασίλειον, ὁ ὁποῖος δὲν θεωροῦσε περιττὸ νὰ περιγράψῃ λεπτομερῶς θαυμάσιες πτυχῆς τῆς Δημιουργίας, ὅπως λ.χ. τὴν θαυμαστὴν ζωὴ πολλῶν εἰδῶν τοῦ ζωϊκοῦ βασιλείου. Ἀσφαλῶς, ἐὰν γνώριζε τὸ φαινόμενον τῆς «παρέλασεως τῶν πιγκουΐνων» στὴν Νότια Αὐστράλια, θὰ τὸ εἶχε παρουσιάσει στὴν καταπληκτικὴν «Ἐξαήμερό» του, ὅπως τὸ παρουσίασε σὲ ὠραῖον ποίημά του ὁ Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπος Αὐστραλίας κ. Στυλιανός.

Περὶ ὥραν 21.00, ὅταν εἶχε σκοτεινιάσει καὶ ἡ προσδοκία τῶν ἐπισκεπτῶν γιὰ τὸ θέαμα εἶχε κορυφωθῆ, ἐνῶ μερικοὶ ἴσως θὰ εἶχαν κάμει τὴ σκέψι μήπως εἶχαν ἔλθει ματαίως, ἀναψαν τὰ φῶτα τῆς ἐξέδρας καὶ μεγάφωνα ἀνήγγειλαν τὴν ἐπιχειμένην σὲ λίγα λεπτὰ ἀφίξι τῶν πιγκουΐνων, ποὺ ἔρχονταν ἀπὸ τὰ βάθη τοῦ ὠκεανοῦ. Ἐπίσης γιὰ λίγα λεπτὰ ἀπὸ τὰ μεγάφωνα ἀκουσθηκαν ἐνδιαφέρουσες πληροφορίες γιὰ τὴν ἀνατομία καὶ τὴν ζωὴ τους, τὴν ὁποία παρακολουθεῖ καὶ μελετᾷ τὸ ὑπάρχον ἐκεῖ φυσιογνωστικὸ κέντρο, ποὺ χρησιμοποιεῖ ὅλες τὶς σύγχρονες ἐρευνητικὰς μεθόδους. Τὰ μεγάφωνα ἐπίσης τόνιζαν, ὅτι ἀπαγορεύεται τόσον ἡ χρῆσις φλάς κατὰ τὴν φωτογράφησι, διότι τὰ φλάς βλάπτουν τὰ μάτια τῶν πιγκουΐνων, ὅσον καὶ τὸ ἄγγιγμα τῶν πιγκουΐνων μὲ τὰ χέρια τῶν ἐπισκεπτῶν κατὰ τὴ στιγμὴ, ποὺ περνοῦν δίπλα τους.

Ξαφνικά, περὶ ὥραν 21.15, τὰ μεγάφωνα ἀνήγγειλαν, ὅτι κατέφθαναν στὴν ἀκτὴ οἱ πιγκουΐνοι. Τὰ κύματα ἔφεραν στὴν ξηρὰ τὴν πρώτη μικρὴ σκοτεινὴ μάζα. Ἐπρόκειτο γιὰ συμπυκνωμένην συντροφιά 8-9 πιγκουΐνων. Ὁ ἦχος τῶν κυμάτων σκέπαζε τὸν ἀσθενικὸν ἦχον τῆς φωνῆς τους «χούκ-κούκ», ἐνῶ στὴν ἄκρην τοῦ νε-



Επιστροφή ομάδος πιγκουΐνων στην άκτῃ, ανάπαυσις, ἀναμονῃ τῶν συντρόφων τους καὶ ἐτοιμασία γιὰ τὴν παρέλασι.

ροῦ ξεχώριζαν οἱ σιλουέτες τους. Στέκονταν, τίναζαν ὀρθώνοντας τὸ κορμί τους καὶ περιμένασαν ἄλλες μικρὲς συντροφίες πιγκουΐνων, ποὺ κατέφθαναν ἀλλεπαλλήλως. Ὅταν διαπίστωσαν, ὅτι δὲν ὑπῆρχε κοντὰ τους ἐχθρὸς ἢ κίνδυνος, συντάχθηκαν σὲ ξεχωριστὲς ομάδες 15-30 ἀτόμων, ποὺ ἀπεΐχαν λίγα μέτρα ἢ μίᾱ ἀπὸ τὴν ἄλλη, καὶ ἄρχισαν τὴν πορεία τους στὴν ὠραία ἀμμουδιά. Οἱ διδόμενες ἀπὸ τὰ μεγάλφωνα πληροφορίες ἐπεσήμαιναν, ὅτι μερικὲς φορὲς οἱ ομάδες γίνονται πολυπληθέστερες καὶ μπορεῖ νὰ περιλαμβάνουν ἕως καὶ 300 ἄτομα.

Ἄδιαφορώντας γιὰ τὰ περιεργα μάτια τῶν ἐπισκεπτῶν, οἱ πιγκουΐνοι πέρασαν κοντὰ μας μὲ τὸ ἀργὸ βᾶδισμά τους, κάνοντας διαλείμματα γιὰ νὰ περιμένῃ τὸ ἕνα πτηνὸ τὸ ἄλλο καὶ γιὰ νὰ εἶναι συμπαγεῖς οἱ ομάδες τους. Δίπλα ἢ καὶ κάτω ἀπὸ τὴν ἐξέδρα τῶν θεατῶν μῆταν σὲ ξεχωριστοὺς διαδρόμους, τοὺς ὁποίους γνώριζαν καλά, καὶ ἀπὸ ἐκεῖ διαφοροποίησαν τὴν τελετουργικὴ πορεία τους, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον κατὰ ζεύγη, πρὸς τὶς ξεχωριστὲς ἰδικὲς τους φωληές, ποὺ βρίσκονταν στοὺς ἀμμολόφους πρὸς τὴ δεξιὰ ἢ ἀριστερὴ πλευρὰ τῶν διαδρόμων τῆς πορείας τους. Στὶς φωληές αὐτὲς τὰ ζεύγη τῶν πιγκουΐνων, ποὺ εἶναι ὑποδείγματα οἰκογενειακῆς ἀφοσιώσεως, ταΐζουν τὰ πεινασμένα καὶ ἀπαιτητικὰ νεογέννητα μικρὰ τους, ποὺ ἀναμένουν κάθε βράδυ τοὺς γονεῖς τους. Οἱ νεοσσοὶ αὐτοί, μετὰ ὀκτῶ περιόπου ἑβδομάδες, ὅταν ἔχουν τὸ ἴδιο μέγεθος, ποὺ ἔχουν καὶ οἱ γονεῖς

τους, ἀνεξαρτητοποιοῦνται, φεύγουν ἀπὸ τὴ φωληὰ τῶν γονέων τους, ἀναζητοῦν τὸ ταῖρι τους, κάνουν τὴν ἰδικὴ τους φωληὰ καὶ εἰσέρχονται στὸν καθημερινὸ ἀγῶνα γιὰ τὴν θαλασσία τροφή τους.

Οἱ πιγκουΐνοι, μὴν ὥρα προτοῦ φανοῦν οἱ πρῶτες ἀνταύγειες τοῦ λυκαυγοῦς, ἀναχωροῦν ἀπὸ τὶς φωληές τους καὶ ἀρχίζουν τὸν ἀγῶνα τους μέσα στὴ θάλασσα γιὰ τὸ μεροκάματο, γιὰ τὴν ἀναζήτησι τῆς τροφῆς τους καὶ τῆς τροφῆς τῆς οἰκογενείας. Παλεύοντας μὲ τὰ κύματα τοῦ ὠκεανοῦ καὶ μὲ τὰ ἰσχυρὰ θαλάσσια ρεύματα, ἀντιμετωπίζοντας κινδύνους ἀπὸ τὰ μεγάλα ἀρπακτικὰ ψάρια, οἱ πιγκουΐνοι διασχίζουν συνήθως ἀπόστασι 30 χιλιομέτρων, μερικὲς φορὲς καὶ μέχρι 1.000 χιλιομέτρων, τρέχοντας μὲ ταχύτητα γιὰ τὴν ἐπιβίωσί τους. Τὸ βράδυ, χρησιμοποιώντας τὸ ἀλάνθαστο βιολογικὸ ρολοῖ τους καὶ τὴν θεόδοτη ὑπερακριβῆ ἐνστικτώδη πυξίδα τους, ποὺ λειτουργεῖ κατὰ θαυμάσιον τελεολογικὸν τρόπο, ὑπερνικοῦν παλίρροιας καὶ κύματα, γιὰ νὰ ἐπιστρέψουν τὴν καθωρισμένη ὥρα, μόλις ἀκριβῶς νυχτώσῃ, στὸ ἴδιο ἀκριβῶς σημεῖο τῆς ξηρᾶς, ἀπὸ τὸ ὁποῖο ξεκίνησαν καὶ γιὰ νὰ φθάσουν στὴν ἰδικὴ τους φωληὰ. Καὶ οἱ πιγκουΐνοι αὐτοί, ὅπως καὶ οἱ πρόγονοί τους ἐπὶ πολλὰς ἑκατοντάδες ἐτῶν, ἐπαληθεύουν τὸν ψαλμικὸ στίχο: «Ὅριον ἔθου ὃ οὐ παρελεύσονται» (Ψαλμ. 97' 9).

Στὴ νοτιὰ Αὐστραλία καὶ ἀποκλειστικῶς στὴν περιοχὴ αὐτὴ τῆς νήσου Phillip βρίσκεται



Παρέλασις τῶν πιγκουΐνων καὶ πορεία πρὸς τὶς φωλιές τους.

τὸ πιὸ μικρόσωμο ἀπὸ τὰ ὑπάρχοντα 17 εἶδη πιγκουΐνων. Πρόκειται γιὰ τὸ εἶδος τοῦ μικροῦ - χαριτωμένου πιγκουΐνου (Fairy Penguin, *Eudyptula minor*), ποὺ δὲν πετᾶ στὸν ἀέρα, ἀλλὰ ἀνήκει στὴν οἰκογένεια τῶν νηκτικῶν ἢ «κολυμβιδῶν» πτηνῶν, ποὺ ἐπιπλέουν ἢ κολυμποῦν βυθισμένα στὸ νερὸ. Μποροῦν νὰ κάνουν βουτιές σὲ βάθος ἕως καὶ 60 μέτρα. Τὸ σῶμα τους ἔχει τὸ σχῆμα τορπίλλης. Μὲ τὶς μικρὲς καὶ δύσκαμπτες φτεροῦγες τους, ποὺ περικλείουν μικρὰ καὶ ἐπίπεδα κόκκαλα, χρησιμοποιοῦντας μυϊκὴ δύναμι, κάνουν μὲ κτυπήματα εἶδος πτήσεως ὄχι στὸν ἀέρα, ἀλλὰ κάτω ἀπὸ τὸ νερὸ. Κατὰ τὴν κίνησι μέσα στὸ νερὸ τὰ πόδια τους, ποὺ ἐκτείνονται πρὸς τὰ ὀπίσω, χρησιμεύουν, ὅπως καὶ ἡ οὐρά, ὡς πηδάλια. Τὸ χρῶμα τους, ποὺ εἶναι στὸ μὲν ἐπάνω μέρος σκοῦρο μπλέ, στὸ δὲ κάτω λευκὸ, ὑποβοηθεῖ τὸ καμουφλάρισμά τους. Τὰ μικρὰ φτερά, ποὺ εἶναι ἀπλωμένα στὸ σῶμα τους, συνδέονται κατὰ τρόπον, ποὺ παγιδεύει μονωτικὸν ἀέρα. Γίνονται ἀδιάβροχα μὲ κηρώδη οὐσία, ποὺ ἐκκρίνεται ἀπὸ ἀδένα στὴν βάση τῆς οὐράς τους καὶ ἐπαλείφεται μὲ τὸ ράμφος τους πάνω στὸ φτέρωμά τους. Μὲ τὸ ράμφος αὐτό, ποὺ εἶναι πιὸ μεγάλο στὰ ἀρσενικά, συλλαμβάνουν μικρὰ ψάρια μήκους μέχρι 15 ἐκ., τὰ ὁποῖα καταπίνουν μὲ λίγα τινάγματα τοῦ κεφαλιοῦ. Γιὰ νὰ διατηρήσῃ τὸ κανονικὸ βάρος τοῦ ὀ πιγκουΐνου, ποὺ ἀνήκει στὸ εἶδος αὐτό, χρειάζεται καθημερινῶς τροφή ἀπὸ 250 περίπου γραμμάρια ψαριοῦ. Καὶ γιὰ τοὺς πιγκουΐνους ἰσχύουν οἱ ψαλμικοὶ στίχοι: «Αὕτη ἡ θάλασσα ἢ μεγάλη καὶ εὐρύχωρος, ἐκεῖ... ζῶα μικρὰ μετὰ μεγάλων... Πάντα πρὸς Σὲ προσδοκῶσι δοῦναι τὴν τροφήν αὐτοῖς εἰς εὐκαιρον, δόντος Σου αὐτοῖς συλλέξουσιν» (Ψαλμ. 97' 25-28).

Ἡ «παρέλασις τῶν πιγκουΐνων» μᾶς συνήρ-

πασε, μᾶς συγκίνησε καὶ μᾶς ἔκαμε νὰ νοιώθουμε εὐγνωμοσύνη πρὸς τὸν Θεοφιλέστατον Ἅγιον Δέσβης, διότι εἶχε τὴν καλωσύνη νὰ μᾶς ὀδηγήσῃ στὸ νὰ γνωρίσωμε μίαν θαυμασίαν πτυχή τῆς Δημιουργίας. Ἔτσι μπορέσαμε νὰ κατανοήσωμε τὸ σχετικὸ ποίημα τοῦ Σεβ. Ἀρχιεπισκόπου Αὐστραλίας κ. Στυλιανοῦ, ὁ ὁποῖος διακρίνεται γιὰ τὴν μεγάλη εὐαισθησία του, γιὰ τὸ πηγαῖο λογοτεχνικὸ του χάρισμα καὶ γιὰ τὸ ποιητικὸ του τάλαντο. Πολλὲς θαυμάσιες λυρικές ποιητικὲς συλλογὲς του συνετέλεσαν στὸ νὰ ἔχη βραβευθῆ ἀπὸ τὴν «Ἀκαδημία Ἀθηνῶν» καὶ στὸ νὰ τιμᾶται ἰδιαίτερος στοὺς πνευματικούς κύκλους τῆς Αὐστραλίας ὡς δόκιμος ποιητής. Συλλογὲς ποιημάτων του ἔχουν μεταφρασθῆ στὴν ἀγγλικὴ γλῶσσα. Ἢδη ἀπὸ διαπρεπεῖς Αὐστραλοὺς ἔχουν ὀργανωθῆ τιμητικὲς ἐκδηλώσεις πρὸς προβολὴν τοῦ ποιητικοῦ ἔργου τοῦ Σεβασμιωτάτου. Τὸ ποίημα, ποὺ ἀναφέρεται στὴν «παρέλασι τῶν πιγκουΐνων», βρίσκεται στὴ σελ. 138 τῆς ποιητικῆς συλλογῆς του «Ἀπὸ φυλακῆς πρωΐας» (1980) καὶ ἔχει τὸν τίτλο: «Penguinsparade». Ἐγράφη τὴν 27-8-1979 στὸ Sydney - Ashfield καὶ ἔχει ὡς ἐξῆς:

*«Οἱ πιγκουΐνοι τοῦ Phillip Island πουλιὰ θλιβερὰ
μὲ τὰ ἀτροφικὰ φτερὰ καὶ τὸ περιττὸ πάχος
διδάσκουν κάθε ἡλιοβασιλεμα μιὰ ἀνάβαση ποὺ
θυμίζει λιτανεῖα
ἀπὸ τὴ θάλασσα στὸ λόφο ὅπου τοὺς περιμένει
ἡ φωλιά τους
ἕστερ' ἀπὸ τὴ βιοπάλη τὴν καθημερινὴ μὲ τὰ κύματα.
Τοὺς πιγκουΐνους θὰ τοὺς δεῖς στὸ Phillip Island
ὅπως τοὺς βλέπουν κάθε ἀπόγευμα τόσοι τουρίστες
καὶ θὰ θαυμάσεις τὴ σιωπηλὴ νοημοσύνη τους,
τὴν πειθαρχία, τὴν τάξη,
μὰ πάνω ἀπ' ὅλα θὰ συγκινηθεῖς
ἀπ' τὴν ὑποδειγματικὴ τους ἀλληλεγγύη.
Κάθε κύμα ποὺ σπᾶ στ' ἀκρογιάλι*

Ο ΜΑΝΤΙΝΕΙΑΣ ΚΑΙ ΚΥΝΟΥΡΙΑΣ ΘΕΟΚΛΗΤΟΣ (†) (1918 - 1995)

Σεπτή χορεία τῶν Ἁγίων Ἱεραρχῶν,
Τίμιον Πρεσβυτέριον,
Εὐσεβῆς καὶ πενθοῦν ἐκκλησίασμα,

«Μακάριοι οἱ νεκροὶ οἱ ἐν Κυρίῳ ἀποθνήσκοντες ἀπ' ἄρτι ἵνα ἀναπαύωνται ἐκ τῶν κόπων αὐτῶν τὰ δὲ ἔργα αὐτῶν ἀκολουθεῖ μετ' αὐτῶν» (Ἀποκ. 14,13).

Ὁ Ἀποκαλυπτικὸς οὗτος λόγος τοῦ Ἀποστόλου καὶ Εὐαγγελιστοῦ ἀνακαλεῖται εἰς τὴν μνήμην μας καὶ ἐκχέει βάλσαμον παρηγορίας

Τοῦ πανοσ. ἀρχιμ. κ. ΔΑΜΑΣΚ. ΚΑΡΠΑΘΑΚΗ
Ἀρχιεραματώως τῆς Ἱερᾶς Συνόδου
(νῦν Ἐπισκόπου Διαυλείας)

εἰς τὴν ψυχὴν μας τὴν πικρὰν αὐτὴν ὥραν ποῦ ἡ πληθὺς τῶν Ἐπισκόπων, ὁ Ἱερὸς Κλῆρος, οἱ ἐντιμότετοι ἄρχοντες καὶ ὁ πιστὸς καὶ φιλόχριστος λαὸς τῆς Ἀρκαδίας προπέμπομε πρὸς τὴν αἰωνιότητα ἓνα διαπρεπῆ Ἱεράρχη τῆς Ἁγίας μας Ἐκκλησίας αισθανόμενοι τὸ ὀδυνηρὸν κενὸν τῆς ἀπουσίας του ἀπὸ κοντὰ μας. Τὸν αἰοίδιμο Μητροπολίτη Μαντινείας καὶ Κυνουρίας κυρὸ Θεόκλητο ποῦ ἔπειτα ἀπὸ μακρὰν καὶ ἀγλαόκαρπον ποιμαντορίαν τριάκοντα ἐτῶν εἰς τὴν στρατευομένην Ἐκκλησίαν ἐξεπλήρωσε «τὸ κοινὸν τοῦ βίου χρέος» καὶ κατέλιπε τὴν ματαιότη-

*Ξερὰ πέντε-δέκα ἀπ' αὐτοὺς
τοὺς ναυαγοὺς καθ' ὑποτροπὴν
καὶ ὅμως δὲν ξεκινοῦν μίτη βιάζονται
μέχρι νὰ συγκροτήσουν ἀξιόλογο πλῆθος.
Ὑστερα παίρνουνε πὰ συντεταγμένοι
δυὸ-δυὸ, τρεῖς-τρεῖς τὴν ἀνηφόρα
ἀκουμπώντας ἀμοιβαία σὲ χέρια ὑποτυπώδη
—τὰ φτερὰ τ' ἀτροφικὰ—
αἰσιδόξοι πὼς θὰ φτάσουν στὴ φωλιά τους
ἐτοιμοὶ ν' ἀντιμετωπίσουν τὴ νύχτα καὶ τὸ θάνατο».*

Ἐπιστρέψαμε στὸ ξενοδοχεῖο περὶ τὸ μεσονύκτιο μὲ τὴ βεβαιότητα, ὅτι τὸ θέαμα τῆς «παρελάσεως τῶν πιγκουίνων» θὰ μείνῃ ἀλησμόνητο σὲ ὀλόκληρη τὴν ζωὴ μας.

(Συνεχίζεται)



τα τοῦ κόσμου διὰ νὰ ἀπολαύσῃ τὴν ἄφθαρτον δόξαν τοῦ Οὐρανοῦ καὶ νὰ ἀναπαυθῆ ἐκ τῶν κόπων καὶ μόχθων τῆς ὑπὲρ πεντηκονταετοῦς διακονίας του ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, διακονίας ἀφιερωμένης εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν διακονίαν τοῦ ἀνθρώπου. Τὸ πολύμοχθον καὶ πολύκαρπον ἔργον τοῦ ἀειμνήστου Ἱεράρχου ὀφειλετικῶς ὁ Ἱερὸς Ἄμβων θὰ ἀναπολήσῃ εὐλαβῶς καὶ θὰ τολμήσῃ νὰ σκιαγραφήσῃ ἐπιγραμματικῶς ὄχι μόνον διὰ νὰ τιμήσωμεν δικαίως τὸ σεπτὸν του πρόσωπον, ἀλλὰ κυρίως διὰ νὰ ἐμπνευσθῶμεν «ἡμεῖς οἱ ζῶντες οἱ περιλειπόμενοι» ἀπὸ τὴν πολυσχιδῆ δρᾶσιν καὶ τὴν θεοφιλῆ διακονίαν του ὥστε κατὰ τὴν ἀποστολικὴν προτροπὴν «ἀναθεωροῦντες τὴν ἑκβασιν τῆς ἀναστροφῆς του» νὰ μιμηθῶμεν τὴν πίστιν καὶ τὴν θερμοσυργὸν ἀγάπην του.

Νικόλαος Φιλιππαῖος κατὰ κόσμον, ἐγεννήθη ἐν Πειραιεὶ τὸ ἔτος 1918 ἐκ γονέων εὐσεβῶν

Μενελάου καὶ Μαρίας τὸ γένος Κομνηνοῦ καταγομένων ἐκ Ναυπλίου. Ἐσοῦδασε εἰς τὸ Πανεπιστήμιον Ἀθηνῶν Θεολογίαν καὶ Νομικήν. Μοναχὸς ἐκάθη ἐν τῇ Ἱερᾷ Μονῇ Ταξιαρχῶν Νέας Ἐπιδαύρου τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Ἀργολίδος τὴν 4 Δεκεμβρίου 1941, χειροτονηθεὶς Διάκονος ὑπὸ τοῦ ἀειμνήστου Μητροπολίτου Ἀργολίδος κυροῦ Ἰωάννου τὴν 6ην Δεκεμβρίου τοῦ ἰδίου ἔτους. Πρεσβύτερος ἐχειροτονήθη τὸν Ἀπρίλιον τοῦ 1945 ὑπὸ τοῦ διαπρεποῦς Ἱεράρχου Ἀργολίδος καὶ μετὰ ταῦτα Καλαβρυτῶν καὶ Αἰγιαλείας κυροῦ Ἀγαθονίκου καὶ ἐλθὼν εἰς Ἀθήνας διωρίσθη Ἱερατικῶς Προϊστάμενος τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ Ἀγίου Ἀλεξάνδρου Παλαιοῦ Φαλήρου εἰς τὸν ὁποῖον καὶ διηκόνησε ἐπὶ εἰκοσαετίαν ἀνεγείρας μεγαλοπρεπῆ Ναόν, πραγματικὸν κόσμημα τῆς περιοχῆς. Κατὰ τὰ ἔτη 1947-1948 διετέλεσε στρατιωτικὸς Ἱεροκήρυξ τυχῶν πλήθους τιμητικῶν διακρίσεων ἐκ μέρους τῶν στρατιωτικῶν ἀρχῶν. Τὸ ἔτος 1952 ἐστάλη ὑπὸ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου ὡς ὑπότροφος εἰς Παρισίους ἔνθα ἐφοίτησεν ἐπὶ τριετίαν εἰς τὴν Σχολὴν Ἐκκλησιαστικῆς Νομοθεσίας τοῦ αὐτόθι Πανεπιστημίου ὑπηρετῶν συγχρόνως καὶ ὡς Ἱερατικῶς Προϊστάμενος τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ Ἀγίων Κωνσταντίνου καὶ Ἑλένης.

Περατώσας τὰς σπουδὰς του καὶ λαβὼν τὸ πτυχίον τῆς ὡς ἄνω Σχολῆς τῶν Παρισίων, ἐπέστρεψεν εἰς Ἀθήνας προσληφθεὶς εἰς τὰ Γραφεῖα τῆς Ἱερᾶς Συνόδου ἔνθα ὑπηρετήσεν ἐπὶ δεκαετίαν ὡς Β' Γραμματεὺς καὶ εἶτα ὡς Ἀρχιγραμματεὺς μέχρι τῆς ἐκλογῆς του εἰς Μητροπολίτην Μαντινείας καὶ Κυνουρίας, ἀποσπᾶσας ἐπανειλημμένως τὴν εὐαρέσκειαν τῆς Ἱερᾶς Συνόδου διὰ τὴν ἐργατικότητα, τὴν ἀφοσίωσιν εἰς τὸ καθήκον, τὴν ἀπόδοσιν εἰς τὸ ἐπίπονον ἔργον τοῦ Ἀρχιγραμματέως καὶ τὴν σεμνότητα τοῦ ἥθους του. Πρὸς αὐτὰ τὰ προσόντα ἀποβλέψασα ἡ Ἐκκλησία ἐξέλεξε αὐτὸν τὸν Νοέμβριον τοῦ 1965 Μητροπολίτην τῆς ἱστορικῆς καὶ παλαιφάτου Ἱερᾶς Μητροπόλεως Μαντινείας καὶ Κυνουρίας καὶ χειροτονηθεὶς Ἐπίσκοπος τὴν 21ην Νοεμβρίου ἐνεθρονίσθη εἰς Τρίπολιν τὴν 18ην Δεκεμβρίου τοῦ αὐτοῦ ἔτους.

Πρῶτον μέλημα τοῦ αἰοιδίμου Ἱεράρχου ἅμα τῇ ἐνθρονίσει του εἰς τὴν ἱστορικὴν ταύτην ἔδραν τῆς Μητροπόλεως του ἡ γνωριμία καὶ ἀμεσος ἐπικοινωνία μετὰ τοῦ Ἱεροῦ Κλήρου καὶ τοῦ λαοῦ τῆς κληρωθείσης αὐτῷ Ἐπαρχίας. Ἐπισκέπτεται ἀνελλιπῶς καὶ ἀλλεπαλλήλως κωμο-

πόλεις καὶ χωρία καὶ τοὺς πλέον ἀπομεμακρυσμένους συνοικισμοὺς, πολλάκις ἐν μέσῳ δυσκολιῶν ἐκ τῶν καιρικῶν συνθηκῶν καὶ τοῦ δυσπροσίτου καὶ ὄρεινοῦ τῆς περιοχῆς, τελεῖ τὴν Θεῖαν Λειτουργίαν, διδάσκει, νοουθετεῖ, ἐγκαινιάζει Ἱεροὺς Ναοὺς, συναναστρέφεται ὡς φιλόστοργος πατήρ μετὰ τῶν Ἱερέων καὶ τοῦ ποιμνίου του ποὺ σπεύδει πρὸς τὸν ποιμενάρχην του νὰ λάβῃ τὴν εὐλογίαν του, νὰ ἐκθέσῃ τὰ προβλήματα του, νὰ παρουσιάσῃ τὸν πόνον του καὶ τὴν ἀγωνίαν του, νὰ ζητήσῃ τὴν συμπαράστασιν του εἰς τὴν χαρὰν καὶ τὴν λύπην του, καὶ ἐκείνος συγκαίρει, συμπάσχει, συμπαρίσταται ὡς καλὸς ποιμὴν «τύπος γενόμενος τῶν πιστῶν ἐν παντί».

Ἐπισκέπτεται οἰκίας πλουσιῶν ἀλλὰ καὶ καλύβας πτωχῶν, παρηγορεῖ ἐγκαταλελειμμένους γέροντας καὶ ὄρφανὰ, προσφέρει ἀφειδῶς διὰ τὴν ἀνακούφισιν τοῦ πόνου καὶ τοῦ στεναγμοῦ τῶν ἀναξιοπαθούτων, ὥστε ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ ἀειμνήστου Ἱεράρχου νὰ πληροῦται τὸ ἀποστολικὸν «τίς ἀσθενεῖ καὶ οὐκ ἐγὼ ἀσθενῶ»;

Τακτικότερος ἐπισκέπτης τοῦ Νοσοκομείου τῆς Τριπόλεως ἀπὸ τὸν Μητροπολίτην Μαντινείας καὶ Κυνουρίας Θεόκλητον δὲν θὰ ὑπάρξῃ διὰ νὰ ἐπισκεφθῇ τὸν πάσχοντα κληρικόν, μοναχόν, ἄρχοντα ἢ καὶ ἀπλὸν ἄνθρωπον ταπεινά, ἀθορύβως, μὲ διάκρισιν, ἄνευ τῆς παραμικρᾶς διαφημίσσεως ἢ ἐπιδείξεως, πράγματα τὰ ὁποῖα μετὰ βδελυγμίας ἀπεστρέφετο.

Παραλλήλως, ἐνδιαφερόμενος διὰ τὴν τόνωσιν τοῦ θρησκευτικοῦ συναισθήματος τῶν φύσει εὐσεβεστάτων Ἀρκαδίων καθιερώνει λαμπρὰς θρησκευτικὰς τελετὰς κατὰ τὰς μεγάλας ἑορτὰς καὶ πανηγύρεις ἐν Τριπόλει ἀλλὰ καὶ εἰς τὰ χωρία τῶν Ἐπαρχιῶν Μαντινείας καὶ Κυνουρίας, μὲ κορυφαίαν ἐκδήλωσιν κατ' ἔτος τὴν ἑορτὴν τῶν Πολιούχων Τριπόλεως Παύλου καὶ Δημητρίου τῶν Νεομαρτύρων.

Ἡ Ἀρκαδία ὀλόκληρος γέμει παλαιφάτων καὶ ἱστορικῶν Μονῶν ὥστε δικαίως νὰ ἀποκαλεῖται τὸ «Ἅγιον Ὄρος τῆς Πελοποννήσου». Φύσις φιλακόλουθος καὶ φιλομόναχος ὁ πολυκλαυστος Ἱεράρχης ἔχων βαθυτάτην συνείδησιν τοῦ πολυπλεύρου καὶ ὑψηλοῦ ἔργου τοῦ Ἐπισκόπου κοπιᾶζει νυχθημερόν, ἀγωνίζεται, μοχθεῖ διὰ τὴν συντήρησιν, τὴν ἀναστήλωσιν καὶ κυρίως τὴν ἐπ' ἀνδρωσιν τῶν Ἱερῶν Μονῶν μὲ μοναστικὰς ἀδελφότητας, ὥστε αἱ Μοναὶ τῆς Μητροπόλεως Μαντινείας καὶ Κυνουρίας νὰ ἀ-

ποτελοῦν τὸ καύχημα καὶ τὸ σέμνωμα τῆς τοπικῆς Ἐκκλησίας ἀλλὰ καὶ τὸν εὐδιον λιμένα εἰς τὸν ὁποῖον ὡς διψῶσα ἔλαφος καταφεύγει ὁ ἀρκάδιος λαὸς διὰ τὴν ἀντλήσιν νάματα ζωηφόρα.

Διὰ τοὺς Ἱερεῖς ὁ ἀποϊχόμενος Ἀρχιερεὺς ὑπῆρξεν ὁ φιλόσοργος πατήρ, ὁ πρεσβύτερος ἀδελφός, ὁ ἀδιακόπως νοουθετῶν, συμβουλευῶν, διδάσκων διὰ ζωῆς καὶ διὰ παραδείγματος, ἵνα ὡς «τύπος τῶν πιστῶν ἐν πάσι», «φῶς τοῦ κόσμου», «ἄλας τῆς γῆς», ἐνῶ παραλλήλως ἐρευνᾷ, ἀναζητᾷ καὶ ἀνευρίσκει τοὺς ἀξίους ποὺ παραλλήλως χειραγωγεῖ καὶ χειροτονεῖ διὰ τὴν κάλυψιν τῶν ἐφημεριακῶν κενῶν τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως.

Ἡ ἐντολὴ τοῦ Κυρίου «βόσκει τὰ ἀρνία μου» γίνεται συνεχῆς λειτουργικὴ προσευχὴ τοῦ ἀγωνιζομένου ποιμενάρχου. «Τὴν νεότητά παιδαγωγῆσον». Ἀγκαλιάζει τὰ νειάτα μὲ εἰλικρίνειαν καὶ κατανόησιν. Ποτίζει τὸ εἶναί των μὲ τοὺς χυμοὺς τῶν ἀθανάτων ἰδανικῶν τῆς Ὁρθοδόξου πίστεως καὶ τῆς Ἑλληνικῆς πατρίδος καὶ καμινεὺει τὸ ψυχικόν των μέταλλον μὲ τὸ πῦρ τῆς θείας ἀληθείας. Παραμερίζει μὲ τὴν εὐλογούσαν ἀρχιερατικὴν δεξιὰν ποὺ κρατεῖ τὸν Σταυρὸν καὶ τὸ Ἅγιον Ποτήριον τὰ ἐμπόδια ποὺ φράζουσι τὸν δρόμον τῶν νέων πρὸς τὴν εὐσεβειαν καὶ τὴν ἀρετὴν. Ἰδρύει Κατηχητικὰ Σχολεῖα, ἐπιλύει προβλήματα τῶν παιδικῶν σταθμῶν, ἀγωνίζεται διὰ τὴν λειτουργίαν τῆς Παιδαγωγικῆς Ἀκαδημίας Τριπόλεως, καὶ ὕστερον διὰ τὴν ἐγκατάστασιν Πανεπιστημιακῆς Σχολῆς εἰς τὸ κέντρον τῆς Πελοποννήσου, ἐνῶ παραλλήλως ἀφειδῶς ἐνισχύει νέους διὰ τὴν σπουδᾶσιν εἰς τὸ Γυμνάσιον, εἰς τὸ Πανεπιστήμιον καὶ τὰς Ἱερατικὰς Σχολὰς.

Ἄριστος χειριστὴς τῆς γραφίδος ἀλλὰ καὶ τοῦ λόγου σπεῖρει συνεχῶς τὸν θεῖον σπόρον ὁ ὁποῖος ὡς οὐρανόπεμpton μάννα ψωμίζει τὰς ψυχὰς τῶν ἀνθρώπων, ἐνῶ παραλλήλως ἐπανδρώνεται ἡ Ἱ. Μητρόπολις μὲ ἀρίστους Ἱεροκήρυκας κληρικούς καὶ λαϊκούς, ὥστε νὰ μὴ λείπη ἀπὸ καμίαν ἐνορίαν τὸ θεῖον κήρυγμα ποὺ ἀναπερώνει τὰς ψυχὰς καὶ πυρώνει τὰς καρδίας. Καὶ τέλος διὰ τὴν ὑπάρχη συνεχῆς πνευματικῆς τροφῆς δι' ὅλους τοὺς Χριστιανούς τῆς Μητροπόλεως Μαντινείας καὶ Κυνουρίας ἐκδίδει τὸ κατὰ πάντα ἄριστον περιοδικὸν «ΑΛΙΕΥΣ» τὸ ὁποῖον εἰς χιλιάδας ἀντίτυπα κυκλοφορεῖ κατὰ μῆνα καὶ διανέμεται εἰς τὰς Ἐνορίας δωρεάν.

Μὲ τὴν ἰδικήν του ἀνύστακτον μέριμναν καὶ πρωτοβουλίαν καὶ τὴν συνδρομὴν τῆς εὐσεβειστάτης κ. Κοντορούπη ἰδρύεται ἐν Λεωνιδίῳ τὸ Κοντορούπειον Ἐκκλησιαστικὸν Γηροκομεῖον εἰς τὸ ὁποῖον παραλλήλως μὲ τὸ Δεκάξειον Γηροκομεῖον Τριπόλεως «Ο ΑΓΙΟΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ» περιθάλλονται οἱ ἄποροι γέροντες τῆς Ἀρκαδίας, ὥστε νὰ εὐρίσκουν εἰς τὸ μελιχρὸν δειλινὸν τῆς ζωῆς των ἀγάπην, στοργὴν καὶ φροντίδα.

Ὁ Μαντινείας καὶ Κυνουρίας κυρὸς Θεόκλητος ὁ Β' ὑπῆρξεν κατὰ τὴν ἔκφρασιν τοῦ Ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου «ὑψηλὸς τοῖς ἔργοις, ταπεινὸς δὲ τῷ φρονήματι, ...πρᾶος, ἀόργητος, συμπαθὴς, ἡδύς τὸν λόγον ἡδίων τὸν τρόπον... ἐπιτιμῆσαι γαληνός, ἐπαινέσαι παιδευτικός, ...ὥστε καὶ τὴν ἐπιτίμησιν πατρικὴν καὶ τὸν ἔπαινον ἀρχικόν... ἐλάχιστα μὲν λόγου' διὰ τὸν τρόπον δεόμενος... ἐλάχιστα δὲ ράβδου, διὰ τὸν λόγον ἀρκούντα πρὸς παιδαγωγίαν». Ἦδη ὁ πολυσέβαστος Ἱεράρχης, ὁ ταπεινός, ὁ ἀπλός, ὁ πλήρης εὐγενείας, ὁ ἀνθρώπος ποὺ εἶχε εἰς τὸ στόμα του μόνον λόγους ἀγάπης καὶ καλοσύνης εἰσῆλθε εἰς τὴν αἰωνιότητα καὶ ἀνήκει εἰς τὴν Ἱστορίαν. Ἐπειτα ἀπὸ μισὸν αἰῶνα πλήρους ἐκκλησιαστικῆς διακονίας ἔφυγε ἀπὸ τὸν μάταιον κόσμον πτωχὸς εἰς ὑλικά ἀγαθὰ ἀλλὰ πλούσιος εἰς προσφορὰν διότι καθ' ὅλον τὸν βίον ἐφήρμοσε τὸν λόγον τοῦ Κυρίου «Μακάριόν ἐστιν διδόναι μᾶλλον ἢ λαμβάνειν». Ἡ ἐπὶ γῆς στρατευομένη Ἐκκλησία εἶναι σήμερον πτωχοτέρα καὶ ἡ Τρίπολις αἰσθάνεται ὄρφανή. Ὅμως ἐκεῖνος ἀναπαύεται «ἐν χώρᾳ ζώντων καὶ ἐν σκηναῖς δικαίων» ἐστεφανωμένος μὲ τὸ «διάδημα τοῦ κάλλους ἐκ χειρὸς Κυρίου». Ὅπως εἰς ὅλους τοὺς ἐκλεκτοὺς τοῦ Θεοῦ ἐπραγματοποιήθη καὶ εἰς αὐτὸν ὁ λόγος τοῦ ψαλμωδοῦ «Ἐκοπίασεν εἰς τὸν αἰῶνα καὶ ζήσεται εἰς τέλος, οὐκ ὄψεται καταφθοράν». Ἡ σεμνὴ μορφή του θὰ παραμένει ζῶσα εἰς τὴν μνήμην καὶ τὴν καρδίαν ὄλων ὅσοι εἶχαμε τὴν εὐτυχίαν νὰ τὸν γνωρίσωμε, νὰ τὸν ἀγαπήσωμε, νὰ δεχθῶμεν τὴν εὐλογίαν, τὴν συμβουλήν, τὸν καλὸν του λόγον, τὰς εὐεργεσίας τῆς πατρικῆς καὶ εἰλικρινοῦς ἀγάπης του. Τὸ παράδειγμα τῆς ζωῆς του θὰ μᾶς ἐμπνέη καὶ θὰ μᾶς φρονηματίζει. Ὅχι μόνον ὡς παράδειγμα Ἱεράρχου μὲ ἐξαιρετικὸν ἐκκλησιαστικὸν ἦθος καὶ κοινωνικὴν δρασίαν, ἀλλὰ καὶ ὡς φωτεινὸν παράδειγμα ἡγέτου μὲ εὐγένειαν ψυχῆς, ἀνωτερότητα ἡθους, μὲ ἀπλότητα ἀλλὰ

Φαινόμενα τοῦ Δαιμονικοῦ καὶ τοῦ Παραλόγου. Θέσεις τῆς ἐπιστήμης καὶ τῆς Ὁρθοδόξου Θεολογίας*

B'

Τὸ δεύτερον μέρος ἀναφέρεται, εἰδικώτερον, εἰς θέσεις καὶ ἀπόψεις τῆς Ὁρθοδόξου θεολογίας ἐπὶ θεμάτων, σχετιζομένων πρὸς τὰ φαινόμενα Ἀποκρυφισμοῦ καὶ Παραλόγου, συνοψίζω δὲ ταύτας εἰς τὰ ἀκόλουθα: Ἡ Ἁγία Γραφή καὶ ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία καὶ Θεολογία ἀναγνωρίζουν τὴν ὑπαρξιν Δαιμόνων, οὐδεμία δὲ λογι-

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 29 τοῦ ὑπ' ἀρ. 1/1995 τεύχους.

καὶ ἡγεμονικὸν χάρισμα, μὲ εὐρύτητα πνεύματος καὶ ρεαλισμὸν, μὲ ἐπιείκειαν καὶ ἀνεξικακίαν, μὲ τόλμην καὶ φρόνησιν ἀνδρὸς μὲ ἀληθινὰ αἰσθήματα, φιλαδέλφου καὶ φιλοξένου, φιλευσπλάγχνου καὶ φιλοστόργου.

Μακαριστὲ καὶ αἰοίδιμε Ἱεράρχα, χαίρων καὶ ἀγαλλώμενος πορεύου τὴν μακαρίαν ὁδὸν τὴν ἄγουσαν ἀπὸ τῆς γῆς πρὸς τὸν οὐρανόν.

Μακάριος εἶ καὶ καλῶς δουλεύσας ἐν τῷ ἀμπελώνι τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ. «Τὴν μακαρίαν ἐν κόσμῳ ζῶν διήνυσας καὶ νῦν τῶν μακαρίων συνεφραίνει τοῖς δήμοις».

Ἐνώπιον τοῦ Ἁγίου Θυσιαστηρίου τῆς Ἱεράς Μονῆς Καλτεζῶν ἀσπαζόμενος τὸ Ἱερόν Εὐαγγέλιον ἀφήκες τὴν μακαρίαν ψυχὴν σου εἰς τὰς χεῖρας τῶν ἁγίων ἀγγέλων καὶ προσετέθης τοῖς «οἰκείοις καὶ ἡγουμένοις τῆς πίστεως».

Ἐσφράγισες τὴν ἐπὶ γῆς πορείαν σου ἐνώπιον τῆς Ἁγίας Τραπεζῆς διὰ νὰ συνεχίσῃς τὴν Ἱερουργίαν ἐν τῷ Οὐρανίῳ Θυσιαστηρίῳ, εἰς τὸν Θρόνον τοῦ «ἐσφαγμένου ἀρνίου», ἐνθα ἦχος καθαρὸς ἐορταζόντων καὶ φωνὴ ἀγαλλιᾶσεως.

Οἱ Σεβασμιώτατοι συνεπίσκοποί σου, ὁ Ἱερός Κλῆρος, οἱ Μοναστικὲς Ἀδελφότητες τῆς Ἐπαρχίας σου, τὰ πνευματικά σου τέκνα, ὁ Λαὸς τοῦ Θεοῦ εὐχόμεθα ὑπὲρ ἀναπαύσεως τῆς μακαρίας ψυχῆς σου.

Χριστὸς σὲ ἀναπαύσῃ ἐν χώρᾳ ζώντων καὶ πύλας Παραδείσου ἀνοίξῃ σοὶ καὶ βασιλείας δεῖξῃ πολίτην.

Αἰωνία ἡ μνήμη σου μακαριστὲ καὶ αἰοίδιμε Ἱεράρχα. Ἀμήν.

κῆ ἢ ἐπιστημονικὴ ἔνστασις δύναται νὰ ὀδηγήσει εἰς ἀπόρριψιν τῆς ἐκδοχῆς ταύτης. Τὸ γεγονός, ὅτι δὲν δυνάμεθα νὰ ἀποδείξωμεν ἐμπειρικῶς τὴν ὑπαρξιν τῶν Δαιμόνων οὐδόλως σημαίνει, ὅτι καὶ δὲν ὑπάρχουν. Ἀντιθέτως ἡ λογικὴ μᾶς ὑποχρεώνει νὰ δεχθῶμεν, ὅτι, ἐφ' ὅσον ὑπάρχει πνεῦμα, εἰς τὸν κόσμον, μετὰ τῆς ὕλης συνυφασμένον, οὐδεὶς λόγος ἀποκλείει τὸ ἐνδεχόμενον τῆς ὑπάρξεως καὶ αἰῶνων, πνευματικῶν, ὄντων. Ὑπὲρ τῆς ὑπάρξεως δαιμονικῶν δυνάμεων συνηγορεῖ καὶ τὸ πλῆθος τῶν παραλόγων καὶ παρα-νορμᾶλ φαινομένων, εἰς τὰ ὁποῖα ὑπόκεινται ἄτομα ἢ ὀμάδες ἀνθρώπων, καὶ τὰ ὁποῖα δὲν ἐξηγούνται λογικῶς καὶ διὰ καθαρῶς

Τοῦ κ. Μέγα Λ. Φαράντου

ἀνθρωπίνων κριτηρίων. Πολλοὶ διανοοῦμενοι δὲν θέλουν νὰ ἴδουν τὰ ὑπὸ ἀτόμων (π.χ. Χίτλερ, Στάλιν κ.ἄ.) ἢ Λαῶν (π.χ. Γερμανῶν, Τούρκων κ.ἄ.) διαπραττόμενα φρικτὰ καὶ ἀποτρόπαια ἐγκλήματα, ὡς ἔργα μόνον τῶν ἀνθρώπων, ἀλλὰ τείνουν νὰ πιστεύσουν, ὅτι πρόκειται, μᾶλλον, περὶ ἀτομικῶν ἢ ὀμαδικῶν καταλήψεων ὑπὸ τοῦ Δαιμονικοῦ, διὰ τῶν ὁποίων διασπείρονται τὸ παράλογον, τὸ χάος καὶ ἡ καταστροφὴ εἰς ἀσύλληπτον ἔκτασιν.

Κυρίως ὁ F. Dostojewski εἶναι ἐκεῖνος, ὅστις ἐπιζητεῖ νὰ «ἀποδείξῃ» τὴν ὑπαρξιν τῶν Δαιμόνων, διηγούμενος φρικτὰ ἐγκλήματα, διαπραχθέντα ὑπ' ἀνθρώπων, διὰ νὰ καταλήξῃ εἰς τὸν συλλογισμόν: «Ἐὰν δὲν ὑπάρχει Διάβολος, τότε Διάβολος εἶναι ὁ ἄνθρωπος, καί, ἀπλῶς, ἐπενόησε τὸν Διάβολον, σύμφωνα μὲ τὴν δικήν του εἰκόνα»!

Μεγίστην σημασίαν κέκτηται ἡ θέσις τῆς θείας Ἀποκαλύψεως, ὅτι δηλ. οἱ Δαίμονες εἶναι δεδημιουργημένα ὄντα, καί, συνεπῶς, ἀνήκουν εἰς τὴν σφαῖραν οὐχὶ τοῦ Θεοῦ, τῆς Θεότητος, ἀλλὰ τῆς Κτίσεως. Οἱ Δαίμονες ἐποιήθησαν ὑπὸ τοῦ Θεοῦ, ὡς ἀγαθοὶ Ἄγγελοι· μὴ δυναθέντες νὰ παραμείνουν, ὅμως, εἰς τὴν σφαῖραν τοῦ Ἀγαθοῦ, ἐξέπεσαν, οἰκεία βουλήσει, εἰς τὸν χώρον τοῦ Κακοῦ, κάμνοντες κακὴν χρῆσιν τῆς ἐ-

λευθερίας, με την όποιαν έπροικίσθησαν υπό του Θεού.

Τò γεγονός τούτο, τής εντάξεως τών Δαιμόνων εις τόν χώρον τής Κτίσεως, ενέχει σπουδαίαν σημασίαν διά την πίστιν και την ζωήν τών Χριστιανών, αλλά και τών ανθρώπων, εν γένει. Οί Δαίμονες, όντες κτίσματα, είναι σχετικὰ όντα και, ως εκ τούτου, κέκτηνται *περιορισμένα* προσόντα γνώσεως, δυνάμεως κ.λπ. Καί δύνανται μèn να παραβλάπτουν και να παρακαλύουν τò σωτήριο έργον του Θεού περι τού κόσμου και τών ανθρώπων, δèn δύνανται, όμως, και να ματαιώσουν αυτό. Ο κόσμος άγεται εις τόν υπό του Θεού τεθέντα σκοπόν του. «Καινούς Ούρα-νούς και Γήν καινήν προσδοκώμεν», κατά την έπαγγελίαν του Κυρίου· ό δέ Θεός «πάντας ανθρώπους θέλει σωθήναι και εις επίγνωσιν αληθείας έλθειν».

Κατά ταύτα, *ουδέμίαν έξουσίαν* έχουν οί Δαίμονες επί τών ανθρώπων· δèn δύνανται να γνωρίζουν τὰ διανοήματα και την καρδίαν, ούτε και να προσδιορίζουν την ζωήν αυτών. Έάν ήδύναντο οί Δαίμονες να προσδιορίζουν τους ανθρώπους, εις τὰς αποφάσεις και εις την ζωήν των, θα κατεστρέφετο τò Ἀνθρώπινον: ούτε έλευθερία, ούτε δυνατότης ήθικο-πνευματικής προόδου και τελειώσεως, ούτε, τέλος, και έλιπς σωτηρίας και ευδαιμονίας θα ύπήρχον.

Ο άνθρωπος είναι *ελεύθερος* και αυτεξούσιος εις τὰς αποφάσεις και εις την ζωήν του, —τούτο δέ αποτελεί θεμελιώδες δόγμα τής Έκκλησίας και τής Θεολογίας. Όμως δύνανται να περιέλθει υπό την επίδρασιν και την έξουσίαν τών πνευμάτων του Κακού και να καταστεί έρμαιον και ύποχείριον αυτών. Τούτο δέ συμβαίνει, όταν ό άνθρωπος *άμαρτάνει* και έπιτελεί τò Κακόν· τότε δέ ό άνθρωπος ποιεί τò θέλημα τών Δαιμόνων και έξομοιοῦται πρὸς αυτούς, ήτοι, τρόπον τινά, δαιμονοποιείται· ή ύπαρξις του γίνεται ό «χώρος» έννοικήσεως τών πνευμάτων του Κακού. Πολλοί εκ τών Χριστιανών ζουν με την ψευδαίσθησιν, ότι δèn άμαρτάνουν, και αυτό αποτελεί την μεγίστην πλάνην, διότι δèn ύπάσχει μετάνοια και έπιστροφή. Οί Χριστιανοί προσήρμωσαν τò Ευάγγελιον εις τὰ δικά των μέτρα, εις τò φρόνημα «του κόσμου τούτου», διό και δèn αισθάνονται «άπόστασιν» έξ αυτού. Τò «φυσικόν» εκλαβάνουν οὔτοι και ως «χριστιανικόν». Την δύναμιν τής άμαρτίας αισθάνονται μόνον οί Ἅγιοι, τών όποίων ό άγων συν-

ίσταται εις την προσέγγισιν του Θεού, ένώπιον τής αγιότητος του Ὅποιου αποκαλύπτεται τò βάθος τής δικής τών άμαρτωλότητος· διό και ζουν έν διαρκεί συναισθήσει τών άμαρτιών των και μετανοία. Ἐναφέρει, χαρακτηριστικῶς, ό Ἄββας Δωρόθεος, ότι, «όσον έγγίζουσι τῷ Θεῷ οί Ἅγιοι, τοσοῦτον άμαρτωλοῦς βλέπουσιν έαυτούς».

Ἡ άμαρτία γεννᾶται και τελειοῦται, κατ' έξοχήν, εις τους άκαθάρτους λογισμούς, εις τους όποιους ό άνθρωπος ποιεί τὰ πάντα, άκόμη και φόνους· οί δέ λόγοι και αί πράξεις αποτελούν έξωτερίζουσιν, άπλῶς, του ήδη έν τῷ νῷ και τῇ καρδία διαπραχθέντος. Εις τò σημεῖον τούτο, τών μολυσμένων και άκαθάρτων Λογισμών, αποδίδει μεγίστην σημασίαν ιδίως ή Ἀσκητικῇ θεολογία τής Ὁρθοδόξου Έκκλησίας. Οί βδελυροί Λογισμοί διαποτίζουν και δηλητηριάζουν όλην την ύπαρξιν. Ἐλέχθη προσφυῶς και αληθεύει, ότι ό καθείς είναι, όπως σκέπτεται! Οί Ἅγιοι τής Έκκλησίας όμιλούν περι *δυσωδίας* τών Ἀμαρτωλῶν, και υπό τò κριτήριο τούτο «διακρίνουν» αυτούς, όταν τους προσεγγίζουν, — εις λόγος, πιθανῶς, διά τόν όποιον και οί Ἀμαρτωλοί αποφεύγουν τους Ἅγίους, φοβούμενοι, ότι θα αναγνωρισθουν ύπ' αυτών. Ἡ άμαρτία καταστρέφει την ζωήν και τò όρθον νόημά της. Ἡ ζωή τών ανθρώπων, τελούσα υπό την μισάνθρωπον επίδρασιν τών Δαιμόνων, προσλαμβάνει, τότε, *άρνητικόν* περιεχόμενον: γίνεται πορεία πρὸς την κακουργίαν και τò σκότος, την άπόγνωσιν και την μανίαν καταστροφῆς. Πῶς διακρίνομεν, λοιπόν, την επί τής ζωῆς μας επίδρασιν τών Δαιμόνων; Ὅταν παρουσιάζει αὐτη συμπτώματα του *άρνητικοῦ* και του *κακοῦ*!

Ἐδῶ, θα πρέπει, συναφῶς, να αναφερθεῖ, ότι ή συχνάκις μνημονευομένη έν τῇ Ἁγία Γραφή *παρὰχώρησις* του Θεού εις πειρασμούς τών πιστών ουδέμίαν σχέσηιν έχει πρὸς την παράδοσιν ήμῶν εις τους Δαίμονας. Ὁ άγαθός Θεός έποίησεν ήμᾶς διά να ζήσομε, θέλει δέ την σωτηρίαν και οὐχι την άπώλειαν ήμῶν. Ἡ θεία παρὰχώρησις έχει *παιδαγωγικῆν* δύναμιν και αποσκοπεῖ εις την ένίσχυσιν ήμῶν έν τῷ άγαθῷ πρὸς υπέρβασιν του κακοῦ και τών δεινῶν, εις τὰ όποία μᾶς έμβάλλει ή άμαρτωλὸς ήμῶν ζωή. Ὁ Θεός δέ ουδέποτε μᾶς εγκαταλείπει, τελεσιδικῶς, αλλά παρέχει, συν τοῖς πειρασμοῖς, και την δύναμιν πρὸς υπερνίκησιν αυτών. Πόσην αλήθειαν υποκρύπτουν αἱ σκέψεις αὐται, κατα-

νοεῖ μόνον ἐκεῖνος, ὅστις, μαζί με μίαν σκληρὰν δοκιμασίαν, τὴν ὁποῖαν ἐδοκίμασε, κάποτε, ἐγεύθη, ἀργότερον, καὶ τοὺς εὐεργετικοὺς καρποὺς αὐτῆς.

Ἡ ἀπαλλαγὴ ἐκ τῶν ὀλεθρίων δαιμονικῶν ἐπιδράσεων εἶναι κατορθωτὴ μόνον δι' ἐνὸς τρόπου, ἤτοι διὰ τοῦ μὴ ἁμαρτάνειν. Μόνον διὰ τοῦ ἀγαθοῦ ὑπερνικᾶται τὸ κακόν «μηδενὶ κακόν, ἀντὶ κακοῦ, ἀποδώσεις», νουθετεῖ ἡ Ἁγία Γραφή. Οἱ δαιμονικοὶ πειρασμοί, ποὺ ἀναστατώνουν τὴν ζωὴν μας, ὑποχωροῦν καὶ ἀπονοῦν, ὅταν ἡ ζωὴ μας: οἱ λογισμοὶ καὶ αἱ ἐπιθυμίαι, οἱ λόγοι καὶ αἱ πράξεις μας, λάβουν πορείαν πρὸς τὸ θετικόν καὶ τὸ ἀγαθόν, διὰ καθαρότητος τῆς καρδίας καὶ ἀδιαλείπτου προσευχῆς καὶ κοινωνίας μετὰ τὸν Θεόν, ὅστις, ἐρχόμενος, οἰκεῖ ἐν ἡμῖν καὶ γινόμεθα, ἡμεῖς, ναὸς Θεοῦ. «Μακάριοι οἱ καθαροὶ τῆ καρδία, ὅτι αὐτοὶ τὸν Θεὸν ὁρῶνται». Μόνον, λοιπόν, δι' ἀλλαγῆς τῆς προσωπικῆς ζωῆς ἐκ τοῦ ἀρνητικοῦ πρὸς τὸ θετικόν, καὶ ἐκ τοῦ κακοῦ πρὸς τὸ ἀγαθόν εἶναι ἐφικτὴ ἡ ἀπαλλαγὴ ἐκ τῆς δαιμονοφοβίας, δεισιδαιμονίας καὶ τῆς παντὸς εἴδους δαιμονολατρίας. Μαγικούρια δὲ καὶ ξόρκια καὶ ἀπόκρυφοι μύησεις εἰς οὐδὲν ὠφελοῦν!

Ἡ Ἐκκλησία ἔχει, βεβαίως, εὐχὰς καὶ ἐξορκισμοὺς κατὰ τῶν Δαιμόνων, καὶ θὰ πρέπει νὰ καταφεύγομεν εἰς τὴν πνευματικὴν βοήθειαν Αὐτῆς. Ὅμως οἱ Ἐξορκισμοὶ Αὐτῆς οὐδεμίαν σχέσιν ἔχουν πρὸς τὴν μαγείαν, πρὸς τὴν ὁποῖαν εἶναι, ἐπίσης, ἄσχετα καὶ ὅλα τὰ ὑπ' Αὐτῆς τελούμενα Μυστήρια, τὰ ὁποῖα παραμένουν ἀνενεργά, ἐὰν ὁ κοινωνὸς αὐτῶν δὲν ἐκδηλώνει εἰλικρινῆ διάθεσιν καὶ προσωπικῆς συμμετοχῆς, μετὰ ἀνταπόκρισιν εἰς τὸ πνευματικὸν περιεχόμενον αὐτῶν, ἤτοι μετάνοιαν ἁμαρτιῶν καὶ ἀλλαγὴν τρόπου ζωῆς κατὰ τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ. Τὰ ὑπὸ τῶν Χριστιανῶν χρησιμοποιούμενα ὡς «φυλαχτά», ὅπως σταυροί, εἰκόνες, ἁγιασμός, ἅγια λείψανα κ.λπ., ἀποτελοῦν, ὄντως, εὐλογίαν, ὅταν ὁ φέρων ταῦτα ἀνταποκρίνεται, διὰ τῆς ζωῆς του, εἰς τὸ πνευματικὸν περιεχόμενον αὐτῶν. Ἄλλως προσλαμβάνουν μαγικὸν χαρακτήρα, ὅταν ὁ κάτοχος αὐτῶν νομίζει, ὅτι ἐνεργοῦν εὐεργετικῶς ἐπ' αὐτοῦ, διὰ τὸν λόγον καὶ μόνον, ὅτι κατέχει αὐτά, ὅπως π.χ. ὁ θεωρῶν μίαν Βυζαντινὴν εἰκόνα ὑπὸ τὴν ἔποψιν τῆς τέχνης, τῆς ἀξίας ἢ τοῦ στολισμοῦ τῆς οἰκίας του, καὶ οὐχὶ ὑπὸ τὸ πρῶσμα τῆς προ(σ)κλήσεως πρὸς προσευχὴν, ἢ ὁ φέρων τὸν Σταυρὸν τοῦ Κυρίου καί, συγχρόνως, βλασφημῶν Αὐτόν!

Μόνον, λοιπόν, ἡ καθαρότης καὶ ἡ ἀγιότης

τοῦ βίου βοηθοῦν τὸν ἄνθρωπον ἔναντι τῶν δαιμονικῶν πειρασμῶν καὶ δοκιμασιῶν, καὶ τῶν ἐξ αὐτῶν κινδύνων καὶ φέρουν τὴν γαλήνην καὶ τὴν εἰρήνην τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ εἰς τὴν ἀνήσυχον καρδίαν. Εἰδικότερον ὁ ἅγιος Ἰωάννης Σιναΐτης ἐπανέρχεται, συχνάκις, εἰς τὸ ἔργον τοῦ Κλίμαξ εἰς τὸ θέμα τοῦ ὕπνου καὶ τῶν ὄνειρων καὶ διατυπώνει ἐκπληκτικῆς σημασίας καὶ διὰ τὴν σύγχρονον Ψυχολογίαν ἀπόψεις, ὅτι δηλ. ὁ καθαρὸς καὶ ἅγιος τελεῖ ἐν «ἐργηγόρσει» καὶ κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ ὕπνου του, ἐλέγγων ἑαυτὸν καὶ τὰ ὄνειρά του. «Οὐ μόνον ἐργηγορῶς, ἀλλὰ καὶ καθεύδων ὁ προκόψας ἐργάζεται», ἀναφέρει. Ὁ ὕπνος καὶ τὰ ὄνειρα ἀντικατοπτρίζουν τὴν ψυχικὴν κατάστασιν τοῦ ἀτόμου. «Τεκμήριον τῆς ἀληθοῦς ἀγνείας ἐστὶ τὸ ἀκίνητον εἶναι ἐν τοῖς καθ' ὕπνον φαντάσμασι», διὸ καὶ «οἱ ἀγαθοὶ εἰρηνικοὶ ἐκ τῶν ὕπνων ἀνίστανται» εἰς προσευχὴν. Ἀντιθέτως δὲ ὁ ἁμαρτωλός, «ταρασσόμενος ὑπὸ πονηρῶν καὶ ρυπαρῶν ἐνυπνίων», ὁμοιάζει πρὸς «μαινόμενον» καθ' ὕπνον, ἐγειρόμενος δὲ «ἐν ρυπαραῖς ἐννοίαις», γίνεται ὑποχείριον καὶ βορὰ τῶν Δαιμόνων, λογιζόμενος πᾶν, ὅτι τὸ μισητὸν καὶ πονηρὸν.

Ἡ Ἁγία Γραφή παρέχει μίαν, ὄντως, ἐντυπωσιακὴν περὶ τῶν Δαιμόνων μαρτυρίαν ἀναφέρει δὲ αὕτη, ὅτι «καὶ τὰ Δαιμόνια πιστεύουν» εἰς τὸν Θεόν. Ὅστε ὑπάρχει καὶ δαιμονικὴ εἰς Θεὸν πίστις, καὶ οὐχὶ μόνον πίστις ἀλλὰ καὶ θεολογία δαιμονικὴ, κατὰ τοὺς Διδασκάλους τῆς Ἐκκλησίας. Ὑπάρχουν δὲ δύο καὶ μόνον εἶδη θεολογίας: ἡ πιστεύουσα θεολογία ἢ ἡ θεολογοῦσα ἀπιστία. Πῶς ἐννοεῖται, ὅμως, ἡ πίστις αὕτη τῶν Δαιμόνων; — Οὗτοι πιστεύουν μὲν εἰς τὸν Θεὸν νοητικῶς, ἐνεργοῦν, ὅμως, καὶ ζοῦν, συμφώνως οὐχὶ πρὸς τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ πρὸς τὸ δικό των θέλημα· εἶναι δηλ. οὗτοι εἰς μὲν τὴν «θεωρίαν» πιστοὶ καὶ ὀρθόδοξοι, εἰς δὲ τὴν «πράξιν» ἄθεοι.

Τὸ εἶδος τοῦτο τῆς πίστεως ἢ μᾶλλον τῆς ἀθεΐας εἶναι τὸ χειρίστον πάντων, διὸ καὶ στηλιτεύει αὐτὸ ἀπειράκις ὁ Κύριος Ἰησοῦς Χριστὸς καὶ σύνολος ἡ Ἁγία Γραφή. «Λέγουσι γὰρ καὶ οὐ ποιοῦσιν», ἀναφέρει ὁ Ἰησοῦς περὶ τῶν Φαρισαίων ὄλων τῶν ἐποχῶν, οἱ ὅποιοι, εἰς μὲν τὴν θεωρίαν καὶ τὴν φαινομενικὴν ἠθικὴν εἶναι ἄψογοι, εἰς δὲ τὸ βάθος τῆς καρδίας των εἶναι ρυπαροί, ὁμοιάζοντες πρὸς «τάφους», «οἵτινες ἔξωθεν μὲν φαίνονται ὡραῖοι, ἔσωθεν δὲ γέμουσιν ὀστέων νεκρῶν καὶ πάσης ἀκαθαρσίας».

(Συνεχίζεται)

ΠΡΟΣ «ΠΛΗΡΗ ΚΟΙΝΩΝΙΑΝ» ΜΕΤΑ ΤΩΝ ΑΝΤΙΧΑΛΚΗΔΟΝΙΩΝ;*

Ἄπορία, παρατηρήσεις καὶ ἐρωτήματα ἐπὶ τοῦ «Ἀνακοινωθέντος»
καὶ τῶν «Προτάσεων περὶ τὴν ἄρσιν τῶν ἀναθεμάτων»
τῆς Δ' ἐν Σαμπεζὺ Συνελεύσεως τῆς «Μικτῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Διαλόγου
μεταξὺ τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας καὶ τῶν Ἀνατολικῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν

Ἡ παρούσα συνέλευσις τῆς Ὀλομελείας τῆς Μικτῆς Θεολογικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Διαλόγου μεταξὺ τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας καὶ τῶν Ἀνατολικῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν εἶναι μία τῶν σημαντικωτέρων ὄχι μόνον διὰ τὴν ὀρθὴν ἀξιοποίησιν τοῦ ἤδη ἐπιτελεσθέντος ἱστορικοῦ πράγματι θεολογικοῦ ἔργου ὑπὸ τῆς ἡμετέρας

κρινήσεις καὶ συζητήσεις κατὰ τὴν τρίτην ἡμέραν τῶν ἐργασιῶν. Ὡς ἀποτέλεσμα τῶν συζητήσεων αὐτῶν οἱ Ἀνατολικοὶ Ὁρθόδοξοι παρουσίασαν κείμενον Ἀπαντήσεως, τὸ ὁποῖον ἠνοιξεν τὴν ὁδὸν πρὸς περαιτέρω συζητήσεις ἐν ὀλομελείᾳ. Συνεκροτήθη Συντακτικὴ Ἐπιτροπὴ, ἀποτελουμένη ἐκ τῶν Σεβ. Μητροπολιτῶν *Damiette Bishoy*, *Χαλεπίου Gregorios Yohanna Ibrahim* καὶ *Mesrob Krikorian* ἀπὸ τὴν πλευρὰν τῶν Ἀνατολικῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν καὶ τοὺς καθηγητὰς π. Ἰωάννην Ρωμανίδην, π. Γεώργιον Δράγαν καὶ κ. Βλάσιον Φειδᾶν ἀπὸ τὴν ὀρθόδοξον πλευρὰν διὰ τὴν προετοιμασίαν εἰδικῶν Προτάσεων πρὸς τὰς δύο ἐκκλησιαστικὰς οἰκογενεῖας ἐπὶ τῆς ἄρσεως τῶν ἀναθεμάτων ἐξ ἑκατέρας πλευρᾶς καὶ τῆς ἀποκαταστάσεως τῆς πλήρους κοινωνίας αὐτῶν.

Τὸ κείμενον τῶν Προτάσεων τούτων συμφωνήθη ὁμοφώνως μετὰ τὰς ἐν ὀλομελείᾳ συζητήσεις καὶ ἔχει ὡς ἀκολουθῶς:

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

ΠΕΡΙ ΤΗΝ ΑΡΣΙΝ ΤΩΝ ΑΝΑΘΕΜΑΤΩΝ

Ἐπιτροπῆς κατὰ τὰς προηγουμένας συνελεύσεις, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν διευκόλυνσιν τῶν ἀναγκαίων ἐκκλησιαστικῶν διαδικασιῶν πρὸς ἀποκατάστασιν τῆς πλήρους κοινωνίας.

Μετὰ τὴν ἐναρκτήριον συνεδρίαν ἐκάστη πλευρὰ συνηγήθη κεχωρισμένως διὰ τὴν συζήτησιν τῶν εἰσηγήσεων, αἱ ὁποῖαι εἶχον προετοιμασθῆ ἐπὶ τῶν θεμάτων:

- Ποία εἶναι ἡ ἀρμοδιὰ ἐκκλησιαστικῆ αὐθεντίας ἑκατέρας πλευρᾶς διὰ τὴν ἄρσιν τῶν ἀναθεμάτων καὶ ποῖαι αἱ προϋποθέσεις διὰ τὴν ἀποκατάστασιν τῆς ἐκκλησιαστικῆς κοινωνίας;
- Ἡ ἄρσις τῶν ἀναθεμάτων ποῶν συνόδων καὶ ποῶν προσώπων εἶναι δυνατὴ κατὰ τὴν πρότασιν τῆς παραγράφου 10 τῆς δευτέρας κοινῆς Δηλώσεως;
- Ποία εἶναι ἡ κανονικὴ διαδικασία τῶν δύο πλευρῶν διὰ τὴν ἄρσιν τῶν ἀναθεμάτων καὶ τὴν ἀποκατάστασιν τῆς ἐκκλησιαστικῆς κοινωνίας;
- Πῶς κατανοοῦμεν καὶ πῶς θὰ ἐφαρμόσωμεν τὴν ἀποκατάστασιν τῆς ἐκκλησιαστικῆς κοινωνίας εἰς τὴν ζωὴν τῆς Ἐκκλησίας ἡμῶν;
- Ποῖαι εἶναι αἱ κανονικαὶ καὶ λειτουργικαὶ συνέπειαι τῆς πλήρους κοινωνίας;

Ἠτοιμάσθησαν δύο Εἰσηγήσεις, αἱ ὁποῖαι παρουσιάσθησαν εἰς τὴν ὀλομέλειαν διὰ διευ-

1. Ὑπὸ τὸ φῶς τῆς Κοινῆς Δηλώσεως ἡμῶν ἐπὶ τοῦ Χριστολογικοῦ ζητήματος ἐν τῇ Μονῇ *St. Bishoy* (1989) καὶ τῆς Κοινῆς Δηλώσεως ἡμῶν ἐν *Chambésy* (1990) οἱ ἐκπρόσωποι τῶν δύο ἐκκλησιαστικῶν οἰκογενειῶν συμφωνοῦν ὅτι ἡ ἄρσις τῶν ἀναθεμάτων καὶ τῶν καταδικῶν τοῦ παρελθόντος δύναται νὰ πραγματοποιηθῆ ἐπὶ τῇ βάσει τῆς ὑπ' αὐτῶν κοινῆς ἀναγνωρίσεως τοῦ γεγονότος, ὅτι αἱ Σύνοδοι καὶ οἱ Πατέρες, οἱ ὁποῖοι ἀνεθεματίσθησαν ἢ κατεδικάσθησαν κατὰ τὸ παρελθόν, εἶναι ὀρθόδοξοι ἐν τῇ διδασκαλίᾳ αὐτῶν. Ἐπίσης, ὑπὸ τὸ φῶς τῶν τεσσάρων ἀνεπισήμων Συναντήσεων (1964, 1967, 1970, 1971) καὶ τῶν ἀκολουθησασῶν τριῶν ἐπισήμων Συνελεύσεων ἡμῶν (1985, 1989, 1990) κατενοήθη ὅτι ἀμφότεραι αἱ οἰκογένειαι ἐτήρησαν πιστῶς τὴν αὐθεντικὴν ὀρθόδοξον χριστολογικὴν διδασκαλίαν καὶ τὴν ἀδιάκοπον συνέχειαν τῆς ἀπο-

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 32 τοῦ ὑπ' ἀρ. 1/1995 τεύχους.

στολικής παραδόσεως, καίτοι έχρησιμοποίησαν χριστολογικούς όρους κατά διαφόρους τρόπους.

2. Η άρσις των άναθεμάτων δέον όπως γίνη όμοφώνως και συγχρόνως ύπό των Προκαθημένων όλων των Έκκλησιών των δύο μερών δια της ύπογραφής ειδικής έκκλησιαστικής πράξεως, έν τη όποία θα διακηρύσσεται ύφ' έκατέρας πλευράς ότι ή έτέρα είναι κατά πάντα όρθόδοξος.

3. Η άρσις των άναθεμάτων πρέπει να συνεπάγεται ότι:

α. άποκαθίσταται άμέσως ή πλήρης κοινωνία των δύο πλευρών,

β. ούδεμία κατ' άλλήλων καταδίκη του παρελθόντος, συνοδική ή προσωπική, είναι πλέον ενεργός,

γ. πρέπει να συμφωνηθή κατάλογος Διπτύχων των Προκαθημένων, ό όποιος θα χρησιμοποιηται εις την λειτουργικήν πράξιν.

4. Συγχρόνως, πρέπει να γίνουν τά ακόλουθα βήματα:

α. Η Μικτή Ύποεπιτροπή δια ποιμαντικά θέματα δέον όπως συνεχίση τό πολύ σημαντικό έργον αυτής συμφώνως προς την ληφθεισαν απόφασιν εις την Συνέλευσιν της Μικτής Έπιτροπής τώ 1990.

β. Οί Συμπρόεδροι της Μικτής Έπιτροπής δέον όπως έπισκεφθούν τους Προκαθημένους των Έκκλησιών προς πληρεστέραν πληροφόρησιν αυτών επί των άποτελεσμάτων του Διαλόγου.

γ. Πρέπει να όρισθή λειτουργική Ύποεπιτροπή ύπό των δύο πλευρών δια να μελετηση τās εκ της άποκαταστάσεως της κοινωνίας άπορρεούσας λειτουργικές συνεπειάς και δια να προτείνη καταλλήλως τύπους συλλειτουργίας,

δ. Τά άναφερόμενα εις την έκκλησιαστικήν δικαιοδοσίαν θέματα πρέπει να άφεθούν προς ρύθμισιν εις τās αντίστοιχούς άθθεντίας των τοπικών Έκκλησιών επί τη βάσει των κοινών κανονικών και συνοδικών αρχών.

ε. Οί δύο Συμπρόεδροι της Μικτής Έπιτροπής μετά των δύο Γραμματέων του Διαλόγου δέον όπως μεριμνήσουν δια την εκπόνησιν καταλλήλων συγγραμμάτων δια την εξήγησιν της κοινής ύφ' ήμών κατανοήσεως της πίστεως, ή όποία ώδήγησεν ήμάς εις την ύπερβασιν των διαιρέσεων του παρελθόντος, ως έπίσης και εις την συντετονισμένην διεξαγωγήν του έργου όλων των άλλων Ύποεπιτροπών.

Μητροπολίτης Έλβετίας Μητροπολ. Δαμιέττης
Δαμασκηνός Bishop

Καθηγ. Βλάσιος Φειδάς Άρχιεπίσκοπος Δρ
Mesrob K. Krikorian

2. Παρατηρήσεις τινές

α. Τό κείμενον των Προτάσεων λέγει ότι «αί Σύνοδοι και οί Πατέρες, οί όποιοί άνεθεματίστησαν ή κατεδικάστησαν κατά τό παρελθόν, είναι όρθόδοξοι έν τη διδασκαλία αυτών». Αντιθέτως διδάσκουν αί Οικουμενικά Σύνοδοι. Ό όρος πίστεως της ΣΤ' Οικουμενικής Συνόδου λέγει: «Όθεν ή καθ' ήμάς άγία και οικουμενική Σύνοδος, την άπό τινων και ώδε χρόνων της δυσσεβείας πλάνην πόρωθεν άπελάσασα, και τη των άγίων και έγκρίτων Πατέρων άπλανώς ευθεία τρίβω κατακολουθήσασα, ταίς άγίαις και οικουμενικαίς πέντε Συνόδοις έν άπασιν ευσεβώς συνεφώνησε· φαμέν δή, ... και τη έν Χαλκηδόνη των έξακοσίων τριακόνα θεοπνεύστων Πατέρων κατά Ευτυχούς και Διοσκόρου των θεοσυγών»⁸. Ό όρος πίστεως της Ζ' Οικουμενικής Συνόδου λέγει: «και τās δύο φύσεις όμολογουμέν του σαρκωθέντος δι' ήμάς εκ της άχράντου Θεοτόκου και άειπαρθένου Μαρίας, τέλειον αυτόν Θεόν και τέλειον άνθρωπον γινώσκοντες, ως και ή έν Χαλκηδόνη Σύνοδος έξεφώνησεν, Ευτυχή και Διόσκορον δυσφημήσαστας της θείας αϋλής έξελάσασα, συναποβάλλοντες αυτοίς Σεβήρον, Πέτρον και την πολυβλάσφημον αυτών άλληλόπλοκον σειράν, μεθ' ών και τά Ώριγένους, Ευαγγρίου τε και Διδύμου μυθεύματα άναθεματίζομεν»⁹.

β. Τό κείμενον των Προτάσεων λέγει: «άμφότεραι αί οικογένειαι έτήρησαν πιστώσ την άθθεντικήν όρθόδοξον χριστολογικήν διδασκαλίαν». Τό κείμενον της Δηλώσεως του 1990 λέγει: «άμφότεραι αί οικογένειαι διέτηρησαν πάντοτε πιστώσ την αυτήν άθθεντικήν όρθόδοξον χριστολογικήν πίστιν». Έρωτάται: ή παράλειψις του «πάντοτε» εις την Πρότασιν του 1994 είναι τυχαία ή έχει σκοπιμότητά τινα;

γ. Τό κείμενον των Προτάσεων λέγει: «Η άρσις των άναθεμάτων δέον όπως γίνη όμοφώνως και συγχρόνως ύπό των Προκαθημένων όλων των Έκκλησιών των δύο μερών δια της ύπογραφής ειδικής έκκλησιαστικής πράξεως, έν

8. Ίω. Καμίρη, Τά δογματικά... Ι², σ. 221.

9. Αύτόθι σ. 239-240.

τη οποία θα διακηρύσσεται ύφ' ἑκατέρας πλευρᾶς ὅτι ἡ ἑτέρα εἶναι κατὰ πάντα ὀρθόδοξος». Ἡ προτεινομένη διακήρυξις αὕτη εἶναι σύμφωνος πρὸς τὴν θέσιν τῆς Μικτῆς Ἐπιτροπῆς, ὅτι οἱ Ἀντιχαλκηδόνιοι «ἔχουν τὴν αὐθεντικὴν ὀρθόδοξον χριστολογικὴν διδασκαλίαν». Τὸ ἐρώτημα εἶναι, ἐὰν καὶ κατὰ πόσον οἱ Ἀντιχαλκηδόνιοι ἔχουν τὴν ὀρθόδοξον πίστιν¹⁰. Καί, ἐὰν δὲν ἔχουν αὐτὴν, καθ' ὅσον ἀρνοῦνται τὸ «ἐν δύο φύσεσι» (τῆς Δ' Οἰκουμενικῆς Συνόδου) καὶ τὸ «δύο φυσικὰς θελήσεις, ἦτοι θελήματα ἐν αὐτῷ (τῷ Κυρίῳ) καὶ δύο φυσικὰς ἐνεργείας ἀδιαίρετως, ἀτρέπτως, ἀμερίστως, ἀσυγχύτως κατὰ τὴν τῶν ἁγίων Πατέρων διδασκαλίαν» (τῆς ΣΤ' Οἰκουμενικῆς Συνόδου)¹¹, θὰ γίνουν «κατὰ πάντα» ὀρθόδοξοι διὰ τῆς ἄρσεως τῶν Ἀναθεμάτων καὶ τῆς ὑπογραφῆς τῆς «εἰδικῆς ἐκκλησιαστικῆς πράξεως», «ἐν τῇ ὁποίᾳ θὰ διακηρύσσεται ὑπὸ τῶν ὀρθοδόξων ὅτι οἱ Ἀντιχαλκηδόνιοι «εἶναι κατὰ πάντα ὀρθόδοξοι»;

10. Περὶ τῆς «ὀρθοδοξίας» τῶν Ἀντιχαλκηδονίων καὶ δὴ κατὰ τοὺς Πατέρας τῆς Ἐκκλησίας βλ. **Πρωτ/ρου Θεοδώρου Ζήση**, Ὁ Ἅγιος Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνὸς καὶ ἡ «Ὁρθοδοξία» τῶν Ἀντιχαλκηδονίων, ἐν «Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς» 75(1992) 1133-1144. Εἶχε παραδοθῆ ἡ παρούσα μελέτη πρὸς δημοσίευσιν, ὅτε περιήλθον εἰς χεῖρας ἡμῶν δύο σημαντικὰ κείμενα ἐξ Ἁγίου Ὁρους ἀναφερόμενα εἰς τὰ τοῦ διαλόγου μεταξὺ Ὁρθοδόξων καὶ Ἀντιχαλκηδονίων καὶ δὴ τὰς ἀποφάσεις τῆς Δ' ἐν Σαμπεξῶν Συνελεύσεως τῆς «Μικτῆς Ἐπιτροπῆς». Τὸ πρῶτον ὑπὸ τὸν τίτλον «Εἰσήγησις Ἐπιτροπῆς τῆς Ἱερᾶς Κοινότητος Ἁγίου Ὁρους Ἄθω περὶ τοῦ διαλόγου μεταξὺ Ὁρθοδόξων καὶ Ἀντιχαλκηδονίων» βλέπε ἐν «Ὁρθόδοξη Μαρτυρία. Ἐκδοσις Παγκυπρίου Συλλόγου Ὁρθοδόξου Παραδόσεως Ὁ φίλοι τοῦ Ἁγίου Ὁρους», Ἀριθμ. 44, Φθινόπωρον 1994, σ. 106-115. Τὸ δεύτερον ἐν τῷ ἔξωφύλλῳ τὸ ἀναγράφει: Συμβολὴ στὸν ἐνδο-ὀρθόδοξο διάλογο γιὰ τὴν «ὀρθοδοξία» τῶν Ἀντιχαλκηδονίων. Ἱερὰ Μονὴ Ὁσίου Γρηγορίου, Ἅγιον Ὁρος 1994.

11. Θεωροῦμεν ἀναγκαῖον νὰ σημειώσωμεν καὶ ἐνταῦθα (βλ. καὶ **N.E. Μητσοπούλου**, Δογματικαὶ προϋποθέσεις... σ. 10) ὅτι ἐκ τοῦ κειμένου τῆς Δηλώσεως τοῦ 1989 δὲν συνάγεται ὅτι οἱ Ἀντιχαλκηδόνιοι ἀπεδέχθησαν, ὡς γράφει ὁ Σεβασμιώτατος Περιστερίου (Μητροπολίτου Περιστερίου Χρυσόστομου (Γερασίου Ζαφείρη), Πρὸς ἐπανένωσιν τῶν Ἀρχαίων Ἀνατολικῶν μὴ Χαλκηδονίων Ἐκκλησιῶν μετὰ τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, ἐν «Θεολογία» 69(1990) σ. 36), «τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν ὡς ... ἔχοντα δύο τελείας φύσεις (κτιστὴν καὶ ἄκτιστον) καὶ δύο τελείας θελήσεις καὶ ἐνεργείας (κτιστὴν καὶ ἄκτιστον)». Ὅταν λέγῃ τὸ κείμενον ὅτι ἡ ἄκτιστος θεία φύσις «ἠνώθη ἀχωρίστως καὶ ἀσυγχύτως μετὰ τῆς κτιστῆς ἀνθρωπίνης φύσεως μεθ' ὅλων τῶν ιδιοτήτων καὶ λειτουργιῶν αὐτῆς», ἐννοεῖ, κατὰ τοὺς Ἀντιχαλκηδονίους, ὅτι ὁ Θεάνθρωπος μετὰ τὴν ἔνωσιν αὐτὴν ἔχει τὰς δύο φύσεις καὶ τὰς δύο θελήσεις καὶ ἐνεργείας; Ἡ ἀπάντησις τῶν Ἀντιχαλκηδονίων ἀναμένεται.

δ. Τὸ κείμενον τῶν Προτάσεων λέγει: «Ἡ ἄρσις τῶν ἀναθεμάτων πρέπει νὰ συνεπάγεται ὅτι: α. ἀποκαθίσταται ἀμέσως ἡ πλήρης κοινω- νία τῶν δύο πλευρῶν». Ὑπογραμμίζομεν τὴν πρότασιν αὐτήν. Ἄρσις τῶν ἀναθεμάτων σημαίνει ἀμέσως ἔνωσιν ἢ, ἄλλως, «πλήρη κοινω- νία» Ὁρθοδόξων καὶ Ἀντιχαλκηδονίων¹².

12. Προφανῶς λησμονεῖται ἡ παρασιωπᾶται ἡ ἐκκλησιολογικὴ ἀλήθεια τὴν ὁποίαν ὑπογραμμίζει ὁ ἔχων συμμετάσχει εἰς τοὺς μετὰ τῶν Ἀντιχαλκηδονίων Διαλόγους Σεβασμιώτατος Περιστερίου κ. Χρυσόστομος, ὅτι αἱ ἀποφάσεις εἶναι ἀνάγκη νὰ γίνουν ἀποδεκταὶ καὶ ὑπὸ τοῦ πληρώματος τῆς Ἐκκλησίας. Γράφει σχετικῶς ὁ Σεβασμιώτατος Περιστερίου ἐξ ἀφορμῆς προτάσεως τοῦ Κόπτου Πατριάρχου Shenouda III κατὰ τὴν ὁμιλίαν τοῦ ἐπὶ τῇ λήξει τῶν ἐργασιῶν τῆς Μικτῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ 1989 περὶ ὑπογραφῆς τοῦ κοινού κειμένου ὑπὸ τῶν ἀρχηγῶν τῶν κατὰ τόπους Αὐτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν: «Συμφωνία καὶ ἐνώσεις (ἡ ὀρθότερον ψευδενώσεις) ἀπεφασίσθησαν καὶ τελικῶς ὑπεγράφησαν ἐν τῷ παρελθόντι ὑπὸ ἐκκλησιαστικῶν ἐκπροσώπων, χωρὶς ἐν τούτοις νὰ δυνηθῶσι νὰ ἐφαρμοσθῶσι. Καὶ δὲν ἐπετεύχθη ἡ ἐφαρμογὴ τούτων διότι ἀντετάχθη σθεναρῶς καὶ ἀποφασιστικῶς εἰς αὐτὰς τὸ Πλήρωμα τῆς Ἐκκλησίας, τὸ ὁποῖον, ἐν τελευταίᾳ ἀναλύσει, εἶναι ὁ ἀκοίμητος φρουρὸς καὶ ὁ κατ' ἐξοχίην τηρητὴς καὶ ἐγγυητὴς τῆς τε Ὁρθοδοξίας καὶ τῆς ὀρθοπραξίας. Ὅθεν, ὅταν ὁμιλῶμεν περὶ ἀποφάσεων, συμφωνιῶν καὶ κοινῶς ἀποδεκτῶν κειμένων οὐδέποτε πρέπει νὰ λησμονῶμεν τὸν μέγαν τοῦτον καὶ τελειοῖδον παράγοντα, ὁ ὁποῖος καλεῖται λαὸς τοῦ Θεοῦ καὶ ὁ ὁποῖος τελικῶς ἀποφασίζει περὶ τῆς ἀποδοχῆς ἢ περὶ τῆς ἄρδην ἀπορρίψεως τῶν πάσης φύσεως προτάσεων καὶ ἀποφάσεων τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας αὐτοῦ ἀναφορικῶς πρὸς τὰ θέματα τῆς προαγωγῆς τῆς οἰκουμενικῆς κινήσεως καὶ τῆς ἐπιτεύξεως τῆς ἐνώσεως τῶν Ἐκκλησιῶν» (ἐνθ' ἄν. σ. 37, ὑποσ. 38). Καὶ περαιτέρω ὁ αὐτὸς Ἱεράρχης γράφει: «Ἐναπόκειται... νὰ ἐπιδειξώμεν ὑπομονὴν καὶ ἐπιμονὴν, ἰδιαίτε- ραν προσοχὴν καὶ περίσκεψιν, ὥστε ἀφ' ἐνὸς μὲν ν' ἀποφενυχθῇ πάσα δυνατὴ ἐκδήλωσις φανατισμοῦ καὶ ἀφ' ἑτέρου νὰ ἀποκλεισθῇ πᾶν εἶδος δογματικοῦ μινυαλισμοῦ, ὅστις, παραθεωρῶν τὰ βιβλικὰ, πατερικὰ, ἐκκλησιολογικὰ, θεολογικὰ, λειτουργικὰ καὶ κανονικὰ δεδομένα, ἐνδέχεται νὰ ὀδηγήσῃ τὰς ἐκκλησίας ἡμῶν εἰς ἀνεδαφικὸν τριομαλισμὸν, εἰς παραθεώρησιν πάσης ἐπακκοδομητικῆς κριτικῆς, εἰς ὑποτίμησιν τῶν ὑπαρχουσῶν χριστολογικῶν καὶ ἐκκλησιολογικῶν διαφορῶν, εἰς ἐσφαλμένας ἀποφάσεις καὶ εἰς μίαν λίαν εὐάλωτον ψευδένωσιν» (αὐτόθι σ. 64). Ἄξιοσημείωτος καὶ ἡ ἀκόλουθος θέσις τοῦ Σεβασμιωτάτου Περιστερίου: «Ὅτι ἀποφασίζεται καὶ γίνεται ἀποδεκτὸν ὑπὸ τῶν ὀρθοδόξων διὰ τῶν κοινῶν κειμένων ἐν τοῖς θεολογικοῖς διαλόγοις τοῦτο ἀποφασίζεται καὶ τελικῶς γίνεται ἀποδεκτὸν ἀποκλειστικῶς καὶ μόνον ad referendum πρὸς τὴν μέλλουσαν νὰ συνέλθῃ Ἁγίαν καὶ Μεγάλην Σύνοδον τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, ἡ ὁποία καὶ θὰ ἀποφανθῇ τελικῶς περὶ τῆς πληρότητος ἢ μὴ ἐκάστου φακέλλου καὶ περὶ τῆς ἀνακηρύξεως τῆς ἐνώσεως εἰς ἣν περιπίπτωσι θὰ εὕρῃ τὸν φάκελλον πλήρη καὶ τὰ κοι- νὰ κείμενα ὡς ἐπιτρέποντα τὴν ἔνωσιν τῶν διαλεγομένων ἐκκλησιῶν» (αὐτόθι σ. 36).

ε. Τὸ κείμενον τῶν Προτάσεων λέγει: «Πρέπει νὰ ὀρισθῆ λειτουργικὴ Ὑποεπιτροπὴ ὑπὸ τῶν δύο πλευρῶν διὰ νὰ μελετήσῃ τὰς ἐκ τῆς ἀποκαταστάσεως τῆς κοινωνίας ἀπορροεῦσας λειτουργικὰς συνεπειὰς καὶ διὰ νὰ προτείνῃ καταλλήλους τύπους συλλειτουργίας». Προφανῶς εἰς τοὺς «καταλλήλους τύπους συλλειτουργίας» δὲν θὰ ὑπάρχουν ἐκφράσεις θίγουσαι τοὺς ἀρχηγέτας τῶν Ἀντιχαλκηδονίων Διόσκορον, Σεβήρον, Τιμόθεον κ.λπ. Πρὸς τοῦτο θὰ περικοπῆ μᾶλλον ἂν δὲν καταργηθῆ, τὸ Συνοδικὸν τῆς Ὁρθοδοξίας, θὰ ἀπαλειφθοῦν ὕμνοι, ὡς οἱ ἀναφερόμενοι εἰς τὸ θαῦμα τῆς Ἁγίας Εὐφημίας, ἦτις τὸν ὄρον τῆς Δ' Οἰκουμενικῆς Συνόδου ἐκύρωσε, κ.ἄ. Ἄρα γε τὰ ἀνωτέρω θὰ ἀπαλειφθοῦν μόνον εἰς τοὺς νέους «τύπους συλλειτουργίας» ἢ καὶ εἰς τὰ ἤδη ἐν χρήσει λειτουργικὰ βιβλία τῶν νῦν Ὁρθοδόξων¹³; Ἐφ' ὅσον παραμένουν τὰ νῦν ἰσχύοντα παρὰ τοῖς Ὁρθοδόξοις, θὰ ὑπάρχουν εἰς τὸ ἐξῆς τρεῖς διάφοροι κατὰ τὸ θεολογικὸν των περιεχόμενον λειτουργικοὶ τύποι, καθ' ὅτι, προφανῶς καὶ οἱ Ἀντιχαλκηδόνιοι θὰ διατηρήσουν διὰ τὰς μὴ «συλλειτουργίας» τὰ νῦν παρ' αὐτοῖς ἰσχύοντα. Κατὰ συνέπειαν ἄλλα θὰ λέγουν εἰς τὰς ἱερὰς ἀκολουθίας οἱ «Ὁρθόδοξοι» μόνον λειτουργοῦντες, ἄλλα οἱ «Ἀνατολικοὶ Ὁρθόδοξοι» μόνον λειτουργοῦντες καὶ ἄλλα «Ὁρθόδοξοι» καὶ «Ἀνατολικοὶ Ὁρθόδοξοι» συλλειτουργοῦντες. Καὶ θὰ ἀνήκουν ὅλοι εἰς Μίαν Ἐκκλησίαν. Εἰς τὰ πλαίσια τῶν λειτουργικῶν συνεπειῶν ἐντάσσεται ἀσφαλῶς, διαφοροποιουμένων τῶν λειτουργικῶν κειμένων, καὶ τὸ ὅτι, ὡς καὶ ἄλλοτε ἔχομεν ἐπισημάνει¹⁴, ὑπὸ μορφήν ἐρωτήματος, παρ' ἄλλων μὲν μελλόντων νὰ χειροτονηθοῦν ἐψηφισμένων Ἐπισκόπων θὰ ζητῆται ἡ ἀποδοχὴ τῶν ἁγίων ἑπτὰ Οἰκουμενικῶν Συνόδων καὶ ἡ ὁμολογία τῶν ὑπ' αὐτῶν, ὡς ὑπὸ φωτιστικῆς χάριτος τοῦ Παναγίου Πνεύματος ὀδηγουμένων, ἐκτεθέντων ὄρων τῆς ὀρθῆς πίστεως καὶ παρ' ἄλλων δὲν θὰ ζητῆται. Καὶ ὅταν θὰ συλλειτουργοῦν εἰς θεῖαν Λειτουργίαν, καθ' ἣν θὰ γίνηται χειροτονία Ἐ-

πισκόπου, «Ὁρθόδοξοι» καὶ «Ἀνατολικοὶ Ὁρθόδοξοι», πῶς θὰ οἰκονομῶνται τὰ τῆς ὁμολογίας;

3. Συμπερασματικὰ ἐρωτήματα

Ἐξ ὅσων μέχρι τοῦδε παρατηρήθησαν ἐπὶ τοῦ Ἀνακοινωθέντος καὶ τῶν Προτάσεων πρὸς ἄρσιν τῶν Ἀναθεμάτων ὀδηγοῦμεθα εἰς τὰ ἀκόλουθα γενικὰ βασικά συμπερασματικὰ ἐρωτήματα.

α. Βαδίζομεν πράγματι πρὸς «πλήρη κοινωνίαν» τῆς Ὁρθοδόξου Καθολικῆς Ἐκκλησίας μετὰ τῶν Ἀντιχαλκηδονίων, παρὰ τὸ ὅτι οὗτοι ἀρνοῦνται τὰς Δ', Ε', ΣΤ' καὶ Ζ' Οἰκουμενικὰς Συνόδους;

β. Αἱ κατὰ τόπους Ὁρθόδοξοι Ἐκκλησίαι, οἷ τε Ποιμένες καὶ τὸ πλήρωμα τῶν Ἐκκλησιῶν, ἔχουν ἐπαρκῆ γνώσιν τοῦ πού βαδίζομεν;

γ. Διὰ τί δὲν γίνεται ἀρμοδίως εὐρεία πληροφόρησις τοῦ Πληρώματος τῆς Ἐκκλησίας διὰ τὰς συζητήσεις καὶ τὰς ἀποφάσεις – προτάσεις τῆς Μικτῆς Ἐπιτροπῆς;

δ. Ἐχουν ἐκτυπωθῆ καὶ εὐρίσκονται εἰς τὴν διάθεσιν τῶν ὀρθοδόξων θεολόγων τὰ πρακτικὰ τῶν Συνεδριῶν τῶν Διαλόγων τῆς Μικτῆς Ἐπιτροπῆς;

ε. Ὑπάρχει σιωπηρὰ – ἔμμεσος ἔγκρισις τῶν Κοινῶν Δηλώσεων τοῦ 1989 καὶ τοῦ 1990 τῆς Μικτῆς Ἐπιτροπῆς ὑπὸ τῶν διοικούντων τὰς κατὰ τόπους Ὁρθοδόξους Αὐτοκεφάλους Ἐκκλησίας; Πῶς ἀποστέλλονται οἱ ἐκπρόσωποι τῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν νὰ συνεδριάσουν «μὲ σκοπὸ τὴν ἐξέταση τῆς διαδικασίας ἀποκαταστάσεως τῆς πλήρους κοινωνίας» («Ἐπίσκεψις», ἐνθ' ἂν. σ. 2);

ς. Διὰ τί, ἐνῶ ὁ Σεβασμιώτατος Ἐλβετίας εἰς τὴν εἰσαγωγικὴν ὁμιλίαν του κατὰ τὴν ἐναρκτήριον συνεδρίαν τῆς Δ' Συνελεύσεως τῆς Μικτῆς Ἐπιτροπῆς ἐπεσήμανεν ὡς ἐκκλησιαστικὰ ἐμπόδια «διὰ τὴν τελείαν κοινωνίαν μετὰ τῶν δύο οἰκογενειῶν Ἐκκλησιῶν» τὰ ἐκατέρωθεν ἐπιβληθέντα ἱστορικὰ ἀναθέματα καὶ τὴν μὴ κοινὴν συναριθμησὶν «τῶν ἑπτὰ Οἰκουμενικῶν Συνόδων», οὔτε εἰς τὴν ἡμερησίαν διάταξιν τῆς «Συνελεύσεως τῆς Ὀλομελείας τῆς Ἐπιτροπῆς», οὔτε εἰς τὰς Προτάσεις γίνεται μνεῖα τοῦ «ἐκκλησιαστικοῦ ἐμποδίου» τῆς μὴ κοινῆς συναριθμῆσεως τῶν ἑπτὰ Οἰκουμενικῶν Συνόδων»;

ζ. Μήπως αἱ ἐσπευσμένοι, κατὰ μετριοπαθῆ χαρακτηρισμόν, ἐνέργειαι πρὸς ἀποκατάστασιν

13. Ὁ Σεβασμιώτατος Νικοπόλεως κ. Μελέτιος εἰς τὴν ἐρώτησιν, «ὅταν πᾶ θὰ ἀρθῆ τὸ ἀνάθεμα ἐναντίον τοῦ Διοσκόρου, τί θὰ κάνομε τὴν ἀπόφαση τῆς Δ' Συνόδου, πού τὸν ἀναθεματίζει, τὰ τροπάρια καὶ τὸ Συνοδικὸ τῆς Ὁρθοδόξιας πού καὶ αὐτὰ τὸν καταρῶνται», ἀπαντᾷ: «Θὰ τὰ ἀφήσωμε ὅλα ΑΘΙΚΤΑ, σὰν μαρτυρία καὶ διδασκαλία γιὰ τοὺς ἐπερχομένους» («Ἐκκλησία» 69 (1992) 14).

14. Βλ. Ν.Ε. Μητροπούλου, Ὁ ὄρος τῆς Δ' ..., σ. 14.

«Νὰ ὑποχωρήσει ὁ Ἀρχιεπίσκοπος»;

Μπροστὰ στὴν κρίση ποὺ ὑπάρχει ἢ ὑποβόσκει σήμερα στοὺς κόλπους τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος καὶ στὴν ἀμηχανία ποὺ ἀπλώνεται μέσα στὴν ἑλληνικὴ κοινωνία, προτείνουν πολλοὶ «νὰ ὑποχωρήσει ὁ Ἀρχιεπίσκοπος», νὰ παραχωρήσει τὶς ἐπαρχίες ποὺ ἀπαιτοῦν οἱ τρεῖς μητροπολίτες, γιὰ νὰ λήξει τὸ θέμα. Λένε μάλιστα

Τοῦ κ. ΠΑΝΑΓ. Ι. ΜΠΟΥΜΗ

Καθηγητοῦ Κανονικοῦ Δικαίου Παν/μίου Ἀθηνῶν

μερικοί, ὅτι ὁ πιὸ δυνατός, ὁ πιὸ καλός, ὑποχωρεῖ. Εἶναι ὅμως σωστὴ μιὰ τέτοια ἄποψη; Καὶ θὰ δοθεῖ ἔτσι λύση στὸ πρόβλημα, τέρμα στὴν κρίση καὶ στὴν ἀνησυχία, ἢ θὰ γίνεи πρόσχημα καὶ ἀφορμὴ γιὰ περαιτέρω διαιώνιση τοῦ προβλήματος ἢ καὶ ἀφετηρία γιὰ τὴ δημιουργία νέων προβλημάτων καὶ μάλιστα ὄχι μόνον ἐντὸς τοῦ ἑλλαδικοῦ χώρου, ἀλλὰ καὶ ἐκτὸς αὐτοῦ; Ἀκόμη περισσότερο: Μήπως ἔτσι θὰ ἔχουμε ὄχι μόνον προβλήματα νομιμότητας, ἀλλὰ καὶ κανονικότητας καὶ ἐγκυρότητας; Ὅχι μόνον ἐκδηλώσεις πολιτειοκρατικῆς ἀλλὰ καὶ παρεκκλίσεις ἐκκλησιολογικῆς;

Καὶ γιὰ νὰ γίνουμε πιὸ σαφεῖς, πιὸ συγκριμένοι, ἄς ποῦμε τὰ πράγματα πιὸ ὠμά, κάτι ποὺ νομίζουμε δὲν ἔχει γίνεи, ἢ ἔστω δὲν ἔχει γραφτεῖ. Ἡ καὶ ἂν ἔχει γραφτεῖ δὲν ἔχει τονι-

τῆς «πλήρους κοινωνίας» τῶν Ὁρθοδόξων μετὰ τῶν ἑτεροδόξων εἰσέτι ὄντων Ἀντιχαλκηδονίων ἀδελφῶν μας, ὡς καὶ αἱ συναφεῖς κινήσεις, ἂν μὴ πρὸς ἀποκατάστασιν «πλήρους κοινωνίας», πάντως, πρὸς «συμπροσευχὰς» κ.λπ. μετὰ τῶν Ρωμαιοκαθολικῶν καὶ ἄλλων ἑτεροδόξων ἢ καὶ ἑτεροθρησκῶν ἀκόμη, εἶναι δηλωτικαί, παρὰ τὰς ἀγαθὰς διαθέσεις τῶν τὰς ἐνεργείας καὶ κινήσεις ταύτας ὠθούντων, τοῦτο μὲν τῶν ἐπ' ἐσχάτων διαπιστουμένων συγκρητιστικῶν τάσεων διαχριστιανικοῦ καὶ διαθρησκειακοῦ χαρακτήρος, τοῦτο δὲ τῶν ἀμαρτιῶν καὶ τῆς μὴ ἐν μετανοίᾳ, προσευχῇ καὶ δακρύοις ζωῆς ἡμῶν τῶν Ὁρθοδόξων καὶ μάλιστα τοῦ πληρώματος τῆς Ἐκκλησίας, τὸ ὁποῖον, κληρὸς ἅμα καὶ λαός, εἶναι ὁ φρουρὸς καὶ ὁ ὑπερασπιστὴς τῆς Ὁρθοδοξίας;

(Τέλος)

στεῖ, ὅπως πρέπει, ἢ δὲν ἔχει συνειδητοποιηθεῖ.

Καὶ πρώτα-πρώτα ἢ «ἀνευ ὄρων» τακτοποίηση τῶν τριῶν μητροπολιτῶν εἶναι θέμα ὑποχωρήσεως τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Σεραφεῖμ, ἢ μήπως εἶναι θέμα ὑποχωρήσεως τῆς Ἱ. Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος καὶ τοῦ πληρώματος αὐτῆς, ἢ ἀκόμη περισσότερο — τὸ καὶ χειρότερο — θέμα καταστρατηγήσεως τῶν νόμων καὶ τῶν θεσμῶν τῆς Ἐκκλησίας; Ἐν τελευταία ἀναλύσει, μήπως εἶναι θέμα παρεκκλίσεως ἀπὸ τὴν Ὁρθόδοξη Ἐκκλησιολογία καὶ ἀπομακρύνσεως ἀπὸ τὴν Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία; Διότι διακηρύσσει καὶ ὁ Ἱω. Χρυσόστομος: «Ἐκκλησίαν λέγω οὐ τόπον μόνον, ἀλλὰ καὶ τρόπον· οὐ τοίχους ἐκκλησίας, ἀλλὰ νόμους Ἐκκλησίας» (PG 52,397). Καὶ πάλιν ὁ Ἱω. Χρυσόστομος ὁρίζει: «Ἐκκλησία συστήματος καὶ συνόδου ἐστὶν ὄνομα» (PG 55,493).

Ἐὰν φαίνεται, ἢ ἐὰν εἶναι αὐτὴ τὴ στιγμή στὴν πρώτη γραμμὴ ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Σεραφεῖμ, καὶ αὐτὸς κατευθύνει τοὺς Ἱεράρχες στὴν Συνόδου, μπορεῖ νὰ ἔχει ἀνασταλτικὸ παράγοντα ἀποδοχῆς ἀπὸ τὰ μέλη τῆς Ἐκκλησίας τῶν ἀποφασιζομένων ἀπὸ τὴν Σύνοδο τῆς Ἱεραρχίας, ἐφ' ὅσον δὲν ἀντιτίθενται στὴν ἀποφάσεις τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων; Ποῦ γνωρίζουμε, γιὰ τὸ Θεὸς θέλησε αὐτὴ τὴ στιγμή νὰ εἶναι ὁ Σεραφεῖμ στὸ πηδάλιο τῆς Ἑλλαδικῆς Ἐκκλησίας καὶ νὰ μάχεται γιὰ τὴν κανονικὴ τάξη; Ἡ ποῦ γνωρίζουμε, ποιῆς εἶναι οἱ διαθέσεις τῶν μελῶν τῆς Ἱεραρχίας ποὺ ἀκολουθοῦν τὶς, ἄς ποῦμε, ὑποδείξεις τοῦ Σεραφεῖμ; Ἐμεῖς εἴμαστε ὑποχρεωμένοι νὰ λαμβάνουμε ὑπ' ὄψιν, ὅ,τι ὁμολογεῖται, ὅ,τι ἀποφασίζεται. Ποιῆς ἐνδόμυχες διαθέσεις ἔχει ὁ κάθε μητροπολίτης, ἢ ποιὰ ἐλατήρια, ὅταν ψηφίζει, αὐτὸ εἶναι θέμα προσωπικό, ἠθικό καὶ ὄχι νομικὸ ἢ κανονολογικό, καὶ σ' αὐτὸ θὰ ἔχει νὰ κάνει μὲ τὸ Θεὸ του ἢ καὶ μὲ τὸν πνευματικὸ του. Ἐτσι, λοιπόν, πιὸ σωστὸ θὰ ἦταν νὰ προτείνεται, νὰ ὑποχωρήσει ἢ Ἱ. Σύνοδος, νὰ ὑποχωρήσει ὅλη ἢ Ἑλλαδικὴ Ἐκκλησία, τὴν ὁποία ἐκπροσωπεῖ ἢ Ἱεραρχία. Ἄλλ' ἄς εἶναι.

Λένε, λοιπόν, νὰ ὑποχωρήσει ὁ Ἀρχιεπίσκοπος καὶ νὰ παραχωρήσει τὶς Μητροπόλεις ποὺ ζητοῦν οἱ τρεῖς ἐπίσκοποι. Καὶ τίθεται τὸ ἐρώτημα: Ἀπὸ ποῦ νὰ ὑποχωρήσει καὶ τί νὰ παρα-

χωρήσει; Οί Μητροπόλεις είναι «τσιφλίκια του»; Και αυτό το πλήρωμα της Έκκλησίας τών εν λόγω επαρχιών είναι κτήμα του; Τί θέλει να πεί, να υποχωρήσει; Σ' αυτά τὰ θέματα τῆς ιερωσύνης ἔχουμε ζήτημα υποχωρήσεως; Τὸ θέμα τῆς «καταστάσεως», τακτοποιήσεως ἢ ἀποκαταστάσεως τῶν τριῶν ἐπισκόπων σὲ τρεῖς Μητροπόλεις εἶναι θέμα υποχωρήσεως ἢ θέμα ἐφαρμογῆς τῶν θεσμῶν τῆς Έκκλησίας (ἀκριβείας ἢ οἰκονομίας); Ἡ ἐφαρμόζουμε τὴν ἀκριβεία, ἢ χρησιμοποιοῦμε τὴν οἰκονομία. Στὴν θεραπεία μιᾶς ἀντικανονικότητας δὲν κάνουμε υποχώρηση, ἀλλὰ παρέχουμε τὴν οἰκονομία. Ὅταν θέλουμε νὰ θεραπεύσουμε μία πράξη στὴν Έκκλησία ποὺ δὲν ἔγινε κατὰ κανονικὴ ἀκριβεία, καταφεύγουμε στὴν οἰκονομία. Ἐτσι λένε οἱ Πατέρες διὰ μέσου τοῦ Ἁγ. Νικοδήμου τοῦ Ἁγιορείτη: «Δύο εἶδη κυβερνήσεως καὶ διορθώσεως φυλάττονται εἰς τὴν τοῦ Χριστοῦ Έκκλησίαν. Τὸ ἐν εἶδος ὀνομάζεται Ἀκριβεία, τὸ δὲ ἄλλο ὀνομάζεται Οἰκονομία» («Πηδάλιον», σελ. 53, ὑποσ.).

Αὐτὴ ὁμως ἡ χορήγηση τῆς οἰκονομίας πραγματοποιεῖται —πρέπει πάντοτε νὰ πραγματοποιεῖται— ἀπὸ τὸ ἀρμόδιο ὄργανο καὶ βάσει ὠρισμένων ἀρχῶν, γιὰ νὰ εἶναι οἰκονομία καὶ νὰ μὴ καταντᾷ παράβαση. Καὶ κατὰ πρῶτον: Ἀρμόδιο ὄργανο παροχῆς τῆς ἐκκλησιαστικῆς οἰκονομίας εἶναι τὸ ἐκάστοτε ἀνώτερο ἱεραρχικῶς ἐκκλησιαστικὸ ὄργανο ἀπὸ ἐκεῖνο ποὺ ζητᾷ ἢ χρειάζεται τὴν οἰκονομία. Στὴν προκειμένη, λοιπόν, περίπτωση ἢ οἰκονομία, τὴν ὁποία ἔχουν ἀνάγκη οἱ τρεῖς μητροπολίτες, γιὰ νὰ τακτοποιηθοῦν καὶ νὰ θεραπευθεῖ ἢ «κατάστασή» τους, δὲν μπορεῖ νὰ δοθεῖ ἀπὸ ἓνα ἄλλο ἀρχιερέα, ἀπὸ ἓνα ἰσοδύναμο ὄργανο, ἀλλὰ ἀπὸ ἓνα ἀρμόδιο, ἱεραρχικῶς ἀνώτερο, ἐκκλησιαστικὸ ὄργανο.

Ἐτσι, λοιπόν, πὺδ σωστὸ εἶναι νὰ λέμε νὰ υποχωρήσει ἢ μᾶλλον νὰ προχωρήσει ἢ Ἰ. Σύνοδος τῆς Ἱεραρχίας στὴν παροχὴ τῆς οἰκονομίας καὶ ὄχι ὁ Ἀρχιεπίσκοπος. Συμφέρει δηλαδή καὶ τοὺς ἐνδιαφερομένους ἢ οἰκονομία αὐτὴ νὰ δοθεῖ, νὰ κατοχυρωθεῖ, ἀπὸ τὴ Σύνοδο καὶ μάλιστα τῆς Ἱεραρχίας καὶ ὄχι μόνο ἀπὸ ἓνα ἐπίσκοπο καὶ ὡς εἶναι αὐτὸς ὁ Ἀρχιεπίσκοπος. Τοὺς συμφέρει ἢ οἰκονομία νὰ προέρχεται καὶ νὰ λένε, ὅτι παρέχεται ἀπὸ Ἰ. Σ. τῆς Ἱεραρχίας καὶ ὡς τὴν παρασύρει σ' αὐτὸ ὁ Ἀρχιεπίσκοπος.

Καὶ θὰ πρέπει ἐπὶ τοῦ προκειμένου νὰ ἀποφασίσει ἢ Σύνοδος τῆς Ἱεραρχίας τῆς Έκκλησίας τῆς Ἑλλάδος τὴ χορήγηση τῆς οἰκονομίας, ἐπειδὴ, διὰ μέσου αὐτῆς ἐκπροσωπεῖται καὶ τὸ πλήρωμα τῆς Έκκλησίας τῆς Ἑλλάδος. Καὶ λέμε αὐτό, γιὰτι κατὰ παγία ἀρχὴ στὴ χορήγηση τῆς οἰκονομίας λόγο ἔχει καὶ ὁ λαός. Γράφει ὁ Μέγ. Βασίλειος: «Αἱ περὶ τὰς ἐκκλησίας οἰκονομίαι γίνονται μὲν παρὰ τῶν πεπιστευμένων τὴν προστασίαν αὐτῶν (κληρικῶν), βεβαιοῦνται (= ἐπικυροῦνται) δὲ παρὰ τῶν λαῶν» (ΣΛ' ἐπιστ., PG 32,860).

Τὰ ἀνωτέρω, ὅτι δηλ. χρειάζεται καὶ ἡ ψήφος τῆς Ἱεραρχίας καὶ ἡ συναίνεση τοῦ πληρώματος τῆς Έκκλησίας, ὑποστηρίζουμε καὶ γιὰ τὸν ἐξῆς λόγο: Γιατὶ μὲ τὴν ἐκλογή αὐτὴ ἀρχιερέων ἀπὸ τὴν ἀριστίνδην σύνοδο ἢ μὲ τὴν ἀκύρωση τῶν συνοδικῶν πράξεων ἀπὸ τὴν Πολιτεία ἐκτὸς τῶν ἄλλων κανονικῶν παρεκκλίσεων θίγεται, ἂν ὄχι καταλύεται, καὶ τὸ συνοδικὸ - ἱεραρχικὸ πολίτευμα τῆς Ὁρθόδοξης Έκκλησίας, τ.ἔ. τὸ δημοκρατικὸ πολίτευμα αὐτῆς. Σημείωση: Πράγματι, ὁ ἀείμνηστος δάσκαλός μας, καθηγητῆς Ἁμ. Ἀλιβιζάτος χαρακτηρίζει: Τὸ πολίτευμα τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς Έκκλησίας ὡς μοναρχικὸ, τῶν προτεσταντικῶν Ὁμολογιῶν ὡς λαοκρατικὸ καὶ τῆς Ὁρθόδοξης Έκκλησίας ὡς δημοκρατικὸ.

Βεβαίως, ἐφ' ὅσον μιλάμε γιὰ ἐκκλησιαστικὴ οἰκονομία, πρέπει νὰ συνειδητοποιήσουμε καλὰ (νὰ τὸ «χωνέψουμε»), ὅτι αὐτὴ δὲν χορηγεῖται μὲ ἀπόφαση ἄλλου μὴ ἐκκλησιαστικοῦ ὄργάνου, οὔτε παρέχεται ἀπὸ κανένα πολιτικὸ ὄργανο, ὅσο ὑψηλὰ καὶ ἂν βρῖσκεται.

Περαιτέρω πρέπει νὰ τονίσουμε, ὅτι ἡ παροχὴ τῆς οἰκονομίας δὲν πραγματοποιεῖται οὔτε μὲ τὴν ἐπιβολὴ τῆς Πολιτείας οὔτε μὲ τὴν ἀπειλὴ ἢ τὸ καθεστῶς βίας (ὅπως εἶδαμε καὶ στὴν «Καθημερινή» τῆς 18-8-1993). Συναφῶς πρὸς τὰ τελευταῖα αὐτὰ πρέπει νὰ γνωρίζουμε καλὰ ὅλοι οἱ χριστιανοί, ὅτι «οὐχ ἑαυτῷ τις λαμβάνει τὴν τιμὴν, ἀλλὰ καλούμενος ὑπὸ τοῦ Θεοῦ, καθάπερ καὶ ὁ Ἀαρῶν» (Ἐβρ. 5,4). Καὶ ὅτι «ὁ μὴ εἰσερχόμενος διὰ τῆς θύρας εἰς τὴν αὐλὴν τῶν προβάτων, ἀλλὰ ἀναβαίνων ἀλλαθόθεν, ἐκεῖνος κλέπτης ἐστὶ καὶ ληστής· ὁ δὲ εἰσερχόμενος διὰ τῆς θύρας ποιμὴν ἐστὶ τῶν προβάτων» (Ἰω. 10, 1-2).

Ὁφείλει, λοιπόν, ἡ παροχὴ τῆς οἰκονομίας (σύμφωνα μὲ τὶς ἀρχὲς ἐφαρμογῆς αὐτῆς) νὰ εἶ-

να μία γνήσια έκφραση και απόρροια της χριστιανικής αγάπης και φιλανθρωπίας, μία έκφραση της συμπαθείας και συγκαταβάσεως προς την ανθρώπινη αδυναμία. Κάθε άλλο ευντελής ή κίβδηλο κίνητρο φιλοδοξίας ή ανθρωπαρεσκείας δεν πρέπει να έχει θέση στην πλάστιγγα των αρχιερέων της 'Ι. Συνόδου, που θα αποφασίζουν και θα ψηφίζουν την παροχή της οικονομίας.

Άλλη μιὰ αρχή που πρέπει να τηρείται κατά την άσκηση της οικονομίας είναι και η μεγάλη περίσκεψη και σύνεση που πρέπει να διακρίνει το αρμόδιο όργανο παροχής. Πρβλ. τὸ «κατὰ λόγον» τοῦ Θεοδώρου Στουδίτη (ΚΑ' 'Επιστ., ΡΓ 99,981). Αυτό επιβάλλεται, γιατί υπάρχει τὸ ἐνδεχόμενο να γίνει ἡ ἐνέργεια αὐτὴ ἀφειρητρία και κακὸ προηγούμενο για ἄλλες παρεκκλίσεις. Μπορεῖ π.χ. ἡ ἀσυλλόγιστη και ἀσύνητη παροχή της οικονομίας να δώσει τὸ θάρρος σὲ πολλοὺς ἄλλους σὸ μέλλον ὑποψηφίους ἐπισκόπους, εἴτε ἐντὸς της Ἑλλάδος, εἴτε ἐκτὸς αὐτῆς, και να δέχονται τέτοιες ἐκλογές ἢ και να προκαλοῦν διὰ μέσου των κυβερνήσεων τέτοιες ἐπιλογές (ἀριστίνδην συνόδους) με τὴν ἐλπίδα ἢ και τὴ βεβαιότητα, ὅτι θα ἀναγνωρισθοῦν ἐκ των ὑστέρων.

Ἐπὶ πλέον κατὰ τὴν παραχώρηση και τὴν ἐφαρμογή της οικονομίας πρέπει να προσέχουμε ὅλοι, μήπως ἀθελά μας υἰοθετοῦμε ἐκκλησιολογικὲς (δογματικὲς - κανονικὲς) παρεκκλίσεις, πράγμα τὸ ὁποῖο πρέπει να αποκλείεται ἀπολύτως. Δὲν μπορούμε να παραθεωροῦμε ἢ να ὑποτιμοῦμε ἢ να ἀπεμπολοῦμε ὀρθόδοξες ἐκκλησιολογικὲς ἀρχές και να προσλαμβάνουμε υἰοθετώντας ἐτερόδοξες ἀρχές (π.χ. προτεσταντικὲς). Οὐδεμία παραχώρηση ἢ ὑποχώρηση σὲ δογματικὰ θέματα ἐπιτρέπεται. Ὁ Ἅγιος Γρηγόριος ὁ Νανζιανζηνὸς ἀπαγορεύει τὸ «να προσλαμβάνωμεν τὸ ἀλλότριον, φθειρόντες τὸ ἡμέτερον, ὃ κακῶν ὄντως ἐστὶν οἰκονόμων» (Παν. Τρεμπέλα, Δογματικὴ, τόμ. Γ', σελ. 53).

Περαιτέρω ἡ ἐκκλησιαστικὴ οικονομία εἶναι μιὰ μίμηση της θείας οικονομίας (θείας φιλανθρωπίας και ἐνσαρκώσεως) και μιὰ ἔκφραση της θ. Χάριτος (π' ἀποστολικὸς κανόνας). Γι' αὐτὸ κι ἕνας ὀρισμὸς λέει, ὅτι «οἰκονομία εἶναι ἢ ἐν Χριστῷ ἐλευθερία, τὴν ὁποία ἔχει ἡ Ἐκκλησία και διαχειρίζεται τὴ θεία χάρη, για να διευθετεῖ τὰ τοῦ οἴκου της πρὸς ψυχικὴ ὠφέλεια τοῦ ἀνθρώπου». Ἄλλα πῶς θα δοθεῖ ἢ θ.

Χάρις, ἢ οἰκονομία, χωρὶς διάθεση μετανοίας και χωρὶς πνεῦμα ταπεινώσεως; Γιατὶ λέει ἡ Γραφή: «Ὁ Θεὸς ὑπερηφάνους ἀντιτάσσει, ταπεινοὺς δὲ δίδωσι χάριν» ('Ιακ. 4,6).

Μία ἀπόδειξη της ὑπάρξεως ταπεινοφροσύνης και μετανοίας εἶναι και ἡ ἀναγνώριση, ἢ ὁμολογία ἢ και ἡ ἔγγραφη διακήρυξη της ἀκριβείας, των ἐντολῶν τοῦ Θεοῦ και των ἱερῶν κανόνων ἐκ μέρους και τοῦ αἰτούντος και τοῦ παρέχοντος τὴν οἰκονομία. Ἔτσι φθάνουμε και καταλήγουμε σὸν καθιερωμένο ἔγγραφο τύπο της παροχῆς της οικονομίας, ὅπως αὐτὸς πρέπει να ἐφαρμόζεται σ' ὅλες τις σχετικὲς περιπτώσεις. Ἀκριβῶς δὲ εἰμὲς νομίζουμε, ὅτι ἐπειδὴ δὲν ἐτηρήθη αὐτὸς ὁ τύπος της παροχῆς της οικονομίας κατὰ τὸ 1974, ἀλλὰ ἐδόθη αὐτὴ μᾶλλον προχείρως και βεβιασμένως, γι' αὐτὸ ἐπέτρεψε ὁ Θεὸς να ἔχουμε τὴ διαιώνιση τοῦ προβλήματος, μέχρι σήμερα. Καὶ αὐτὸ, για να συνειδητοποιήσουμε ὅλοι τις παραλείψεις μας και τις παρεκκλίσεις μας.

Φαίνεται, ὅτι μπήκαμε, ἢ μᾶλλον μπαίνουμε σὲ μιὰ περίοδο ραγδαίων ἐκκλησιολογικῶν, διεκκλησιαστικῶν και ἐκκλησιαστικοπολιτικῶν ἀνακατατάξεων και ἐξελίξεων και ἔπρεπε να διευκρινισθοῦν ὠρισμένα πράγματα και να συνειδητοποιηθοῦν. Ἄλλιῶς δὲν ἐξηγεῖται αὐτὴ ἡ διαιώνιση. Ἄς δοῦμε, λοιπόν, τὰ πράγματα ὅλοι και λίγο πιὸ κανονικά, ὄχι μόνο συναισθηματικά, λίγο πιὸ πνευματικά, πιὸ χριστιανικά, ἢ ἀκόμη λίγο πιὸ ἀποκαλυπτικά. Καὶ πρέπει να θεωροῦν ἑαυτοὺς εὐτυχεῖς οἱ τρεῖς ἀρχιερεῖς που ἔτυχε σ' αὐτοὺς ὁ κληρὸς ἐπάνω σὸ «πρόβλημα» τους να διευκρινισθοῦν τόσα ἐκκλησιολογικὰ θέματα και ἄς εἶναι λίγο πιὸ εἰρηνικοί, «πραεῖς και ταπεινοὶ τῇ καρδίᾳ» κατὰ τὸν Κύριο (Ματθ. 11,29). «Τοῦτο δὲ λέγω κατὰ συγκνώμην» (Α' Κορ. 7,6).

ΕΠΙΣΗΜΟΙ ΔΟΞΟΛΟΓΙΑΙ ΜΕΓΑΛΩΝ ΕΟΡΤΩΝ, ΕΠΕΤΕΙΩΝ ΚΑΙ ΤΕΛΕΤΩΝ

Ἐνα ιδιαίτερα εὐχρηστο βοήθημα για τοὺς κληρικούς και ἱεροφάτες μας. Στὴν προσεγμένη, δίχρωμη και χρυσόδετη αὐτὴ ἔκδοσή μας, περιέχονται πλήρεις Δοξολογίες για: Νέον Ἔτος, Κοπή Βασιλόπιπτας, Λιτάνευση ἱερῶν Εἰκότων, 25η Μαρτίου, Τελετὴ Σταυροπροσκυνήσεως, Ἡμέρα Ἐνόπλων Δυνάμεων (15 Αὐγούστου), Ὑψωση Τιμίου Σταυροῦ, Ἅγιο Ἀρτέμιο (προστάτη Ἑλλ. Ἀστυνομίας), Νικητήρια (28η Ὀκτωβρίου), Ἐθνικὴ Ἀντίσταση. Σχῆμα 17Χ24, σελίδες 48.

ΑΠΟ ΤΙΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΤΗΣ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗΣ ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ

Η ΥΓΕΙΑ ΤΟΥ ΜΕΓΑΛΟΥ ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ ΚΑΙ ΟΙ ΔΥΣΜΕΝΕΙΣ ΓΙ' ΑΥΤΗΝ ΣΥΝΘΗΚΕΣ ΚΑΙ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ*

Βάσει μαρτυριών του ίδιου στις Έπιστολές του

Λέγει επιγραμματικά σε μία του έπιστολή: «Εἷς Θεός ἡ Τριάς»⁴⁷. Καί ἀντικρούοντας αὐτοὺς ποὺ τὸν κατηγοροῦν γιὰ τριθεΐα, λέγει: «Ἀναθεμάτισται παρ' ἡμῶν πᾶς ὁ λέγων τρεῖς θεοὺς καὶ οὐδὲ χριστιανὸς εἶναι κρινεται». Καὶ σ' αὐτοὺς ποὺ τοῦ ἀποδίδουν Σαβελλιανισμό (δηλαδή, ὅτι

Τοῦ κ. ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΥ Κ. ΠΑΛΛΗ
τ. Γενικοῦ Ἐπιθεωρητοῦ Μ.Ε.

πιστεύει ἓναν θεόν, ὄχι, ὅμως, τριουπόσαστον), ἀπαντᾷ: «Σ' αὐτοὺς ποὺ μοῦ ἀποδίδουν Σαβελλιανισμό, ἐγὼ προβάλλω “τὸ σύνηθες ὄπλον, τὴν ἀλήθειαν”, “δείχνοντας”» ὅτι ἐπίσης τῷ Ἰουδαϊσμῷ καὶ τὴν τοιαύτην αἵρεσιν φρίττομεν»⁴⁸. 3) **Ἡ αἵρεση τοῦ Παύλου τοῦ Σαμοσατέως**, ὁ ὁποῖος, ἤδη πρὸ τοῦ Ἀρείου, ἀπέρριπτε τὸ δόγμα τῆς Ἁγίας Τριάδος (ἤρνεϊτο τὴν αἰώνιον ὑπόστασιν τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος), καθὼς καὶ τὸ δόγμα τῆς ἐνανθρωπήσεως. Ἐδέχτο ὅτι τὸ «ὁμοούσιον» σημαίνει «μίαν οὐσίαν» καὶ τὰ δύο ποὺ προήλθαν ἀπὸ αὐτὴν, ὥστε τὸ κάθε πρόσωπο νὰ εἶναι μὲν τῆς αὐτῆς οὐσίας, ἀλλὰ νὰ εἶναι μέρος μόνον αὐτῆς («ὥστε καταμερισθεῖσαν τὴν οὐσίαν παρέχειν τοῦ ὁμοουσίου τὴν προσηγορίαν τοῖς εἰς ἃ διηρέθη»). Αὐτὸ, κατὰ τὸν Μέγα Βασίλειον, μπορεῖ νὰ λεχθεῖ γιὰ τὰ χάλκινα νομίσματα, ποὺ εἶναι «ὁμοούσια» μὲ αὐτὴν τὴν ἔννοια ὄχι, ὅμως, γιὰ τὸν Θεὸν Πατέρα καὶ τὸν Θεὸν Υἱόν, στοὺς ὁποίους δὲν ὑπάρχει «οὐσία πρεσβύτερα οὐδ' ὑπερκειμένη ἀμφοῖν», ἢ ὁποία νὰ διαιρέθηκε μεταξὺ τους. Γιατὶ τίποτε δὲν μπορεῖ νὰ ὑπάρχει «πρεσβύτε-

ρον τοῦ ἀγεννήτου (Πατρός)». Μὲ αὐτὴν τὴν βλασφημία, τονίζει ὁ Μέγας Βασίλειος, ἀναιρεῖται «ἢ πίστις ἢ εἰς τὸν Πατέρα καὶ Υἱόν», ἀφοῦ αὐτὰ τὰ δύο Πρόσωπα, ἂν ἔλαβαν τὴν ὑπαρξή τους ἀπὸ μία προϋπάρχουσα οὐσία, εἶναι “ἀδελφὰ” μεταξὺ τους, καὶ ὄχι Πατὴρ καὶ Υἱός»⁴⁹.

4) **Ἡ αἵρεση τοῦ Ἀρείου**, ὁ ὁποῖος ἀπέρριπτε τὴν Θεότητα τοῦ Δευτέρου Προσώπου τῆς Ἁγίας Τριάδος (δηλαδή, ἤρνεϊτο τὸ «ὁμοούσιον» τοῦ Υἱοῦ πρὸς τὸν Πατέρα)⁵⁰. 5) **Ἡ αἵρεση τοῦ Μαρκέλλου**, ὁ ὁποῖος ἀσέβησε κατὰ τοῦ Λόγου κατὰ διαμετρικὰ ἀντίθετον τρόπον ἀπὸ τὸν Ἀρειον. Ὀνόμαζε τὸν Μονογενῆ Λόγον, ἀλλὰ πίστευε ὅτι αὐτὸς προήλθε «κατὰ χρεῖαν καὶ ἐπὶ καιροῦ», καὶ πάλιν ἐπέστρεψε εἰς ἐκεῖνον ἀπὸ τὸν ὁποῖον προήλθε, χωρὶς νὰ ὑφίσταται οὔτε πρὶν ἀπὸ τὴν ἔξοδο οὔτε μετὰ τὴν ἐπάνοδό του. Κατ' αὐτόν, οὔτε ὁ Παράκλητος ἔχει ἰδίαν ὑπόστασιν. Γι' αὐτὸ ἡ αἵρεσή του μπορεῖ νὰ χαρακτηρισθεῖ ὡς «παρεφθαρμένος Ἰουδαϊσμός» καὶ ὡς «παντελῶς ἄλλοτρία τοῦ Χριστιανισμοῦ»⁵¹. 6) **Ἡ αἵρεση τῶν Πνευματομάχων**, οἱ ὁποῖοι ἤρνευον τὴ Θεότητα τοῦ Ἁγίου Πνεύματος καὶ τὸ θεωροῦσαν «κτίσμα». Αὐτὴ ἡ αἵρεση ἦταν συνέχεια καὶ συνέπεια τῆς αἱρέσεως τοῦ Ἀρείου. Τὴν ἄρνηση τῆς Θεότητος τοῦ Υἱοῦ τὴν ἐπεξέτειναν καὶ στὸ Ἅγιον Πνεῦμα. Καὶ τὶς δύο αὐτὲς αἱρέσεις ἀντέκρουσε, κατὰ τὸν Μέγα Βασίλειον, «τὸ ἀγαθὸν ἐκεῖνο κήρυγμα τῶν Πατέρων, τὸ καταστρέφον μὲν τὴν δυσώνυμον αἵρεσιν τοῦ Ἀρείου, οἰκοδομοῦν δὲ τὰς Ἐκκλησίας ἐν τῇ ὑγιαίνουσῃ διδασκαλίᾳ ἐν ἣ ὁ Υἱὸς ὁμοούσιος τῷ Πατρὶ ὁμολογεῖται καὶ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον ὁμοτίμως συναριθμεῖται τε καὶ συλλατρεύεται». Τὸν «ἀποστολικὸν ζῆλον τῶν Χριστιανῶν ὑπὲρ τῆς ὀρθοδοξίας» ἀποδεικνύει «ἢ ὁμολογία καὶ τὸ καύχημα τῆς θείας καὶ σωτηρίου Τριάδος». «Ἡ ἀγαθὴ τῶν Πατέρων ἡμῶν

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 43 τοῦ ὑπ' ἀρ. 1/1995 τεύχους.

47. 129,156,16.

48. 189,210,12-22: «Τρεῖς θεοὺς πρεσβεύεσθαι παρ' ἡμῶν αἰτιῶνται... Ἀλλά... ἀναθεμάτισται παρ' ἡμῶν πᾶς ὁ τρεῖς λέγων θεοὺς καὶ οὐδὲ χριστιανὸς εἶναι κρινεται. Ἄλλ' ὅταν τοῦτο ἀκούσωσι, πρόχειρος αὐτοῖς καθ' ἡμῶν ὁ Σαβέλλιος, καὶ ἡ ἐξ ἐκεῖνου νόσος ἐπιθρολεῖται τῷ ἡμετέρῳ λόγῳ. Πάλιν καὶ πρὸς τοῦτο ἡμεῖς τὸ σύνηθες ὄπλον, τὴν ἀλήθειαν, προβαλλόμεθα δεικνύντες ὅτι ἐπίσης τῷ Ἰουδαϊσμῷ καὶ τὴν τοιαύτην αἵρεσιν φρίττομεν».

49. 52,86,15-25.

50. Βλέπε: 52,86,26-87,13· 90,120,28-39· 91,121,28-32· 139,165,26-29· 197,220,19-17.

51. Βλέπε: 263,330,12-20· 210,245,26-33· 210,247,22-37· 69,102,10-26· 125,151,7-10.

διδασκαλία, τῶν συνελθόντων κατὰ τὴν Νίκαιαν», εἶναι νὰ ἀποδίδουμε στὴ μακαρία Τριάδα τὴν δοξολογία πού εἶναι σύμφωνος πρὸς τὸ σωτήριο βάπτισμα (τὸ ὁποῖο, κατὰ τὴν ἐντολὴ τοῦ Κυρίου, γίνεται στὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος). Τὸ Ἅγιον Πνεῦμα, κατὰ τὸν Μ. Βασίλειο, εἶναι «ὁμοούσιον τῷ Θεῷ», ὄχι «κτίσμα»· εἶναι «Θεός», «ὁμοούσιον τῷ Πατρὶ καὶ τῷ Υἱῷ», «φύσει Ἅγιον», ὅπως καὶ ὁ Πατὴρ καὶ ὁ Υἱός, ἔχει δηλαδή «φυσικὴν τὴν ἀγιότητα οὐ κατὰ χάριν λαβόν, ἀλλὰ συνουσιωμένην αὐτῷ»⁵². 7) **Ἡ αἴρεση τοῦ Ἀπολιναρίου**, ὁ ὁποῖος, μεταξὺ πολλῶν καὶ ποικίλων «νεωτεροποιῶν», συνέχευε «τὸν περὶ ἐνανθρωπήσεως τοῦ Υἱοῦ λόγον», καθιστώντας ἔτσι «ἀμφίβολον τοῖς πολλοῖς τὴν σωτήριον τοῦ Κυρίου ἡμῶν οἰκονομίαν ἐκ τῶν θολερῶν αὐτοῦ καὶ σκοτεινῶν περὶ σαρκώσεως ζητημάτων». Ἐδίδασκε, ὡς γνωστόν, ὅτι ὁ Λόγος ἐνανθρωπήσας δὲν προσέλαβεν ὄλον τὸν ἄνθρωπον, ἀλλὰ μόνον τὴν ἀνθρώπινη σάρκα καὶ ψυχὴ, ὄχι, ὁμως καὶ τὸν ἀνθρώπινον νοῦν (δηλαδή, προσέλαβε «ἀνουν» τὸν ἄνθρωπο). Ἔτσι, ὁμως, ἡ σωτηρία τοῦ ἀνθρώπου διὰ τῆς ἐνανθρωπήσεως τοῦ Υἱοῦ καὶ Λόγου τοῦ Θεοῦ καθίσταται ἀμφίβολη, ἀφοῦ ἀφήνει ἀμέτοχον σ' αὐτὴν τὸν ἀνθρώπινον λόγο (νοῦν), πού εἶναι τὸ οὐσιωδέστερο μέρος τοῦ ἀνθρώπου⁵³. 8) **Ἡ αἴρεση τοῦ Εὐνομίου**, ὁ ὁποῖος ἐδίδασκε ὅτι ὁ Υἱὸς εἶναι «ἀνόμιμος» πρὸς τὸν Πατέρα, καὶ βλασφημοῦσε τὸ Ἅγιον Πνεῦμα⁵⁴.

Ὅλες αὐτὲς οἱ αἱρέσεις εἶχαν διαδοθεῖ εὐρύτατα μέσα στὶς Ἐκκλησίες. Γράφει μὲ βαθύτατο πόνο ψυχῆς ὁ Μ. Βασίλειος σὲ μιὰ του ἐπιστολή: «Σχεδὸν κανένα μέρος τῆς οἰκουμένης δὲν διέφυγε «τὸν ἐκ τῆς αἱρέσεως ἐμπρησμόν»⁵⁵. Γι' αὐτὸ χαίρεται ἀφάνταστα, ὅταν βλέπει κάποια Ἐκκλησία ἀπρόσβλητη ἀπὸ τὶς αἱρέσεις, ὅπως ἦταν ἡ Ἐκκλησία τῶν Εὐαισιωνῶν, καὶ τὴν ἐγκωμιάζει ὡς «δυσεύρετον τῷ ὄντι καὶ πάνυ σπάνιον» δεῖγμα Ἐκκλησίας «εἰλι-

52. Βλέπε: 52,87,13-30· 125,152,5-153,5· 140,168,20-24· 263,329,24-26.

53. Βλέπε: 265,332,8-333,16· 263,329,32-330,10· 129, 156, 3-28· 224,270,22-271,8· 226,275,24-41.

54. Βλέπε: 244,306,15· 9,32,13-15· 8,23,26-29· 210,246,8-9. Βλέπε ἐπίσης καὶ τὰ Κατὰ Εὐνομίου ἔργα του Μ. Βασιλείου.

55. 164,189,22-23: «Σχεδὸν γὰρ οὐδὲν μέρος ἔτι τῆς οἰκουμένης διαπέφυγε τὸν ἐκ τῆς αἱρέσεως ἐμπρησμόν»· Πρβλ. καί: 70,103,11-19· καί: 70,103,40-104,6· καί: 222, 263, 26-30.

κρινοῦς, μηδὲν ἐκ τῆς καιρῶν χαλεπότητος παραβλαβείσης, ἀλλ' ἀκεραίαν καὶ ἄθραυστον τὴν ἀποστολικὴν διασωζούσης διδασκαλίαν»⁵⁶. Ἀντίθετα, αἰσθάνεται ἄφατη ὀδύνη καὶ ἀγωνία μεγάλη καὶ θλίψη καὶ μέχρι θανάτου λύπη, ὅταν πληροφορεῖται ἀπὸ μερικοὺς «τιμίους καὶ πάσης πίστεως ἀξιούς ἀδελφούς» ὅτι ὁ Νεοκαισαρείας Ἀτάρβιος «καινοτομεῖ περὶ τὴν πίστιν», ἀνανεώνοντας «τὴν παλαιὰν αἴρεσιν τοῦ ἐχθροῦ τῆς Ἐκκλησίας Σαβελλίου». Γι' αὐτὸ τὸν παρακαλεῖ νὰ μὴν «ὀκνήσει» νὰ τὸν ἐπισκεφθεῖ σύντομα, γιὰ νὰ τοῦ «καταπραῖνει τὴν ὀδύνην» πληροφορώντας τον γι' αὐτὰ πού ἀκούγονται εἰς βάρος του, καὶ γιὰ νὰ «παραμυθῆσει τὰς τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησίας τὰς νῦν ἀφορήτως καὶ βαρέως παρ' αὐτοῦ λυπουμένας» γι' αὐτὰ πού ἔχει κάνει καὶ γι' αὐτὰ πού θρυλοῦνται ὅτι ἔχει διδάξει⁵⁷. Ἀγωνιζόταν μὲ πάθος ἐναντίον ὄλων τῶν αἰρετικῶν ἀποκλίσεων καὶ προασπιζόταν μὲ σθένος τὴν ὀρθόδοξη πίστη, τὴν πίστη τῶν Πατέρων, γιατί πίστευε ὅτι ἡ σωτηρία τοῦ χριστιανοῦ εὐρίσκεται στὴν «ὕγια περὶ Θεοῦ πίστιν καὶ ὁμολογίαν»⁵⁸. Εἶχε τὸ αἶσθημα ὅτι ἀποτελεῖ προκεχωρημένο φυλάκιο καὶ προμαχῶνα τῆς ὀρθοδόξιας, ὅτι εἶναι ὁ «προβεβλημένος ἐν τῇ θαλάσῃ σκόπελος», ἐπάνω στὸν ὁποῖον σπάζουν μὲ μανία τὴν ὀργή τους τὰ κύματα τῶν αἱρέσεων καὶ δὲν «ἐπιπλύζον τοὺς χριστιανούς»⁵⁹. Πίστευε ὅτι οἱ αἰρετικοὶ σφάλλουν γιατί προσπαθοῦν νὰ ὀρίσουν τὴν πίστη μὲ ἀνθρώπινα (λογικὰ) ἐπιχειρήματα («ἐξ ἀνθρωπίνων ἀφορμῶν τὴν κατασκευὴν ἔχοντα»), καὶ ὄχι μὲ βάση τὶς ἀγιογραφικὲς μαρτυρίες (ὄχι «ἐκ γραφικῶν ἀποδείξεων») ⁶⁰. Γι' αὐτὸ ζητᾶ ἀπὸ τοὺς χριστιανούς

56. Βλέπε: 251,310,1-6· καί: 70,103,11-19· 90,120,13-25· 91,121,25-27.

57. 126,153, 13-154,3.

58. 176,197,13-20: «Ἡμεῖς δὲ παρακαλοῦμεν τοὺς ἡλικίως εἰς Χριστὸν μηδὲν παρὰ τὴν ἀρχαίαν περιεργάζεσθαι πίστιν, ἀλλ' ὡς πιστεύομεν, οὕτω βαπτίζεσθαι, ὡς βαπτίζομεθα, οὕτω καὶ δοξολογεῖν, ὀνόματα δὲ ἀρκεῖν ἡμῖν ἐκεῖνα ὁμολογεῖν, ἃ παρελάβομεν παρὰ τῆς Ἁγίας Γραφῆς καὶ τὴν ἐπὶ τούτοις καινοτομίαν διαφεύγειν. Οὐ γὰρ ἐν τῇ ἐφευρέσει τῶν προσηγοριῶν ἡ σωτηρία ἡμῶν, ἀλλ' ἐν τῇ ὑγιεῖ περὶ τῆς Θεότητος εἰς ἡν πεπιστευκαμεν ὁμολογία».

59. 203,231,5-8: «Οὐ γὰρ ἀγνοεῖτε ὅτι δημοσίᾳ προκειμένοι πάνιν, ὥσπερ οἱ ἐν τῇ θαλάσῃ προβεβλημένοι σκόπελοι, ἡμεῖς τὸν θυμὸν τῶν αἰρετικῶν κυμάτων ὑποδεχόμεθα, καὶ περὶ ἡμᾶς ὀρηγνύμενοι τὰ κατόπιν ἡμῶν οὐκ ἐπιπλύζουσι».

60. Βλέπε: 263,329,38-40: «Ἔστι μὲν οὖν αὐτοῦ (τοῦ Ἀπολιναρίου) καὶ τὰ τῆς θεολογίας οὐκ ἐκ γραφικῶν ἀποδείξεων, ἀλλ' ἐξ ἀνθρωπίνων ἀφορμῶν τὴν κατασκευὴν ἔχοντα».

«μηδὲν παρὰ τὴν ἀρχαίαν περιεργάζεσθαι πίστιν, ἀλλ' ὡς πιστεύομεν, οὕτω καὶ βαπτίζεσθαι, ὡς βαπτίζομεθα, οὕτω καὶ δοξολογεῖν, ὀνόματα δὲ ἀρκεῖν ἡμῖν ἐκεῖνα ὁμολογεῖν, ἃ παρελάβομεν παρὰ τῆς Ἁγίας Γραφῆς καὶ τὴν ἐπὶ τούτους καινοτομίαν διαφεύγειν»⁶¹. Ἐναντίον ὄλων τῶν αἰρετικῶν αὐτῶν καινοτομιῶν προβάλλει τὸ «ἀποστολικὸν τῆς πίστεως κήρυγμα»⁶², «τὸν πατρικὸν θησαυρὸν τῆς ὑγιαίνουσας πίστεως»⁶³, τὴν ὁποία ζητᾶ ἀπὸ ὄλους νὰ μὴν καταπροδώσουν⁶⁴. Γράφει σὲ μιά του ἐπιστολὴ ἐξομολογούμενος: «Πίστιν δὲ ἡμεῖς οὔτε παρ' ἄλλων γραφομένην ἡμῖν νεωτέραν παραδεχόμεθα οὔτε αὐτοὶ τὰ τῆς ἡμετέρας διανοίας γεννήματα παραδιδόναι τολμῶμεν, ἵνα μὴ ἀνθρώπινα ποιήσωμεν τὰ τῆς εὐσεβείας ῥήματα, ἀλλ' ἄπερ παρὰ τῶν ἁγίων Πατέρων δεδιδάγμεθα ταῦτα τοῖς ἐρωτῶσιν ἡμᾶς διαγγέλλομεν...»⁶⁵. Δὲν κουράζεται νὰ τονίζει τὴν ἀνάγκη τῆς σταθερᾶς ἐμμονῆς στὴν παρακαταθήκη τῶν Πατέρων καὶ τῆς περιφρονησεως τῶν αἰρετικῶν διδασκαλιῶν. Γράφει στοὺς κληρικοὺς τῆς Νεοκαισαρείας: «Τὰς περὶ τὴν πίστιν καινοτομίας κατασιγάσατε. Τὰς ὑποστάσεις μὴ ἀθετεῖτε. Τὸ ὄνομα τοῦ Χριστοῦ μὴ ἀπαρνεῖσθε. Τὰς Γρηγορίου (τοῦ Νεοκαισαρείας) φωνὰς μὴ παρεξηγήσθε. Εἰ δὴ μὴ, ἕως ἀναπνέωμεν καὶ δυνάμεθα φθέγγεσθαι, ἀμήχανον ἡμᾶς ἐπὶ τοσαύτῃ λύπῃ ψυχῶν σιωπᾶν»⁶⁶.

61. Βλέπε ὑποσημείωση 58.

62. 105,136,37-137,2: «Τὸ γὰρ ὑπὸ τοσαύτης διαστροφῆς τῶν παραφθειρόντων τὸν λόγον τῆς ἀληθείας περικυκλωμένας μὴ ἐνδοῦναι πρὸς τὰς ἀπάτας, μηδὲ τὸ ἀποστολικὸν τῆς πίστεως κήρυγμα καταλιπούσας πρὸς τὴν νῦν ἐπιπολάζουσαν καινοτομίαν μεταθεθῆναι, πῶς οὐχὶ μεγάλης μὲν πρὸς τὸν Θεὸν εὐχαριστίας ἄξιον, μεγάλους δὲ ὑμῖν ἐπαίνους δικαιοτάτα προξενεῖ».

63. 243,299,40-41: «ὑπὲρ τοῦ κοινοῦ κτήματος, τοῦ πατρικοῦ θησαυροῦ τῆς ὑγιαίνουσας πίστεως ἐστήκαμεν ἀγωνιζόμενοι».

64. 105,137,3-4: «Εἰς Πατέρα καὶ Υἱὸν καὶ Ἅγιον Πνεῦμα πεπιστεύκατε· μὴ προδώτε ταύτην τὴν παρακαταθήκην». Βλέπε καί: 114,143,31: «...τὴν ὑγιαίνουσαν πίστιν μὴ καταπροδοῦναι...».

65. 140,167,37-168,2: «Ἐγὼ οὔτε δέχομαι τὴ νεώτερη πίστι πού μερικοὶ γράφουν οὔτε κι ἐγὼ ὁ ἴδιος τολμῶ νὰ ἐκθέσω τίς δικές μου σκέψεις ὡς πρὸς τὴν πίστι, γὰ νὰ μὴν καταστήσω ἀνθρώπινα τὰ λόγια τῆς εὐσεβείας, ἀλλὰ ἐκεῖνα ἀκριβῶς πού διδάχτηκα ἀπὸ τοὺς ἁγίους Πατέρες αὐτὰ διακρητύτω σ' αὐτοὺς πού με ἐρωτοῦν».

66. 207,243,8-12: «Σταματήσετε τίς καινοτομίες περὶ τὴν πίστιν. Τίς (Τρεῖς) Ὑποστάσεις μὴν τίς παραμερίζετε. Τὸ ὄνομα τοῦ Χριστοῦ μὴν τὸ ἀπαρνεῖσθε. Τὴ διδασκαλία τοῦ Γρηγορίου (τοῦ Νεοκαισαρείας τοῦ Θαυματουργοῦ) μὴν τὴν

Ἄλλοῦ προτρέπει ἓνα μοναχόν: «Παρακαλοῦμεν... τῆς πρὸς τοὺς αἰρετικούς κοινωνίας ὑμᾶς ἀπέχεσθαι»⁶⁷. Ἄλλοῦ παροτρύνει ἓναν Ἐπίσκοπο: «Μὴ καταδέχησθε τῆς ζύμης γενέσθαι τῶν ἑτεροδιδασκαλούντων... Ἐν παρρησίᾳ ἔλεγχε τοὺς μὴ ὀρθοποδοῦντας πρὸς τὴν ἀλήθειαν τοῦ Εὐγγελίου»⁶⁸. Σ' ἓναν νεοχειροτονηθέντα Ἐπίσκοπο γράφει: «Ἀνδρίζου καὶ ἴσχυε καὶ προπορεύου τοῦ λαοῦ ὃν ἐπίστευσε τῇ δεξιᾷ σου ὁ Ὑψιστος. Καὶ ὡς νοήμων κυβερνήσιν ποιησάμενος, πάσης ζάλης ἀπὸ τῶν αἰρετικῶν πνευμάτων ἐγειρομένης ὑψηλότερος γενόμενος τῇ γνώμῃ ἀβάπτιστον τοῖς ἄλμυροῖς καὶ πικροῖς τῆς κακοδοξίας κύμασι διαφύλασσε τὴν ὀλκάδα...»⁶⁹. Καὶ ἄλλοῦ συμβουλεύει: «Εἰς Πατέρα καὶ Υἱὸν καὶ Ἅγιον Πνεῦμα πεπιστεύκατε· μὴ προδώτε ταύτην τὴν παρακαταθήκην»⁷⁰. Καὶ ἀφοῦ ἀναπτύσσει δι' ὀλίγων τὴν ὀρθόδοξη διδασκαλία περὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ Πνεύματος, ἐπιλέγει: «Οἱ δὲ κτίσμα λέγοντες ἢ τὸν Υἱὸν ἢ τὸ Πνεῦμα ἢ ὅλους αὐτὸ εἰς τὴν λειτουργικὴν καὶ δουλικὴν κατάγοντες τάξιν, μακρὰν εἰσι τῆς ἀληθείας, ὧν φεύγειν προσήκει τὰς κοινωνίας καὶ ἐκτρέπεσθαι τοὺς λόγους ὡς δηλητήρια ὄντα ψυχῶν»⁷¹. Γιὰ νὰ καταλήξει τελειώνοντας τὴν ἐπιστολή: «καὶ τὸ ἰσχυρὸν τῆς ἀληθείας καὶ τὸ σαθρὸν τῆς αἰρέσεως» μπορεῖτε νὰ τὸ γνωρίσετε ἀπὸ τὴ διδασκαλία τῆς Ἁγίας Γραφῆς («μετ' ἀποδείξεων γραφικῶν»)»⁷². (Συνεχίζεται)

παρερμηνεύετε. Διαφορετικά, ἐφ' ὅσον ἀναπνέω καὶ μπορῶ νὰ μιλάω, μοῦ εἶναι ἀδύνατο νὰ σιωπῶ γι' αὐτὰ πού προκαλοῦν τόση λύπη στὶς ψυχές».

67. 262,327,33-34: «Σὲ παρακαλῶ νὰ μὴν ἐρχεσαι σὲ κοινωνία μὲ τοὺς αἰρετικούς».

68. 250,309,30-33: «Μὴν καταδέχεσαι νὰ προσχωρεῖς στὶς ψευδοδιδασκαλίες τῶν αἰρετικῶν (πού διδάσκουν ἄλλες διδασκαλίες ἀπὸ ἐκεῖνη πού διδάσκει ἡ Ἐκκλησία)». «...Νὰ ἐλέγχεις μὲ παρρησία ὅσους δὲν ἀκολουθοῦν τὸν ὀρθὸ δρόμο σύμφωνα πρὸς τὴ ἀλήθεια τοῦ Εὐαγγελίου».

69. 161,186,24-28: «Νὰ εἶσαι ἀνδρεῖος καὶ δυνατὸς καὶ νὰ ἠγείσαι τοῦ λαοῦ πού σοῦ ἐμπιστεύθηκε ὁ Θεός. Καὶ νὰ κυβερνᾶς μὲ σύνεση καὶ, ἀνυψωνόμενος ὑπεράνω κάθε ζάλης πού δημιουργεῖται ἀπὸ τὰ αἰρετικὰ πνεύματα, νὰ διαφυλάττεις τὴν Ἐκκλησίαν (τὴν «ὀλκάδα») ἀνέπαφη ἀπὸ τὰ ἄρμυρὰ καὶ πικρὰ κύματα τῆς αἰρέσεως (τῆς «κακοδοξίας»)».

70. 105,137,3-4: «Ἐχετε πιστέψει σὲ Πατέρα, Υἱὸν καὶ Ἅγιον Πνεῦμα· μὴ προδώσετε αὐτὴν τὴν παρακαταθήκην». Πρβλ. καί: 114,144,1-7· καί: 159,182,5-37· καί: 258,317,9-13.

71. 105,137,11-15: «Ὅσοι δὲ ὀνομάζουν κτίσμα τὸν Υἱὸν ἢ τὸ Πνεῦμα, ἢ ὑποβιβάζουν τὸ Πνεῦμα στὴν τάξη τῶν λειτουργικῶν ἢ δουλικῶν πνευμάτων εἶναι μακριὰ ἀπὸ τὴν ἀλήθεια. Αὐτῶν τοὺς λόγους καὶ τίς συναναστροφές («τὰς κοινωνίας») νὰ ἀποφεύγετε σὰν νὰ ἦταν δηλητήρια τῶν ψυχῶν σας».

72. 105,137,17-18: «...ὥστε μετ' ἀποδείξεων γραφικῶν καὶ τὸ τῆς ἀληθείας ἰσχυρὸν καὶ τὸ σαθρὸν τῆς αἰρέσεως ὑμᾶς ἐπιγνώνα».

Ο ΠΑΝΤΟΤΕ ΠΡΟΣΔΟΚΩΜΕΝΟΣ ΚΑΙ ΠΑΝΤΑΣ ΠΡΟΣΔΕΧΟΜΕΝΟΣ*

Ἀπαρατήρητος παρέμεινε ἀπὸ τοὺς πολλοὺς λοιπὸν «ὁ Λυτρώτης τοῦ κόσμου»⁴⁹. Βέβαια, κατὰ τὴ γέννησή Του καὶ μία περίπου διετία μετὰ, «μάγοι προσκυνούσι, ποιμένες δοξάζουσι»⁵⁰ (προωθυστέρως). Αὐτοὶ ὅμως οἱ προσκυνητὲς εἶναι «ὀλίγοι ἐκλεκτοί»⁵¹. Ὑστερα βέβαια ἀπὸ τρεῖς περίπου δεκάδες χρόνια, «πολλοὶ κλητοί»^{51α} θὰ ἀρχίσουν, ἀναρίθμητοι ὄντας πιά,

Τοῦ κ. **ΙΩΑΝΝΟΥ Δ. ΔΡΟΥΔΙΑ**, Καθηγητοῦ -
Εἰδικοῦ Ἐπιστήμονος τῆς Φιλεκαπαιδευτικῆς Ἐταιρείας

νὰ Τὸν ἀναγνωρίζουν, ἀργότερα ἀπειράριθμοι νὰ Τὸν ἀποδέχονται καὶ μεταγενέστερα ἀπειροπληθεῖς νὰ Τὸν πιστεύουν. Μάλιστα μυριάδες πιστῶν ἔκτοτε θὰ θυσιάζονται γιὰ τὴν ἀγάπη καὶ τὴν ἀφοσίωσή τους πρὸς Αὐτὸν καὶ μυριάδες μυριάδων μετὰ, μᾶλλον ἑκατομμύρια καὶ δισεκατομμύρια ἀνθρώπων, ἀνὰ τοὺς χριστιανικοὺς αἰῶνες, θὰ ὁμολογοῦν ὅτι Αὐτὸς εἶναι «Θεοῦ Υἱὸς Σωτήρ»⁵² καὶ *Ἐνεργέτης*.

Ἄς ἐπανέλθωμε ὅμως στὸ σπήλαιο, σχολιάζοντας σχετικὰ θέματα. Δὲν ἔχομε, νομίζω, νοηματικὰ συλλάβει καὶ συναισθηματικὰ νιώσει, σὲ ὄλο του τὸ βάθος καὶ πλάτος, τὸ θέμα τοῦ σπηλαιοδύτη Σωτήρα!

Ἄς ἀναφέρωμε δύο παρεμφερῆ παραδείγματα πρωθύστερα (χρονικὰ καὶ οὐσιαστικὰ), ἕνα ἀπὸ τὴ Δυτικὴ Κρήτη καὶ ἕνα ἄλλο ἀπὸ τὴν Παλαιστίνη. Στὸν νομὸ Χανίων, ὑπάρχει ἕνα χωριὸ νοτιοδυτικὰ (τὸ ἐπισκεφθήκαμε προσωπικῶς πρὸ 27 ἐτῶν), ποῦ ὀνομάζεται Πολυρρήνια⁵³. Οἱ ἀνθρώποι σ' αὐτὸν τὸν τόπο ζοῦν μέσα

σὲ σπηλιές! Ἐκεῖ εἶναι ἡ ἐκκλησία τους, τὸ σχολεῖο, τὰ σπίτια τους, οἱ σταῦλοι τους. Σ' ἐκεῖνο λοιπὸν τὸ περιβάλλον συναισθάνθηκε ὁ γράφων περίπου ὅ,τι καὶ ὅταν βρέθηκε, πρὸ ἑπταετίας, στὸν τόπο, ὅπου γεννήθηκε ὁ Θεάνθρωπος — ὄχι βέβαια μέσα στὴ μεγαλειώδη βασιλικὴ τὴν ἰουστινιάνειο⁵⁴, στὸν ὑπερμεγέθη καὶ καταπληκτικὸ ναὸ τῆς Βηθλεέμ, ἀλλὰ κάτω ἀπ' αὐτὸν — στὸ σπήλαιο τῆς Γεννήσεως τοῦ Σωτήρος. Τί συνειδητοποιήσαμε ἐκεῖ; Πῶς «ὁ Ἀχώρητος»⁵⁵ ὑπήρξε προσωρινῶς σπηλαιοβίος! Ὁδηγήθηκε ἀναγκαστικά, ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους, σὲ σπηλιὰ σὰν πρωτόγονος «ὁ Προαιώνιος»⁵⁶! Ἐπιστροφή στὰ σπήλαια τῶν πρωτογόνων, βλέπομε, ἀκόμη καὶ Αὐτοῦ, τοῦ Ἄχρονου!

Θυμόμαστε τώρα, ἐπ' εὐκαιρία καὶ στοχαζόμαστε παραλληλίζοντας τὸ ὡς ἄνω μὲ ἐκεῖνη τὴν πλατωνικὴ ἄποψη, ἰδέα καὶ εἰκόνα τοῦ σπηλαίου, ἡ ὁποία περιγράφεται ἐντυπωσιακὰ στὸ ἔργο τοῦ Πλάτωνος *Πολιτεία*. Ἡ ψυχὴ τοῦ ἀνθρώπου βρίσκεται, προϋπάρχοντας, κατὰ τὴν πλατωνικὴ φιλοσοφία, μέσα σὲ σπήλαιο σὰν σὲ δεσμοτήριο καὶ κατόπιν ἐξέρχεται, ἀνέρχεται

λίου», τόμ. 16ος, σ. 248. — Ἀπὸ ἐπιτόπια Κοινωνικὴ Ἔρευνα, στὴν ὁποία προσωπικῶς προβήκαμε τὸ 1968, εἶχαμε καὶ τὴν πληροφορία γιὰ τὴν ἐτυμολογία αὐτοῦ τοῦ τοπωνυμίου. Ἡ ὀνομασία **Πολυρρήνια** προέρχεται πιθανῶς ἀπὸ τὸ ὅτι, κατὰ τοὺς ἀρχαίους χρόνους, ἡ κτηνοτροφία στὴν περιοχὴ ἦταν ἀνεπτυγμένη. Ἔτσι λοιπὸν ὑπήρχαν ἐκεῖ πολλὰ πρόβατα. Ἄλλωστε στὴν Ἀρχαία Ἑλληνικὴ Γλῶσσα *ρῆν* λέγεται τὸ ἀρνί. Βλ. Δ. Δημητράκου, μνημ. Λεξικόν, τόμ. 8ος, σ. 6407, πρβλ. καὶ *ράνα* = ἄρνα (δηλαδὴ ἑξαμηνιαῖο πρόβατο), σ. 6390 καὶ *πολύρρην* ἢ *πολύρρηνος* = αὐτὸς ποῦ ἔχει ἢ ἡ χώρα ποῦ παράγει καὶ τρέφει πολλὰ πρόβατα, τόμ. 7ος, σ. 5978. — Πρβλ. Ὑπηρεσία Ψυχοπαιδαγωγικῆς Ἐρεῦνης, **Ἰ. Δρούλια**, Ἐκθεσις Β' Ἐπιλογῆς (Ἰούλιος 1968) Μαθητῶν Γυμνασίων Κρήτης ὡς ὑποτρόφων τοῦ Ἐθνικοῦ Ὄργανισμοῦ Προνοίας εἰς τὸ ἐν Νεαπόλει Οἰκοτροφεῖον, Ἀθῆναι 31.1.1969, σ. 48.

54. Γιὰ τὴν πεντάκιτη αὐτὴν βασιλικὴ τῆς Βηθλεέμ βλ. **Γεωργ. Σωτηρίου**, Χριστιανικὴ καὶ Βυζαντινὴ Ἀρχαιολογία, Ἀθῆναι 1942, σ. 249.

55. Βλ. «Ὁ Ἀχώρητος παντὶ πῶς ἐχωρήθη ἐν γαστρὶ» 3ο Κάθισμα Ὁρθρου Χριστουγέννων. — «ὁ ἀχώρητος Χριστὸς ὁ Θεός» **Κοσμά τοῦ Μελωδοῦ**, Καταβασίαι Χριστουγέννων, ὠδὴ θ', εἰρμός. — «ἐν σπηλαίῳ χωροῦμενον τὸν ἀχώρητον» 2ο τροπάριον, ἤχου πλαγ. β', Μεγ. Ἐσπερινοῦ Χριστουγέννων. — «Θεοῦ ἀχωρήτου» Ἀκάθιστος Ὑμνος, Οἶκος Ο (15ος), 1ο Χαῖρε. — «τὸν ἀχώρητον Θεὸν» ὠδὴ θ', εἰρμός, Ὁρθρου Μεγ. Δευτέρας.

56. Βλ. «τὸν προαιώνιον Λόγον» Προεόρτιον Κοντάκιον Χριστουγέννων, ἤχου γ'.

* Συνέχεια ἀπὸ τὴ σελ. 45 τοῦ ὑπ' ἀρ. 1/95 τεύχ.

49. 6ο στιχηρὸν ἀναστάσιμον, ἤχου πλ. α' (Ἐσπερινοῦ Κυριακῆς).

50. 2ο στιχηρὸν ἰδιόμελον αἰῶνων, ἤχου δ', Ὁρθρου Χριστουγέννων.

51. καὶ 51α. Βλ. «πολλοὶ γὰρ εἰσι κλητοί, ὀλίγοι δὲ ἐκλεκτοί» Ματθ. κ' 16. — Πρβλ. «ναρθηκοφόροι μὲν πολλοί, βάρχει δὲ τε παῦροι» [παῦροι = ὀλίγοι] Πλάτωνος, Φαιδῶν [ἢ περὶ ψυχῆς, ἠθικός] 69 C.

52. Πρβλ. «Ἰησοῦς Χριστὸς Θεοῦ Υἱὸς Σωτήρ», ἀκροστιχίδα τῆς λέξης καὶ τοῦ συμβόλου Ἰηθὺς.

53. Βλ. χωριὸ **Πολυρρήνια**, ἔδρα ὁμώνυμης κοινότητος ἐπαρχίας Κισσάμου, νομοῦ Χανίων, σὲ Μέγα Ἐγκυκλοπαιδικὸν Λεξικὸν Ἐλευθεροῦδάκη, Συμπλήρωμα, Δημογραφικὸν Παράρτημα, σ. 109. — Πρβλ. **Πολυρρήνιον**, ἀρχαία πόλις τῆς Κρήτης, ἐπαρχίας Κισσάμου, σὲ μνημ. Λεξικὸν «Η-

και άνυψώνεται από τὸ σκοτάδι στὸ φῶς⁵⁷! Τὴν έννοια και σημασία αὐτὴν άντιληφθήκαμε πάλι προσωπικῶς, όταν πήγαμε στὸν Ἅγιο Σάββα, στὸ Μοναστήρι τοῦ Ἄββᾶ⁵⁸ Σάββα τοῦ ἡγιασμένου, στὴν ἔρημο με τὶς σπηλιές τῶν ἀσκητῶν, στοὺς Ἅγίους Τόπους. Στὸν περίβολο τοῦ Ναοῦ (τοῦ Καθολικοῦ τῆς Μονῆς) εἶναι ἐπίσης ἓνα σπήλαιο. Σ' αὐτὸ τὸ σπήλαιο ἀσκήτεψε, «ἐκοιμήθη» και ἐτάφη ὁ μέγας Πατέρας και Διδάσκαλος τῆς Ἐκκλησίας, φιλόσοφος, θεολόγος και ὕμνωδός, Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνός⁵⁹. Κι ἐκεῖ, όταν κατεβήκαμε και εἶδαμε ἐκεῖνον τὸν σκοτεινὸ χῶρο, τὴ μικρὴ σπηλιά, ἀνεβαίνοντας ὕστερα στὸ ξέφωτο, με συνοδὸ ἓναν ἐκλεκτὸ κληρικὸ⁶⁰, τότε μοῦ εἶπε ἐκεῖνος: «Γιὰ φαντασθεῖτε, τόσο φῶς ἀπ' αὐτὴν τὴ σπηλιά!» Ὅντως «φῶς νοητὸν»⁶¹ και ψυχικὸ ἐπέλαμψε ἀπ' αὐτὸ τὸ μικρὸ σπήλαιο. Ναι ὄντως, ἐκεῖνος ὁ ἀπέριττος χῶρος πόση ἀκτινοβολία, λαμπηδόνα, λάμψη, «ἔλλαμψη»⁶² και φωταγωγία ἐξέπεμψε στὴν

πνευματικὴ, ὀρθόδοξη και καθολικὴ, χριστιανικὴ Οἰκουμένη. Μέσα στὸ σκοτάδι τῆς σπηλιάς αὐτῆς ἐξάλλου, ὁ ἱερός Δαμασκηνός, ἐνδεχομένως ἐκεῖ, ἔγραψε τὴν περισπούδαστη πραγματεία του «Ἐκδοσις ἀκριβῆς τῆς Ὁρθοδόξου πίστεως — Πηγὴ γνώσεως». Ἐκεῖ ἐπίσης ἴσως, συνέθεσε τὴν περιώνυμη Ὀκτώηχο ἢ Παρακλητικὴ του, καθὼς και τὶς θεσπέσιες Καταβασίες τῶν Χριστουγέννων (Κανόνα 2ο ἱαμβικὸ⁶³, με θελκτικὸ λεξιλόγιο και θαυμαστὰ νοήματα). Ἀκόμη σ' αὐτὴν τὴ σπηλιά πιθανῶς, συνέταξε τὰ σημαντικὰ και συνταρακτικὰ ἰδιόμελα τῆς Νεκρωσίμου Ἀκολουθίας (ὅπου πεποικιλμένα ψάλλεται, θὰ λέγαμε παπαδιαμάντεια τραγουδιέται, παραδόξως ὁ θάνατος σὲ ὀκτῶ διαφορετικούς ἤχους). Ἀλήθεια λοιπόν, πόσο πνευματικὸ φῶς μέσα ἀπὸ τὸν ἀφώτιστο αὐτὸν φυσικὸ χῶρο. Τόσο «φῶς» νοερὸ ἀπ' τὸ σκοτάδι τῆς σπηλιάς αὐτῆς!

Πρὶν ἐπτὰ αἰῶνες ἀπὸ τότε, εἶχε ἐκπηγάσει ἔκπαυλο φῶς ἀπὸ τὴν ἄλλη σπηλιά, ἐκεῖνη τῆς Beth-lehem. Ἦταν αὐτὸ τὸ φῶς, ὄχι τὸ φυσικὸ ἀπ' τὸ ὑπέρολαμπρο ἄστρο, ἀλλὰ τὸ αὐτόφως, ὁ Ἴδιος ὁ Φωτοδότης, ὁ Ὅποιος εἶπε ἀργότερα αὐτοχαρακτηριζόμενος, ὅτι «ἐγὼ εἶμι τὸ φῶς τοῦ κόσμου, ὁ ἀκολουθῶν ἐμοὶ οὐ μὴ περιπατήσῃ ἐν τῇ σκοτίᾳ, ἀλλ' ἔξει τὸ φῶς τῆς ζωῆς»⁶⁴, προσθέτοντας πῶς «φῶς εἰς τὸν κόσμον ἐλήλυθα, ἵνα πᾶς ὁ πιστεύων εἰς ἐμὲ ἐν τῇ σκοτίᾳ μὴ μείνῃ»⁶⁵. Ἀλλὰ ποιὰ ἀνταπόκριση ὑπήρξε ἀπὸ μέρους τῶν ἀνθρώπων σ' αὐτὴν τὴν πνευματικὴ φωτοχυσία; Πάμπολλοι ἄνθρωποι ἀπέρριψαν, εἶπαμε, και ἀκόμη πολλοὶ μέχρι και σήμερα δὲν ἐπιδέχονται «τὸ φῶς τὸ τῆς γνώσεως»⁶⁶, προτιμώντας και ἐπιλέγοντας τὸ πνευματικὸ σκοτάδι και τὴν ἠθικοκοινωνικὴ ἀχλύν. Βλ. «και ἡγάπησαν οἱ ἄνθρωποι μᾶλλον τὸ σκότος ἢ τὸ φῶς. ἦν

57. Βλ. Πλάτωνος, Πολιτεία Β' (ἢ περὶ δικαίου, πολιτικῶς) ζ' 514 Α, 515 C, E, 516 Α, Β, 517 Β.

58. Τὴν ἔτυμολογία και ἔννοιολογία τῆς λέξης ἄββᾶς βλ. σὲ Ἰ. Δροῦλια, Ἐτυμολογία και ἔννοιολογία τῶν λέξεων πάπας και παπᾶς, Ἀθῆναι 1986, σσ. 26-28.

59. Βλ. Γεωργ. Σαργολόγου, Οἱ ὀκτῶ εἰρμὸι τοῦ ἱαμβικοῦ κανόνος τῶν Χριστουγέννων. Ἐφημερίδα «Καθολικὴ», ἀρ. φύλ. 2588, 11 Δεκεμβρίου 1990, σ. 2. — Γιὰ τὴ ζωὴ και τὰ ἔργα τοῦ Ἰωάννου Δαμασκηνοῦ βλ. Δημ. Μπαλάνου, Πατρολογία (Οἱ Ἐκκλησιαστικοὶ Πατέρες και Συγγραφεῖς τῶν ὀκτῶ πρώτων αἰῶνων), Ἀθῆναι 1930, σσ. 542-551, 563. — Παναγ. Χρήστου, Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνός, σὲ Θ.Η.Ε. τόμ. 6ος, σσ. 1218-1231. — Κατὰ τὸ ἔτος 700 μ.Χ. περίπου, παρέμεινε ὁ ἱ. Δαμασκηνός στὴ Μονὴ τοῦ Ἁγίου Σάββα μέχρι τὸν θάνατό του (βλ. σσ. 1220). Συμμοναστής του ἦταν και ὁ προαναφερθείς, θετὸς ἀδελφός του, Κοσμάς ὁ Μελωδός. — Βλ. ἐπίσης φωτογραφία τοῦ ἀσκηταρίου, «τοῦ μεγάλου ὑπερασπιστῆ τῆς Ὁρθοδοξίας ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ», στὴν εἰρημένη Μονή, σὲ Βασιλ. Τζαφέρη, Ἅγιοι Τόποι, Ἀθῆναι 1988, ἐκδ. 2η, σσ. 206-207.

60. Ὁ ὄντως Αἰδεσιμολογιώτατος Πρωτοπρεσβύτερος Γεώργιος Ἰ. Ἀναστόπουλος, Γενικὸς Ἀρχιερατικὸς Ἐπίτροπος τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Νέας Σμύρνης.

61. 2ο στιχηρόν, Ἐσπερινοῦ Κυριακῆς πρὸ τῶν Φώτων.

62. Ἐλλαμψη εἶναι ἔσωτερικὸς φωτισμός, ἢ ἐξύψωση τῶν ἔσωτερικῶν δυνάμεων τοῦ ἀνθρώπου μετὰ ἀπὸ θεῖο φωτισμό. Ὁ Συμεὼν ὁ Νεὸς Θεολόγος τονίζει, ὅτι ὁ Θεὸς μόνος σὰν φῶς εἶναι δυνατὸν νὰ νοηθεῖ, ποὺ λάμπει τόσο στίς καρδιές μας ὅσο και ἔξω ἀπὸ τὸν νοῦ μας. Βλ. Κατήχησις 28, ὡς Λόγος 79, ἐκδ. Σμύρνης, σ. 431 και ἐξ. σὲ Παν. Χρήστου, Ἐλλαμψις. Θ.Η.Ε. τόμ. 5ος, σσ. 591-593. — Πρὸβλ. «Δέσποτα Κύριε, ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ διὰ τῆς κολυμβήθρας τὴν οὐράνιον ἔλλαμψιν τοῖς βαπτιζόμενοις παρέχων» Μυστήριον Βαπτίσματος, Εὐχὴ 2α μετὰ τὴν βάπτισιν. — Βλ. ἐπίσης «Ἐλλαμψον ἐν ταῖς καρδίαις ἡμῶν... και τοὺς τῆς διανοίας ἡμῶν διάνοιξον ὀφθαλμοὺς» Θ. Λειτουργία, Εὐχὴ τοῦ Εὐαγγελίου. — Ἄς σημειωθεῖ ὅτι οἱ Ἀναβαπτιστὲς και οἱ Κοινοπραξιοαναλιστὲς δέχονται τὴν ἀπευθείας θεῖαν ἔλλαμψη

σὲ κάθε πιστεύοντα, πρεσβεύοντας πῶς ὁ κάθε πιστὸς εἶναι θεόπνευστος! Βασιλ. Στεφανίδου, Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία, Ἄπ' ἀρχῆς μέχρι σήμερα, Ἀθῆναι 1948, σσ. 579, 582. — Βλ. και Ἰλλουμινισμός, Α. Lalande, Λεξικὸν τῆς Φιλοσοφίας, ἐκδ. Πάπυρος, Ἀθῆναι 1955, τόμ. Β', σ. 763.

63. Τὸ θεολογικὸ περιεχόμενο τοῦ θαυμασίου αὐτοῦ ποιητικοῦ ἔργου ἐντυπωσιάζει τὸν ἐρευνητὴ και καταπλήσσει ἢ φιλοσοφικὴ ἐννοιολογία και δογματικὴ του ὀρολογία τὸν μελετητὴ. Βλ. λ.χ. φράσεις και «ὄρους»: «ὄν κατ' οὐσίαν ἴσον τε Πατρὶ και βροτοῖς», «Ἴδον τὸν αὐτὸν και βροτὸν και Κύριον», «Ὅς ἦν ἐν ἀρχῇ πρὸς Θεὸν Θεὸς Λόγος», «ὑπερφανῶς κύουσαν» (ὠδὴ α', εἰρμὸς και τροπάριον 2ο. — ὠδὴ ζ', τροπάριον 1ο. — ὠδὴ η', εἰρμὸς).

64. Ἰωάν. η' 12.

65. Ἰωάν. ιβ' 46.

66. Ἀπολυτίκιον Χριστουγέννων, ἤχου δ'.

γὰρ πονηρὰ αὐτῶν τὰ ἔργα»⁶⁷. Στὸ τέλος τοῦ 20οῦ αἰώνα, τοῦ ἀπατεώνα⁶⁸, ἀραγε οἱ σύγχρονοι συνάνθρωποι θὰ θελήσουμε νὰ φωτισθοῦμε, «ἐλλαμπόμενοι» ἀπὸ αὐτὸν τὸν πνευματικὸ «φωτισμὸν τῆς ζωῆς»⁶⁹; Θὰ ἀπορρίψουμε τὴν ἀδιαφορία καὶ κακοτροπία μας, τὴν «ἀπανθρωπιάν [ὡς] φιλανθρωπίας ἀντίδοσιν;»⁷⁰, ὅπως εἶπε ὁ Γρηγόριος Νάζιανζηνὸς στὸν Ἐπιτάφιο λόγο του «εἰς τὸν Μέγαν Βασιλείον»;

Ἐπιτέλους «Οἱ ἄνθρωποι πρέπει νὰ γίνονται... πρόσωπα ὁ ἓνας πρὸς τὸν ἄλλον καὶ ὁ καθένας ἀπέναντι τοῦ Θεοῦ»⁷¹, ὅπως ἔγραψε ἕνας ἀείμνηστος Καθηγητὴς μας τῆς Φιλοσοφίας. Ἄλλιως, θὰ ἐλέγαμε ἐμεῖς ἐδῶ, ἂν ἀπλῶς γιορτάζουμε μὲ ὕμνους καὶ ᾠδές, ἔστω καὶ πνευματικές, τὴν ἐνανθρώπιση τοῦ Θεανθρώπου, τὴν ἐνσάρκωση τοῦ Θ. Λόγου, τὴν ἔλευση τοῦ Ἐλευθερωτῆ «τῶν ψυχῶν ἡμῶν»⁷², χωρὶς εἰλικρινῆ ἐπικοινωνία μὲ Ἐκεῖνον καὶ «μετ' ἀλλήλων», ἐνῶ μάλιστα ἡ ἀπανθρωπία πρὸς τοὺς συνανθρώπους μας θὰ ἐξακολουθεῖ, τί θὰ ἐπισυμβεῖ; Ἀσφαλῶς «εἰς μάτην»⁷³ τότε θὰ τελοῦνται οἱ ἔορτασμοὶ καὶ ἀσκόπως θὰ ἐπιτελοῦνται οἱ χριστουγεννιάτικοι πανηγυρισμοί. Ἀπατηλοὶ κατ'

ἀκολουθίαν καὶ μάταιοι κατ' ἐξακολούθησιν θὰ ἀποβαίνουν καὶ οἱ συνεορτασμοὶ αὐτοί, ἐνῶ ἐμεῖς θὰ παραμένουμε ἔτσι ἀπλοὶ πανηγυριστές, ὄντας ὄντως ὅλοι μας μόνο «γιά τὰ πανηγύρια»! Τί λοιπὸν «μέλλει γενέσθαι»; Μόνον ἐὰν ἐξανθρωπισθοῦμε - ἂν ἀνθρωποποιηθοῦμε, θὰ ἀποβούμε ἀληθινὰ πρόσωπα, ζωντανές εἰκόνες τοῦ Θεοῦ καὶ ὄχι προσωπεῖα, παραμορφώσεις, μάλλον γελοιογραφίες ἀνθρώπων καὶ γελοῖότητες ὑποκριτῶν ἢ ἀθλιότητες ψευδοχριστιανῶν! Ἄν ἀληθινὰ ἀποκατασταθοῦμε, ἀναγνωρίζοντας καὶ ἀπεκδεχόμενοι «οἰκεία βουλήσει» τὸν Κύριο ὡς Λυτρωτῆ μας, τότε θὰ εἴμαστε «ἀληθῶς σεσωσμένοι». Ὅμως ὅλοι οἱ ἄνθρωποι, ἀπέναντι στὸν Δημιουργὸ καὶ Πατέρα, εἴμαστε «παιδιὰ τοῦ Θεοῦ», ὅπως ἀκριβῶς γράφει καὶ ὁ μέγας τραγωδοποιὸς Εὐριπίδης «παῖδες Θεοῦ»⁷⁴, ἐνῶ μᾶς προτρέπει ὁ Θεάνθρωπος «τέκνα Θεοῦ γενέσθαι»⁷⁵. Ἐπομένως, θὰ προσθέταμε, πρέπει νὰ καταστοῦμε καὶ ἀδέλφια ἀλλήλων ἀληθινὰ ὅλοι οἱ ἄνθρωποι⁷⁶, οὕτως ὥστε νὰ συνδιάγωμε μὲ τὸν σαρκωθέντα Κύριο «ἐν ἀγάπῃ καὶ ὁμονοίᾳ» ἀνθρώπινη, συνανθρώπινη καὶ θεανθρώπινη. (Συνεχίζεται)

67. Ἰωάν. γ' 19.

68. Πρβλ. «τοῦ παρόντος αἰῶνος» Ἀκάθιστος Ὑμνος, Οἶκος Μ (12ος).

69. 1ο στιχηρὸν ἰδιόμελον, ἤχου β', Μεγ. Ἐσπερινῶν τῶν Φώτων.

70. Γρηγορίου Θεολόγου, Εἰς τὸν Μέγαν Βασιλείον Ἐπιτάφιος. ΒΕΠΕΣ, τόμ. 60ος, σ. 139 (42-43).

71. Ἰωάν. Θεοδορακόπουλου, Χριστιανικὰ καὶ Φιλοσοφικὰ Μελετήματα, Ἀθήναι 1949, σ. 49. — Ὁ πολυσήμαντος ὅρος **πρόσωπον**, ποῦ ἀποτελεῖται ἀπὸ τὴν πρόθεση πρὸς καὶ τὸ οὐσιαστικὸ *ᾠψ-ᾠπός* (= ὀφθαλμὸς καὶ ὄψις), ἀρχικὰ ἐσήμαινε τὸ προσωπεῖο τοῦ ἡθοιοῦ, ἐνῶ ὕστερα ὑπεσημαίνε τὸν ρόλο τοῦ ἡθοιοῦ. Στὴ συνέχεια ὑπεδήλωνε «τὸ ὑπὸ τὸ πρόσθιον μέρος τῆς κεφαλῆς τοῦ ἀνθρώπου βρέγμα» (πρβλ. μέτωπον) καὶ κατόπιν τὴν ἀνθρώπινη ὑπόσταση, τὸ ἀνθρώπινο ἄτομο. Μεταγενέστερα ὑπενοεῖτο μὲ τὴ λέξη πρόσωπο, ὅπως καὶ σήμερον ὑποδηλώνεται, τὸ ἀνθρώπινο ἄτομο, ἡ ἀνθρώπινη ὄντοτητα, ποῦ διατελεῖ σὲ σχέση μὲ ἄλλους συνανθρώπους (βλ. λεγόμενες διαπροσωπικὲς σχέσεις). Βλ. **Ἰ. Δρούλια**, Ἐννοια καὶ ἰδέα «πρόσωπον» ἀπὸ κοινωνικῆς, θεολογικῆς καὶ φιλοσοφικῆς ἐπόψεως. Ἀθήναι 1967, σσ. 3-5. — Γιά «σύσταση» μάλιστα τοῦ ἀνθρώπινου ὄντος σὲ συνάντησή του μὲ συνάνθρωπο, ὅταν ἀλληλοκοιτάζεται, βλ. ὅτι τὸ ἀνθρώπινο «ὄν [εἶναι] συνίσταται στὴ συνάντησή, ὅταν ὁ ἓνας κοιτάζει τὸν ἄλλο στὰ μάτια [κατάματα]» **Karl Barth**, Mensch und Mitmensch, Göttingen 1958, σ. 47 (θέμα, Ἡ ἀνθρώπινη σημασία τοῦ ματιοῦ). — **Ἰ. Δρούλια**, Αἰώνιες ἀναζητήσεις καὶ ἀνάλογες θεωρήσεις (τοῦ ὄντως ὄντος), 4η ἐκδ. Ἀθήναι 1987, σσ. 156 (19), 193 (558).

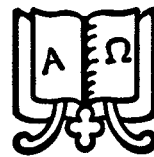
72. Βλ. παραπομπή μας ὑπ' ἀρ. 4.

73. Πρβλ. «Ἐὰν μὴ Κύριος οἰκοδομήσῃ οἶκον εἰς μάτην ἐκοπίασαν οἱ οἰκοδομοῦντες... εἰς μάτην ὑμῖν ἐστὶ τὸ ὀρθοῦν» ψαλμ. 126,1, 2.

74. Εὐριπίδου, Κύκλωψ 21. — Πρβλ. «οἱ παῖδες τοῦ θεοῦ τῶν θεῶν τοῦ ὑμῖστων» Δανιὴλ 3, 26 (93), Concordance to the Septuagint, Graz - Austria 1954, τόμ. II, σ. 1051.

75. Ἰωάν. α' 12.

76. Βλ. ὅπως εἶπε ὁ Θ. Διδάσκαλος: «πάντες δὲ ὑμεῖς ἀδελφοὶ ἐστε» Ματθ. κγ' 8. Πρβλ. «Alle Menschen werden Brüder» (= Ὅλοι οἱ ἄνθρωποι γίνονται ἀδέλφια - ἀδελφοποιούνται), ποίημα τοῦ **Friedrich v. Schiller**, An die Freude (= Στὴ χαρά), ποῦ ἔχει μελοποιήσει ὁ **Ludwig v. Beethoven** στὴν 9η Συμφωνία του. Βλ. **Echter Meyer**, Deutsche Gedichte, Düsseldorf 1960 σσ. 252-255 (7ος στίχ. σ. 253) καὶ **Oscar v. Pander**, Beethoven IX Sinfonie, Stuttgart 1953, σ. 57. — Ἐπίσης πρβλ. «Εἴμαστε ἀδελφοὶ ὅλοι» **Κοσμᾶ Αἰτωλοῦ**, Διδαχὴ η', σὲ **Αὐγουστίνου Καντιώτου**, Κοσμᾶς Αἰτωλός, Ἀθήναι 1966, σ. 266. — «εἴμεθα ὅλοι ἀδελφοί, ὅλοι ἴσοι» **Φάνη Μιχαλόπουλου**, Κοσμᾶς Αἰτωλός, Ἀθήναι 1940, σ. 41. — «κι ἄς βλέπει... ὁ ἄνθρωπος τὸν ἄνθρωπο, ἀδελφός!» **Κωστὴ Παλαμά**, Τὸ μάγο σας τὸ φῶς (ποίημα σὲ Περιοδικὸ «Καὶνὴ Κτίσις», ἀρ. φύλ. 971, Δεκέμβριος 1993, σ. 6486).



Η ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΟΥ ΚΩΝ/ΝΟΥ ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ ΤΟΥ ΕΞ ΟΙΚΟΝΟΜΩΝ ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΙΝ ΤΟΥ 1821*

«Ἦλθον δι' ὀλίγον εἰς τὴν πόλιν καὶ φεύγω αὖριον... Ἔχων ἀνάγκην νὰ σὰς εἶπω δύο λέξεις θὰ ἤθελον νὰ σὰς ἰδῶ σήμερον... Ἐὰν κατὰ τύχην δὲν ἔχω ἐπιστρέψει, νὰ μὲ περιμένετε· θὰ σὰς προσφέρω συγχρόνως ἓν καλὸν φλυτζάνι τσαΐ»

Σὰς ζητῶ τὴν εὐλογίαν καὶ διατελῶ δι' ὄλην τὴν ζωὴν ὁ ἀφοσιωμένος Σας»¹⁷¹.

«Ἐξοχώτατε Δέσποτα,

Δὲν σὰς ἐλησμόνησα, καὶ ἀκόμη, χθὲς ὑπενθύμισα εἰς τὸν Αὐτοκράτορα καὶ ἡ Μεγαλειό-

Τοῦ κ. **ΙΩΑΝΝΟΥ ΜΠΟΥΓΑΤΣΟΥ**

της του μοῦ ἀπήντησεν, ὅτι θὰ σὰς ἐβλεπεν εἰς σύντομον χρονικὸν διάστημα, ἴσως μάλιστα, εἰς τὸ τέλος αὐτῆς τῆς ἐβδομάδος, ἀλλὰ δὲν εἶναι ἀκόμη βέβαιον.

Ἔχω τὴν τιμὴν νὰ εἶμαι ὁ ἀφοσιωμένος Σας»¹⁷².

Δι' ἄλλου σημειώματος γνωστοποιεῖται εἰς τὸν Κ. Οἰκονόμον «ὅτι ἡ Αὐτῆς Μεγαλειότης, ἡ Αὐτοκράτειρα Ἐλισάβετ, θὰ τὸν δεχθῆ ὁμοῦ μετὰ τῶν τριῶν πριγκίπων Μουρούζη, τὴν Τετάρτην εἰς τὰς 6 τὸ ἀπόγευμα»¹⁷³.

Εἰς ἕτερον δὲ σημείωμα σημειοῦται. «Ὁ Αὐτοκράτωρ θὰ σὰς δεχθῆ αὖριον τὴν βὴν ὥραν μετὰ μεσημβρίαν εἰς τὸ χειμερινὸν Ἀνάκτορον, εἰς τὴν Αἶθουσαν τῶν Γραμματέων, τὴν ὁποίαν γνωρίζετε...

Διατελῶ, Αἰδεσιμώτατε Πάτερ, ὁ ταπεινότατος καὶ ὀλοκληρωτικῶς ἀφοσιωμένος θεράπων»¹⁷⁴.

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 726 τοῦ ὑπ' ἀρ. 18/1994 τεύχους.

171. Φ. ΙΙΙ, 218/14.7.1824.

172. Φ. ΙΙΙ, 220/9.8.1824. Πρβλ. Φ. ΙΙΙ, 224/5.10.1824 καὶ 223/2.10.1824.

173. Φ. ΙΙΙ, 225/30.10.1824. Πρβλ. Δ.Σ. Μπαλάνου, Κ. Οἰκονόμος ὁ ἐξ Οἰκονόμων, περ. «Ἐκκλησία» ἔτος ΛΔ/15.12.1957, σ. 491.

174. Φ. ΙΙΙ, 230/27-8-1825.

Προσέτι καὶ ἄλλοι ἐκτὸς τοῦ πριγκίπου Galitzin ἐπικοινωνοῦν μετὰ τοῦ Κ. Οἰκονόμου, ὡς ὁ Γραμματεὺς τοῦ Κράτους D' Olenine, ὅστις τὸν παρακαλεῖ «νὰ περάσῃ τὸ βράδυ εἰς τὴν οἰκίαν του, προκειμένου νὰ τοῦ εἶπῃ, ἐκ τοῦ πλη-

πλὴν τούτων ὁ πριγκίπυ Galitzin τὸν παρακαλεῖ νὰ τοῦ δώσῃ πληροφορίας περὶ τῆς συζύγου Ρώσου ἀξιωματικοῦ, τὸ γένος Λάμπρου, «μήπως ὁ πατέρας της εἶναι ἴσως ὁ Λάμπρος Κατσώνης, ὁ ὁποῖος, ὡς γνωστόν, προσέφερε τὰς ὑπηρεσίας του εἰς τὴν Ρωσίαν κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς βασιλείας τῆς Αἰκατερίνης τῆς Β'»¹⁷⁵.

Πάντα ταῦτα τὰ σημειώματα, γεγραμμένα εἰς τὴν Γαλλικὴν, παρουσιάζουν τὸν Κ. Οἰκονόμον νὰ κινῆται ἀνέτως εἰς τὰς τάξεις τῆς ὑψηλῆς τότε κοινωνίας καὶ ἰδίως εἰς αὐτὴν τὴν Αὐτοκρατορικὴν αὐλήν. Ἡ ἄνεσις αὐτῆ τοῦ ἔδιδε τὴν δυνατότητα, ὡσάκις αἱ περιστάσεις τὸ ἀπῆλθον, νὰ μεσιτεῦῃ ὑπὲρ ἀπελευθερώσεως αἰχμαλώτων ὁμογενῶν καὶ διωκομένων Ἑλλήνων¹⁷⁶.

οῖον, τὸ «Χριστὸς Ἀνέστη». Ἄν ἡ πρότασις αὐτῆ τοῦ εἶναι εὐχάριστος ὁ Γραμματεὺς τοῦ Κράτους θὰ ἔχη τὴν ἱκανοποίησιν νὰ ἀποστείλῃ εἰς αὐτὸν τὴν ἄμαξαν, περὶ τὰς 6, τὸ βράδυ, σήμερον Τετάρτην». Φ. ΙΙΙ, 204/25-4-1823.

Ὁ δὲ Βαρόνος Rozenkanff «ἐπιθυμῶν νὰ ἔχη τὴν τιμὴν νὰ ἴδῃ, τὸν Αἰδεσιμώτατον Πρεσβύτερον Οἰκονόμον, λαμβάνει τὸ θάρρος νὰ τὸν πληροφορήσῃ, ἐὰν θὰ δυνηθῆ νὰ εὐρῇ τὸν Αἰδεσιμώτατον εἰς τὴν οἰκίαν του, κατὰ τὴν πρωίαν, καὶ ἐὰν θὰ εὐαρεστηθῆ νὰ τὸν δεχθῆ, ἐφ' ὅσον τὸ ἐπιτρέψουν αἱ ἀσχολῖαι του». Φ. ΙΙΙ, 229/11-6-1825. Πρβλ. Φ. ΙΙΙ, 228/21-5-1825.

175. Φ. ΙΙΙ, 226/21-12-1824.

Περὶ Λάμπρου Κατσώνη, ἰδ. Σακελλαρίου Γ. Σακελλαρίου, Φιλική..., ἐνθ' ἄνωτ., σ. 172-174. Ἐλευθερίου Παυλίδου, Ὁ Ἑλληνισμός..., ἐνθ' ἄνωτ., σ. 134-137. Κ. Μέρτζιου, Νεαὶ εἰδήσεις περὶ τοῦ Λάμπρου Κατσώνη καὶ τοῦ Ἀνδρούτσου ἐκ τῶν Ἀρχείων Βενετίας (Πραγματεῖαι τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν, τ. 23, ἀρ. 3). Ἐν Ἀθήναις 1959.

176. Ὁ Ἀδ. Κοραῆς ὅμως εἶχεν ἀντίθετον ἄποψιν.

Εἰς ἐπιστολὴν του πρὸς τὸν Ἰάκωβον Ρώταν 11-11-1827, (Ἀδ. Κοραῆ, Ἀλληλογραφία, ἐνθ' ἄνωτ., τ. ΣΤ', σ. 53), ἐγγραφει: «Μεταξὺ τῶν πολλῶν τῆς πατριδος ἀτυχημάτων εἶναι καὶ τοῦτο, ὅτι τοιαύτας περιστάσεις δὲν εὐρέθῃ κανεὶς Ἱεροκήρυξ ἀλειμμένος με ὀλίγον δημοσθενικὸν ἔλαιον. Τὸν ὁποῖον ἡ κοινὴ ὑπόληψις ἔκρινε τοιοῦτον (ἐγὼ δὲν τὸν ἤκουσα οὐδὲ τὸν γνωρίζω παρὰ ἀπὸ μίαν του ἐπιστολὴν πρὸς ἐμὲ πρὸ τριῶν ἢ τεσσάρων ἐτῶν πολλὰ χαμερπῆ), ἤθελα ἐξεναντίας συμβουλευθεῖσαι νὰ κρατήτῃ μακρὰν τῆς Ἑλλάδος. Ὁ δὲ Ἰάκωβος Ρώτας εἰς ἐπιστολὴν του πρὸς τὸν Κοραῆν, 30-11-1827, (αὐτόθι, σ. 62-63), ἐγγραφει μετὰξὺ ἄλλων. «Εἰπέ με, νὰ ζήσης! ποῖος εἶναι ὁ ἀναφερόμενος εἰς τὴν 11 Νοεμβρίου ἐπιστολὴν σου Ἱεροκήρυξ! Ὁ Οὐ;». Εἰς τὴν ἀπορίαν αὐτὴν τοῦ Ἰακώβου Ρώτα, ὁ Ἀδ. Κοραῆς, δι' ἄλλης του ἐπιστολῆς, 22-12-1827, (αὐτόθι, σ. 68), ἀπήντησεν ὡς ἑξῆς: «Ὁ περὶ τοῦ ὁποῖου μ' ἐρωτᾷς Ο... εἶναι αὐτὸς ἐκεῖνος (ὁ Κ. Οἰκονόμος), δυστυχέστατος κόλαξ τῶν δυνατῶν, ἀληθῆς Μεγαλόδουλος, εἴτε Μεγάλον δοῦλον, εἴτε Δοῦλον τῶν μεγάλων τὸν ἐτυμολογήσεις».

Πρὸς τούτους, ὁ Κ. Οἰκονόμος διὰ τῶν σοφῶν συγγραφῶν κατέστη μία τῶν πνευματικῶν προσωπικοτήτων τῆς ἐποχῆς του.

Τὸ «Περὶ τῆς γνησίας προφορᾶς τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης» σύγγραμμά του¹⁷⁷, καθὼς καὶ τὸ «Δοκίμιον περὶ τῆς πλησιεστάτης συγγενείας τῆς Σλαβονορωσικῆς πρὸς τὴν Ἑλληνικὴν»¹⁷⁸ εἶναι ἔργα, τὰ ὁποῖα ἀποδεικνύουν ὅτι ὁ Συγγραφεὺς τῶν εἶναι προσωπικότης μεγάλης μορφώσεως καὶ ἰδιαιτέρας ἰκανότητος. Διὰ τοῦ πρώτου, τὸ ὁποῖον εἶναι ἐπιστημονικώτερον τοῦ δευτέρου, κατέδειξεν ὅτι ἡ προφορὰ τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης εἶναι «ἢ ὑφισταμένη σήμερον παρὰ τοῖς Ἑλλησι καὶ ὄχι ἢ τοῦ Ἑράσμου»¹⁷⁹. Ὁ σκοπὸς δὲ τοῦ δευτέρου ἦταν νὰ ἀναπτύξῃ τὴν πρὸς τὴν ἀγωνιζομένην Ἑλλάδα συμπάθειαν τοῦ Ρωσικοῦ λαοῦ καὶ τῶν ἀρχόντων, διότι ἐκ τῆς Ρωσσίας ἠλπίζετο ἡ σωτηρία αὐτῆς»¹⁸⁰.

Δέον νὰ σημειωθῇ ὅτι ἐξέμαθεν τὴν Ρωσικὴν γλῶσσαν ἐντὸς ὀλίγου χρονικοῦ διαστήματος, ἀναγκαῖα προϋπόθεσις διὰ τὴν συγγραφὴν τῶν ἀνωτέρω ἐργασιῶν. Τόσον αἱ συγγραφαὶ αὐταί, ὅσον καὶ ἡ ὅλη πνευματικὴ παρουσία τοῦ Κ. Οἰ-

κονόμου εἰς τὴν Ρωσίαν συνέβαλον, ὥστε νὰ συγκεντρωθοῦν εἰς τὸ πρόσωπόν του τίτλοι καὶ διακρίσεις καθὼς καὶ ἡ Αὐτοκρατορικὴ εὐνοια¹⁸¹.

Οὕτω ὁ Σύλλογος τῆς ἐν Πετροπόλει Ἑκκλησιαστικῆς Ἀκαδημίας ἐνέκρινεν αὐτὸν Σύνεδρον, ἡ δὲ Αὐτοκρατορικὴ Ρωσικὴ Ἀκαδημία, Ἑταῖρον. Ὁ Αὐτοκράτωρ Ἀλέξανδρος Α' τὸν ἐβράβευσε μὲ παράσημα καὶ τοῦ χορήγησεν ἰσόβιον σύνταξιν. Ὁ τότε τῆς Πρωσίας φιλέλληνας καὶ φιλόμουσος Βασιλεὺς Φρειδερίκος Βιλέλμος (Γουλιέλμος) ὁ Γ', τὸν ἠξίωσεν ἐπίσης Βασιλικοῦ παρασήμου, τοῦ Ἐρυθροῦ Ἀετοῦ¹⁸², διὰ νὰ προστεθοῦν ἀργότερον καὶ ἄλλαι διακρίσεις κατὰ τὴν περιοδεῖαν του εἰς πνευματικὰ κέντρα τῆς Εὐρώπης¹⁸³.

Αὐτὴν τὴν ἐποχὴν ἐμφανίζεται καὶ ἡ προσθήκη εἰς τὸ ὄνομά του «ὁ ἐξ Οἰκονόμων» καὶ μάλιστα τὸ πρῶτον, εἰς τὸ «Περὶ τῆς γνησίας προφορᾶς τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης...»¹⁸⁴ ἔργον του.

181. Πρβλ. Κ. Σιβίνη, Ὑπόμνημα..., ἐνθ' ἄνωτ., σ. 31-32.

182. Πρβλ. Κ. Σιβίνη, Ὑπόμνημα..., ἐνθ' ἄνωτ., σ. 33.

183. Ἐνδεικτικὸν τῆς μεγάλης ἐκτιμήσεως τῆς προσωπικότητος τοῦ Κ. Οἰκονόμου εἶναι καὶ τὸ γεγονός τῆς ἐκφράσεως παραπόνου ἐκ μέρους τοῦ Μάνθου Ριζάρη, ὁ ὁποῖος δὲν ἐτύγχανεν ἀναλόγων τιμητικῶν διακρίσεων, ὡς ὁ Κ. Οἰκονόμος. Οὗτος, ἀποστέλλων χίλια ρούβλια εἰς τὸ Κομπάτον, ἀναποκρινόμενος οὕτω εἰς σχετικὴν ἐπιστολὴν τοῦ Κ. Οἰκονόμου, ἐξέφραζε τὸ παράπονόν του διὰ τὴν ἀπροθυμίαν τῆς Κυβερνήσεως νὰ τιμῆσῃ καὶ αὐτόν, διὰ παρασήμου ὅστις τοσάκις ἐφάνη πρόθυμος εἰς γενναίας χρηματικὰς συνδρομὰς πρὸς τοὺς Ρώσους. Ὁ Πρίγκιψ Galitzin ἀπαντῶν εἰς τὸ δικαίωτον τοῦτο παράπονον, ἐδήλου, ὅτι δὲν δύναται νὰ μεσιτεύῃ ὑπὲρ τούτου εἰς τὸν Τσάρον. Πρβλ. Χρυσόστομου Παπαδοπούλου, Ριζάρειος..., ἐνθ' ἄνωτ., σ. 16.

184. Σχετικῶς μὲ αὐτὸ τὸ θέμα, ὁ Κ. Δημαρᾶς ἀναφέρει, ὅτι μετὰ τὴν ἀλλαγὴν τοῦ ὀνόματος τοῦ υἱοῦ του Κυριακοῦ εἰς Σοφοκλῆν, ὁ Κ. Οἰκονόμος «προσέθεσε ἐκεῖνο τὸ πολὺ περιεργό, ὁ ἐξ Οἰκονόμων, ποῦ δὲν μπορῶν νὰ τοῦ δώσω ἄλλη ἐξήγησι, παρ' ὅτι ἀποτελεῖ μίμησι τοῦ δυτικοῦ τύπου τῆς εὐγενείας, τοῦ Von ἢ τοῦ De. Στους τίτλους τῶν βιβλίων του ἡ μεταβολὴ αὐτὴ ἐμφανίζεται μετὰ τὴν μετάβασιν του εἰς τὴν Ρωσίαν καὶ, ὅπως λογαριάζω μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Κοραῆ, ποῦ βέβαια θὰ τὴν εἶχε ἀποδοκιμάσει γιὰ τὸν στόμφο καὶ γιὰ τὴν ἐπιτηδευμένη διατύπωσιν τοῦ ἐπωνύμου». (Κ. Δημαρᾶ, Κωνσταντῖνος Οἰκονόμος ὁ ἐξ Οἰκονόμων, ἕνα μνημόσυνο, περ. «Ἑκκλησία», ἔτος ΛΔ'/15- 12-1957). Ἡ ὑπὸ τοῦ Κ. Οἰκονόμου αὐτὴ διατύπωσις τοῦ ἐπωνύμου του ἐγένετο ὄχι μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Κοραῆ (1833), ὡς ἀναφέρει ὁ Κ. Δημαρᾶς, ἀλλὰ πέντε ἔτη ἐνωρίτερον, μὲ τὴν ἐκδοσιν τοῦ ἔργου του «Δοκίμιον περὶ τῆς πλησιεστάτης συγγενείας...» τὸ 1828.

Μετὰ δὲ τὴν μετάβασιν του εἰς τὴν Ρωσίαν, τὸ ἐπόμενον ἔτος, προσαρτᾶται, ἤδη ἀπὸ τὸ 1822, τὸ ὄνομα Οἰκονομίδης ὡς οἰκογενειακόν. (Ἐπιστολὴ - ἐγκύκλιος περὶ τοῦ

177. «Περὶ τῆς γνησίας προφορᾶς τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης» βιβλίον. Συνταχθὲν ὑπὸ τοῦ Οἰκονόμου Κωνσταντίνου Πρεσβυτέρου, τοῦ ἐξ Οἰκονόμων γενεαλογουμένου. Ἐτυπώθη δαπάνῃ τῆς ἀδελφότητος τῶν Ζωσιμαδῶν. Ἐν Πετροπόλει αωλ' (1830). Ἐν τῇ τυπογραφίᾳ τοῦ ἐπὶ τῆς Δημοσίου Παιδείσεως Ὑπουργείου.

178. «Δοκίμιον περὶ τῆς πλησιεστάτης συγγενείας τῆς Σλαβονο-Ρωσικῆς γλώσσης πρὸς τὴν Ἑλληνικὴν. Συνταχθὲν ὑπὸ τοῦ Οἰκονόμου τοῦ Οἰκουμένου Πατριαρχικοῦ Θρόνου καὶ καθολικοῦ ἱεροκήρυκος τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας καὶ πασῶν τῶν Ὀρθοδόξων τοῦ Ἑλληνικοῦ Γένους Ἐκκλησιῶν, Κωνσταντίνου πρεσβυτέρου τοῦ ἐξ Οἰκονόμων γενεαλογουμένου, Συνέδρου τοῦ τῆς ἐν Πετροπόλει Ἑκκλησιαστικῆς Ἀκαδημίας Συλλόγου, Ἑταίρου τῆς Αὐτοκρατορικῆς Ρωσικῆς Ἀκαδημίας. Ἐν Πετροπόλει, ἐν τῇ τυπογραφίᾳ τῆς Ἀκαδημίας τῶν Ἐπισημῶν ΑΩ-ΚΗ' (1828)».

179. Ὁ Ἑράσμος, μέγας Ὀλλανδὸς φιλόλογος (1466-1536), μετὰ τῶν πολλῶν ἔργων, τὰ ὁποῖα συνέγραψε, συνέγραψε καὶ τὸ ἔργον του «De recta latini graecique sermionis prononciatione» (1528), τὸ γνωστότατον καὶ πολυθρόλητον ἔργον τοῦ Ἑράσμου, ὅπου ἀναπτύσσει τὴν γνώμην του περὶ τῆς ὀρθῆς προφορᾶς τῶν ἀρχαίων κλασσικῶν γλωσσῶν, ἡ ὁποία ἐξ αὐτοῦ ἐκλήθη ἑρασμικὴ ἢ ἑρασμιακὴ προφορὰ. Πρβλ. Γ. Π. Ἀναγνωστοπούλου, Ἑράσμος (Erasmus), ΜΕΕ, τ. ΙΑ', σ. 500, ὅπου καὶ σχετικὴ βιβλιογραφία. Κατὰ τὸν Κ. Οἰκονόμον, «ἢ αἵρεσις τοῦ Ἑράσμου εἶναι πάντῃ ἐναντία καὶ ἀνοίκειος εἰς τὴν Ὀρθόδοξον ἡμῶν Ἐκκλησίαν, διότι διαφθερίζει πολλῶν ὀνομάτων τὴν παρὰ τῶν θεοπεσιῶν ἡμῶν Πατέρων παραδεδομένην προφορὰν». (Κ. Οἰκονόμου, Περὶ τῆς γνησίας..., ἐνθ' ἄνωτ., σ. γ'-δ').

180. Ἰδ. Πολυκάρπου Συνοδινού, Κ. Οἰκονόμος..., ἐνθ' ἄνωτ., «Γρ. Παλαμᾶς» τ. 7 (1923), σ. 49.

Μ' ὄλην δὲ «τὴν τοσαύτην τῆς δόξης περιουσίαν» σημειοῖ ὁ Κ. Σιβίνης «ἀντὶ νὰ ἐπαίρεται ὁ περικλητὴς Οἰκονόμος καὶ νὰ κενοδοξῆ, τούναντιον ἄτυφος καὶ ταπεινὸς τῇ καρδίᾳ, ἐθεώρει ἑαυτὸν μετὰ συντριβῆς καρδίας, ὡς προωρισμένον ὑπὸ τῆς Θείας Προνοίας, ἵνα συναγωνισθῆ καὶ συντελέσῃ πρὸς τὴν τοῦ ἰδίου ἔθνους ἀπολύτρωσιν καὶ σωτηρίαν, γινόμενος οὕτως ὄργανον τῶν Θείων βουλῶν καὶ κριμάτων. Διὸ καὶ παρυσιαζόμενος πρὸς τὸν ἀοίδιμον Αὐτοκράτορα Ἀλέξανδρον, γοερῶς ἐξιστῶρει τὰς τῆς Πατρίδος ἀφορήτους συμφοράς, καὶ τὰς ἐν αὐτῇ δραματουρουμένους τραγικὰς σκηνάς· ὥστε συνεκίνησε τὸν φιλοικτιμόνα Μονάρχην καὶ κατένυξεν ὑπὲρ τῆς φίλης ἡμῶν Πατρίδος, τῆς πολυπαθεστάτης καὶ τεταπεινωμένης»¹⁸⁵.

Μετὰ δὲ τὸν θάνατον τοῦ Ἀλεξάνδρου Α' (1-12-1825) καὶ ἐπὶ τοῦ διαδόχου αὐτοῦ, Αὐτοκράτορος Νικολάου Α' «μὲ θαλερὰ δάκρυα καὶ μὲ τὴν ἀμίμητον ἐκείνην καὶ χρυσαυγίζουσαν γλῶσσαν δὲν διέλειπε προσλιπαρῶν καὶ ἰκετεῦων»¹⁸⁶ ὑπὲρ τῶν ὁμογενῶν καὶ τῆς Πατρίδος γενικώτερον.

Ἐνδεικτικὸν τοῦ πνεύματος αὐτοῦ, τόσον εἰς τὴν αὐτοκρατορικὴν αὐλήν, ὅσον, καὶ γενικώτερον, εἰς τὴν Ρωσίαν, εἶναι ἐπιστολὴ τοῦ πρίγκι-

Κομπάτου Φ. III, 194/15- 12-1822. «Ὁ Οἰκονόμος τοῦ Οἰκουμηνικοῦ Πατριαρχικοῦ θρόνου, καὶ καθολικὸς Ἱεροκλήρως τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας, Κωνσταντίνος πρεσβύτερος Οἰκονομίδης»). Μὲ τὸ ὄνομα αὐτὸ ὑπογράφει πολλὰς ἐπιστολάς, ὡς φαίνεται εἰς τὴν Ἀλληλογραφίαν του. (Φ. III, 232/25-9-1825, 233/10-10-1825, 237/14-12-1825, 238/18-12-1825, 239/1-1-1826, 240-243 τοῦ ἔτους 1826, Φ IV, 322/26-9-1831). Τὸ 1831 ἔχομεν καὶ ἔγγραφον τοῦ Κυβερνήτου τῆς Ἑλλάδος Ἰ. Καποδιστρίου «Πρὸς τὸν Σεβασμιώτατον Οἰκονόμον Κ. Οἰκονομίδην» Φ. IV, 316/6-6-1831.

Δὲν γνωρίζομεν ἂν ἡ χρῆσις τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ «Οἰκονομίδης» δύναται νὰ θεωρηθῆ καὶ ὡς μιὰ προσπάθεια πρὸς τὴν κατεύθυνσιν ἐξευρέσεως τίτλου εὐγενείας δυτικοῦ τύπου. Γεγονὸς ὅμως εἶναι ὅτι ἀφ' ἧς στιγμῆς ἤρχισε νὰ καθιεροῦται, καὶ ὀλίγον πρότερον, τὸ ὄνομα «ὁ ἐξ Οἰκονόμων» δὲν ἐπανεμφανίζεται τὸ ὄνομα «Οἰκονομίδης».

Τὸ «ὁ ἐξ Οἰκονόμων» ἐμφανίζεται εἰς τὴν Ἀλληλογραφίαν του περὶ τὸ 1836 καὶ καθιεροῦται μετὰ τὸ 1840, εἰς σημείον νὰ περιλαμβάνεται καὶ εἰς τίτλους δημοσίων ἐγγράφων. (Πρβλ. Φ. IV, 398/4-5- 1836, 429/22-7-1838, 435/6-11-1838, Φ. V, 459/25-5-1840. Εἰς δὲ τὸ ἔγγραφο Φ. V, 509/4-2-1843, ὁ Γραμματεὺς τῆς Ἐπικρατείας ἀπευθύνεται πρὸς αὐτὸν ὡς ἐξῆς «Πρὸς τὸν Αἰδεσιμώτατον Πρεσβύτερον Κύριον Κωνσταντίνον «τὸν ἐξ Οἰκονόμων»»).

Ὁ ἴδιος ὁ Κ. Οἰκονόμος δὲν φαίνεται νὰ χρησιμοποιοῖ εἰς τὴν Ἀλληλογραφίαν του τὸ «ὁ ἐξ Οἰκονόμων», ἀλλὰ συνηθίζει νὰ ὑπογράφῃ «Κ. Οἰκονόμος».

185. Ἰδ. Κ. Σιβίνης, Ὑπόμνημα..., ἐνθ' ἄνωτ., σ. 34.

186. Αὐτόθι, σ. 35.

πος Galitzin πρὸς τὸν Κ. Οἰκονόμον, διὰ τῆς ὁποίας ζητᾷ τὴν συμβουλήν αὐτοῦ καὶ τὴν βοήθειαν καὶ εὐλογίαν, προκειμένου, ἀπευθυνόμενος πρὸς τοὺς ἐν Ρωσίᾳ Ἕλληνας, νὰ παρακαλέσῃ αὐτοὺς νὰ τοῦ ἀποστείλουν πολυτίμους πέτρας καὶ κατηργασμένον χρυσόν. «Φαίνεται καλὸν εἰς ἐμέ», γράφει, «ὅτι οἱ Τοῦρκοι, ἀγαπῶντες τὰς πολυτίμους πέτρας, θὰ ἐπιτρέψουν νὰ ἐξαγοράσωμεν τοὺς αἰχμαλώτους των εἰς αὐτὴν τὴν τιμὴν. Σὰς ὁμολογῶ, ὅτι θὰ ἐπεθύμουν τὸ ἐλάχιστον δυνατὸν χρῆμα πρὸς τοὺς Τοῦρκους, μάλιστα τώρα, ὅτε ἀρχίζουν νὰ ἠτῶνται. Γνωρίζοντες τὴν χώραν θὰ δυνηθῆτε, καλύτερα παντὸς ἄλλου, νὰ μὲ καθοδηγήσῃτε εἰς αὐτὸ.

Ἄναμένω τὴν ἀπάντησίν Σας»¹⁸⁷.

Οὕτω συντόμως ὁ Κ. Οἰκονόμος καθίσταται μεσίτης καὶ ὑποστηρικτὴς τῶν δεινοπαθούτων Ἑλλήνων «πανεύφημος προστάτης τοῦ ἐλεεινοῦ γένους, γενναῖος πρόμαχος τῶν δυστυχούντων, γλυκύτατος παρηγορητῆς»¹⁸⁸.

Τοῦτο διαφαίνεται εἰς τὴν πλουσίαν σχετικὴν Ἀλληλογραφίαν του. Πολλοὶ παρακαλοῦν τὸν Κ. Οἰκονόμον, πρὸς ἐπίλυσιν προσωπικῶν των ὑποθέσεων, ὡς ἀπαλλαγὴν ἐκ χρεῶν των. Πράττοντες δὲ οὕτως, ἐπειδὴ γνωρίζουν «τὴν φιλεύσπλαχνον καὶ καλοκάγαθον ψυχὴν του καὶ τὸ πρόθυμον νὰ βοηθᾷ τὸν τυχόντα, πολλῶ μάλλον φίλους παλαιούς»¹⁸⁹.

Ἄλλοι δέ, ὡς οἱ Μοναχοὶ τῆς ἱερᾶς Μονῆς Ζωγράφου τοῦ ἁγίου Ὁρους, παρακαλοῦν τὸν Κ. Οἰκονόμον, ὅπως συμβάλῃ εἰς τὴν ἐπαναφορὰν τοῦ Μοναστηρίου τῆς Καπριάνας τῆς Μολδαβίας ἢ μάλλον τῆς Βεσσαραβίας εἰς τὴν ἐν λόγῳ Μονὴν τοῦ ἁγίου Ὁρους, τῆς ὁποίας ἦτο μετόχιον ἀφιερωμένον μετὰ τῶν κινήτων καὶ ἀκινήτων κτημάτων¹⁹⁰.

(Συνεχίζεται)

187. Φ. III, 191/13-11-1822.

188. Φ. III, 208/19-1-1824.

189. Φ. III, 205/30-4-1823.

Πρβλ. Φ. III, 208/19-1-1823, Φ. III, 209/2-2-1824, 214/13-5-1824, 221/18-9- 1824, 246/14-9-1826, 248/26-11-1826.

190. Φ. III, 200/30-1-1823.

Πρβλ. Φ. III, 203/18-4-1823, 215/14-6-1824, 219/20-7-1824.



ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΣΧΟΛΙΑ

Η ελληνορθόδοξος παράδοσις

Ο Μακαριώτατος Αρχιεπίσκοπος Αθηνών και πάσης Ελλάδος κ. Σεραφείμ, εν τῷ Μηνύματι Αὐτοῦ πρὸς τοὺς Νέους ἐξ ἀφορμῆς τῆς ἑορτῆς τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν, ἐπεσήμανεν, ἐκτὸς τῶν ἄλλων, τὰ ἑξῆς:

«*Ἡ ἱστορικὴ μας ταυτότητα ξεκίνησε ἀπὸ τὴν ἀρχαία Ἑλλάδα, ἔφθασε στὸ Βυζάντιο..., πέρασε μετὰ ἀπὸ τὴν Τουρκοκρατία καὶ ἔφθασε σὲ μᾶς. Ἔτσι ὑπάρχει μιὰ διαρκῆς παράδοσις, ἓνας συγκεκριμένος τρόπος ζωῆς, ὅπως ἐκφράζεται στὴν θεολογία, τὴν τέχνη, τὸν πολιτιστικὸν τρόπο ζωῆς, τὴν γλῶσσα καὶ τόσα ἄλλα. Δὲν ὑπάρχει καμιὰ διακοπὴ στὴν συνέχεια τῆς παραδόσεώς μας. Καυχώμαστε γιὰ τοὺς ἀρχαίους φιλοσόφους, ἀλλὰ πολὺ περισσότερο καυχώμαστε γιὰ τοὺς μεγάλους Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας, μετὰ τῶν ὁποίων εἶναι καὶ οἱ Τρεῖς Ἱεράρχες. Καὶ αὐτὴ ἡ ἔνδοξη χορεία τῶν προγόνων μας φθάνει ὡς τὶς ἡμέρες μας.*

«*Ἡ λέξις παράδοσις προέρχεται ἀπὸ τὸ ρῆμα παραδίδω καὶ προϋποθέτει τὸν παραδίδοντα, τὸν παραλαμβάνοντα καὶ τὸ παραδιδόμενο. Ἐὰν δὲν ὑπάρχει ἓνα ἀπὸ τὰ τρία αὐτά, διακόπτεται ἡ μετάδοσις τῆς παραδόσεως. Καί, φυσικά, πρέπει νὰ τονισθεῖ ὅτι ὅταν κάνουμε λόγο γιὰ παράδοσις δὲν ἐννοοῦμε ἓνα μουσεῖο, ὅσο τέλειο καὶ ἂν εἶναι, ἀλλὰ μιὰ ὀλόκληρη ζωὴ. Ὅπως ἡ βιολογικὴ ζωὴ μεταδίδεται ἀπὸ γενιὰ σὲ γενιὰ ἀπὸ ζωντανοὺς ὀργανισμοὺς, ἔτσι καὶ ἡ λεγομένη ελληνορθόδοξη παράδοσις μεταδίδεται ἀπὸ γενιὰ σὲ γενιὰ ἀπὸ ζωντανοὺς πνευματικὰ ὀργανισμοὺς.*

«*Ἐπομένως, ἡ ελληνορθόδοξη Παράδοσις δὲν εἶναι στατικὴ, ἀλλὰ δυναμικὴ. Δὲν πρόκειται γιὰ στάσις, ἀλλὰ γιὰ κίνησις. Δὲν εἶναι μιὰ συντήρησις καὶ ἀπομίμησις τοῦ παρελθόντος, ἀλλὰ μετάπλασις τοῦ παρόντος ἀπὸ τὴν ζωὴ καὶ τὴν ἐμπειρία τοῦ παρελθόντος.*

«*Αὐτὸν ἀκριβῶς τὸν χαρακτήρα τῆς ελληνορθόδοξου Παραδόσεως τὸν βλέπουμε στὴ ζωὴ καὶ τὸ ἔργον τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν».*

Τὸ Προανάκρουσμα τοῦ ἑορτασμοῦ τῆς 1900ετηριδος τῆς Ἀποκαλύψεως τοῦ Ἰωάννου

Ἦδη τῷ 1988 τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον, ἐν τῇ πανηγυρικῇ Ἐγκυκλίῳ Αὐτοῦ ἐπὶ τῇ 900ετηριδι τῆς ἐν Πάτμῳ Ἱ. Μονῆς τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ

Θεολόγου, εἶχε προαναγγεῖλει τὸν κατὰ τὸ ἔτος 1995 πανορθόδοξον καὶ διεκκλησιαστικὸν ἑορτασμὸν τῆς 1900ετηριδος τῆς συγγραφῆς τοῦ τελευταίου Ἱεροῦ Βιβλίου τῆς Καινῆς Διαθήκης, ἥτοι τῆς Ἀποκαλύψεως τοῦ Ἰωάννου. Ἀρξάμενης ἤδη τῆς διὰ τὸν ἑορτασμὸν τοῦτον σχετικῆς ὀργανωτικῆς προσπάθειας, τῆς ὁποίας ἡγεῖται ὁ Καθηγούμενος τῆς Ἱεράς ταύτης Μονῆς καὶ Πατριαρχικὸς Ἐξαρχος Θεοφ. Ἐπίσκοπος Τράλλεων κ. Ἰσίδωρος, συμπαραστατούμενος ὑπὸ τοῦ Προέδρου τῆς Ἐπιστημονικῆς Ἐπιτροπῆς Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν κ. Ἠλία Οἰκονόμου, ἃς θεωρηθοῦν ὡς Προανάκρουσμα τοῦ ἑορτασμοῦ αἱ περὶ τοῦ Ἱεροῦ τοῦτου Βιβλίου ἐπισημάνσεις τῆς Α.Θ.Π. τοῦ Σεπτοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κ. Βαρθολομαίου, αἱ ὁποῖαι μετὰ γλαφυρότητος καὶ κατὰ βαθυστόχαστον τρόπον διετυπώθησαν ὑπὸ τοῦ Παναγιωτάτου κατὰ τὴν πρόσφατον προσκνηματικὴν ἐπίσκεψιν Αὐτοῦ εἰς τὸ ἐν Πάτμῳ Ἱερὸν Σπήλαιον τῆς Ἀποκαλύψεως. Ἄς ἐπιτραπῇ νὰ παραθεσωμεν τὰς ἐπισημάνσεις ταύτας εἰς τὴν ἐπομένην παρατήρησιν.

«Ἡ ἀπρόσμενος ἐπικαιρότης τῆς Ἀποκαλύψεως»

Ὁ Παναγιώτατος Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης κ. Βαρθολομαῖος, ἐν τῷ Ἱερῷ Σπηλαίῳ τῆς Ἀποκαλύψεως, εἶπε τὰ ἀκόλουθα:

«*Ἐντὸς τοῦ Ἱεροῦ Σπηλαίου τῆς Ἀποκαλύψεως εὐρισκόμενος πᾶς ἄνθρωπος διακατέχεται ὑπὸ ποικίλων αἰσθημάτων, ὑπαγορευομένων ἐκ τῆς ἐπιβλητικότητος αὐτοῦ τοῦτου τοῦ ἱεροῦ χώρου. Τὸ λιτόν, τὸ ἀπέριττον, τὸ πετρώδες τοῦ σπηλαίου ὑποβάλλει εἰς τὸν προσκνητὴν ἀνάλογα πρὸς τὸ Σπήλαιον τῆς Γεννήσεως τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ αἰσθήματα δέους. Ἡ ἱερότης τοῦ τόπου καθιστᾷ τοῦτον ἐπιβλητικόν, προσδίδει εἰς αὐτὸν ἀσυνήθη μεγαλοπρέπειαν πλήρη ἱεροπρεπείας, ὑπομνησκει τὸ μεγαλεῖον τοῦ μάρτυρος, ὃχι τοῦ ἄρχοντος, παραπέμπει εἰς τὴν δύναμιν τοῦ ἀδυνάτου, τοῦ «ἐν ἀσθενείᾳ τελειομένου». Ὁ ἐξόριστος δεσμώτης τῆς Πάτμου ἐμπνέεται τὴν Ἀποκάλυψιν. καὶ ὄρα τὰ μέλλοντα συμβαίνειν ἐντὸς τοῦ σπηλαίου τοῦτου. Συναρπάζει πάντα φιλομαθῆ καὶ φιλόθεον πιστὸν ἢ λειτουργία τοῦ σπηλαίου εἰς τὴν ἱερὰν ἱστορίαν τῆς θείας οἰκονομίας: ἐντὸς τοῦ σπηλαίου τῆς Βηθλεὲμ ἤρχισεν ἡ Καινὴ Διαθήκη καὶ ἐντὸς τοῦ σπηλαίου τῆς Πάτμου κατακλείεται διὰ τοῦ*

Βιβλίου τῆς Ἀποκαλύψεως. Πολλοὶ τόποι καὶ χώροι ἐφιλοξένησαν τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ, ὑψηλοὶ ὡς τὰ ὑπερῶα καὶ χαμηλοὶ ὡς αἱ κατακόμβαι, πλούσιοι ὡς τὰ ἀνάκτορα καὶ πτωχοὶ ὡς αἱ σκῆται, μεγάλοι ὡς κοινόβια καὶ μικροὶ ὡς κελλίαι, ἀλλὰ πάντοτε τὰ σπῆλαια παρέμειναν φιλόξενα διὰ τοὺς μάρτυρας τῆς πρωτοχριστιανικῆς ἐποχῆς, ὅπως ὁ δεσμώτης συγγραφεὺς τῆς Ἀποκαλύψεως ἐν Πάτμῳ, καὶ διὰ τοὺς ἀσκητὰς τῆς ἐκχριστιανισθείσης Ρωμαϊκῆς Αυτοκρατορίας, οἱ ὅποιοι ἐπόλιζον τὰς ἐρήμους, ὡσὰν αἱ πόλεις ἠρημοῦντο ἀληθῶν χριστιανῶν. Τὸ σπῆλαιον ἐνέχει τι τὸ οἰκείον καὶ φιλόξενον, ἐνθυμίζει τὸν θόλον τοῦ οὐρανοῦ καὶ τὸν τροῦλλον τοῦ ναοῦ, οἱ ὅποιοι σκέπουν αὐτὸν ὑπὸ τὸ ἡμισφαίριον.

»Ἀποπειρώμεθα νὰ εἰκάσωμεν τὰ αἰσθήματα τοῦ συγγραφεὺς τῆς Ἀποκαλύψεως, τοῦ ὑπερόχου τούτου ὅσον καὶ παραδόξου κειμένου, πρὸς τὸ ὁποῖον στρέφομεν τὴν προσοχήν. Τὸ τελευταῖον τοῦτο βιβλίον τῆς Βίβλου δὲν ἀναγινώσκεται ἐπ' ἐκκλησίας. Ἡ γλῶσσά του εἶναι ποιητικὴ, κρᾶμα ἐβραϊσμῶν καὶ ἑλληνισμῶν, ὥστε νὰ λεχθῆ ὅτι ὁ συγγραφεὺς αὐτοῦ ἐσκέπτετο ἐβραϊστὶ καὶ συνέγραφεν ἑλληνιστὶ. Ἡ γραμματικὴ αὐτῆς δομῆ ἔχει παραχωρήσει τὴν θέσιν αὐτῆς εἰς τὴν ποιητικὴν ἔμπνευσιν, εἰς τοιοῦτον μάλιστα καὶ τοσοῦτον βαθμὸν, ὥστε νὰ παρατηρηθῆ ὅτι ὁ συγγραφεὺς τῆς Ἀποκαλύψεως ὁμιλεῖ διὰ τὸ τέλος τῆς γλώσσης, ὑπονοουμένης διὰ τῆς ρήσεως ταύτης τῆς πλήρους καταστρατηγῆσεως τῶν κανόνων τοῦ συντακτικοῦ τοῦ ἑλληνος λόγου, ὁμοῦ μετὰ τῶν νεολογισμῶν, οἱ ὅποιοι ἐμφανίζονται εἰς τὸ κείμενον. Ἐξ ἐπόψεως περιεχομένου διακρίνεται ἡ Ἀποκάλυψις διὰ τὸν ἐσχατολογικὸν χαρακτήρα αὐτῆς, τὸ προφητικὸν πνεῦμα, τὸν τραγικὸν ρεαλισμὸν καὶ τὸν μαρτυρικὸν δυναμισμὸν. Δὲν εἶναι δυνατόν νὰ διαλάβῃ τῆς προσοχῆς παντὸς ἐπιμελοῦς μελετητοῦ τὸ γεγονός ὅτι ἡ Ἀποκάλυψις ἐνέπνεε τὸν Χριστιανισμὸν εἰς πᾶσαν περίστασιν διωγμοῦ, ἰδίως τὸ εὐσεβὲς ἡμῶν Γένος εἰς δεινὰς ἱστορικὰς στιγμὰς αὐτοῦ. Ἐν τέλει, ἄς ὑπομνησθῆ ἡ ἀπρόσμενος ἐπικαιρότης τῆς Ἀποκαλύψεως κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη ἐν συναφείᾳ πρὸς τὸ οἰκολογικὸν πρόβλημα, τὸ ὁποῖον σκιαγραφεῖται ἀδρομερῶς ὑπὸ τοῦ ἱεροῦ συγγραφεὺς.

»Ὁ τόπος ἐμπνεύσεως ἐνὸς κειμένου τοιαύτης σημασίας, ὡς τὸ βιβλίον τῆς Ἀποκαλύψεως, τὸ ἱερὸν τοῦτο Σπῆλαιον, ἀνάγεται εἰς τοπιὸν ἐπιβλητικὸν καὶ ὑποβλητικόν. Μόνον μίᾳ σταγόνα ἐκ τοῦ ὑπερεκχυλισματος αἰσθημάτων ἱερότητος, ποὺ κατακλύζουν τὴν καρδίαν ἡμῶν κατὰ τὴν ἐπίσκεψιν ταύτην, ἐδώκαμεν δι' ὅσα μέχρι στιγμῆς εἶπομεν. Τὰ ὑπόλοιπα θὰ παραμείνουν ἄρρητα ἐν σιγῇ.

»Ἐν τῇ σιγῇ καὶ τῇ ἱερότητι ταύτῃ προσερχόμεθα προσκυνητῆς τοῦ δεσμώτου συγγραφεὺς καὶ εὐαγγελιζόμεθα πᾶσιν ὑμῖν, ἀδελφοὶ καὶ τέκνα, τὴν ἀγάπην, τὴν εἰρήνην, τὴν εὐδοκίαν, τὴν ἐκπηγάσασαν ἐκ τοῦ Ἱεροῦ Σπηλαίου τούτου καὶ φωτίσασαν τὸν κόσμον, ὑποδείξασαν ἅμα τοῖς ἀνθρώποις τὴν ὁδὸν σωτηρίας, τὰ μέλλοντα συμβαίνειν. Ἐν τῇ ἀποκαλύψει ταύτῃ τοῦ Θεοῦ Λόγου ἄς πορευώμεθα ὡς Γένος, ὡς ἄνθρωποι, ὡς πιστοὶ ὀρθόδοξοι Χριστιανοί.

»Εὐλογοῦμεν τοὺς φυλάσσοντας τὴν παρακαταθήκην ταύτην τῆς Ἐκκλησίας, τῆς Θεολογίας καὶ τοῦ Γένους, καὶ συγκεκμημένοι λίαν καλοῦμεν πάντας τοὺς ἀνθρώπους εἰς περισυλλογὴν, εἰς ἐμβάθυνσιν, εἰς τὴν «τὸ Πνεῦμα λέγει ταῖς Ἐκκλησίαις» καὶ τῷ κόσμῳ. Ἀμήν».

Τὸ ἱεραποστολικὸν ἔργον ἐν τῇ Ἱ. Μητροπόλει Κεντρῶας Ἀφρικῆς

Εἶναι ἄξιος συγχαρητηρίων ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Κεντρῶας Ἀφρικῆς κ. Τιμόθεος (Κοντομέρκος), διότι καὶ διὰ τὸ ἔτος 1995 ἐξέδωκε τὸ ἐπισειρᾶν ἐτῶν ἐκδιδόμενον ὑπ' αὐτοῦ θαυμάσιον μεγάλου σχήματος καλλιτεχνικὸν Ἡμερολόγιον Τοῖχου. Τοῦτο —διὰ θαυμασιῶν ἐγχρῶμων φωτογραφιῶν συνοδευόμενον ὑπὸ εὐγλόπτων κειμένων καὶ διὰ τοῦ συνοδεύοντος τὸ Ἡμερολόγιον αὐτοτελοῦς ἡμερολογιακοῦ Ὀδοιοπορικοῦ, τὸ ὁποῖον ἐγράφη ὑπὸ τοῦ Σεβασμιωτάτου μετὰ συναρπαστικῆς λογοτεχνικῆς διατυπώσεως,— παρουσιάζει πολλὰς καὶ ποικίλας πτυχὰς τοῦ ἀθορύβως συντελουμένου ἐν τῇ Κεντρῶᾳ Ἀφρικῇ ἱεραποστολικοῦ ἔργου, τὸ ὁποῖον κομίζει εἰς ἀφρικανικὰς περιοχὰς τὸ φῶς τῆς Ὀρθοδοξίας καὶ τῆς ἑλληνικῆς πολιτιστικῆς παραδόσεως. Τὸ καρποφόρον αὐτὸ ἔργον, τὸ ὁποῖον ὀργανώνεται καὶ ἐμψυχώνεται κατὰ πεφωτισμένον, συνετὸν καὶ σεμνὸν τρόπον ὑπὸ τοῦ Σεβασμιωτάτου, προωθεῖται ἐν μέσῳ μυρίων δυσκολιῶν, εἰς τὰς ὁποίας ἀκριβῶς ἀναφέρονται οἱ στίχοι, οἱ ὅποιοι εὐστόχως παρουσιάζονται ἐπὶ τοῦ ἐξωφύλλου τόσον τοῦ Ἡμερολογίου, ὅσον καὶ τοῦ Ὀδοιοπορικοῦ:

«Πεῖνα καὶ πόνος...

Δίψα καὶ φόβος...

Σφαγὴ καὶ φυγὴ...

Τῆς Ἀφρικῆς ὁ νόμος!»

Χαρακτηριστικῶς τὸ Ὀδοιοπορικὸν κατακλείεται ὑπὸ τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου κ. Τιμοθέου διὰ τῶν ἐξῆς: «Ἀρκετὰ ὅσα διατρέξατε. Σὰς κουράσαμε ἴσως. Ἐμεῖς «ἐν Κυρίῳ» κανχώμεθα γιὰ ὅ,τι ἐπιτελεῖται. Νὰ ἐντυπωσιάσῃ δὲν ἐπιζητεῖ ἡ γραφὴ μας αὐτῇ. Ἰδικόν μας δὲν εἶναι τὸ ἔργον. Ἡ δύναμις

Ἐκείνου συνεργεῖ. Ἡ δική μας συμπαράστασις βοηθεῖ.

»Ἐνώπιόν σας, ὡς μανδύας πολύπτυχος καὶ πολύχρωμος, ἡ πορεία μας ἐκτυλίσσεται. Κάθε πτυχή, στήν ἀναδίπλωσίν της, πόσα δὲν κρύπτει προβλήματα... Κάθε χρώμα, πόσες δὲν τονίζει ἀνάγκες...

»Δὲν παύουμε χέρια ν' ἀπλώνουμε σὲ βοήθεια. Δὲν σταματοῦμε, τίς καρδιές μας ν' ἀνοίγουμε σὲ κατανόησι...

»Καὶ ἀκόμη πιστεύομεν ὅτι:

Δὲν τελειώνει οὔτε ἡ ἀγάπη μας,
οὔτε τὸ χρέος
ὅσα κι ἂν δώσουμε,
ὅ,τι κι ἂν κάνομε».

Ὁ Ἴτος τόμος τοῦ «*Simposio Cristiano*»

Ἐγκυκλοφορήθη ὁ ἐνδέκατος τόμος τοῦ διεθνῶς γνωστοῦ περιοδικοῦ «Χριστιανικὸν Συμπόσιον» (*Simposio Cristiano*), τὸ ὁποῖον ἐκδίδεται ὑπὸ τοῦ ἐν Μιλάνῳ ἀπὸ 25ετίας ἀκτινοβολοῦντος λαμπροῦ «Ἰνστιτούτου Ὁρθοδόξων Θεολογικῶν Σπουδῶν (Μελετῶν) «Ἁγίου Γρηγόριος Παλαμᾶς»» (*Instituto di studi teologici ortodossi S. Gregorio Palamas*). Τὸ Ἰνστιτούτον τοῦτο, ἰδρυθὲν καὶ μετὰ ζήλου διευθυνόμενον ὑπὸ τοῦ Πανοσ. Ἀρχιμ. κ. Τιμοθέου Μοσχοπούλου, καθιστᾶ εἰς εὐρεῖς κύκλους τῆς Δύσεως γνωστοὺς τοὺς πνευματικοὺς θησαυροὺς τῆς Ὁρθοδοξίας.

Οἱ μέχρι τοῦδε ἐκδοθέντες τόμοι τοῦ «Χριστιανικοῦ Συμποσίου» διακρίνονται διὰ τὸ ὅτι εἰς τὰς σελίδας αὐτῶν, ὡς ἔγραψεν ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Μεσσηνίας κ. Χρυσόστομος, «κατεχωρίσθησαν μελέται ὑψηλῆς στάθμης καὶ Ὁρθοδόξου Θεολογίας». Ἐξ ἄλλου, ὡς ἐπεσήμανεν ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Δημητριάδος κ. Χριστόδουλος, ἡ ὅλη μέχρι σήμερον πορεία τοῦ ἐν Μιλάνῳ «Ἰνστιτούτου Ὁρθοδόξων Θεολογικῶν Σπουδῶν» «ἐπιβεβαιώνει καὶ τὴν ἰδρυτικὴν ἀναφορὰν του εἰς τὸ πρόσωπον καὶ τὸ ἔργον τοῦ μεγάλου πατρὸς ἁγίου Γρηγορίου Παλαμᾶ, ἐνὸς τῶν πλέον φωτισμένων καὶ ἐρευνητικῶν Πατέρων τῆς ἁγίας Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας μας. Ἡ ἰδιαίτερα δὲ προσοχή, ἧς τυγχάνει ἡ λειτουργικὴ ἐν γένει ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας μας καθὼς καὶ αἱ λειτουργικαὶ τέχναι της, καθιστοῦν ἀκόμη ἐπιβλητικώτερον τὸν χαρακτήρα τῆς Ὁρθοδοξίας προσφερούσης, διὰ τῆς Θείας Λατρείας της, τοὺς κρουνοὺς τῆς μεθέξεως τοῦ Θείου ἐν ἀκραιφνεῖ καρδιακῇ ἐμπειρίᾳ θεωτικῆς ἐλλάμψεως».

Ἰδιαίτερος πρέπει νὰ ἐπισημανθῇ ὅτι αἱ ἐκλεκταὶ μελέται, αἱ ὁποῖαι περιέχονται ἐν τῷ ἐνδεκάτῳ

τόμῳ τοῦ «Χριστιανικοῦ Συμποσίου», εἶναι ἀφιερωμένοι εἰς τὸ σπουδαιότατον θέμα τῆς Εἰκόνας. Ὡς τονίζει ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Ἰταλίας κ. Σπυρίδων, «εἰς ἐποχὴν, καθ' ἣν παρατηρεῖται ὀλονὲν καὶ μεγαλυτέρα ἐπίδοσις εἰς τὴν ὑπὸ πραγματικῶν ἀγιογράφων καὶ μὴ, ὁμοδόξων τε καὶ ἑτεροδόξων, ἰσθόρησιν τῶν εἰκόνων, ἡ δὲ εἰκὼν τείνει βαθμιαίως ἵνα καταστῇ διακοσμητικὸν ἀπλῶς ἀντικείμενον καὶ παρ' ὀλίγοις τῶν ὀρθοδόξων ἡμῶν πιστῶν, καλὸν τε καὶ σκόπιμον ὅπως διὰ τοῦ προφορικοῦ καὶ γραπτοῦ λόγου ὑπομνησκονται βασικαὶ τινες περὶ τῶν ἁγίων Εἰκόνων ἀλήθειαι, τοσοῦτω μᾶλλον ὅσω ἡ Εἰκὼν ἐν τῇ Ὁρθοδοξίᾳ, ἀναγνωρίζουσι τὸν θρίαμβον αὐτῆς ἐν τῇ ἀναστηλώσει ἀκριβῶς τῶν ἁγίων Εἰκόνων, εἶναι τὸ μέτρον καὶ τὸ κριτήριον τοῦ ὀρθοδόξου φρονήματος καὶ βιώματος, ἡ ἀμεσος καὶ ἀπτή μαρτυρία τῆς πίστεως τῶν Ὁρθοδόξων περὶ ἀνθρώπου, σωτηρίας καὶ κόσμου».

Ἐκφράζοντες θερμὰ συγχαρητήρια πρὸς τὸν Πανοσ. Ἀρχιμ. κ. Τιμόθεον Μοσχοπούλου, εὐχόμεθα ὅπως τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος Ἰνστιτούτον ἀναπτύσσεται ὀλονὲν καὶ περισσότερον καὶ συνεχίξῃ καὶ ἐν τῷ μέλλοντι νὰ ἀποτελῇ φάρον καὶ ἑπαλξιν τῆς Ὁρθοδοξίας ἐν τῇ Δύσει.

Τὸ ζήτημα τῆς ποιότητος τῶν τηλεοπτικῶν προγραμμάτων

Ὁ διακεκριμένος Καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν κ. Γ. Κουμάντος, ἐν προσφάτῳ ἄρθρῳ του, τὸ ὁποῖον ἐδημοσιεύθη εἰς ἀθηναϊκὴν ἐφημερίδα, ἀναφερόμενος εἰς τὴν ποιότητα τῶν προγραμμάτων τῆς Ἑλληνικῆς Τηλεοράσεως, ἐπεσήμανεν, ἐκτὸς τῶν ἄλλων, ὅτι αὕτη —ιδίως ἡ ἰδιωτικὴ— ἔχει ὀδηγηθῆ «στὴ γενικὴ θραύση ὅλων τῶν φραγμῶν, στήν ἰδρυση ἐνός καθεστῶτος ἀνομίας καὶ ἀνθραυρεσίας...». Γνώρισμα τοῦ καθεστῶτος αὐτοῦ εἶναι «ἕνα ἀδίστακτο κινήγι τῆς ἀκροαματικότητος μὲ κάθε μέσο καὶ παρὰ κάθε κανόνα: παραβιάσεις τοῦ ἰδιωτικοῦ βίου, πορνοταινίες, παράλογη ἱεράρχηση τῶν εἰδήσεων, λογοδιάρροια τῶν κάθε λογῆς ἀσχέτων πού εὐτελεῖζον καὶ τὰ θέματα καὶ τὴν εὐπρέπεια καὶ τὴν ἑλληνικὴ γλῶσσα. Ὁ λαϊκισμὸς φέρνει τίς διαφημίσεις, οἱ διαφημίσεις φέρνουν τὰ κέρδη... Ἡ ἔννοια τῆς ποιότητος ἢ κάθε ἀξίας δὲν μπορεῖ νὰ χωρέσει στήν ἐπιχειρηματικὴ λογικὴ...».

Ἐτερον ἄρθρον ἀθηναϊκῆς ἐφημερίδος ἐτόνισε τὰ ἐξῆς: «Εἶναι, δυστυχῶς, πολλὰς οἱ τηλεοπτικῆς ἐκπομπῆς πού δὲν γίνονται μὲ τὸν ἀπαιτούμενο σεβασμὸν στήν ἀνθρώπινη ἀξιοπρέπεια καὶ στήν κοινωνία σὸ σύνολό της. Περισσότερη βία ἀπὸ ὅ,τι χρειαζόμα-

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

Ίερά Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος

ΔΕΛΤΙΟ ΤΥΠΟΥ

Τῆς Τετάρτης 25 Ἰανουαρίου 1995

Συνήλθε τὸ πρῶτὸ στίς 9 σὲ ἔκτακτη συνεδρία ὑπὸ τὴν προεδρία τοῦ Μακ. Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Σεραφεῖμ ἡ Ίερά Σύνοδος τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος καὶ ἀποφάσισε τὴν ἀναβολὴ τῆς συγχώνευσης τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Κυθήρων μὲ τὸ Πέραμα καὶ τὸ Κερασί. Μετὰ ἀκολούθησε ψηφοφορία, μὲ τὴν ὁποία ἀποφασίστηκε ἡ ἐκλογή τοῦ νέου Μητροπολίτη Μαντινείας μὲ μετάθεση καὶ τῶν ἄλλων 3 μὲ ἐκλογή ἀπὸ τὸν κατάλογο τῶν πρὸς ἀρχιερατείαν ὑποψηφίων.

Στῆ συνέχεια μὲ ψήφους κανονικὲς ἐκλέχθηκαν: **Μητροπολίτης Ξάνθης καὶ Περιθεωρίου** ὁ Ἀρχιμ. Παντελεῆμων Καλαφάτης. (Στὸ Τριπρόσωπο ἔλαβαν: Ἀρχιμ. Παντελεῆμων Καλαφάτης 55, Ἀρχιμ. Ἀρίσταρχος Τσαλπαράς 43, Ἀρχιμ. Ἀμβρόσιος Γιακαλῆς 18. Στὸ Μονοπρόσωπο: Ἀρχιμ. Καλαφάτης 49, Ἀρχιμ. Τσαλπαράς 15, Ἀρχιμ. Γιακαλῆς 3).

Μητροπολίτης Νικαίας ὁ Ἀρχιμ. Ἀλέξιος Βρυώνης. (Στὸ Τριπρόσωπο ἔλαβαν Ἀρχιμ. Νικόλαος Πρωτοπαπᾶς 40, Ἀρχιμ. Ἀλέξιος Βρυώνης 38, Ἀρχιμ. Εὐσέβιος Πιστολῆς 37. Στὸ Μονοπρόσωπο: Ἀρχιμ. Βρυώνης 29, Ἀρχιμ. Πρωτοπαπᾶς 22, Ἀρχιμ. Πιστολῆς 15).

Μητροπολίτης Δρυϊνουπόλεως, Πωγωνιανῆς καὶ Κονίτης ὁ Ἀρχιμ. Ἀνδρέας Τρεμπέλας. (Στὸ Τριπρόσωπο ἔλαβαν: Ἀρχιμ. Χρυσόστομος Κουτουλάκης 42, Ἀρχιμ. Ἀνδρέας Τρεμπέλας 36, Ἀρχιμ. Ἱερόθεος Πετρίδης 33. Στὸ Μονοπρόσωπο: Ἀρχιμ. Τρεμπέλας 32, Ἀρχιμ. Κουτουλάκης 31, Ἀρχιμ. Πετρίδης 4).

στε, ἰσοπεδωτικὴ προσέγγιση τῶν ἀνθρώπινων σχέσεων καὶ τοῦ σέξ, ἀμρότητες, χυδαιότητες, μετατροπὴ τοῦ περιθωρίου σὲ κέντρο τοῦ κόσμου... Ἡ ἑλληνικὴ τηλεόραση πρέπει νὰ ξεφύγει ἀπὸ τὴν παγίδα τοῦ ἐντυπωσιασμοῦ καὶ τῶν ἀπαράδεκτα εὐκολῶν λύσεων γιὰ νὰ διαφυλάξει καὶ τὴ δικὴ τῆς προοπτικὴ».

Ἄλλὰ τὸ ὅλον θέμα εἶναι τόσο φλέγον, καὶ συνεχῶς ἐπίκαιρον, ὥστε εἶναι βέβαιον ὅτι θὰ μᾶς δοθῇ ἀφορμὴ νὰ ἐπανέλθωμεν εἰς αὐτό.

Ε. Δ. Θ.

Μητροπολίτης Μαντινείας καὶ Κυνουρίας κατεστάθη μὲ μετάθεση ὁ ἀπὸ Ναυπάκτου καὶ Ἀγίου Βλασίου κ. Ἀλέξανδρος μὲ ψήφους 57.

Μητροπολίτης Ναυπάκτου καὶ Ἀγίου Βλασίου ὁ Ἀρχιμ. Νικόδημος Ζαλούμης. (Στὸ Τριπρόσωπο ἔλαβαν: Ἀρχιμ. Νικόδημος Ζαλούμης 49, Ἀρχιμ. Νίκανδρος Παλυβός 29, Ἀρχιμ. Σπυρίδων Λογοθέτης 16. Στὸ Μονοπρόσωπο: Ἀρχιμ. Ζαλούμης 48, Ἀρχιμ. Παλυβός 9 καὶ Ἀρχιμ. Λογοθέτης 5).

Ἐξάλλου, ἡ Ίερά Σύνοδος τῆς Ἱεραρχίας ἐξελέξε στὴν ἴδια συνεδρία μὲ ψήφους κανονικὲς:

Τιτουλάριο ἐπίσκοπο Χριστουπόλεως τὸν Ἀρχιμ. Πέτρο Δακτυλίδη, Γεν. Διευθυντὴ τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας (ἔλαβε 58 ψήφους).

Ἐπίσκοπο Διαυλείας τὸν Ἀρχιμ. Δαμασκηνὸ Καραθαάκη, Ἀρχιγραμματέα τῆς Ἱεράς Συνόδου (ἔλαβε 46 ψήφους).

Ἐπίσκοπο Κερνίτης τὸν Ἀρχιμ. Λεόντιο Μαρκόπουλο, Διευθυντὴ Οἰκονομικῶν Ὑπηρεσιῶν τῆς Ἱεράς Συνόδου (ἔλαβε 52 ψήφους).

Ἐπίσκοπο Νεοχωρίου τὸν Ἀρχιμ. Παῦλο Ἀθάνατο (ἔλαβε 48 ψήφους).

Ἐπίσκοπο Μαραθῶνος τὸν Ἀρχιμ. Μελίτωνα Καβασιτικῆ (ἔλαβε 50 ψήφους).

Οἱ τέσσερις τελευταῖοι θὰ ὑπηρετήσουν ὡς βοηθοὶ ἐπίσκοποι τοῦ Μακ. Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Σεραφεῖμ.

Οἱ ἐργασίες τῆς Ἱεραρχίας θὰ συνεχισθοῦν αὔριο, στίς 9 π.μ., ὅποτε καὶ θὰ γίνον τὰ μεγάλα μνημόματα τῶν ἐκλεγέντων ἀρχιερέων.

(Ἀπὸ τὸ Γραφεῖο Τύπου τῆς Ἱεράς Συνόδου)

Χρονικὰ τῆς Ἱεράς Συνόδου

Ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ.κ. Σεραφεῖμ προήδρευσε τῶν τακτικῶν ἐργασιῶν τῆς Δ. Ἱ. Συνόδου κατὰ τὸν μῆνα Δεκέμβριον 1994, τὴν 8ην καὶ 9ην μηνὸς Δεκεμβρίου.

Τὴν Πέμπτην 15ην Δεκεμβρίου τὴν Ἀρχιγραμματεῖαν τῆς Ἱεράς Συνόδου ἐπεσκέφθη ὁ Θεοφ. ἐπίσκοπος Ταμιάθειας κ. Ἰωακείμ (Πατριαρχεῖον Ἀλεξανδρείας).

Τὴν Παρασκευὴν 16ην Δεκεμβρίου τὴν Ἀρχιγραμματεῖαν τῆς Ἱεράς Συνόδου ἐπεσκέφθη ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Καμεροῦν καὶ Δυτικῆς Ἀφρικῆς κ. Πέτρος (Πατριάρχ. Ἀλεξανδρείας).

Τὴν 30ην Δεκεμβρίου ἡμέραν Παρασκευὴν ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος προέστη τῆς τελετῆς κοπῆς τῆς βασιλόπιτας στὴν αἴθουσα τελετῶν τῆς Ἱεράς Συνόδου τὴν ὁποῖαν καὶ διένειμε στοὺς προσελθόντες ἐπισήμους, κληρικοὺς καὶ λαϊκοὺς ὑ-

παλλήλους τής Ιερᾶς Συνόδου καὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Ὄργανισμῶν εὐχρηθεὶς σ' αὐτοὺς γιὰ τὴν ἀνατολὴ τοῦ Νέου Ἔτους.

—Σ' ὅλες τὶς ἱερᾶς Μητροπόλεις τῆς πατρίδος μας, μὲ τὴν φροντίδα καὶ τὴν ἀνύστακτη μέριμνα τῶν Σεβασμιωτάτων Μητροπολιτῶν καὶ τῶν ἀξίων συνεργατῶν τους, κληρικῶν καὶ λαϊκῶν, πραγματοποιήθηκε ὁ καθιερωμένος ἔρανος τῆς ἀγάπης. Ἔτσι τὶς ἡμέρες τῶν γιορτῶν τῶν Χριστουγέννων καὶ τῆς Πρωτοχρονιάς διανεμήθηκαν καὶ χρηματικὰ ποσὰ καὶ τρόφιμα πολλῶν ἑκατομμυρίων σὲ ἀναξιοπαθοῦντες συνανθρώπους μας ἀθόρυβα καὶ χωρὶς ἰδιαιτέρη διαφήμιση μὰ καὶ ἡ Ἐκκλησία τηρεῖ τὸν λόγον «μὴ γνώτω ἡ δεξιὰ σου...».

—Ὅμορφα καὶ καλαίσθητα εἶναι τὰ ἡμερολόγια τσέπης τὰ ὁποῖα λάβαμε ὡς ἐκδόσεις ἀπὸ πολλῆς ἱερᾶς Μητροπόλεις. Εἶναι ἀφιερωμένα τὰ περισσότερα σὲ εἰδικὲς εὐκαιρίες, ἐκδηλώσεις ἢ γεγονότα ἀρκετὰ διδακτικὰ γιὰ τὸν ἀναγνώστη. Ἐπίσης μέσα ἀπὸ τὶς ὁμορφες σελίδες τους ποὺ κοσμοῦνται καὶ ἀπὸ πλούσιο φωτογραφικὸ ὕλικὸ μπορεῖ κανεὶς νὰ δεῖ τὴ ζωὴ καὶ τὴν κίνηση τῶν ἱερῶν Μητροπόλεων.

—Τὸν Διευθυντὴ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Περιοδικῶν «Ἐκκλησία» - «Ἐφημέριος» - «Θεολογία» τ. Πρύτανη τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν Καθηγ. κ. Εὐάγ. Θεοδώρου τίμησε τὸ Λουρίδειο Ἰδρυμα τὴν Παρασκευὴ 15 Νοεμβρίου. Γιὰ τὸ ἔργο καὶ τὸ πρόσωπο τοῦ κ. Θεοδώρου μίλησε ἀναλυτικὰ ὁ κ. Λουρίδης, ὁ ὁποῖος καὶ τοῦ ἀπένευσε σὲ ἀναγνώριση τῆς προσφορᾶς του τὴν ἀνώτατη τιμητικὴ διάκριση τοῦ Ἰδρύματος, τὸ χρυσὸ μετάλλιο καὶ δίπλωμα «ἐξαιρέτου τιμῆς».

Ἱερὰ Ἀρχιεπισκοπὴ Ἀθηνῶν

Ἡ ποιμαντορικὴ ἐγκύκλιος τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν κ. Σεραφεῖμ μὲ ἀπλότητα σκέψεως, ἐκφράσεως καὶ γλώσσης, ἤγγισε ὅλα τὰ σύγχρονα προβλήματα, στηλιτεύοντας τὰ κακῶς κείμενα. Γράφει ὁ Μακαριώτατος: «Χάσαμε τὴν ἀνθρωπιὰ μας, κάθε εὐαισθησία, λησμονήσαμε τὸ χριστιανικὸ μας καθῆκον. Ἀδιαφοροῦμε συχνὰ γιὰ τὴν ἴδια μας τὴν οἰκογένεια, γιὰ τὰ παιδιά μας. Ἀφεθήκαμε στὸν ὀλισθηρὸ δρόμο τῶν ἀπολαύσεων, ὄχι πάντοτε νομίμων. Ἡ πορνογραφία ἔχει ἐξευτελίσει τὴ γενετήσια πράξη σὲ χυδαῖο θέαμα.

»Ἡ τηλεόραση ἀντὶ νὰ ὑπηρετεῖ ἐκπαιδευτικὸς σκοποῦς, προσφέρει μιὰ εὐτελεῖ καὶ χειρίστης ποιότητος ψυχαγωγία. Οἱ ἀγγελίες μὲ τὰ «ρόζ τηλεφῶνα» κατακλύζουν ὅλους τοὺς σταθμοὺς, ἀλλὰ καὶ τὶς σελίδες σοβαρῶν ἐντύπων. Τὰ πάντα παίρνουν τὴν μορφή συναλλαγῆς ἐπὶ χρήμασιν».

Ἱερὰ Μητρόπολις Ἀλεξανδρουπόλεως

Ψήφισμα διαμαρτυρίας γιὰ τὴν τηλεόραση καὶ τὸ χαμηλὸ ἐπίπεδὸ τῆς στάλθηκε πρὸς τοὺς Ὑπουργοὺς Προεδρίας, Ἐθνικῆς Παιδείας, Τύπου,

Πρόεδρο Ἐθνικοῦ Συμβουλίου Ραδιοτηλεόρασης, Πρόεδρο Ε.Ρ.Τ. καὶ τὰ μέσα ἐνημερώσεως καὶ κοινοποιήθηκε στὴν Ἱερὰ Σύνοδο τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἀπὸ τοὺς γονεῖς τῆς ἀκριτικῆς Ἀλεξανδρουπόλεως, ἐκ μέρους τῶν ὁποίων ὑπογράφει ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Ἀλεξανδρουπόλεως κ. Ἀνθιμος.

«Τὸ παρὸν ψήφισμα» τονίζεται σ' αὐτὸ «ἀποτελεῖ μιὰ ἐκφραση ἀγανάκτησης τῆς μεγάλης μάζας τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ... Πρὸς ὅλους ἐκείνους ποὺ εἶναι ὑπεύθυνοι γιὰ τὸ κατάντημα τῆς σημερινῆς τηλεδόρασης... γιὰ τὸν τρόπο τῆς λειτουργίας τῆς καὶ γιὰ τὴ φθορὰ, ποὺ προξενεῖ στὶς ψυχῆς ἰδίως τῶν νέων ἀνθρώπων».

Ἱερὰ Μητρόπολις Ἐλευθερουπόλεως

Μὲ ἰδιαιτέρη λαμπρότητα γιορτάστηκε καὶ φέτος ἡ μνήμη τοῦ Ἁγίου μεγαλομάρτυρος Μηνᾶ στὴν Ἐλευθερούπολη, μὲ κέντρο ἑορτασμοῦ τὸν ἱστορικὸ ἱερὸ Ναὸ τοῦ Ἁγίου Νικολάου τῆς Πόλεως. Ξεχωριστὰ τὴν ἡμέρα αὐτὴ λαμπρύνθηκαν οἱ τελετὲς καὶ οἱ πανηγύρεις τῆς ἡμέρας μὲ τὴν συμπλήρωση δεκαετίας ἀπὸ τῆς ἐνθρονίσεως τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Ἐλευθερουπόλεως κ. Εὐδοκίμου. Γιὰ τὴν ἀθόρυβη καὶ ταπεινὴ διακονία τοῦ Σεβασμιωτάτου μίλησε ἐκ μέρους τοῦ ἱ. κλήρου ὁ Πρωτοπρεσβύτερος Ἀθανάσιος Παπαδάκης.

Ἱερὰ Μητρόπολις Ἡλείας

Τὸ ποσὸν τοῦ 1.500.000 δραχμῶν ἔστειλε μέσω τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Ἡλείας κ. Γερμανὸς στὸν Σεβασμιώτατο Μητροπολίτη Λευκάδος κ. Νικηφόρο, γιὰ τὴν ἐνίσχυση τῶν σεισμοπαθῶν ποὺ ἐπλήγησαν τὸν τελευταῖο καιρὸ ἀπὸ τοὺς σεισμούς.

—Ἰδρυμα περιθάλψεως νέων μὲ εἰδικὲς ἀνάγκες προγραμματίζει νὰ ἱδρῦσει ἡ Ἱερὰ Μητρόπολις Ἡλείας. Τὸ νέο αὐτὸ ἴδρυμα τῆς Ἐκκλησίας θὰ λειτουργήσει στὴ μαθητικὴ ἐστία Πελοπίου.

Ἱερὰ Μητρόπολις Θεσσαλονίκης

Τὴν Δευτέρα 14 Νοεμβρίου τὸ ἀπόγευμα, πραγματοποιήθηκε μεγάλη ἑορταστικὴ ἐκδήλωση στὸν ἱερὸ Ναὸ τοῦ Πολιούχου Ἁγίου Δημητρίου πρὸς τιμὴν τοῦ παναγιωτάτου Μητροπολίτου Θεσσαλονίκης κ. Παντελεήμονος μὲ τὴ συμπλήρωση 30ετοῦς λαμπρᾶς καὶ καρποφόρου ποιμαντορίας στὸν ἀποστολικὸ θρόνο τῆς Μακεδονικῆς Πρωτευούσης. Παρέστησαν ὁ Ὑπουργὸς Μακεδονίας - Θράκης, βουλευτὴς, σύσσωμο τὸ Δημοτικὸ Συμβούλιο, ὁ πρύτανης τοῦ Ἀριστοτελείου Πανεπιστημίου, ὁ Διοικητὴς τοῦ Γ' Σώματος Στρατοῦ, ἐκπρόσωποι φορέων, κληρικοὶ καὶ πλῆθος κόσμου.

—Ἀπὸ 14-17 Νοεμβρίου 1994 ἔλαβε χώραν τὸ ΙΕ' Θεολογικὸ Συνέδριον τῆς ἱερᾶς Μητροπόλεως Θεσσαλονίκης μὲ γενικὸ θέμα: «Ὁ Μέγας Φῶτιος» μὲ πρόνοια καὶ ὑπὸ τὴν προεδρία τοῦ Παναγιωτάτου Μητροπολίτου κ. Παντελεήμονος.

Ίερά Μητρόπολις Καλαβρύτων και Αιγιαλείας

Τὴν Κυριακὴ 11 Δεκεμβρίου στὸ Αἴγιο παρουσιά τῶν τοπικῶν ἀρχῶν καὶ πλήθους κόσμου ἔγινε ἐκδήλωση ἀφιερωμένη στὸ ὀλοκαύτωμα τῶν Καλαβρύτων τῆς 13ης Δεκεμβρίου 1943. Κύριος ὁμιλητῆς ἦτο ὁ Δήμαρχος Καλαβρύτων ὁ ὁποῖος καὶ ἀπένευσε τὸ σύμβολο τῆς «Μαρτυρικῆς πόλεως τῶν Καλαβρύτων» εἰς τὴν τοπικὴν ἱεράν Μητρόπολιν, τὸ δὲ «χρυσοῦν μετάλλιον τῆς πόλεως» εἰς τὸν Σεβασμιώτατον κ. Ἀμβρόσιον.

Ίερά Μητρόπολις Μονεμβασίας και Σπάρτης

Δύο νέα πνευματικὰ κέντρα ἐγκαινίασε ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Μονεμβασίας καὶ Σπάρτης κ. Εὐστάθιος στὸ τέλος τοῦ μηνὸς Δεκεμβρίου. Τὸ πρῶτο εἶναι στὶς Βελιές καὶ τὸ δεύτερο στοὺς Μολάους. Στους δύο χώρους, τόνισε ὁ Σεβασμιώτατος, «οἱ νέοι τῆς ἐνορίας μποροῦν νὰ υἱοθετήσουν πρότυπα ποὺ θὰ τοὺς ὀδηγήσουν στοὺς δρόμους τῆς σωστῆς γνώσης καὶ τῆς ψυχικῆς καὶ πνευματικῆς ὠφελείας».

Ἀρχιμ. Μ.Φ.

ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ

Μεστὴ νοημάτων, ὅπως πάντοτε, ἦτο ἡ πατριαρχικὴ Ἀπόδειξη γιὰ τὰ Χριστούγεννα, τοῦ Παναγιωτάτου Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κ. Βαρθολομαίου. Κείμενο ἱστορικό, ὅπως καὶ οἱ ἀνάλογες τῶν προηγούμενων ἐτῶν ποὺ ἀξίζει τὸν κόπο νὰ ἀκούγεται καὶ νὰ διαβάζεται καθημερινὰ καὶ ὄχι μιά φορά τὸ χρόνο πρὸς γνώση καὶ συμμόρφωση... «Ἡ Ἐκκλησία» τονίζεται στὸ κείμενο «ἐορτάζουσα τὴν Γέννησιν τοῦ Σωτῆρος καλεῖ τοὺς πιστοὺς τῆς νὰ γίνουν σήμερον αὐτόπται μάρτυρες καὶ κοινωνοὶ ἐν τῇ ἰδίᾳ αὐτῶν ὑπάρξει τοῦ μυστηρίου τῆς θείας οικονομίας... Ὁ σύγχρονος τρόπος καὶ ὁ ρυθμὸς τῆς ζωῆς οὐχὶ σπανίως παραλύουν τὰς πνευματικὰς δυνάμεις τῶν ἀνθρώπων. Αἱ συμβατικαὶ καὶ διασπαστικαὶ μέριμνα τοῦ κόσμου δὲν ἀφήνουν εἰς τὸν σύγχρονον ἄνθρωπον πολλὰ περιθώρια διὰ νὰ γνωρίσῃ τὸν ἑαυτὸν του... Τελικῶς ὁ μακρὰν τοῦ Χριστοῦ ἄνθρωπος παρὰ τὰ ἐπιτεύγματα καὶ τὴν πρόδόν του, εἶναι πτωχὸς εἰς τὰ πλοῦτη του, μικρὸς καὶ ἀσήμαντος εἰς τὴν δόξαν καὶ εἰς τὰ μεγαλεῖα του».

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΤΗΣ ΒΟΥΛΓΑΡΙΑΣ

Τοὺς μῆνες Νοέμβριο - Δεκέμβριο μὲ ποικίλες ἐκδηλώσεις τιμήθηκε ἡ ἡμέρα τῆς χριστιανικῆς οἰκογένειας σὲ ὅλες τὶς μητροπόλεις.

— Ὁ Νευροκοπίου Ναθαναὴλ ἔθεσε θεμέλιο λίθο (12.11.1994) γιὰ τὴν ἐκκλησίαν τῆς Ἁγ. Χρυσῆς, νομαρτύρος, στὸ χωριὸ Slivnica τῆς Κρένας.

— Ἡ εἰσαγγελία τῆς Σόφιας ἀναμείχθηκε στὴν ἐρίδα γιὰ τὴν κατοχὴ τοῦ κοιμητηριακοῦ ναοῦ «Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου» (Σόφια), μὲ θέσεις ποὺ εὐνοοῦσαν τοὺς σχισματικούς. Εὐλόγες οἱ ἀντιδράσεις τῆς Ἐκκλησίας.

— 22.11.94 Συνάντηση τοῦ πατρ. Μαξίμου μὲ τὸν πρ. μητρ. Παγκράτιο στὴ Hisarija. Συζήτησαν γιὰ τρόπους ἄρσεως τοῦ σχίσματος.

— 23.11.94 Πανοηγυρικὴ λειτουργία στὸ ναὸ τοῦ ἁγ. Ἀλεξάνδρου Νέφσκι (ἐπέτειος 70 ἐτῶν ἀπὸ τὰ ἐγκαίνια του). Συλλειτουργοί: πατρ. Μάξιμος, μητροπολίτες, ἐπίσκοποι καὶ ἀπὸ Ρωσία ὁ ἐπίσκ. Χαμπαρόβσκ καὶ Μπλαγοβεσένκ Ἰννοκέντιος. Παρέστησαν ἐπίσημοι.

— 29.11.94 Συνέντευξη τύπου Ἰ. Συνόδου καὶ μητροπόλεως Σόφιας. Θέματα: α) συνάντηση Μαξίμου - Παγκρατίου (ἀρχὴ τῆς ἀρχῆς), β) ἀναβίωση φιλανθρωπικοῦ ἔργου ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία, γ) καταδίκη ἐπεμβάσεως εἰσαγγελίας ὑπὲρ σχισματικῶν, δ) ἀντίθεση σὲ πρόσκληση τοῦ Πάπα γιὰ ἐπίσκεψη στὴ χώρα, ε) ἀγῶνας κατὰ τῶν αἰρέσεων, στ) ἐμπόδια γιὰ εἰσαγωγή τῶν Ἐρησκειτικῶν στὰ σχολεῖα, ζ) οἰκονομικὰ προβλήματα, η) ποιμαντικὴ μέριμνα γιὰ τοὺς Βουλγάρους στὴν Ἀνατ. Σερβία.

— 4.12.94 Κοίμηση ἡγουμένου μονῆς Ζωγράφου ἱερομ. Εὐθυμίου (Γέννηση 26.10.1926 στὸ χωριὸ Ε-νῆενσι. Σπουδές: δημοτικὸ καὶ γυμνάσιο. Δόκιμος στὴ μ. Μεταμορφώσεως στὸ Τύρναβο 22.4.1963. Κουρὰ τὴν 1.3.1964. Ἱεροδιάκονος 7.4.1964, ἱερομόναχος 5.5.1964. Ἀπὸ τὸ 1969 στὸ Ἅγιο Ὄρος. Ἠγούμενος μ. Ζωγράφου ἀπὸ 1976).

— 6.12.94 Πανοηγυρικὴ λειτουργία στὸν ρωσικὸ ναὸ Ἁγ. Νικολάου γιὰ ἐπέτειο 80 ἐτῶν ἀπὸ τὰ ἐγκαίνια του. Συλλειτουργοί: πατρ. Μάξιμος, ἀρχιεπ. Ταμπῶφ καὶ Μιτσούριν Εὐγένιος κ.ἀ.

— 9.12.94 Οἱ Βιδυνίου Δομετιανὸς καὶ Ταμπῶφ καὶ Μιτσούριν Εὐγένιος ἀγίασαν μνημεῖο στὸ κεντρικὸ νεκροταφεῖο τῆς Σόφιας, ἀφιερωμένο στοὺς πεσόντας Ρώσους στοὺς πολέμους Ἀπελευθερωτικὸ καὶ Πατριωτικὸ.

— 10.12.94 Οἱ Βιδυνίου Δομετιανὸς καὶ Δοροστόλου καὶ Τζερβενοῦ Νεόφυτος παρέστησαν στὴν ἐναρξὴ τῆς καμπάνιας τῆς νεολαίας κατὰ ρατσισμού, ξενοφοβίας, ἀντισημιτισμοῦ καὶ μὴ ἀνεκτικότητας.

— 13.12.94 Ἐκλογή νέου ἡγουμένου στὴ μονὴ Ζωγράφου (ἱερομ. Βενέδικτος). Ἐπικύρωση στίς 23.12.94 καὶ ἐνθρόνιση τὴν 1.1.1995.

— Οἱ ἐφημερίδες τῆς 16.12.94 δημούργησαν τὴν ἐντύπωση ὅτι τὰ Χριστούγεννα ἡ Ἐκκλησία θὰ τὰ γιόρταζε ἐνωμένη. Ὅλα εἶχαν συμφωνηθεῖ ἀπὸ τοὺς ἀρχιερεῖς καὶ τοὺς πρ. ἀρχιερεῖς. Πρωταγωνιστὲς τῶν παρασκηνίων: ἡ ὑπηρεσιακὴ πρωθυπουργὸς Reneta Jndžova καὶ ὁ διευθυντῆς Ἐρησκειμάτων Hr. Matanov. Τελικὰ δὲν ἔγινε τίποτε! Τώρα ἡ σκυτάλη γιὰ τὴν ἄρση τοῦ σχίσματος θὰ περάσει στὰ χέρια τῆς Κυβερνήσεως τῶν Σοσιαλιστῶν (πρῶην κομμουνιστῶν).

— 26.12.94 Οἱ σχισματικοὶ ξαναχτύπησαν! Ἐνῶ ὁ Νευροκοπίου Ναθαναὴλ λειτουργοῦσε στὴν ἐκκλ. ἁγ. Κυρίλλου καὶ Μεθοδίου στὴν Jakoruda τοῦ Razlog καὶ οἱ ψάλτες ἔψαλλαν τὸ «Σὲ ὑμνοῦμεν...», ἔξι

νεαροί άνδρες εισέβαλαν στο Ίερό από την ώραία πύλη, ώπλισμένοι με ξύλινα ρόπαλα, και προσπάθησαν με τή βία να έκδιώξουν τὸ μητροπολίτη και τούς ιερείς. Οί πιστοί επενέβησαν και τούς κυνήγησαν. Οί δράστες συνελήφθησαν από την Άστυνομία. Άνήκαν στη φίρμα φυλάξεως «Κ 2» και εκτελοῦσαν εντολές τού πρ. μητροπολίτη Ποιμένος!

— Άπό 26 έως 28.12.94 ή χωρωδία τού ναοῦ τού άγ. Άλεξάνδρου Νέφσκι, συνοδευόμενη από τούς μητρ. Ίωσηφ και Νεόφυτο και τρεις ιερείς, πραγματοποιήσε επίσκεψη στη βουλγαρική κοινότητα στην Πόλη (λειτουργία στις 27 Δεκεμβρίου, επίσκεψη στο Πατριαρχείο, πανήγυρις).

— Οί Πεντηκοστιανοί κτίζουν μεγάλο ναὸ στο Šumen. Ο ιερομ. Παῦλος Stefanon καλεῖ πλουσίους και φτωχούς να ενισχύσουν τήν προσπάθεια ανακαινίσεως τού ναοῦ τής Ἀναλήψεως στην ἴδια πόλη, ενώ παράλληλα οργανώνει τούς φοιτητές στο άγώνα για τήν Ὁρθόδοξία (Ὁρθόδοξη Θεολογική Φοιτητική Ένωση ως τμήμα τής ὀρθόδοξης Ἀδελφότητας «Άγ. μάρτυρ Rajko Šumenski).

Δ.Β.Γ.

ΡΩΜΑΙΟΚΑΘΟΛΙΚΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑ

Ο Πάπας Ίωάννης - Παῦλος Β΄ εκ Νοτίου Ἰταλίας, ένθα συνητήθησαν ή Ἀνατολή και ή Δύσις, έκάλεσε τούς Χριστιανούς προς συνάντησιν και άλληλοκατανόησιν, προς διάλογον μετ΄ άμοιβαίας εμπιστοσύνης. Όταν επεσκέφθη τήν πόλιν Lecce έξεδήλωσε τήν έλπίδα, ότι οί Χριστιανοί μετ΄ ὀλίγον θα τελούν μαζί τήν λατρείαν των και «θα ὀμολογούν τήν πιστιν τών Ἀποστόλων εν πλήρει συμφωνία».

— Ο Πάπας Ίωάννης - Παῦλος Β΄ τὸν παρελθόντα Σεπτέμβριον έδέχθη εν Castelgandolfo τὸν έπισκεψάμενον αὐτὸν Μακαριώτατον Προκαθήμενον τής Αἰθιοπικής Ἐκκλησίας κ. Παῦλον, ὅστις επίσης μετέσχε τού εν Assisi διαθρησκειακοῦ περι τής ειρήνης συνεδρίου και συνμήλησε μετὰ τών ήγετῶν τού Ποντιφικοῦ Συμβουλίου περι τής Χριστιανικής ενότητος.

— Ο διεθνής «Σύνδεσμος (Ρ)Καθολικής Ραδιοφωνίας και Τηλεοράσεως» έξέλεξε ως Πρόεδρον του μίαν γυναίκα, ήτοι τήν Ἀδελφήν Άγγελα - Άνα Ζουκόβσκι, ήτις διευθύνει τὸ Κέντρον Ἑθνησκευτικῶν Μέσων Μαζικής Ἐπικοινωνίας εν Νταίητον τών Η.Π.Α., διδάσκει εις τὸ Πανεπιστήμιον και έχει εκδώσει πολλά τηλεοπτικά προγράμματα δια τὰ σχολεία και τὰς ένορίας.

— Μετεστράφη εις τὸν Ρωμαιοκαθολικισμόν ὁ άγγλικανὸς έπίσκοπος τού Λονδίνου Λεονάρδος Γκράχαμ, γενόμενος δεκτὸς υπό τής Ρωμαιοκαθολικής Ἐκκλησίας και άναχειροτονηθείς υπό τού Ρωμαιοκαθολικοῦ Ἀρχιεπισκόπου τού Λονδίνου καρδινάλιου Βασιλείου Χιούμ, δοθέντος ότι ή ΡΚαθολική Ἐκκλησία άμφισβητεῖ τὸ κύρος τών άγγλικανῶν χειροτονιών.

— Εντὸς τού 1995, δια μεταβάσεως τού Πάπα εις τήν πόλιν Τρέντο (Τρίδεντον) θα έορτασθή πανηγυρικῶς ή 450ετηρίς τής εν Τριδέντω Συνόδου, ήτις συνεκλήθη κυρίως προς καταπολέμησιν τού Προτεσταντισμοῦ.

— Άνεκοινώθη ή άνέγερσις τεσσάρων νέων ρωμαιοκαθολικῶν ναῶν εν Παρισίοις. Η συνολική δαπάνη, ήτις θα άνέλθη περίπου εις 70 εκατομμύρια γαλλικῶν φράγκων, θα καλυφθῆ κατά τὸ πλείστον εκ τῶν προσφορῶν τῶν πιστῶν.

— Συμφώνως προς άνακοίνωσιν τού Γραφείου Τύπου τής «Ἀγίας Ἐδρας», αὐτή «άνεγνώρισε τήν δημοκρατίαν τής Μακεδονίας (!) ως κράτος κυρίαρχον και συνήψε διπλωματικὰς σχέσεις μετ΄ αὐτῆς». Η ἱερά Σύνοδος τής ΡΚαθολικής Ἱεραρχίας τής Ἑλλάδος, άποφυγοῦσα να λάβη θέσιν επί τής οὔσιας τής άνακοινώσεως ταύτης, περιωρίσθη εις τὸ να άνακοινώσῃ ότι ή «Ἀγία Ἐδρα», συνάπτουσα τὰς διπλωματικὰς ταύτας σχέσεις «δεν άλλάζει διόλου τήν στάση τής εναντι τής σχισματικής Ὁρθόδοξου Ἐκκλησίας τῶν Σκοπίων, για τήν ὀποία υίοθετεῖ τήν θέση τῶν λοιπῶν Ὁρθόδοξων Ἐκκλησιῶν».

— Ο ἱταλικὸς τύπος ὑπολογίζει ότι κατά τὸ Ἄγιον Ἰωβηλαῖον Ἔτος 2000 θα έπισκεφθοῦν τήν Ρώμην 35 εκατομμύρια προσκυνητῶν.

— Τὸ Παπικὸν Συμβούλιον «Cor Unum», ὄπερ μεριμνά δια τήν παροχήν βοηθείας εις τὰς προς άνάπτυξιν χώρας, κατηγόρησε προσφάτως τήν Πολιτικὴν και τήν Οικονομίαν ως ὑπευθύνους δια τήν αύξησιν τής πτωχείας εν τῷ κόσμῳ. Προς τὸ παρόν, παρὰ πάσας τὰς καταβαλλομένας προσπάθειας προς καταπολέμησιν τῶν κοινωνικῶν πληγῶν, ὑπάρχουν εν τῷ κόσμῳ εν δισεκατομμύριον πεινῶντων, 30 εκατομμύρια προσφύγων και 800 εκατομμύρια άναλφαβήτων.

— Πλήρης μετάφρασις τής Βίβλου εις τήν άλβανικήν γλῶσσαν παρουσιάσθη εν Zagreb υπό τής «Ἀλβανικής (Ρ)Καθολικής Ἱεραποστολής».

Ε.Θ.

ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΗ ΚΙΝΗΣΙΣ

Ο εκπρόσωπος τής εν Γερμανία Ἠνωμένης Εὐαγγελικής - Λουθηρανικής Ἐκκλησίας Ἐπίσκοπος Hans Christian Knuth έτόνισε προσφάτως, ότι τὸ πλέον φλέγον πρόβλημα (das heisseste Problem) εν τῇ Χριστιανικῇ Οἰκουμένῃ είναι ὁ παπικὸς θεσμός. Ὡς προσέθεσεν, ὁ άείμνηστος Πάπας Παῦλος ΣΤ΄ εν στιγμαῖς αὐτοκριτικής είχαν εἶπει, ότι ή τραγικότης τού λειτουργήματος αὐτοῦ συνίσταται εις τὸ ότι τούτο είναι τὸ μέγιστον εμπόδιον επί τής ὁδοῦ προς τήν ενότητα. «Αὐτή είναι ή άκριβῆς περιγραφή τής Προβληματικῆς», συνεπέρανεν ὁ έπίσκοπος Knuth.

— Ρωμαιοκαθολικοί και Προτεστάνται έτοιμάζουν από κοινοῦ οἰκουμενικὸν πρόγραμμα συνεργασίας δια προβολήν τού έργου τής Ἐκκλησίας εις τήν κα-

ΒΙΒΛΙΟΚΡΙΣΙΑΙ

Ήλια Α. Βουλγαράκη, ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΚΟΣΜΟΣ (άναζητώντας ένα σύγχρονο χριστιανικό λόγο), Έκδ. «Άρμός», Άθήνα 1994, σσ. 303.

Ή επιτυχία του σπουδαίου αυτού βιβλίου του Καθηγητού Βουλγαράκη, που άγγιζει (στα τέσσερα μεγάλα Μέρη - Κεφάλαιά του) τα σημαντικότερα προβλήματα της εποχής μας, φαίνεται και άπό το γεγονός, ότι μέσα σ' ένα χρόνο εξαντλήθηκε ή πρώτη του έκδοση, και τώρα έχουμε μπροστά μας μιá δεύτερη, κομψότερη και πιό ευάναγνωστη. Πρόκειται για ένα πρωτότυπο βοήθημα, που ο Καθηγητής Βουλγαράκης έγραψε για τó μάθημα «Χριστιανισμός και Κόσμος», που πρώτος τó δίδαξε στη Σχολή μας, κατ' άνάθεση. Ένα μάθημα, που πολύ τó αγάπησε ο Καθηγητής, αλλά και οι φοιτηταί του, στους όποιους άφιερώνεται και τó βιβλίο, με τούτα τά συγκινητικά λόγια: «Στους φοιτητές μου, που κοντά τους διδάχθηκα πολλά». (Όλοι μας διδασκόμαστε, μά λίγοι έχουν την άπλότητα και την ειλικρίνεια νά τ' όμολογήσουν). Ό Καθηγητής Βουλγαράκης, που έφέτος άφήνει την έδρα της διδασκαλίας και συνταξιοδοτείται, έχει έναν δικό του τρόπο νά κερδίζει τόν άναγνώστη του και νά τόν συνδέει με τó Χριστό και με την Έκκλησία. Εισάγει με προσωπικό τρόπο προσεγγίσεως στα μεγάλα θέματα της Έκκλησίας και της θεολογίας και ζωής της (βλ. π.χ. τó κεφάλαιο «θεολογική προσέγγιση στη συνάντηση με τó άλλο φύλο», σελ. 141-157, καθώς και τó κεφ. «Για τόν έρωτα στους Πατέρες», σελ. 241-264).

Πρόκειται για ένα βιβλίο, που θά ώφελήσει πολύ και πολλούς, άν θελήσουν νά τó διαβάσουν προσεχτικά. Ίδίως οι νέοι μας, και όσοι άσχολούνται με τή νεότητα.

Π. Β. ΠΑΣΧΟΣ

τά τó έτος 2000 πραγματοποιηθησομένην έν Ηαννονερ παγκόσμιον Έκθεση (EXPO 2000). Τó πρόγραμμα θά προβλέπη συστηματικόν ποιμαντικόν έργον πρός χάριν τών έκθετών και έπισκεπτών.

- Ή δευτέρα Εύρωπαϊκή Οικουμενική Συνδιάσκεψις θά πραγματοποιηθῆ τó 1997 έν Graz τής Αύστριας πρός εξέτασιν τού θέματος: «Συμφιλίωσις - δώρον τού Θεού και πηγῆ νέας ζωής». Ή πρώτη Εύρωπαϊκή Οικουμενική Συνδιάσκεψις έγένητο τó 1989 έν Basel τής Έλβετίας πρός εξέτασιν τού θέματος: «Δικαιοσύνη, Ειρήνη και Διατήρησις τής Δημοκρατίας».

Ε.Θ.

Άποστόλου Άθ. Γλαβίνα, ΟΙ ΔΩΔΕΚΑ ΑΠΟΣΤΟΛΟΙ, Έκδόσεις «Έρτιος», Κατερίνη 1993, σσ. 196.

Ό γνωστός Καθηγητής της Έκκλησιαστικής Ίστορίας του Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης κ. Άπ. Γλαβίνας μās δίνει, με τούτον τόν εύχρηστο και καλοτυπωμένο τόμο, ένα χρήσιμο βοήθημα, όπου βρίσκει κανείς τις έπιστημονικές θέσεις για τούς Δώδεκα Άποστόλους και όλα τά σχετικά με τó βίο τους και τά έργα τους προβλήματα. Πρόκειται για ένα έπιστημονικό βοήθημα, που μπορεί νά κυκλοφορήσει κ' έξω άπό τó Πανεπιστήμιο, γιατί έχει ένα σωρό χρήσιμες πληροφορίες, ώφέλιμες για τούς θεολόγους και τó πλήρωμα της Έκκλησίας γενικότερα. Στην επί μέρους έκθεση τών βιογραφικών τών πρώτων έργων του εύαγγελικού κηρύγματος, ό σ. πρόσθεσε και μερικά συναφή θέματα - προβλήματα, όπως του Ίακώβου του άδελφοθέου, τών «άδελφών» του Ίησού, του άποστόλου Παύλου κ.λπ. Στο κύριο μέρος, τó ιστορικό, άποφεύγεται ή διάσπαση με την παράθεση της Βιβλιογραφίας, ή όποια μπαίνει στο τέλος (σελ. 163-169). Στην πρωτοτυπία και την καλλιτεχνική εμφάνιση του βιβλίου βοηθούν πολύ και οι έγχρωμες εικόνες, που οι πιό πολλές τους έγιναν έπίτηδες για νά κοσμήσουν αυτήν την έκδοση (βλ. σελ. 173-195). Ό σ. θυμάται την πνευματική τροφό του, γεραρά Σχολή της Χάλκης, και άφιερώνει τούτο τó βιβλίο του «Στους όμογάλακτους Χαλκίτες».

Π. Β. ΠΑΣΧΟΣ

Η ΑΚΟΛΟΥΘΙΑ ΤΟΥ ΑΚΑΘΙΣΤΟΥ ΥΜΝΟΥ (έπιμελεία: Κωνσταντίνου Ί. Μάρκου), Έν Άθήναις 1994, σσ. 192.

Είναι ή πληρέστερη, άπ' ό,τι γνωρίζω, Άκολουθία του Άκαθιστου ύμνου, όπου ό κ. Μάρκου, θεολόγος και ιεροψάλτης και γνωστός διδάσκαλος της βυζαντινής μουσικής, έβαλε όλο τó μεράκι του για νά παρουσιάσει μιá χρηστική και καλλιτεχνική έκδοση λειτουργικού βιβλίου. Παλαιός μαθητής του άνεπανάληπτου διδασκάλου της Έθνικής μας Μουσικής κ. Σίμωνος Καρά. Τó βιβλίο, τυπωμένο σε μεγάλο σχήμα όπως τά παλαιά λειτουργικά βιβλία της Έκκλησίας μας, και με ευάναγνωστα στοιχεία τών 16 στιγμών (της οικογενείας τών «άπλών»), χωρίζεται, μετá τις «Τυπικές διατάξεις»

(σελ. 11-14), σε δύο μεγάλα Μέρη: Α' Κείμενα 'Ακολουθιών (σελ. 15-99) και Β' Μουσικά Κείμενα (σελ. 103-192).

Ο έπιμελητής του ώραιού αυτού τόμου έκοπίασε να παρουσιάσει τον 'Ακάθιστο ύμνο και τις δυνατότητες της έκτελέσεώς του, τόσο από την άποψη του Τυπικού (στο 'Απόδειπνο, στον 'Εσπερινό, και στον 'Ορθρο), όσο και από την άποψη της ψαλμωδήςεως, όπου αξιοποιεί τις γνώσεις και την πείρα που άπόκτησε κοντά στον πρωτομαϊστορα κ. Σίμωνα Καρά, του όποιου παραθέτει και μαθήματα (βλ. π.χ. την έξήγηση του άρχαίου μέλους του «Φώς ίλαρόν», σελ. 175).

Η έκδοση καλύπτει ένα μεγάλο μουσικό και λειτουργικό κενό και είναι, εκ μέρους των πρωτοψαλτών και των άλλων διακόνων του άναλογίου, μετ' ευγνωμόνων αισθημάτων ευπρόσδεκτη.

Π. Β. ΠΑΣΧΟΣ

Μαν. Μελινού, ΝΕΚΤΑΡ ΝΕΚΤΑΡΙΟΥ ('Αθήνα 1994), σσ. 102.

Ο γνωστός και προικισμένος νέος θεολόγος, δόκιμος κιόλας και ποιητικός συγγραφέας, συνεχίζει την ένασχόλησή του με τον μεγάλο και θαυματουργό άγιο του αιώνας μας, τον άγιο Νεκτάριο Αιγίνης. Οί δύο τόμοι του «Μίλησα με τον άγιο Νεκτάριο», έξαντλήθηκαν κ' επανεκδόθηκαν πολλές φορές. Τό σημερινό του βιβλίο είναι άφιερωμένο στο 'Ιερό Προσκύνημα του άγίου Νεκταρίου Συκέας Μολάων Λακωνίας, είναι πολύ καλαίσθητα τυπωμένο, με πολλές έξχρωμες φωτογραφίες και περιέχει όλο το ιστορικό της άνεγέρσεως του 'Ιεροϋ Προσκυνηματος, δοσμένο σ' ένα ζωντανό διάλογο - συνέντευξη του σ. με τον σημερινό έφημέριο Συκεών π. Σταύρο Βαρρά (σελ. 12-73). 'Ακολουθεί μιá συνοπτική βιογραφία του 'Αγίου (σελ. 74-78), και κατόπιν ό γνωστός Παρακλητικός Κανών, που έγραψε ό μακαριστός π. Γεράσιμος Μικραγιαννανίτης, ύμνογράφος της Μεγ. του Χριστού 'Εκκλησίας για τον 'Αγιο. Στο τέλος του βιβλίου (σελ. 92-101) ό σ. μάς δίνει, - σταχυολογημένες από ειδικούς, - μερικές ώραιές και λογοτεχνικά περιγραφικές πληροφορίες για τό σημαντικό αυτό κεφαλοχώρι του 'Ι. Προσκυνηματος, δηλ. τη Συκέα. Στα θετικά του βιβλίου ή γλώσσα και τό ύφος του φιλαγίου σ., καθώς και τό πλήθος των θαυμάτων του 'Αγίου που καταγράφει (σελ. 38-63), παλαιότερα και νεότερα. Ο σ. έχει, - μαζί με την ευαρέσκεια της τοπικής 'Εκκλησίας, που του έκφράζει ό άγ. Μονεμβασίας και Σπάρτης (σελ. 9), - και την άγάπη των πολυπληθών άναγνωστών του.

Π. Β. ΠΑΣΧΟΣ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

'Αρχιεπισκοπή 'Αθηνών

'Εχοντας ύπ' όψει τās διατάξεις τών άρθρων 37, παρ. 2, και 67 του Ν. 590/1977, «Περί Καταστατικού Χάρτου της 'Εκκλησίας της 'Ελλάδος», ως και τās διατάξεις τών άρθρων 33 και 34 του ύπ' αριθ. 2/1969 Κανονισμού «Περί 'Ιερών Ναών, 'Ενοριών και 'Εφημεριών», προκειμένου, ίνα προβώμεν εις ανακήρυξιν ύποψηφίου προς πλήρωσιν κενής θέσεως τακτικού 'Εφημερίου εν τώ 'Ιερώ Ναώ

Ζωοδόχου Πηγής, όδοϋ 'Ακαδημίας καλούμεν τούς βουλομένους, ίνα καταλάβωσιν την 'Εφημεριακήν ταύτην θέσιν και έχοντας τὰ ύπό του άρθρου 34/1α του αυτού ως άνω Κανονισμού προβλεπόμενα κανονικά και νόμιμα προσόντα, όπως εντός μηνός από της δημοσιεύσεως της παρούσης ύποβάλωσιν ήμίν τὰ νενομισμένα δικαιολογητικά διά τὰ περαιτέρω.

'Εν 'Αθήναις τή 17η 'Ιανουαρίου 1995

† Ο 'Αθηνών ΣΕΡΑΦΕΙΜ

'Ιερά Μητρόπολις 'Ηλείας

Η 'Ιερά Μητρόπολις 'Ηλείας προκειμένου να πληρώσει μιαν κενήν θέσιν λαϊκού ύπαλλήλου κλάδου ΔΕ Γραφών - Δακτυλογράφων τών Γραφείων αυτής προκηρύσσει δημόσιον διαγωνισμόν και προσκαλεί τούς βουλομένους και έχοντας τὰ ύπό του νόμου προβλεπόμενα προσόντα να ύποβάλουν εις την 'Ι. Μητρόπολιν 'Ηλείας αίτησιν και τὰ λοιπά δικαιολογητικά εντός είκοσι (20) ήμερών από της δημοσιεύσεως της παρούσης εις τό Περιοδικόν «'Εκκλησία» και την «'Εκκλησιαστικήν 'Αλήθειαν».

'Εν Πύργω τή 2α 'Ιανουαρίου 1995

† Ο 'Ηλείας ΓΕΡΜΑΝΟΣ

'Ιερά Μητρόπολις 'Ηλείας

'Εχοντας ύπ' όψει τās διατάξεις του άρθρου 38, παράγρ. 2 του Νόμου 590/77 «Περί Καταστατικού Χάρτου της 'Εκκλησίας της 'Ελλάδος» και τών άρθρων 33-37 του ύπ' αριθμ. 2/1969 Κανονισμού της 'Ιεράς Συνόδου «Περί ιερών Ναών, ένοριών και έφημεριών», προκειμένου να πληρώσωμεν τās κενάς οργανικές θέσεις:

α. 'Εφημεριών

1. 'Ι. Ν. 'Αγίου Διονυσίου Πετρούλων Καρδαμά
2. 'Ι. Ν. 'Αγίου Νικολάου Σιμίζης, και

β. Διακόνων

1. 'Ι. Ν. 'Αγίου 'Αθανασίου 'Αμαλιάδος,
2. 'Ι. Ν. Ευαγγελισμού 'Αμαλιάδος,
3. 'Ι. Ν. 'Αγίου Τρύφωνος 'Αμαλιάδος, και
4. 'Ι. Ν. 'Αγίου Δημητρίου Λεχαιών

καλούμεν τούς βουλομένους και έχοντας τὰ κανονικά και νόμιμα προσόντα, όπως εντός μηνός από της δημοσιεύσεως της παρούσης εν τώ Περιοδικώ ΕΚΚΛΗΣΙΑ ύποβάλωσι τὰ άπαιτούμενα δικαιολογητικά διά την κατάληψιν των άνωτέρω θέσεων.

'Εν Πύργω τή 10η 'Ιανουαρίου 1995

† Ο 'Ηλείας ΓΕΡΜΑΝΟΣ

'Ιερά Μητρόπολις 'Αλεξανδρουπόλεως

'Εχοντας ύπ' όψει α) τό ύπ' αριθμ. Α1/585/30-12-94 έγγραφον του 'Υπουργείου 'Εθνικής Παιδείας και Θρησκευ-

μάτων διά του οποίου ἐγνωστοποιήθη ἡμῖν ἡ ὑπ' ἀριθμ. 484/6-12-94 Πράξις τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου καὶ διά τῆς ὁποίας ἐνεκρίθη ἡ πλήρωσις μιᾶς κενῆς θέσεως ὑπὸ ἐνὸς λαϊκοῦ ὑπαλλήλου, τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Ἀλεξανδρουπόλεως Κλάδου ΔΕ ὁδηγοῦ αὐτοκινήτου β) τὴν ὑπ' ἀριθμ. 484/6-12-94 ὡς ἄνω Πράξιν τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου γ) τὰς διατάξεις τοῦ ἀρθρου 14 παρ. 2 περ. η' τοῦ Νόμου 2190/94, τοῦ ἀρθρου 20 τοῦ Νόμου 1476/84, τοῦ ἀρθρου 15 τοῦ ὑπ' ἀριθμ. 5/1978 Κανονισμοῦ «Περὶ Κώδικος ἐκκλησιαστικῶν ὑπαλλήλων», καλοῦμεν τοὺς βουλομένους νὰ προσληφθοῦν εἰς τὴν ὡς ἄνω θέσιν ὅπως ὑποβάλουν εἰς τὴν Ἱερὰν Μητρόπολιν Ἀλεξανδρουπόλεως τὰ σχετικὰ δικαιολογητικὰ ἐντὸς εἴκοσι ἡμερῶν ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης εἰς τὸ περιοδικὸν «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» καὶ τὴν ἐφημερίδα «ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΑΛΗΘΕΙΑ» Ἀθηνῶν, συμφώνως τῷ ἀρθρῷ 14 παρ. 4 τοῦ ὑπ' ἀριθμ. 5/1978 Κανονισμοῦ περὶ Κώδικος ἐκκλησιαστικῶν ὑπαλλήλων.

Πληροφορίαι καθ' ἐκάστην εἰς τὰ Γραφεῖα τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως.

Ἐν Ἀλεξανδρουπόλει τῇ 11ῃ Ἰανουαρίου 1995

† Ὁ Ἀλεξανδρουπόλεως ΑΝΘΙΜΟΣ

Ἱερὰ Μητρόπολις Αἰτωλίας καὶ Ἀκαρνανίας

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ ἀρθρου 38 παρ. 2 τοῦ Ν. 590/1977 «Περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» καὶ τῶν ἀρθρων 33 - 37 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2/1969 Κανονισμοῦ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου «Περὶ ἱερῶν Ναῶν, Ἑνοριῶν καὶ Ἐφημερίων», προκειμένου νὰ πληρώσωμεν τὰς κενὰς ὀργανικὰς θέσεις τακτικῶν ἐφημερίων τῶν Ἱερῶν Ναῶν

1) Ἁγίου Ἀθανασίου Ἀμφιλοχίας, 2) Κοιμήσεως Θεοτόκου Ἁγίου Ἡλίας, 3) Ἀποστόλου Θωμᾶ Ἁγίου Θωμᾶ, 4) Ἁγίου Δημητρίου Γουριωτίσσης, 5) Ἁγίας Κυριακῆς Καστρακίου, 6) Ἁγίου Ἰωάννου Χρυσοστόμου Κάτω Κερασόβου, 7) Ἁγίου Συμεῶν Μαγούλας καὶ 8) Ἁγίας Βαρβάρας-Περιθωρίου

καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης ὑποβάλωσιν ἡμῖν τὰ ἀπαιτούμενα δικαιολογητικὰ διὰ τὴν κατάληψιν τῶν ἀνωτέρω κενῶν θέσεων.

Ἐν Μεσολογγίῳ τῇ 13ῃ Ἰανουαρίου 1995

† Ὁ Αἰτωλίας καὶ Ἀκαρνανίας ΘΕΟΚΛΗΤΟΣ

Ἱερὰ Μητρόπολις Πατρῶν

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ ἀρθρου 38 παρ. 2 τοῦ Ν. 590/1977 «Περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» καὶ τῶν ἀρθρων 33 - 37 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2/1969 Κανονισμοῦ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου «Περὶ ἱερῶν Ναῶν, Ἑνοριῶν καὶ Ἐφημερίων», προκειμένου νὰ πληρώσωμεν τὴν κενὴν ὀργανικὴν θέσιν τακτικοῦ ἐφημερίου τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ.

Ἁγίου Κωνσταντίνου Δοκαεῖκων, τέως Δήμου Πατρέων καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης ὑποβάλωσιν ἡμῖν τὰ ἀπαιτούμενα δικαιολογητικὰ διὰ τὴν κατάληψιν τῆς ἀνωτέρω κενῆς θέσεως.

Ἐν Πάτραις τῇ 31ῃ Ἰανουαρίου 1995

† Ὁ Πατρῶν ΝΙΚΟΔΗΜΟΣ

« ΕΚΚΛΗΣΙΑ »

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟΝ ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ
ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
ΒΡΑΒΕΙΟΝ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ ΑΘΗΝΩΝ

Τηλ. καὶ Fax 72.18.308

ΕΠΟΠΤΕΥΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

† Ὁ Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος ΣΕΡΑΦΕΙΜ

† Ὁ Δράμας ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ

† Ὁ Κυθήρων ΙΑΚΩΒΟΣ

† Ὁ Μονεμβασίας καὶ Σπάρτης ΕΥΣΤΑΘΙΟΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

Ὁμότ. Καθηγ. ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ

* Ἀρχων Διδάσκαλος τοῦ Εὐαγγελίου τῆς Μ.Χ.Ε.
Τακτικὸν Μέλος τῆς «Ἑθνωπαϊκῆς Ἀκαδημίας
τῶν Ἐπιστημῶν καὶ τῶν Τεχνῶν»

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Εὐαγγέλου Δ. Θεοδώρου, Ἐκκλησία καὶ «ἐκσυγχρονισμός».

Μητροπ. Κορίνθου Παντελεήμονος, Ἐπιστολὴ περὶ προσευχῆς.

Μητροπ. Φωκίδος Ἀθηναγόρα, Ἡ σχέση τοῦ γιαιτροῦ μετὰ τὸν ἄρρωστο.

Ἀρχιεπ. Αὐστραλίας Στυλιανοῦ, Λειτουργικὰ προβλήματα ἐν τῇ Διασπορᾷ.

Εὐαγγέλου Δ. Θεοδώρου, Ὀδοιπορικὸν εἰς Ἑλληνορθόδοξα Κέντρα τῆς Αὐστραλίας.

Ἐπισκόπου Διαυλείας Λαμασκηνοῦ, Ὁ Μαντινεῖας καὶ Κυνουρίας Θεόκλητος (†).

Μέγα Α. Φαράντου, Φαινόμενα τοῦ Δαιμονικοῦ καὶ τοῦ Παραλόγου.

Νικ. Ε. Μητσόπουλου, Πρὸς πλήρη κοινωνίαν μετὰ τῶν Ἀντιχαλκηδονίων;

Παναγ. Ι. Μπούμη, «Νὰ ὑποχωρήσει ὁ Ἀρχιεπίσκοπος»;

Παναγ. Κ. Πάλλη, Ἡ ὑγεία τοῦ Μεγ. Βασιλείου καὶ οἱ δυσμενεῖς γι' αὐτὴν συνθήκες καὶ καταστάσεις.

Ἰωάννου Δ. Δρούλια, Ὁ πάντοτε προσδοκώμενος καὶ πάντας προσδεχόμενος.

Ἰωάννου Μπουγάτσου, Ἡ συμβολὴ τοῦ Κων/νου Οἰκονόμου τοῦ ἐξ Οἰκονόμων εἰς τὴν Ἐπανάστασιν τοῦ 1821.

Παρατηρήσεις καὶ Σχόλια.

Ἐκκλησιαστικὰ Χρονικά.

Βιβλιοκρισίαι.

Παράρτημα.